

Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis

C 43

Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

55. sējums
2012. gada 15. februāris

Paziņojums Nr.	Saturs	Lappuse
	I Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi	
	ATZINUMI	
	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	
	476. plenārā sesija 2011. gada 7. un 8. decembrī	
2012/C 43/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Rūpniecības pārmaiņas ilgtspējīgu energoietilpīgo nozaru radīšanai atbilstīgi stratēģijā "Eiropa 2020" noteiktajam resursu racionālas izmantošanas mērķim" (pašiniciatīvas atzinums)	1
	III Sagatavošanā esoši tiesību akti	
	EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA	
	476. plenārā sesija 2011. gada 7. un 8. decembrī	
2012/C 43/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Pirmā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada noslēgums – norādes par valstu politiku 2011.–2012. gadā" " – COM(2011) 400 galīgā redakcija	8

LV

Cena:
EUR 4

(Turpinājums nākamajā lappusē)

2012/C 43/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 attiecībā uz dažiem noteikumiem, kuri skar riska dalīšanas instrumentu dalībvalstīm, kuras saskaras ar nopietnām grūtībām vai kurām draud šādas grūtības saistībā ar šo valstu finansiālo stabilitāti" COM(2011) 655 galīgā redakcija – 2011/0283 (COD)	13
2012/C 43/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Vienotā tirgus labāka pārvaldība, palielinot administratīvo sadarbību: iekšējā tirgus informācijas sistēmas (IMI) paplašināšanas un attīstības stratēģija" COM(2011) 75 galīgā redakcija un par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par administratīvo sadarbību, izmantojot iekšējā tirgus informācijas sistēmu ("IMI regula")" COM(2011) 522 galīgā redakcija – 2011/0226 (COD)	14
2012/C 43/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Virzībā uz Eiropas Savienības kosmosa stratēģiju pilsoņu interesēs" " COM(2011) 152 galīgā redakcija	20
2012/C 43/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas ziņojums – 2010. gada ziņojums par konkurences politiku" COM(2011) 328 galīgā redakcija	25
2012/C 43/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par atpūtas laivām un ūdens motocikliem" COM(2011) 456 galīgā redakcija – 2011/0197 (COD)	30
2012/C 43/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES plāns par bērnu tiesībām" " COM(2011) 60 galīgā redakcija	34
2012/C 43/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Cietušo tiesību stiprināšana Eiropas Savienībā" COM(2011) 274 galīgā redakcija un priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko nosaka noziedzīgos nodarījumus cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimuma standartus" COM(2011) 275 galīgā redakcija – 2011/0129 (COD)	39
2012/C 43/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par minimālajām drošības un veselības aizsardzības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskam, ko rada fizikālie faktori (elektromagnētiskie lauki) (20. atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē)" COM(2011) 348 galīgā redakcija – 2011/0152 (COD)	47
2012/C 43/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par tiesībām piekļūt advokātam kriminālprocesa ietvaros un tiesībām sazināties pēc aizturēšanas" COM(2011) 326 galīgā redakcija – 2011/0154 (COD)	51

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

476. PLENĀRĀ SESIJA 2011. GADA 7. UN 8. DECEMBRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Rūpniecības pārmaiņas ilgtspējīgu energoietilpīgo nozaru radīšanai atbilstīgi stratēģijā “Eiropa 2020” noteiktajam resursu racionālas izmantošanas mērķim” (pašiniciatīvas atzinums)

(2012/C 43/01)

Ziņotājs: **IOZIA kgs**Līdzziņotājs: **JARRÉ kgs**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2011. gada 20. janvārī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Rūpniecības pārmaiņas ilgtspējīgu energoietilpīgo nozaru radīšanai atbilstīgi stratēģijā “Eiropa 2020” noteiktajam resursu racionālas izmantošanas mērķim”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvā komisija (CCMI) atzinumu pieņēma 2011. gada 17. novembrī. Ziņotājs – IOZIA kgs, līdzziņotājs – JARRÉ kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (8. decembra sēdē), ar 143 balsīm par un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. EESK secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) uzskata, ka, aizvien saasinoties konkurencei ar jaunietekmes valstīm, vienīgais veids, kā ES varēs rīkoties, ir ieviest ļoti novatoriskas sistēmas un līdz ar tehnoloģisko attīstību paaugstināt tehniskos un ražošanas standartus. Darbaspēks būtu jāaizsargā no pārmaiņu sekām, un tāpēc jānodrošina atbilstīga un savlaicīga apmācība. Tas būtu jāatbalsta ar ES politikas pasākumiem.

1.2 Energoietilpīgo nozaru produkti ir vērtību ķēdes pamats visās apstrādes rūpniecības nozarēs, kas nodrošina darbu lielai daļai ES darba ņēmēju. Stabila, savlaicīga, kvalitatīva un droša piegāde minētajām nozarēm ir garants to konkurētspējai

pasaules tirgū un augsti kvalificēta personāla nodarbinātībai Eiropas Savienībā.

1.3 ES līmenī jāizveido attiecīgs pamats, kas ļautu apmierināt visas energoietilpīgo nozaru prasības un sasniegt prioritāro mērķi, proti, ievērojot ekonomiskās, sociālās un ekoloģiskās ilgtspējas principus, uzlabot energoietilpīgo nozaru konkurētspēju un nodrošināt to pastāvēšanu Eiropas Savienībā. Šīs nozares ir vienlīdz svarīgas un savstarpēji atkarīgas.

1.4 Lai arī pašlaik stāvoklis ekonomikā ir sarežģīts, EESK iesaka veikt vēl lielākus ieguldījumus pētniecībā, izstrādē, ieviešanā un apmācībā, kā arī zinātniskajā darbībā, kuras rezultātus izmanto rūpniecībā. Nākamajā pamatprogrammā jāparedz atbilstīgi līdzekļi šādiem ieguldījumiem, kuriem būtu jāsekmē

pieredzes un rezultātu apmaiņa vismaz Eiropas līmenī. ES un dalībvalstu programmās lielāka uzmanība būtu jāpievērš izpētei un jauninājumiem energoefektivitātes jomā ⁽¹⁾.

1.5 EESK uzskata, ka ir vajadzīga integrēta rūpniecības politika, kas ļauj vienmēr kontrolēt ārējos faktorus, kuri mainās, un, ja ir nodrošināti atbilstoši nosacījumi, paver ES uzņēmumiem iespēju vienlīdzīgos apstākļos sacensties ar konkurentiem pasaules tirgū. Lai nodrošinātu atbilstīgu konkurētspējas līmeni, vajadzīgi kopīgi rūpniecības un nodokļu politikas pasākumi un stratēģiski lēmumi attiecībā uz visu ES rūpniecību kopumā.

1.6 ES vairs nedrīkst pārvaldīt ekonomiku, nosakot aizvien stingrākus ierobežojumus, ja tā neveic pasākumus, kas vajadzīgi, lai pārvaldības jomā pieņemtu stabilus un kopīgus stratēģiskos lēmumus, kuri ļauj saglabāt tās ekonomisko un sociālo modeli un sasniegt vislabākos rezultātus arī vides aizsardzības jomā.

1.7 EESK ir pārliecināta, ka Eiropas Savienībai jādara viss iespējamais, lai izveidotu elastīgas sistēmas attiecīgo mērķu sasniegšanai. Šajās sistēmās būtu jāņem vērā pamatrūpniecības īpatnības.

1.8 EESK aicina apsvērt, vai arī uz importētājiem būtu jāattiecināta tādi paši pasākumi, kādi paredzēti emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (ETS). Galvenais mērķis ir, noslēdzot stingru un izpildāmu vienošanos, ieviest efektīvu starptautisko sistēmu. Tā kā šāda vienošanās nav panākta un lai sasniegtu Eiropas Savienībā izvirzītos mērķus, jānodrošina, ka tās tirgū piedāvāto, kā arī eksportēto preču un pakalpojumu konkurences apstākļi ir līdzvērtīgi (t.i., vienāda attieksme un nosacījumi).

1.9 EESK īpaši iesaka apsvērt iespēju arī turpmāk piešķirt ETS bezmaksas sertifikātus uzņēmumiem, kas jau sasnieguši izcilus rezultātus un pietuvojušies to izmantoto tehnoloģiju fizikālajai un termodinamiskajai robežai. Emisijas atļauju izsole — sistēma, kas tiks ieviesta 2013. gadā, — noteikti ir laba sistēma, ja vien to izmanto arī citos pasaules reģionos. ES nodoms ir tirdzniecībā iesaistīt uzņēmumus no trešām valstīm, lai starptautiskā līmenī izveidotu emisijas kvotu tirgu.

1.10 Energoietilpīgo nozaru gadījumā nepietiekami apdomīgi vadīta ETS var izraisīt neprognozējamas sekas attiecīgajā nozarē. Oglekļa emisiju pārvirze ir attiecināma ne tikai uz nākotni. Tā ir notikusi vismaz pēdējos 10 gadus, jo investīcijas ir pārvirzītas no Eiropas uz tādām valstīm kā ASV, Ķīna, Indija, Brazīlija u.c. Būtu ļoti noderīgi sīkāk izpētīt šo parādību.

1.11 Materiālos uzkrātā enerģija jāizmanto vēlreiz, un tajā pašā laikā pēc iespējas jāveicina otrreizēja pārstrāde. Stikls,

dzelzs, tērauds un alumīnijs šajā sakarā var dot lielu ieguldījumu. ES eksportē cēlmetālus. Tomēr lietderīgāk būtu veicināt to otrreizēju izmantošanu ES teritorijā, un tādā veidā ietaupīt dažādos materiālos uzkrāto enerģiju ⁽²⁾.

1.12 Energoietilpīgās nozares būtu jāaicina veikt ilgtermiņa ieguldījumus enerģētikas nozarē, it sevišķi atjaunojamu energoresursu jomā, un šim nolūkam veidot konsorcijs. Pamatojoties uz daudzgadu līgumiem, tas šīm nozarēm ļautu iegādāties enerģiju par stabilām cenām.

1.13 EESK uzskata, ka stabilam, efektīvam un noturīgam tiesiskajam regulējumam ir ļoti liela nozīme. Ekonomisko ieguldījumu cikli energoietilpīgās nozarēs ilgst no septiņiem līdz divdesmit gadiem (piemēram, domnās). Tā nav nejaušība, ka Eiropā vairāk nekā trīsdesmit gadus ieguldījumi integrēta tērauda liešanas cikla nodrošināšanai ir bijuši mazāki nekā cerēts.

1.14 Līdzšinējā politika bija orientēta drīzāk uz sodīšanu, nevis atalgošanu par novatoriskiem papēmieniem, atbildīgu rīcību un ieguldījumiem. Šī pieeja ir jāmaina, un ar nodokļu atvieglojumiem jāatbalsta to uzņēmumu darbība, kas energoefektivitātes jomā ir sasnieguši atzinīgi vērtējamus rezultātus.

1.15 Jāuzsver izcilie rezultāti, ko energoietilpīgās nozares bija sasniegušas tieši pirms ETS ieviešanas. Tās iepriekš paredzēja jaunās vajadzības un pārmaiņas, un tāpēc tās nebūtu stingri jāstiprina, tā radot draudus, ka varētu izzust miljons ļoti stabilu (gan tiešo, gan netiešo) darba vietu augsti kvalificētam personālam.

1.16 Neapšaubāmi atbalstāma ir starptautiskā un starpnozaru paraugprakses apmaiņa, kā arī jauni izmēģinājuma un demonstrējamie projekti.

1.17 Īpaši liela nozīme ir bijusi valsts atbalsta pasākumiem un ar tiem saistītām konkrētām un īpašām programmām pētniecības un inovācijas jomā. EESK rosina Eiropas Komisiju, Padomi un Parlamentu pilnveidot šīs programmas, kas ir virzītas uz energoefektivitāti un diversifikāciju, un pastāvīgi tās izmantot, veicot attīstības pasākumus.

1.18 Īstenojot īpašas un mazo un vidējo uzņēmumu vajadzībām atbilstošas programmas, MVU var būtiski sekmēt mērķu sasniegšanu. Energoietilpīgi uzņēmumi darbojas visos tirgus segmentos. Taču izmaksas, kas jāsedz, lai sasniegtu augstu energotaupības līmeni, ir apgriezti proporcionālas uzņēmuma lielumam. Tieši mazie un vidējie uzņēmumi var sasniegt kopumā vislabākos rezultātus, un būtu jāvelta lielas pūles un resursi, lai apmierinātu šo uzņēmumu vajadzības.

⁽¹⁾ OV C 218, 23.07.2011., 38. lpp.

⁽²⁾ OV C 107, 06.04.2011., 1. lpp.; OV C 218, 23.07.2011., 25. lpp.

2. Ievads

2.1 Energoietilpīgās nozares ir visu ES rūpniecībā notiekošo vērtības radīšanas procesu pamats, jo tās nodrošina citu rūpniecības preču ražošanai vajadzīgos pamatmateriālus. Tām ir liela nozīme arī virzībā uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni.

2.2 Tādu tiesību aktu, kas paredz par 20 % samazināt patēriņu, ieviešana ir problēma, kas jārisina, energoietilpīgās nozarēs izstrādājot jaunas paaudzes produktus. Vajadzīga virkne pasākumu un stimulu, lai tirgu atvērtu jauniem energotaupīgiem produktiem.

2.3 Rūpnieciskās ražošanas sektors, kas nodrošina 17,6 % no ES iekšzemes kopprodukta, rada 27 % no kopējā enerģijas pieprasījuma Eiropas Savienībā. Galvenās izejvielu ražošanas nozares (piemēram, ķīmijas rūpniecība un naftas ķīmijas rūpniecība (18 %), dzelzs un tērauda rūpniecība (26 %), cementa rūpniecība (25 %)) ir energoietilpīgās nozares un izmanto 70 % no rūpniecībā patērētās enerģijas.

2.4 Vēlme samazināt izmaksas, lai saglabātu un, iespējams, uzlabotu konkurētspēju, ir mudinājusi daudzas nozares, it sevišķi energoietilpīgās nozares, paaugstināt energoefektivitāti, un tāpēc paredzams, ka 2020. gadā šo nozaru saimnieciskais potenciāls būs mazāks nekā citās nozarēs.

1. tabula

Paredzamās attīstības tendences un enerģijas ietaupījumu potenciāls 2020. gadā ⁽³⁾

	2020 (PRIMES 2007) [Mtne — miljoni tonnu naftas ekviva- lenta]	2020 (PRIMES 2009 energo-efektivitāte) [Mtne]	Bez turpmākiem pasākumiem 2020. gadā paredzamais progress [%]	2020 Saimnieciskais potenciāls [%]	2020 Tehniskais potenciāls [%]
	1	2	³ [=(2-1)/1 (*)100]	4	5
Iekšzemes kopējais enerģijas patēriņš, izņemot neenerģētisko patēriņu	1 842	1 678	– 9 %	– 20 % (ES mērķis)	dati nav pieejami
Galīgais enerģijas patēriņš, kura sadalījums ir šāds:	1 348	1 214	– 10 %	– 19 %	– 25 %
rūpniecība	368	327	– 11 %	– 13 %	– 16 %
transports	439	395	– 10 %	– 21 %	– 28 %
mājsaimniecības	336	310	– 8 %	– 24 %	– 32 %
pakalpojumu nozare	205	181	– 12 %	– 17 %	– 25 %
Enerģijas pārveide, pārvade un sadale	494	464	– 6 %	– 35 %	dati nav pieejami

Avoti: 1., 2. un 3. ailē — PRIMES; 4. un 5. ailē — Fraunhofer Institute.

(*) Dati par saimniecisko potenciālu enerģijas pārveides nozarē iegūti no Enerģētikas ĢD aprēķiniem.

2.5 Visas iespējas tomēr vēl nav pilnībā izmantotas, jo īpaši tas sakāms par maziem un pat dažiem vidējiem uzņēmumiem ⁽⁴⁾.

3. Tehniskais stāvoklis dažādās energoietilpīgās nozarēs

Energoietilpīgajās nozarēs veic izpēti un ražo daudzus produktus un tehniku, kas vajadzīga, lai ierobežotu klimata pārmaiņas un risinātu citas globālas problēmas. Lai paaugstinātu energoefektivitāti un uzlabotu resursu racionālu izmantošanu, jāīsteno aktīva rūpniecības un inovācijas politika. Pētniecības un izstrādes jomā lielāka uzmanība jāpievērš enerģijas un resursu patēriņa ziņā efektīviem tehniskiem un organizatoriskiem risinājumiem. Turklāt uzņēmumiem, darba ņēmējiem un viņu pārstāvjiem, paaugstinot enerģijas un resursu patēriņa efektivitāti, jāveicina novatorisku produktu un procesu izstrāde un ieviešana.

Turpmāk tekstā sniegts pārskats par svarīgākajām energoietilpīgajām nozarēm.

⁽³⁾ Skatīt SEC(2011) 779 final (tikai angļu valodā).

⁽⁴⁾ "2011. gada energoefektivitātes plāns" (COM(2011) 109 galīgā redakcija), Ietekmes novērtējums (tā paša dokumenta 3. punkts), OV C 218, 23.07.2011., 38. lpp.; OV C 318, 29.10.2011., 76. lpp.

3.1. Ķīmijas rūpniecība un naftas ķīmijas rūpniecība

3.1.1 Ķīmijas rūpniecībā strādā 1 205 000 darba ņēmēju aptuveni 29 000 uzņēmumos, kuru produkcijas vērtība ir 449 miljardi EUR (*Eurostat*, 2009. gads) un apgrozījums ir gandrīz divas reizes lielāks, proti, 1,15 % no ES iekšzemes kopprodukta. Ķīmijas rūpniecībā tikai 8 % naftas tiek izmantoti kā kurināmais, lielākā daļa tiek pārstrādāta. Enerģijas patēriņš šajā rūpniecības nozarē ir 18 % no rūpniecības nozaru kopējā enerģijas patēriņa.

3.1.2 Ķīmijas rūpniecībā no izejvielām ražo produktus, kas paredzēti citām nozarēm un patērētājiem. Pamatizejvielu iedalījums var būt šāds: organiskās un neorganiskās izejvielas. Neorganiskās izejvielas ir gaiss, ūdens un minerālvielas. Fosilie kurināmie un biomasas pieder pie organisko izejvielu kategorijas.

3.1.3 Apmēram 85 % ķīmisko vielu tiek iegūti no aptuveni divdesmit vienkāršām ķīmiskām vielām, tā sauktajām pamatvielām. Pamatvielas iegūst galvenokārt no desmit izejvielām, un no šīm pamatvielām ražo aptuveni 300 starpproduktus. Pamatvielas un starpprodukti ietilpst plaši lietotu ķīmikāliju (*bulk chemicals*) kategorijā. No starpproduktiem ražo apmēram 30 000 patēriņa preču. Minētās ķīmikālijas veido 12 % automobiļu izmaksu (sēdekļu polsteri, šūtenes un siksas, drošības spilveni), 10 % ēkas izmaksu (izolācijas caurules un elektrības vadi), 10 % no tā, ko vidusmēra mājsaimniecība patērē ikdienā (pārtika, apģērbs, apavi, higiēnas preces utt.).

3.1.4 Ogles, nafta un dabasgāze ir primārās izejvielas, ko izmanto, lai ražotu lielāko daļu plaši lietoto ķīmikāliju. Katrā nākamajā ražošanas posmā tiek pievienota vērtība: jēlnaftas relatīvā vērtība ir 1, degvielas — 2, tipisku naftas ķīmijas produktu relatīvā vērtība ir 10, bet tipisku patēriņa preču — 50.

3.1.5 Arī fosilie kurināmie ir ļoti svarīgi enerģijas avoti: nafta (aptuveni 40 %), ogles (aptuveni 25 %) un dabasgāze (aptuveni 21 %).

3.1.6 Ķīmijas rūpniecība patērē milzīgu enerģijas daudzumu. Aptuveni 8 % no kopējā iegūtās jēlnaftas daudzuma tiek izmantoti kā izejviela, bet pārējo izmanto galvenokārt transportam nepieciešamās degvielas ražošanai.

3.2. Krāsaino metālu rūpniecība

3.2.1 Krāsaino metālu rūpniecība ir ļoti daudzveidīga. Tā aptver dažādu materiālu, piemēram, alumīnija, svina, cinka, vara, magnija, niķeļa, silīcija un daudzu citu materiālu, ražošanu. Šajā nozarē strādā kopumā aptuveni 400 000 darba ņēmēju (*Eurometaux*, 2011. gada jūlijs). Lielākā un nozīmīgākā apakšnozare ir alumīnija ražošana. 2010. gadā tajā strādāja 240 000 darba ņēmēju, un apgrozījums bija 25 miljardi EUR. Boksīta ražošanas apjoms bija 2,3 miljoni tonnu, alumīnija ražošanas apjoms bija 5,9 miljoni tonnu, savukārt primārā un otrreizēji pārstrādātā alumīnija ražošanas kopējais apjoms bija 6 miljoni tonnu (270 ražotnes). Eiropas Komisija noteikusi, ka izmešu daudzums, kas rodas vienas tonnas primārā alumīnija ražošanā, ir 1 514 kg CO₂ ekvivalenta.

3.2.2 Dažādi pētījumi liecina, ka izejvielas un enerģija ir svarīgākie konkurētspējas faktori ES krāsaino metālu rūpniecībā. Izejvielu un enerģijas izmaksas atkarībā no apakšnozares veido aptuveni 50 % līdz 90 % no rafinēto metālu ražošanas kopējām izmaksām. Izejvielu izmaksas veido no 30 % līdz 85 % kopējo izmaksu, savukārt enerģijas izmaksas — no 2 % līdz 37 % kopējo izmaksu. Runājot par metālu ražošanas izejvielām, Eiropas Savienībā metāllūžņu otrreizējai pārstrādei ir tikpat liela nozīme kā rūdas un koncentrātu izmantošanai.

3.2.3 No ES metālrūpniecības 2005. gadā publicētajiem datiem par atkarību no importa izriet, ka boksīts, magnijs, silīcijs un vara koncentrāts bija vispieprasītākās izejvielas (piemēram, 50 % kopējā koksa eksporta nāk no Ķīnas un 40 % kopējā vara koncentrātu eksporta nāk no Čīles).

3.2.4 Nozares dati liecina, ka tirgū jūtams alumīnija un vara metāllūžņu, nerafinēta vara, cinka un svina koncentrātu trūkums, un ilgākā termiņā jāreķinās arī ar alumīnija, vara metāllūžņu, kā arī vara un nerafinēta vara koncentrātu trūkumu.

3.2.5 Krāsaino metālu rūpniecība patērē ļoti daudz elektroenerģijas. Ļoti lieli elektroenerģijas patērētāji ir alumīnija, svina un cinka ražotāji.

3.2.6 Jau tagad lielu daļu ES krāsaino metālu patēriņa sedz imports, un, ja netiks rasts risinājums, tā īpatsvars būtiski palielināsies un ES krāsainā metāla ražotāji pārtrauks darbību. Tas izraisīs oglekļa emisiju pārvirzi.

3.3. Dzelzs un tērauda rūpniecība

3.3.1 ES dzelzs un tērauda rūpniecībā strādā 360 000 darba ņēmēju, un 2010. gadā tās apgrozījums bija 190 miljardi EUR. Kopējais enerģijas patēriņš ir 3 700 gigadžouli, kas atbilst 25 % enerģijas patēriņa apstrādes rūpniecībā. Kopējais CO₂ emisijas līmenis ir 350 miljoni tonnu, proti, 4 % no kopējā emisiju daudzuma Eiropas Savienībā.

3.3.2 Tērauda ražošanā tiek izmantoti divi paņēmieni: integrētās metodes pamatā ir dzelzs ražošana no dzelzsrūdas (taču, lietojot šo metodi, pievieno arī vidēji 14 % tērauda lūžņu), bet otrā metode ir otrreizējā pārstrāde, proti, kā galveno izejvielu, kas satur dzelzi, izmanto metāllūžņus, kurus kausē elektriskās loka krāsnīs.

3.3.3 Abos gadījumos enerģijas patēriņš ir saistīts ar kurināmo (galvenokārt ogles un kokss) un elektroenerģiju. Izmantotot otrreizējās pārstrādes metodi, patērē daudz mazāk enerģijas (aptuveni 80 %). Lai izmantotu integrēto metodi, vajadzīgas kokšēšanas krāsnis, aglomerācijas iekārtas, domnas un konvertora krāsnis.

3.3.4 Aplēsts, ka pašlaik, lietojot integrēto metodi, enerģijas patēriņš sasniedz 17 līdz 23 gigadžoulus uz tonnu karsti velmēta produkta [1][*SET_Plan_Workshop_2010*]. Eiropas Savienībā valda uzskats, ka zemākā no minētajām vērtībām ir laba atsauces vērtība uzņēmumam, kas lieto integrēto metodi, savukārt vidējā vērtība ES 27 dalībvalstīs ir 21 gigadžouls uz tonnu.

3.3.5 Daļa no enerģijas patēriņa lielās samazināšanās (par aptuveni 50 %) ES rūpniecībā pēdējos 40 gados ir izskaidrojama ar otrreizējas pārstrādes apjoma palielināšanos un atteikšanos no integrētās metodes (īpatvars palielinājies no 20 % septiņdesmitajos gados līdz 40 % mūsdienās).

3.3.6 Tomēr pāreju uz otrreizēju pārstadi ierobežo metāllūžņu pieejamība un kvalitāte. Eiropas Savienībā dūmgāzes rada aptuveni 80 % CO₂ emisijas, kas rodas, lietojot integrēto metodi. Šī rūpniecības nozare plaši izmanto tās radītās dūmgāzes, lai saražotu aptuveni 80 % elektroenerģijas savām vajadzībām [2][EUROFER_2009a].

3.3.7 Eiropas Savienībā 2008. gadā saražoja 198 miljonus tonnu neapstrādāta tērauda, proti, 14,9 % no kopējā produkcijas apjoma pasaulē (1 327 miljoni tonnu) [WorldSteel_2009]. Pirms desmit gadiem, kad produkcijas apjoms bija nedaudz mazāks (191 miljons tonnu), to pašu ES dalībvalstu produkcijas apjoms bija 24,6 % no kopējā produkcijas daudzuma pasaulē.

3.4. Keramikas rūpniecība

3.4.1 Keramikas rūpniecībā strādā 300 000 darba ņēmēju, un tā ražo plašu produktu klāstu, sākot no ķieģeļiem un kārnīņiem, māla caurulēm, sienas un grīdas flīzēm līdz pat sanitārtehnikas izstrādājumiem, galda piederumiem, dekoratīviem izstrādājumiem, slīpmateriāliem, ugunsizturīgiem ražojumiem un tehniskiem keramikas izstrādājumiem ⁽³⁾.

3.4.2 Šīs nozares ražojumus izmanto būvniecības nozarē, procesos, kas notiek augstas temperatūras apstākļos, automobiļu rūpniecībā, enerģētikas nozarē, vides jomā, patēriņa preču ražošanā, kalnrūpniecības nozarē, kuģubūves nozarē, aizsardzības nozarē, aviācijas nozarē, medicīnas aprīkojuma ražošanā un daudzās citās nozarēs. Keramikas rūpniecība ir atkarīga gan no vietējām, gan no importētajām izejvielām.

3.4.3 ES keramikas nozarē galvenokārt darbojas mazie un vidējie uzņēmumi, kas veido aptuveni 10 % no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) aptvertajām ražotnēm, bet rada mazāk nekā 1 % emisiju.

3.5. Cementa rūpniecība

3.5.1 ES cementa rūpniecībā 2010. gadā strādāja 48 000 darba ņēmēju, produkcijas apjoms bija 250 miljoni tonnu un apgrozījums — 95 miljardi EUR. Tai vajadzīgais enerģijas patēriņš ir 110 kWh/tonnu, un kopējais CO₂ emisiju apjoms ir 3 % no kopējā ES emisiju daudzuma.

3.5.2 Cements ir svarīgs būvmateriāls, un tam ir liela nozīme ēku būvniecībā, inženierbūvniecībā un hidrobūvniecībā. Cementa rūpniecības apgrozījums ir tieši saistīts ar stāvvkli būvniecības nozarē, un tas skaidri atspoguļo stāvvkli visā tautsaimniecībā.

3.5.3 Eiropas Savienībā cementa rūpniecībā tiek izmantotas galvenokārt mūsdienīgas “sausā procesa” krāsnis, kuru enerģijas patēriņš ir par aptuveni 50 % zemāks nekā “slāpā procesa” krāsnīm, kas paredzētas klinkera apdedzināšanai.

3.5.4 ES 27 dalībvalstīs 2009. gadā saražoja aptuveni 250 miljoni tonnu cementa, t.i., 8,6 % no cementa produkcijas kopapjoma, kas 2006. gadā bija 3 miljardi tonnu ⁽⁶⁾. Lielāko daļu cementa saražo Āzijā (75 %), un Ķīna vien saražo aptuveni pusi no cementa produkcijas kopapjoma (54,2 %). Dati liecina, ka ļoti liela daļa cementa produkcijas kopapjoma tiek ražota valstīs, kas neievēro Kioto protokola principus.

3.5.5 ES cementa rūpniecības galvenās pazīmes ir šādas: augsta kapitālietilpība (ja ražošanas jauda ir 1 miljons tonnu, tad vajadzīgi 150 miljoni EUR) un liels enerģijas patēriņš (60–130 kg naftas vai tās ekvivalenta vienas tonnas ražošanai un papildus 90–130 kWh elektroenerģijas vienas tonnas ražošanai).

3.5.6 Vēl viena svarīga ES cementa rūpniecības pazīme ir reģionālie cementa tirgi, kuru rādiuss nav lielāks kā 200 jūdzes.

3.5.7 Cementa rūpniecība ir viena no tām nozarēm, kas rada visvairāk CO₂ emisijas. Tās radītais CO₂ emisijas apjoms ir aptuveni 5 % no cilvēka darbības radītās emisijas kopapjoma ⁽⁷⁾. Galvenie CO₂ emisijas avoti cementa rūpniecībā ir izejvielu dekarbonizācijas process un kurināmā sadegšana.

3.5.8 Aplēsts, ka dekarbonizācijas procesā rodas aptuveni 50 %, bet kurināmā sadegšanas procesā — 40 % no cementa rūpniecības radītās emisijas kopapjoma. Abos minētajos procesos radušos CO₂ emisiju sauc par tiešo emisiju. Netiešās emisijas avoti (aptuveni 10 % cementa rūpniecības radītās emisijas) ir transportlīdzekļi un elektroenerģijas ražošana cementa rūpniecības vajadzībām ⁽⁸⁾.

3.5.9 Cementa nozares attīstība Eiropas Savienībā ir lielā mērā atkarīga no ES politikas un lēmumiem, kas attiecas uz CO₂ emisiju un cita veida piesārņojumu.

3.5.10 Cementa rūpniecībā ETS attiecas uz cementa (klinkera) ražošanu rotējošās krāsnīs, kuru jauda ļauj saražot vairāk nekā 500 tonnas dienā. Pēdējo gadu dati ⁽⁹⁾ liecina, ka cementa rūpniecības radītais emisijas apjoms bija daudz mazāks nekā prognozēts. Augstās CO₂ emisijas kvotu cenas var būt efektīvāks stimuls nekā vēlme ražot lielāku cementa apjomu. ETS var ierobežot emisiju. Tāpēc pirms CO₂ emisijas kvotu sadales jāveic analīze, lai izvirzītu ilgtspējīgus mērķus, nepieļautu tirgus darbības traucējumus, kā arī motivētu uzņēmējus paaugstināt energoefektivitāti un vienlaikus samazināt CO₂ emisiju.

⁽⁶⁾ Informatīvs ziņojums par tematu “ES cementa rūpniecības attīstība” (CCMI/040, CESE 1041/2007).

CEMBUREAU: “Evolution & Energy Trends”, Cembureau tīmekļa vietne, 2011. gada maijs.

⁽⁷⁾ Ernst Worrell, Lynn Price, Nathan Martin, Chris Hendriks, Leticia Ozawa Meida: “Carbon dioxide emissions from the global cement industry”, *Annual Review of Energy and the Environment*, 2001. gada novembris, Vol. 26, 303–329. lpp.

⁽⁸⁾ Vanderborght B., Brodmann U.: “The Cement CO₂ Protocol: CO₂ Emissions Monitoring and Reporting Protocol for the Cement Industry. Guide to the Protocol, version 1.6.”, 2001. gads (www.wbcsdcement.org).

⁽⁹⁾ 2006. gada maijā Euronews publicēts ziņojums.

⁽³⁾ OV C 317, 23.12.2009., 7. lpp.

3.6. Stikla rūpniecība

3.6.1 ES stikla rūpniecībā 1 300 ražošanas un pārstrādes uzņēmumos strādā 200 000 darba ņēmēju un 2010. gadā produkcijas apjoms bija 34 miljoni tonnu (30 % no produkcijas kopapjoma pasaulē). Otrreizēji pārstrādājot vienu tonnu stikla, var novērst 670 kg oglekļa dioksīda izmešu. CO₂ emisijas apjoms gadā ir aptuveni 25 miljoni tonnu.

3.6.2 Stiklu parasti ražo no tā pamatizejvielām, proti, kvarca smiltīm (augstas kvalitātes smiltis), sārmim, ko izmanto, lai izkausētu kvarca smiltis (galvenokārt soda un potaša), stabilizētāji, kuras ļauj samazināt stikla dēdēšanu (kalcijs oksīds, magnijs un alumīnija oksīds), dažiem šķīdinātājiem un citām piedevām nelielā daudzumā, lai dažādiem stikla veidiem piešķirtu atšķirīgas iezīmes.

3.6.3 Stiklu visbiežāk iedala četrās galvenajās grupās pēc tā ķīmiskā sastāva: nātrija-kaļķa stikls, svina un kristāla stikls, borsilikāta stikls un īpašais stikls.

3.6.4 ES stikla rūpniecībā lielākā apakšnozare ir stikla taras ražošana — nozare, kurā saražo vairāk nekā 60 % kopējās stikla produkcijas. Tās izstrādājumi ir stikla tara (pudeles un burkas). Stikla taru ražo visās ES dalībvalstīs, izņemot Īriju un Luksemburgu. ES ir lielākais stikla taras ražotājs pasaulē, un Eiropas Savienībā ir aptuveni 140 rūpnīcu.

3.6.5 ES stikla rūpniecības otrā lielākā apakšnozare ir plakanā stikla ražošana, kas veido aptuveni 22 % stikla ražošanas kopapjoma. Tā aptver pulētā stikla un velmētā stikla ražošanu. Eiropas Savienībā darbojas pieci pulētā stikla ražotāji un pieci velmētā stikla ražotāji. CO₂ emisijas kopējais apjoms 2008. gadā bija aptuveni 7 miljoni tonnu plakanā stikla nozarē, ap 6,5 miljoniem tonnu pulētā stikla nozarē un apmēram 0,5 miljoni tonnu velmētā stikla nozarē (avots: CITL).

3.6.6 Nepārtraukto stikla elementāršķiedru ražo un piegādā dažādos veidos: tekstūrēts diegs, filcs, cirstā stikla šķiedra, tekstilšķiedra, audums un sasmalcināta šķiedra. Svarīgākā galīgās izmantošanas joma (aptuveni 75 %) ir kompozītmateriālu, galvenokārt termoreakcijas sveķu, kā arī termoplasta, izturības uzlabošana. Svarīgākie kompozītmateriālu pieprasītāji ir būvniecības nozare, automobiļu un transporta nozare (50 %), kā elektrotehnikas un elektroniskā rūpniecība.

3.6.7 Daži dati par CO₂ emisijas apjomu:

- vidējais ražošanas apjoms gadā: 870 000 tonnas nepārtraukto stikla elementāršķiedru produktu,
- vidējais tiešo CO₂ emisiju apjoms: 640 000 tonnas,
- vidējais CO₂ emisijas apjoms uz tonnu: 735 kg CO₂ emisijas uz tonnu nepārtraukto stikla elementāršķiedru produktu.

3.6.8 Īpašā stikla ražošanas nozarē saražo aptuveni 6 % stikla rūpniecības produkcijas, un pēc tonnu daudzuma tā ir ceturrtā lielākā nozare. Svarīgākie produkti ir šādi: stikls televizoriem un monitoriem, stikls apgaismojumam (caurules un spuldzes), optiskais stikls, laboratorijas un tehniskie stikla izstrādājumi, borsilikāta un keramikas stikls (virtuves trauku un mājāsaimniecības iekārtas, ko izmanto augstas temperatūras apstākļos), kā arī stikls elektroniskās rūpniecības vajadzībām (šķidro kristālu (LCD) displeji).

3.6.9 Viena no mazākajām stikla rūpniecības nozarēm ir mājāsaimniecības stikla ražošana, kas veido aptuveni 4 % no ražošanas kopapjoma. Šajā nozarē ražo šādus stikla produktus: galda piederumus, virtuves traukus un dekoratīvus priekšmetus, tostarp glāzes, tases, bļodas, traukus, virtuves traukus, vāzes un rotājumus.

4. Vispārīgs pārskats par CO₂ emisiju Eiropas Savienībā 2010. gadā

4.1 Ar Eiropas Savienības ETS ierobežo emisiju, ko rada aptuveni 12 600 ražotnes, tostarp spēkstacijas, rūpnīcas un naftas pārstrādes uzņēmumi. Sistēma aptver aptuveni 40 % no kopējā siltumnīcefekta gāzu emisijas apjoma, kas rodas Eiropas Savienībā. Pamatojoties uz rūpnieciskās produkcijas apjoma datiem, analītiķi lēš, ka 2010. gadā emisiju apjoms palielinājās par 3,2 %, savukārt 2009. gadā samazinājās gandrīz par 11,3 % (Barclays Capital, Nomisma Energia, IdeaCarbon).

4.2 Saskaņā ar Eiropas Vides aģentūras datiem 2009. gadā kopējais ES siltumnīcefekta gāzu emisiju apjoms bija aptuveni 4,6 miljardi metrisko tonnu. Ja šīs emisijas apjoms pagājušajā gadā palielinājās tāpat kā oglekļa emisija rūpniecībā, tas nozīmē, ka emisijas apjoms Eiropas Savienībā ir par aptuveni 300 miljoniem metrisko tonnu lielāks nekā 2020. gadam izvirzītais mērķis, proti, siltumnīcefekta gāzu emisija 4,5 miljardu metrisko tonnu apmērā. ES amatpersonas, kuru pārziņā ir klimata jautājumi, paredz, ka Eiropas Savienība bez grūtībām sasniegs minēto mērķi, ja tā sasniegs mērķus, kas izvirzīti attiecībā uz atjaunojamajiem energoresursiem un efektivitāti.

4.3. CO₂

Emisijas, uz kurām attiecas Eiropas Savienības ETS, 2010. gadā pieauga, jo palielinājās pieprasījums pēc elektroenerģijas un rūpnieciskās produkcijas apjoms, un tas nozīmē, ka uzņēmumi elektrības un siltuma ražošanai patērēja vairāk fosilā kurināmā (Sikorski).

Turklāt gāzes cenu paaugstinājums lika spēkstacijās vairāk izmantot ogles, kas rada lielāku oglekļa dioksīda emisiju.

5. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas piezīmes

5.1 Vērtības radīšanas ķēde ir atkarīga no izejvielu pieejamības un kvalitātes. ES pamatrūpniecības nozares nodrošina ļoti kvalitatīvas izejvielas. ES pārstrādes rūpniecība gūst labumu no šīs augstās kvalitātes un jauninājumiem, kas pastāvīgi rodas pētniecības procesā. Piemēram, tērauda rūpniecībā 70 % kvalitātes atkarīgi no lējuma veida. Šāda kvalitāte ir jā saglabā un, ja iespējams, jāuzlabo.

5.2 Ja nebūs spēcīgas, konkurētspējīgas un novatoriskas rūpniecības, Eiropas Savienība nespēs sasniegt ilgtspējas mērķus, piemēram, tos, ko Komisija izvirzījusi attiecībā uz CO₂ emisiju.

5.3 Eiropas Savienības ETS ir ierobežošanas un tirdzniecības jeb *cap and trade* sistēma, kas ir svarīgs instruments, kurš ieviests, lai sasniegtu ES izvirzīto mērķi, proti, līdz 2020. gadam vismaz par 20 % samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas līmeni salīdzinājumā ar to, kāds bija 1990. gadā, vai par 30 %, ja tiks noslēgta starptautiska vienošanās. ETS attiecas uz aptuveni 12 500 ražotņu enerģētikas un rūpniecības nozarēs, kuras kopā rada gandrīz pusi ES CO₂ emisijas apjoma un 40 % kopējā siltumnīcefekta gāzu emisijas daudzuma.

5.4 Pašlaik ETS darbojas trīsdesmit valstīs (27 ES dalībvalstīs, Islandē, Lihtenšteinā un Norvēģijā). Salīdzinājumā ar citām nozarēm, piemēram, transporta nozari, kas sistēmā nav iekļauta, ieviestā ETS ļāvusi samazināt siltumnīcefekta gāzu emisiju. Tā kā enerģijas izmaksas pastāvīgi pieaug, energoietilpīgās nozares spiestas nepārtraukti paaugstināt energoefektivitāti. Tāpēc būtu ļoti vēlams veikt analīzi par emisijas samazinājumu, kas panākts, Eiropas Savienībā ieviešot ETS.

6. Sociālais un vides aspekts

6.1 Vienīgais veids, kā aizsargāt ES rūpniecību, ES darba ņēmējus un intereses, vidi, veselību un patērētājus, ir nodrošināt, ka neviena no interešu grupām negūst virsroku, un panākt optimālu līdzsvaru starp vides, sociālo un ekonomikas politiku.

6.2 EESK atbalsta vides un sociālās ilgtspējas mērķus un norāda uz dažām jomām, kurās, pamatojoties uz holistisku pieeju, būtu vajadzīga integrēta rīcība.

6.3 Pirmkārt, vajadzīgas efektīvas programmas, kas sekmē profesionālo izaugsmi, pateicoties apmācībai, kura ļauj apgūt tehnisku problēmu risināšanai un pārvarēšanai nepieciešamās prasmes un sasniegt aizvien labākus rezultātus energoefektivitātes jomā. Energoietilpīgām nozarēm ir raksturīgi nepārtraukti ražošanas procesi un augsts darbinieku atbildības līmenis, un tādēļ jauniešu interese par tām nav liela. Lai ES prasmes šajā jomā saglabātu, vajadzīgi īpaši stimuli (tostarp stipendijas) profesionālās izglītības programmu atbalstam.

6.4 Stimuli ir vajadzīgi, lai sekmētu speciālistu un kvalificēta darbaspēka mobilitāti, kas sekmē zināšanu un paraugprakses izplatīšanu gan valsts, gan starptautiskā mērogā.

6.5 Īpaša uzmanība jāpievērš pārejas periodiem, un jānodrošina pienācīgs atbalsts darba ņēmējiem, kurus skārusi pārstrukturēšana, ko izraisījusi ražošanas pielāgošana mūsdienu vajadzībām. Šis process būtu jāatbalsta ar publiskiem ieguldījumiem.

6.6 Lai energoietilpīgās nozares varētu efektīvi pielāgoties rūpniecībā notiekošajām pārmaiņām, jāveic atbilstīgi novērtējumi par ietekmi uz sabiedrību un darba ņēmējiem, lai tādējādi novērstu negatīvu ietekmi uz sabiedrību un iepriekš sagatavotos jaunu ražošanas modeļu ieviešanai.

6.7 Svarīgi ir nodrošināt zināšanas, izpratni un sabiedrības informētību par priekšrocībām, ko var dot ļoti energoefektīva rūpniecība. Tāpēc būtu ne tikai jāveicina produktu marķēšana, bet arī jāmarķē šādu produktu ražošanas procesi, ja tie ir energoefektīvi. Citiem vārdiem sakot, jābūt diviem marķējumiem, kas ļauj identificēt ne tikai produktu, bet arī rūpnīcu, kura sekmējusi kopumā augsta efektivitātes līmeņa saglabāšanu.

6.8 Energoietilpīgās nozarēs vajadzīgs lielāks atbalsts pētniecībai un inovācijai. Lai pavērtu vairāk iespēju rūpniecības projektiem, pašreizējā ES finansēšanas sistēmā būtu jāparedz īpaši instrumenti (līdzīgi kā publiskā un privātā sektora partnerība SPIRE ilgtspējīgai rūpniecībai). Tehnoloģiju platformas ir ieguldījušas lielu darbu, lai radītu rūpniecībai labvēlīgāku vidi, kurā tā var labāk izmantot ES pamatprogrammas. Būtu jāuzsver arī pētniecības un tehnoloģiju iestāžu nozīme, jo inovācijas ķēdē tās veic ļoti svarīgu uzdevumu, proti, idejas pārvērš rūpnieciskos pielietojumos.

7. Starptautiskā dimensija

7.1 ASV, Japānai, Krievijai, Brazīlijai, Indijai un pirmām kārtām Ķīnai, kas ir vislielākā emisijas radītāja (22 % no kopapjoma), būtu jāuzņemas sava daļa atbildības. Šīs valstis un ES kopā rada 70 % CO₂ emisijas (2007. gads). Lai atrisinātu problēmas, kuras rada antropogēnu faktoru izraisītā temperatūras paaugstināšanās, jāpanāk vienošanās par klimatu un Zemes aizsardzību.

7.2 EESK vairākkārt paudusi atbalstu šādiem ES politikas pasākumiem un ieteikusi darīt visu iespējamo, lai panāktu taisnīgu starptautisko vienošanos, kas, pamatojoties ne tikai uz faktiem un skaitļiem, bet arī virkni plašāku apsvērumu, ļautu sadalīt atbildību un izmaksas.

7.3 Klimata aizsardzības pasākumus sekmīgi īstenot iespējams vienīgi tad, ja konferencē, kas notiks Durbanā, attiecībā uz valstīm, kuras pasaules mērogā rada visvairāk emisiju, izdosies izvirzīt jaunus mērķus laikam pēc Kioto protokola darbības beigām. ES ir apņēmusies sasniegt vēl tālejošākus mērķus, ja izdosies panākt starptautisku vienošanos. EESK atbalsta šādu rīcību, ja vien tekstā tiks iekļauti un ievēroti apsvērumi par ilgtspējas nosacījumiem, kas nozīmīgi ES uzņēmumiem un darba ņēmējiem.

Briselē, 2011. gada 8. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

476. PLENĀRĀ SESIJA 2011. GADA 7. UN 8. DECEMBRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Pirmā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada noslēgums – norādes par valstu politiku 2011.–2012. gadā” ”

COM(2011) 400 galīgā redakcija

(2012/C 43/02)

Galvenais ziņotājs: **Michael SMYTH** kgs

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 7. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Pirmā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada noslēgums – norādes par valstu politiku 2011.–2012. gadā” ”

COM(2011) 400 galīgā reakcija.

Komitejas Birojs 2011. gada 14. jūnijā uzdeva Stratēģijas “Eiropa 2020” koordinācijas komitejai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā 2011. gada 7. un 8. decembrī (8. decembra sēdē) iecēla SMYTH kgu par galveno ziņotāju un ar 136 balsīm par un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Eiropas Savienība un tās iedzīvotāji pašlaik saskaras ar vissmagāko ekonomikas, sociālo un politisko krīzi tās pastāvēšanas laikā, un krīze smagi skārusi dalībvalstis un to iedzīvotājus un apdraud nozīmīgākos sasniegumus — vienoto valūtu, Stabilitātes un izaugsmes paktu, iekšējo tirgu. Iepriekšējās finanšu krīzes laikā Eiropas vadītāji ātri un izlēmīgi īstenoja pasākumus, kas ļāva izvairīties no ilgas lejupslīdes. Eiropa pašlaik saskaras ar tikpat nopietnu problēmu, ko nevarēs atrisināt, ja politiķi nerīkosies ļoti izlēmīgi un cieši nesadarbosies. Neviena dalībvalsts viena pati nevar pārvarēt krīzi, un politiskās izvēles iespējas nav lielas — Eiropas integrācija ir jāstiprina, lai pārvarētu krīzi, jo citādi krīze ievērojami vājinās vai pat apdraudēs integrācijas procesu.

1.2 Steidzami jāīsteno pasākumi, lai samazinātu parādu, konsolidētu publiskās finanses un palielinātu iedzīvotāju un uzņēmumu uzticēšanos. Tomēr politikas veidotājiem visa uzmanība nebūtu jāvelta tikai krīzēm, ar kurām pašlaik saskaramies. Jākoncentrējas ne tikai uz īstermiņa un vidēja termiņa pasākumiem. Skaidrs, ka jāīsteno arī ilgtermiņa reformas. Šajā jomā rīcība vai nerīkošanās īsākā termiņā un pat tūlīt ietekmēs dalībvalstu aizņēmumu izmaksas.

1.3 Tāpēc Komiteja uzskata, ka stratēģija “Eiropa 2020” ir nozīmīgāka nekā jebkad agrāk, jo tā ir visaptveroša reformu programma, kuras mērķis ir nodrošināt ilgtspējīgu izaugsmi un turpmāk uzlabot Savienības spēju izturēt šādus pārbaudījumus.

1.4 Starp visiem trim stratēģijas aspektiem — ekonomikas aspektu, sociālo aspektu un vides aspektu — ir jāpanāk līdzsvars; trīs politikas jomas — gudra, ilgtspējīga un integrējoša izaugsme — ir savstarpēji saistītas un pastiprina cita citu. Vienlīdz liela uzmanība jāvelta arī ekonomikas izaugsmei, uzņēmējdarbībai, maziem un vidējiem uzņēmumiem, konkurētspējai, inovācijai, ilgtspējai un videi, sociālajām tiesībām, darbavietu radīšanai un izglītības atbalstīšanai.

1.5 Tā kā dalībvalstu ekonomikas un finanšu stāvoklis ir sarežģīts, pašlaik vairāk nekā jebkad agrāk vissvarīgākais uzdevums ir stratēģijas atbilstoša īstenošana.

1.6 Komiteja pauž ļoti lielas bažas par to, ka valstu reformu programmās (kā liecina Gada izaugsmes pētījums⁽¹⁾) dalībvalstis nav uzņēmušas pietiekamas saistības, lai sasniegtu vairumu stratēģijas mērķu (mērķus izglītības, nodarbinātības, pētniecības un izstrādes, nabadzības mazināšanas, emisiju ierobežošanas, energoefektivitātes un atjaunīgas enerģijas jomā).

1.7 Dalībvalstīm jāvelta vairāk pūļu un jāveic tālejošā pielāgošanās, lai tās līdz 2020. gadam varētu sasniegt izvirzītos mērķus, un jānosaka, ka prioritāras ir jomas, kas veicina izaugsmi (izglītība, inovācija, enerģētika, transporta savienojumi utt.). Īpaši svarīgi, lai dalībvalstis pildītu saistības, ko tās uzņēmušas.

1.8 Komiteja uzskata, ka reformu un izaugsmes stratēģijas veiksmīga īstenošana nav iedomājama bez pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru līdzdalības, un EESK rosinās valstu pārvaldes iestādes un Eiropas Savienību sasniegt konkrētus rezultātus. Tāpēc, īstenojot stratēģiju "Eiropa 2020", EESK turpinās sadarboties ar valstu ekonomikas un sociālo lietu padomēm (ESP) un tām līdzīgām struktūrām. No vienas puses, Komiteja centīsies palielināt izpratni dalībvalstīs un, no otras puses, nodrošinās, lai ES politikas veidotāji būtu informēti par ekonomiskajiem un sociālajiem apstākļiem vietējā līmenī.

2. Vispārīga informācija

2.1 Pirmais Eiropas pusgads ir jauna pārvaldības metode, kuras mērķis ir uzlabot ekonomikas politikas koordināciju starp ES un dalībvalstīm, un to sāka lietot 2011. gada janvārī, kad Komisija nāca klajā ar "Gada izaugsmes pētījumu"⁽²⁾, ko Eiropadome apstiprināja un papildināja pavasarī notikušajā sanāksmē⁽³⁾.

2.2 Šajā sakarā dalībvalstis 2011. gada aprīļa beigās iesniedza stabilitātes vai konverģences programmas, kurās risināti ar

valstu finanšu stāvokli saistītie jautājumi, un valstu reformu programmas (VRP), kurās norādīti galvenie politikas pasākumi stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanai. Turklāt vairums pakta "Euro plus" dalībvalstu saskaņā ar paktu ir uzņēmušas konkrētas saistības⁽⁴⁾.

2.3 Pamatojoties uz minēto programmu un saistību novērtējumu, Komisija nāca klajā ar ieteikumiem katrai valstij un ieteikumiem *euro* zonai⁽⁵⁾. Tajos vislielākā uzmanība veltīta jomām, kurās dalībvalstīm jāveic papildu pasākumi, lai paātrinātu strukturālās reformas. Eiropadome jūnija sanāksmē⁽⁶⁾ tos apstiprināja, noslēdzot pirmo Eiropas pusgadu un uzsākot "valstu pusgadu".

2.4 Šā atzinuma pamatā ir Komisijas 2011. gadā publicētais paziņojums "Pirmā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada noslēgums — norādes par valstu politiku 2011.–2012. gadā"⁽⁷⁾. Atzinuma mērķis ir pievērsties vairākiem svarīgiem jautājumiem, piemēram,

— stratēģijas pārvaldības uzlabošana,

— komunikācijas par stratēģiju uzlabošana un

— stratēģijas konkrētās īstenošanas uzlabošana dalībvalstīs.

2.5 Šo atzinumu iekļaus jaunā integrētajā ziņojumā⁽⁸⁾, ko iesniegs interaktīvais tīkls, kuru EESK ir izveidojusi kopīgi ar valstu ekonomikas un sociālo lietu padomēm un citām līdzīgām partnerorganizācijām.

2.6 Stratēģijas "Eiropa 2020" konkrētie pasākumi padziļināti analizēti iepriekšējā atzinumā par tematu "Gada izaugsmes

⁽¹⁾ "Gada izaugsmes pētījums par 2012. gadu", COM(2011) 815, 23.11.2011.

⁽²⁾ "Gada izaugsmes pētījums 2011: ES visaptverošās reakcijas uz krīzi izveide" — COM(2011)11, 12.01.2011., tostarp Vienotā nodarbinātības ziņojuma projekts.

⁽³⁾ Eiropadomes 2011. gada 24. un 25. marta sanāksmes secinājumi, EUCO 10/1/11 REV 1.

⁽⁴⁾ I pielikums Eiropadomes 2011. gada 24. un 25. marta sanāksmes secinājumiem: EUCO 10/1/11 REV 1.

⁽⁵⁾ Dažām dalībvalstīm, kas saņem finansiālu atbalstu no valstīm, kuras ietilpst *euro* zonā, un Starptautiskā Valūtas fonda, Komisija tikai ieteica pildīt to parakstīto saprašanās memorandu un tā pielikumus, kuros formulēti ekonomikas politikas nosacījumi, kuri ir jāievēro, lai finansiālo atbalstu varētu saņemt. Finansiālajam atbalstam jābūt saistītam ar stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanu.

⁽⁶⁾ Eiropadomes 2011. gada 23. un 24. jūnija sanāksmes secinājumi, EUCO 23/11.

⁽⁷⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Pirmā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada noslēgums — norādes par valstu politiku 2011.–2012. gadā", COM (2011) 400 galīgā redakcija.

⁽⁸⁾ Pirmo integrēto ziņojumu par Lisabonas stratēģiju, kas īstenojama pēc 2010. gada, Komiteja iesniedza, lai sniegtu ieguldījumu Eiropas stratēģijas laika posmam pēc 2010. gada izstrādē. Atzinumu sagatavoja EESK izveidotais Lisabonas stratēģijas īstenošanas novērošanas centrs, un tajā bija iekļauti valstu ekonomikas un sociālo lietu padomju (ESP) un partnerorganizāciju viedokļi, kā arī EESK atzinums par tematu "Lisabonas stratēģija pēc 2010. gada" (ziņotājs — Greif ks).

pētījums: ES visaptverošās reakcijas uz krīzi izveide”⁽⁹⁾. Pēc apspriešanās par 2011. gada izaugsmes pētījumu Komiteja pauda viedokli, ka tā pilnībā atbalsta stratēģiju “Eiropa 2020” un Eiropas pusgadu, kā arī rosināja Komisiju rīkoties, lai novērstu draudus Eiropas integrācijas procesam. Komiteja arī pauda nožēlu, ka netika izmantota iespēja pirmajā gada izaugsmes pētījumā nākt klajā ar politikas priekšlikumiem, kā panākt gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi. Tā kā stāvoklis ekonomiskā un sociālajā jomā ir būtiski pasliktinājies, šie priekšlikumi tagad būtu jāīsteno.

2.7 Atzinumā bija iekļauti arī vairāki konkrēti priekšlikumi par Komisijas minētajiem desmit punktiem: īstenot stingru fiskālo konsolidāciju; novērst makroekonomisko nelīdzsvarotību; nodrošināt finanšu nozares stabilitāti; padarīt darbu saistošāku; pārstrukturēt pensiju sistēmas; panākt bezdarbnieku atgriešanos darbā; līdzsvarot drošību un elastību; pilnībā izmantot vienotā tirgus potenciālu; piesaistīt privāto kapitālu, lai finansētu izaugsmi; nodrošināt izmaksu ziņā efektīvu piekļuvi enerģijai.

2.8 Pēc tam, kad Komisija publicēs 2012. gada izaugsmes pētījumu⁽¹⁰⁾, Komiteja iecerējusi nākt klajā ar atzinumu, kas saistībā ar 2012. gada martā paredzēto Eiropadomes sanākumi būs vēlīts progresa ziņojumam par stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanu.

3. Pārvaldība

3.1 Stratēģijas “Eiropa 2020” procesam jābūt orientētam uz visiem un tajā jāiesaista visi; nav pieļaujams, ka to veido tikai politiķi, likumdevēji un ekspertu grupas:

- Visu sabiedrības grupu līdzdalība ir vēlama, lai gūtu labumu no vietējā līmenī uzkrātās lietpratības, noskaidrotu, kā vislabāk atrisināt pašreizējās problēmas, un apzinātu novatoriskus risinājumus. Šāds piemērs varētu būt iecere izvērst sociālo uzņēmējdarbību, kurai ir pozitīva ietekme gan ekonomikas, gan sociālajā jomā.
- Tas, vai stratēģijas īstenošana dalībvalstīs būs atbilstoša, ļoti atkarīgs no visu iesaistīto dalībnieku apņēmības un atbildības sajūtas. Tāpēc ir būtiski panākt, ka viņi visi jūtas atbildīgi par stratēģijas īstenošanu, un vairāk nekā agrāk ir jāapzinās — lai varētu īstenot dinamiskas reformas, partnerību nedrīkst ierobežot.

3.2 Komiteja uzskata, ka jāuzlabo konsultācijas ar pilsonisko sabiedrību, tās līdzdalība un iesaistīšana gan valstu, gan Eiropas līmenī.

3.3 Organizētā pilsoniskā sabiedrība kā aktīvs partneris dalībvalstīs ir jāiesaista stratēģijas “Eiropa 2020” uzraudzībā un īstenošanā.

3.4 Ar Eiropas sociālajiem partneriem un organizēto pilsonisko sabiedrību jāpaspiežas par ieteikumiem katrai dalībvalstij. Tāpēc laika grafiks ir būtisks, lai organizēto pilsonisko sabiedrību varētu jau agrīnā posmā iesaistīt turpmākās politikas izstrādē laika posmam pēc 2011. gada. Šajā sakarā jāuzsver, ka visas Starptautiskās Darba organizācijas pamatkonvencijas, ko dalībvalstis ir ratificējušas, ir jāievēro, jo īpaši Konvencija Nr. 98 par tiesībām slēgt darba koplīgumu.

3.5 Komiteja aicina palielināt valstu ekonomikas un sociālo lietu padomju un tām līdzīgu struktūru īpašo nozīmi un prestižu. Tas nekādā neietekmēs dalībvalstīs izveidotos mehānismus, kas dod iespēju konsultēties ar sociālajiem partneriem.

3.6 Jāīsteno pasākumi, lai aktivizētu debates par stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanu dalībvalstīs, un valdībām jāizstrādā mehānismi, kas dod iespēju efektīvāk sniegt informāciju par to, kādus rezultātus ir devis plašāks pilsoniskais un sociālais dialogs ar stratēģiju saistītos jautājumos.

3.7 EESK iesaka regulāri organizēt konferences par stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanas uzraudzību dalībvalstīs, iesaistot visas ieinteresētās personas un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

3.8 Komiteja iesaka dalībvalstīs veidot pastāvīgu dialogu starp ekonomikas un sociālo lietu padomēm vai tām līdzīgām struktūrām un citiem sociālajiem partneriem un ieinteresētajām personām, piemēram, MVU, sociālās ekonomikas dalībniekiem, ideju laboratorijām, augstskolām un tiem, kas cenšas sekmēt sociālo kohēziju un vienlīdzīgas iespējas. Dažās dalībvalstīs spēkā esošajiem nolīgumiem attiecībā uz pilsonisko dialogu un tā veidošanas metodēm un paņēmieniem ir jāvelta pienācīga uzmanība.

3.9 Jānovērš šķēršļi, kas kavē patiesu dialogu ar sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tostarp, piemēram, jāizvairās no īsiem termiņiem — šādu termiņu noteikšana valstu reformu programmu izstrādē jau vērojama regulāri.

3.10. *Pārvaldība Eiropas līmenī — pievienotā vērtība, ko sniedz spēcīgāka Eiropas dimensija*

3.10.1 Arvien vairāk apzināmies, ka ar valstu īstenoto politiku vien ir par maz un jāstiprina sadarbība Eiropas līmenī. Dalībvalstu makroekonomikas, rūpniecības vai sociālā politika, kas ir asimetriska vai izolēta, var apdraudēt Ekonomikas un monetāro savienību un vienoto tirgu un negatīvi ietekmēt citas dalībvalstis.

3.10.2 Komiteja aicina veidot dialogu starp ekonomikas un sociālo lietu padomēm, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un Komisijas pārstāvjiem, lai apspriestu stāvokli katrā valstī. Valstu ekonomikas un sociālo lietu padomes būtu ciešāk jāiesaista arī Komisijas ikgadējās konsultācijās. EESK atbalsta šādu pieeju, kas

⁽⁹⁾ EESK atzinums par tematu “Gada izaugsmes pētījums”, OV C 132, 03.05.2011., 26.–38. lpp.

⁽¹⁰⁾ “Gada izaugsmes pētījums 2012”, COM(2011) 815.

atbilst Eiropas Parlamenta pieejai, kuras mērķis ir sekmēt ciešāku sadarbību ar valstu parlamentiem, un arī Reģionu komitejas pieejai sadarbībā ar Eiropas reģionālajām un vietējām pašvaldībām.

3.10.3 Eiropas Parlaments par Eiropas pusgada darbību ir izteicis kritiskas piezīmes šādu trūkumu dēļ: leģitimitātes trūkums, Eiropas Parlamenta nenozīmīgā loma, valstu parlamentu nepietiekamā iesaistīšana un pārredzamības trūkums. Parlaments ierosināja uzlabot Eiropas pusgada efektivitāti, regulāri organizējot ekonomikas jautājumiem veltītu dialogu par pusgada rezultātiem. Komiteja atbalsta ieceri Eiropas Parlamentā izveidot apakškomiteju, kuras kompetencē būs ar Eiropas pusgadu saistīti jautājumi, un vēlētos cieši iesaistīties tās darbā.

3.10.4 Komiteja arī pauž vēlmi turpināt sadarbību ar Reģionu komiteju, lai panāktu, ka vairāk iedzīvotāju jūtas atbildīgi par stratēģiju "Eiropa 2020" un tās efektīvu īstenošanu.

3.10.5 EESK uzskata, ka organizētā pilsoniskā sabiedrība jāaizrauj iesaistīties ar stratēģiju "Eiropa 2020" saistītajos teritoriālajos līgumos ⁽¹¹⁾.

3.11. Pieejamie instrumenti pārvaldības uzlabošanai

3.11.1 Komiteja uzskata, ka jāizmanto visi pieejami ES instrumenti ⁽¹²⁾, lai nodrošinātu stratēģijas "Eiropa 2020" sekmīgu īstenošanu.

3.11.2 EESK brīdina, ka jāuzmanās, lai Eiropas pusgads neklūtu par aizstājēju plašām vadlīnijām, kas regulē dalībvalstu ekonomikas un nodarbinātības politiku.

3.11.3 Daudzgaļu finanšu shēmai 2014.–2020. gadam jāsekmē stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšana.

3.11.4 Struktūrfondi laika posmam no 2014. līdz 2020. gadam pilnībā jāsaņemas ar stratēģijas "Eiropa 2020" prioritātēm ⁽¹³⁾.

3.11.5 Izdevumu koordinācijas uzlabošana ES un valstu līmenī ļautu paaugstināt efektivitāti.

⁽¹¹⁾ Teritoriālais līgums stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanai ir līgums starp valsts pārvaldības līmeņiem (vietējais, reģionālais, valsts). Teritoriālo līgumu parakstotās puses apņemas koordinēt un saskaņot politiskās programmas, lai pasākumus un finanšu resursus orientētu uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem (skatīt: <http://portal.cor.europa.eu/europe2020/news/Pages/TPUsefuldocuments.aspx>).

⁽¹²⁾ Tādi instrumenti kā regulas, direktīvas, ieteikumi, atzinumi, standarti un vadlīnijas, kopēji mērķi, kopējas programmas, struktūrfondi, politiku koordinācija un ES ārējās politikas instrumenti.

⁽¹³⁾ Skatīt EESK atzinumu par tematu "Eiropas Sociālā fonda perspektīvas pēc 2013. gada", OV C 132/8, 03.05.2011.

3.11.6 Publiskie ieguldījumi (ES un dalībvalstu līmenī), kas veicina gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi, varētu arī piesaistīt papildu līdzekļus no privātā sektora, tā panākot sviras efektu.

4. Saziņa par stratēģiju "Eiropa 2020"

4.1 Jāpalielina stratēģijas "Eiropa 2020" politiskā atpazīstamība un jāuzlabo iedzīvotāju informētība par to, īpaši pievēršoties nopietnajām problēmām, ar ko pašlaik saskaras sabiedrība.

4.2 Jāuzlabo saziņa visos līmeņos (ES, valsts un īpaši vietējā līmenī), jo daudzās dalībvalstīs stratēģija "Eiropa 2020" ir vienīgais jaunais iedzīvotājiem piedāvātais redzējums un politikas pasākums, kas viņiem paver cerības uz labāku nākotni. Stratēģijas "Eiropa 2020" nozīmīgākie mērķi izaugsmes, nodarbinātības un sociālās integrācijas jomā ir jāizskaidro vēl un vēl.

4.3 Valstu reformu programmas ir jāizskata un jāapspriež valstu parlamentos.

5. Stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošana

5.1 Komiteja rosina Komisiju un dalībvalstis censties apzināt trūkumus, kas kavē izaugsmi valsts un starptautiskā līmenī. Šie trūkumi ir dažādi, piemēram,

— vienotā tirgus sadrumstalotība,

— mazo un vidējo uzņēmumu nepietiekama piekļuve vienotajam tirgum,

— nepieciešamība attīstīt uzņēmējdarbības iniciatīvu,

— trūkumi uzņēmējdarbības vidē (tostarp regulējumā),

— šķēršļi nodarbinātībai un darbaspēka pārorientēšanai (darba tirgus segmentācija),

— Eiropas rūpniecības nepietiekamā konkurētspēja, kuras iemesls ir savstarpīguma trūkums starptautiskajā tirdzniecībā un publiskajā iepirkumā,

— nepieciešamība palielināt dalību darba tirgū,

— izglītības un apmācības sistēmu nepietiekamā kvalitāte un efektivitāte,

— nepieciešamība panākt, ka finanšu tirgus ir regulēts un stabils, darbojas nevainojami un kalpo reālās ekonomikas interesēm.

5.2 Šādus iespējamus trūkumus var apzināt, izmantojot iepriekš minētos pastāvīgos dialogus. Varētu ierosināt jaunas iniciatīvas, kas paredzētas vismazāk attīstītajiem reģioniem.

5.3 Komiteja atbalsta modernu publiskās pārvaldes instrumentu izmantošanu, lai nodrošinātu stratēģijas “Eiropa 2020” sekmīgu īstenošanu un organizētās pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru visaptverošu iesaisti. Šie instrumenti var būt šādi.

5.3.1 Atskaides punktu, mērķu un termiņu noteikšana: Komiteja apzinās, ka pašlaik daudzos gadījumos trūkst konkrētu un izmērāmu mērķu un termiņu ir pārāk īsi. Komiteja rosina izvirzīt skaidrus un konkrētus mērķus un noteikt termiņus, kuros tos patiešām var sasniegt. Precīzi atskaides punkti ir būtiski, lai atvieglotu stratēģijas “Eiropa 2020” ietekmes novērtēšanu, un tāpēc Komiteja iesaka vairāk izmantot Eiropas Teritorijas plānošanas un kohēzijas novērošanas tīklu (ESPON).

5.3.1.1 Komisijai jāuzrauga progress un jāizmanto tiesības izteikt brīdinājumus, ja dalībvalstis nepilda saistības, kuras tās uzņēmušās.

5.3.2 Salīdzinošās novērtēšanas un rādītāju izmantošana: Komiteja atgādina, ka ir svarīgi izmantot rādītājus, kas liecina par progresu un sekmēm; vajadzīgi uz rezultātiem orientēti kvantitātes un kvalitātes rādītāji.

5.3.2.1 Izmantojot šādu salīdzinošo novērtēšanu, kuras pamatā ir valstu reformu programmu mērķi un kuru izstrādājušas iesaistītās personas sadarbībā ar valdību pārstāvjiem, varētu iegūt konkrētu informāciju, kas dotu iespēju noteikt katras dalībvalsts progresu stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanā. Ekonomikas un sociālo lietu padomēm vai līdzīgām struktūrām vajadzētu analizēt un noteikt savus prioritāros kritērijus. Dažu valstu ekonomikas un sociālo lietu padomes jau ir sākušas regulāri veikt salīdzinošo novērtēšanu, izmantojot statistikas datus, kas ir brīvi pieejami Eurostat tīmekļa vietnē. Citu valstu ekonomikas un sociālo lietu padomes varētu pārņemt šo pieeju.

5.3.2.2 Komiteja pauž gatavību izveidot savā tīmekļa vietnē (CESLink tīmekļa vietnē) ⁽¹⁴⁾ digitālu platformu, kur apmainīties ar informāciju un datiem.

5.3.2.3 EESK arī pauž gatavību katru gadu organizēt konferenci, kurā varētu apspriest salīdzinošās novērtēšanas rezultātus.

5.3.3 Politikas īstenošanas un ietekmes regulāra novērtēšana: izmantojot salīdzinošo novērtēšanu, iesaistītās personas varētu pastāvīgi uzraudzīt reformu īstenošanu. Tā arī varētu iegūt attiecīgu informāciju, ko izmantot valstu reformu programmu pārskatīšanā, un dalībvalstīs būtu vieglāk apzināt labas prakses piemērus.

6. Paraugprakses izplatīšana

6.1 Komiteja uzskata, ka ES līmenī aktīvi jāveicina labas prakses piemēru apmaiņa. Tāpēc tā organizē faktu vākšanas misijas uz dalībvalstīm, lai apspriestu paraugpraksi, sekmētu labas prakses piemēru apmaiņu un reformu īstenošanu, iesaistot pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus.

6.2 EESK uzskata, ka iesaistītajām personām jāizstrādā jaunas metodes paraugprakses apmaiņai: izmantojot daudzlīmeņu tīklus, varētu apmainīties ar informāciju ar dažādiem pārvaldības līmeņiem, un, izmantojot tādu metodi kā ciešāka sadarbība starp divu vai vairāku valstu robežreģioniem, varētu izvirzīt pārrobežu mērķus. Jāveic arī paraugprakses analīze, lai to varētu izmantot citās dalībvalstīs, kur ir atšķirīgi apstākļi.

6.3 Komiteja rosina Komisiju un dalībvalstis veikt jaunus pasākumus, kas sekmētu pārrobežu apmaiņu ar paraugpraksi, izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus (piemēram, datu bāzes ar paraugprakses piemēriem, progresa ziņojumiem u.c.). Tomēr šīs metodes izmantošana būs atkarīga no tā, vai dalībvalstis apstiprinās attiecīgu Eiropas sistēmu, kas dod šādu iespēju. Ja vajadzīgs, jāapsver novatorisku instrumentu izveide.

6.4 Komiteja vēlreiz pauž gatavību darboties kā forums ⁽¹⁴⁾, kur var apmainīties ar informāciju un notiek sadarbība starp valstu ekonomikas un sociālo lietu padomēm, sociālajiem partneriem, pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem un Eiropas iestādēm, un kā forums viedokļu un pieredzes apmaiņai starp iesaistītajām personām, kuras darbojas dalībvalstīs. Komiteja izmanto šo iespēju, lai atgādinātu, ka tā augstu vērtē ieguldījumu, ko debatēs sniedz valstu ekonomikas un sociālo lietu padomes un tām līdzīgas struktūras.

Briselē, 2011. gada 8. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON*

⁽¹⁴⁾ Skatīt: <http://www.eesc.europa.eu/ceslink>.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 attiecībā uz dažiem noteikumiem, kuri skar riska dalīšanas instrumentu dalībvalstīm, kuras saskaras ar nopietnām grūtībām vai kurām draud šādas grūtības saistībā ar šo valstu finansiālo stabilitāti”

COM(2011) 655 galīgā redakcija – 2011/0283 (COD)

(2012/C 43/03)

Galvenais ziņotājs: **SMYTH kgs**

Eiropas Savienības Padome 2011. gada 8. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 177. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 attiecībā uz dažiem noteikumiem, kuri skar riska dalīšanas instrumentu dalībvalstīm, kuras saskaras ar nopietnām grūtībām vai kurām draud šādas grūtības saistībā ar šo valstu finansiālo stabilitāti”

COM(2011) 655 galīgā redakcija – 2011/0283 (COD).

Komitejas Birojs 2011. gada 25. oktobrī uzdeva Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (8. decembra sēdē), iecēla SMYTH kgu par galveno ziņotāju un ar 128 balsīm par un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK pieņem zināšanai Komisijas priekšlikumu grozīt Regulas (EK) Nr. 1083/2006 14. un 36. pantu, lai riska dalīšanas instrumentiem varētu piemērot netiešu centralizētu pārvaldību, un lai dalībvalstis, kuras saskaras ar nopietnām grūtībām vai kurām draud šādas grūtības saistībā ar finansiālo stabilitāti, daļu finansējuma, kas tām piešķirts kohēzijas politikas mērķiem “Konverģence” un “Reģionālā konkurētspēja un nodarbinātība”, varētu novirzīt kā ieguldījumu uzkrājumiem un kapitāla nodrošināšanai garantijām un aizdevumiem, kurus par projekta īstenošanu atbildīgajām personām un citiem publiskiem vai privātiem partneriem tieši vai netieši sniedz EIB vai citas starptautiskas finanšu iestādes. Pieņemot ierosinātos grozījumus, finansējuma maksimālā summa, kas paredzēta darbības programmām plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam, paliktu nemainīga.

1.2 EESK minēto priekšlikumu atbalsta.

2. Pamatojums

2.1 Priekšlikums atvieglos Eiropas Investīciju bankas vai citu finanšu iestāžu aizdevumu, ko saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1083/2006 14. un 36. pantu piešķir vienai vai vairākām darbības programmas prioritātēm, apstiprināšanu, kad dalībvalstu valsts un privātā sektora un finanšu iestāžu parādu pieauguma dēļ šādi aizdevumi nebūtu pieejami.

2.2 Komiteja piekrīt, ka ir būtiski atbalstīt projektus un ekonomikas atveseļošanas, un tāpēc atbalsta iepriekš minēto priekšlikumu.

Briselē, 2011. gada 8. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Vienotā tirgus labāka pārvaldība, palielinot administratīvo sadarbību: iekšējā tirgus informācijas sistēmas (IMI) paplašināšanas un attīstības stratēģija”

COM(2011) 75 galīgā redakcija

un par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par administratīvo sadarbību, izmantojot Iekšējā tirgus informācijas sistēmu (“IMI regula”)”

COM(2011) 522 galīgā redakcija – 2011/0226 (COD)

(2012/C 43/04)

Ziņotājs: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Eiropas Komisija 2011. gada 21. februārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai — Vienotā tirgus labāka pārvaldība, palielinot administratīvo sadarbību: iekšējā tirgus informācijas sistēmas (IMI) paplašināšanas un attīstības stratēģija”

COM(2011) 75 galīgā redakcija.

Padome 2011. gada 14. septembrī un Eiropas Parlaments 2011. gada 13. septembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par administratīvo sadarbību, izmantojot Iekšējā tirgus informācijas sistēmu (“IMI regula”)”

COM(2011) 522 galīgā redakcija – 2011/0226 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 10. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (7. decembra sēdē), ar 172 balsīm par un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē Komisijas nodomu ar ciešāku administratīvo sadarbību uzlabot vienotā tirgus pārvaldību, paplašinot un attīstot iekšējā tirgus informācijas sistēmu (IMI), kā arī ieviešot elektronisko tīklu dažādu pārvaldes iestāžu tiešai saziņai.

1.2 EESK ir gandarīta par regulas priekšlikumā pausto nodomu izstrādāt noteikumus par IMI izmantošanu administratīvajai sadarbībai, lai citstarp regulētu tādus aspektus kā dažādu IMI lietotāju funkcijas, informācijas apmaiņa, ziņošanas procedūras, brīdināšanas mehānismi un vienošanās par savstarpējo atbalstu.

1.3 EESK arī uzskata, ka būtu lietderīgi ieviest mehānismus privātuma aizsardzībai, ņemot vērā apmaiņas datu raksturu un īpaši pievēršoties tādiem aspektiem kā apmaiņas datu uzglabāšanas laiks, kā arī to paziņošanas un labošanas tiesības.

1.4 Ņemot vērā šo būtisko tiesisko pamatu, EESK ierosina 5. punkta definīcijās iekļaut jēdzienu “IMI dati”, kas ir tādi ekonomiska vai profesionāla rakstura dati par saimniecisko un profesionālo darbību iekšējā tirgū, ar kuriem notiek apmaiņa, izmantojot IMI sistēmu. Šie dati ir noteikti direktīvās, kurām IMI paredzēts kā valsts iestāžu administratīvās sadarbības instruments.

1.5 EESK uzskata, ka IMI var būt izšķiroša nozīme, lai pārveidotu administratīvo sadarbību iekšējā tirgū un to pielāgotu iedzīvotāju, uzņēmumu, kā arī pilsoniskās sabiedrības organizāciju vajadzībām un vēlmēm, kā arī to iespējamai lomai sistēmas attīstībā un darbībā nākotnē.

1.6 Šajā sakarā EESK ierosina sistēmu izstrādē attiecībā uz datiem par saimnieciskās un profesionālās darbības nosacījumiem dažādās dalībvalstīs paredzēt objektīvu izvēli, lai nodrošinātu šo datu pieejamību iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

1.7 EESK uzskata, ka administratīvajā sadarbībā, kas paredzēta ar IMI palīdzību īstenojamajās direktīvās, galvenokārt un papildus citām darbībām ir vajadzīga informācijas apmaiņa starp valsts iestādēm. Vienlaikus EESK vēlas uzsvērt, ka jāievēro Eiropas tiesību akti par datu aizsardzību. Divu iemeslu dēļ Komiteja tomēr stingri noraida to, ka apmaiņas datus varētu apstrādāt veidā, kāds paredzēts regulas priekšlikumā: pirmkārt, ar IMI palīdzību īstenojamajās direktīvās vispār nav minēta datu apstrāde, kas būtu jāveic tajās paredzētās administratīvās sadarbības ietvaros, un, otrkārt, Komiteja uzskata, ka Komisijas noteiktie IMI sistēmas praktiskās uzraudzības un darbības kontroles pasākumi nekādā gadījumā nav pietiekams pamatojums, lai tik ievērojami paplašinātu personas datu, ar kuriem notikusi apmaiņa, apstrādes iespējas līdz pat neatkarīgu un atsevišķu datu izveidei apstrādes gaitā.

1.8 Visbeidzot, ņemot vērā sistēmas radīto kvantitatīvo progresu, dalībnieku skaitu un informācijas plūsmu, EESK ierosina paredzēt, ka jāizstrādā sistēma, kas ļauj atrisināt ar neatbilstību saistītus "pārvalstu" konfliktus. Šāda sistēma, pat ja tā ir vienkārša, palīdzētu precizēt iespējamo atbildību par sistēmas nepareizu darbību vai neatbilstošu tās pārvaldību un tādējādi sniegtu iedzīvotājiem lielāku juridisko noteiktību.

2. Pamatojums

2.1 Iekšējā tirgus informācijas sistēma (turpmāk "IMI") ir ar interneta starpniecību pieejama lietojumprogramma, kuru izstrādājusi Eiropas Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm (un kura piemērojama Eiropas Ekonomikas zonā), lai Savienības aktos paredzētas informācijas apmaiņas prasības tām palīdzētu īstenot praksē, izmantojot centralizētu saziņas mehānismu, kas dod iespēju veikt pārrobežu informācijas apmaiņu un sniegt savstarpēju palīdzību.

2.2 IMI sistēma, kuru sākotnēji izveidoja kā "vispārējas intereses projektu", ir elastīga un decentralizēta sistēma, ko var viegli piemērot dažādās vienotā tirgus jomās, uz kurām attiecas noteikumi par administratīvo sadarbību.

2.3 IMI sistēmas pamatprincipi ir šādi:

- a) atkārtota izmantošana;
- b) organizatoriskais elastīgums;
- c) vienkāršas pieņemtās procedūras;
- d) daudzvalodība;
- e) lietošanas ērtums;
- f) datu aizsardzība;
- g) bez IT izmaksām lietotājiem.

2.4 Pašlaik sistēmu izmanto administratīvajai sadarbībai, īstenojot direktīvu par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu ⁽¹⁾ un direktīvu par pakalpojumiem ⁽²⁾. To izmantos arī eksperimentāli Direktīvas par darba ņēmēju norīkošanu darbā ⁽³⁾ piemērošanas gaitā.

2.5 Patlaban IMI sistēmu nevar izmantot ne patērētāji, ne uzņēmumi. Tas ir instruments, kas paredzēts tikai kompetentām iestādēm izmantošanai konkrētās jomās, uz kurām tas attiecas.

2.6 EESK jau ir paudusi nostāju ⁽⁴⁾ par Komisijas paziņojumu "Izmantot vienotā tirgus priekšrocības, veicinot ciešu administratīvo sadarbību" ⁽⁵⁾ un attiecībā uz vienotā tirgus interesēs veikto pārrobežu administratīvo sadarbību, ko īsteno, izmantojot Iekšējā tirgus informācijas sistēmu, un izteikusi atbalstu decentralizētai un uz tikliem balstītai pieejai.

3. Komisijas paziņojums

3.1 Komisija uzskata: lai nodrošinātu vienotā tirgus pareizu darbību, dalībvalstu pārvaldes iestādēm ir cieši jāsadarbjas, sniedzot savstarpēju palīdzību un veicot informācijas apmaiņu.

3.2 Vienā no paziņojumā "Ceļā uz aktu par vienoto tirgu" ⁽⁶⁾ izteiktajiem 50 priekšlikumiem Komisija informēja par elektroniska tīkla izveidi Eiropas administratīvo iestāžu tiešai saziņai, izmantojot IMI sistēmas paplašināšanas stratēģiju un pamatojoties uz daudzvalodu informācijas sistēmu.

3.3 IMI organizatorisko struktūru var pielāgot katrā dalībvalstī. IMI tīkla decentralizētajā struktūrā katrai iesaistītajai valstij jāizvirza IMI koordinators (NIMIC), kas atbild par projekta vispārējo koordināciju.

3.4 IMI potenciāls sakņojas iespējā:

- sistēmai pievienot jaunas politikas jomas,
- attīstīt jaunas funkcijas,
- to savienot ar citām IT sistēmām,
- pašreizējās funkcijas izmantot jauniem mērķiem.

⁽¹⁾ Direktīva 2005/36/EK (OV L 255, 30.09.2005., 22. lpp.).

⁽²⁾ Direktīva 2006/123/EK (OV L 376, 27.12.2006., 36. lpp.).

⁽³⁾ Direktīva 96/71/EK

⁽⁴⁾ EESK atzinums (OV C 128, 18.05.2010., 103. lpp.).

⁽⁵⁾ COM(2008) 703 galīgā redakcija.

⁽⁶⁾ COM(2010) 608 galīgā redakcija.

3.5 Ja konkrētā likumdošanas jomā nav administratīvas sadarbības atvieglošanai paredzētas informācijas sistēmas, tad iespējai vēlreiz izmantot IMI, nevis veidot jaunu īpašu sistēmu, ir vairākas priekšrocības:

- a) lielāka rentabilitāte,
- b) lietotājam draudzīgāka,
- c) ātrāki, labāk prognozējami risinājumi,
- d) lielāka drošība un
- e) zemas izmaksas izmēģinājuma projektiem.

3.5.1 Iespējamo IMI pievienojamo jauno jomu skaits nav ierobežots, tomēr paplašināšanai ir organizatoriska rakstura ierobežojumi, tāpēc sistēmas turpmākā attīstība ir jāplāno un jā saglabā tās konceptuālā saskaņotība, izmantojot šādus kritērijus:

- vēlams, lai jaunās lietotāju grupas būtu saistītas vai daļēji pārklātos ar esošajām lietotāju grupām,
- priekšroka jādod tādu jomu pievienošanai, kas var izmantot jau pastāvošās funkcijas,
- ja, pievienojot jaunu juridisko jomu, ir jāizstrādā jaunas funkcijas, tas jādara vispārīgā veidā, lai jauno moduli var viegli pielāgot citām lietotāju grupām,
- izmaksas jāpamato ar paredzamo pievienoto vērtību, izmantojot IMI jaunām vai jau esošām lietotāju grupām, kā arī ar ieguvumu nodrošināšanu iedzīvotājiem un uzņēmumiem,
- jaunām jomām un funkcijām vai saitēm uz citiem rīkiem nav jāpalielina sistēmas sarežģītība tās lietotājiem.

3.6 IMI izmanto "integrēta privātuma" pieeju, saskaņā ar kuru privātuma un datu aizsardzības noteikumu ievērošana sistēmā ir paredzēta jau no paša sākuma, stingri ievērojot datu izmantošanas mērķa ierobežojuma principu un veicot pienācīgu kontroli.

3.7 Izdevumi par IMI ir saistīti ar sistēmas attīstību un uzturēšanu, IMI atrašanos Komisijas Datu centrā, sistēmas uzturēšanu un administrēšanu, otrā līmeņa atbalstu, apmācību, komunikāciju un informācijas kampaņām.

3.8 Komisija uzskata, ka, IMI pievienojot jaunas jomas un funkcijas vai izveidojot saikni ar citiem rīkiem, nedrīkst palielināt sarežģītību lietotājiem. Prasībām attiecībā uz administratīvo

sadarbību jābūt pietiekami skaidrām un konkrētām un jāanalizē vajadzība pēc IT rīka uzdevuma atvieglošanai.

3.9 Komisija uzskata, ka ir būtiski, lai sistēmas pārvaldības struktūra būtu pārredzama un efektīva un visas ieinteresētās puses izprastu procedūras un forumus, kas ļaus panākt vienošanos par dažādiem projekta aspektiem, kuri ietver sistēmas ikdienas pārvaldību, stratēģiskus lēmumus, ekspertu atzinumus un padomus, kā arī pārvaldības struktūras izstrādi.

3.10 Visbeidzot sistēmas mērķis ir nodrošināt augstu sistēmas darbības un drošības līmeni. IMI lietotāju skaitam un datu apjomam palielinoties, ir būtiski nodrošināt, lai sistēmas darbība arī turpmāk būtu apmierinoša. Attiecībā uz drošību jānorāda, ka IMI glabā un apstrādā personas datus un citus datus, kas nav paredzēti publiskai piekļuvei.

4. Vispārīgas piezīmes par Komisijas paziņojumu

4.1 EESK atbalsta Komisijas pieeju, tai ierosinot Iekšējā tirgus informācijas sistēmas (IMI) paplašināšanas un attīstības stratēģiju, lai pastiprinātu administratīvo sadarbību.

4.1.1 Iekšējā tirgū īstenotas saskaņotākas administratīvās sadarbības pamatā jābūt vismaz Pamattiesību hartai un īpaši labas pārvaldības, dokumentu piekļuves un datu aizsardzības principiem un Eiropas Kopienas Tiesas judikatūrā atzītiem vispārējiem tiesību principiem.

4.1.2 Jebkurā gadījumā EESK atgādina, ka drošības un personas datu aizsardzības pasākumu piemērošanas intensitāte atšķiras, jo ir atkarīga no tā, vai dati attiecas uz tirgotājiem vai uzņēmumiem kā ekonomikas dalībniekiem.

4.1.3 Lai gan IMI bez šaubām mazina nenoteiktību, to var izmantot tikai iestādes, nevis MVU un citi sociālie dalībnieki, kuri arī būtu jāietver sistēmā, kā norādīts Eiropas Parlamenta 2001. gada 6. aprīļa rezolūcijā.

4.2 Datu aizsardzība ne tikai rūpīgi un konkrēti jāregulē, bet, piemērojot labu likumdošanas tehniku, jāņem vērā arī citos regulējumos. Tas attiecas uz Kopienas politikas piemērošanas procedūru regulējumu kopumā un īpaši uz IMI sistēmu, kas pēc būtības ir sarežģīta procedūra.

4.2.1 Pārsūdzības pieteikuma procedūrā jāparedz "strīdu izšķiršanas sistēma" attiecībā uz "pārvalstu" neatbilstībām. Šajā sakarā ir svarīgi izveidot ātru un efektīvu piekļuvi vienkāršai un lētai strīdu izšķiršanas kārtībai gan iedzīvotājiem, gan uzņēmumiem.

4.3 Piekļuve sistēmai, lai sniegtu un iegūtu informāciju, ir rūpīgi jāreglamentē, nosakot valsts iestādēm pienākumu veikt konsultācijas pirms pamatota pieprasījuma iesniegšanas, izmantojot standarta veidlapu un visos gadījumos ievērojot, ka personai, kura pieprasa informāciju, ir likumīgas intereses.

4.4 Attiecībā uz sinerģiju ar citiem pašreizējiem informācijas rīkiem un reglamentētu profesiju datu bāzēm, kurās iekļauj katrā dalībvalstī reglamentētu profesiju sarakstus, EESK uzskata, ka sarakstā ir jāiekļauj arī visas prasības konkrētām profesijām (papildus akadēmiskajai kvalifikācijai būtu jānorāda iespējamā piederība profesionālām apvienībām, apdrošināšana, licences utt.). Tādējādi dažus pieprasījumus varētu atrisināt gandrīz automātiski, un tie būtu pieejami pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem. EESK pauž īpašu cerību, ka izstrādājamās direktīvas tekstā būs ņemtas vērā minētās nepilnības.

4.4.1 Šāda pieeja izriet no 2010. gada ziņojuma par IMI sistēmu, kurā norādīta problēma saistībā ar visdažādāko iestāžu pārvaldību, kuras darbojas pakalpojumu jomā. Katra no šīm iestādēm un to pamatkompetenču jomas (norādot vismaz būtiskās atšķirības starp regulējuma, intervences un uzraudzības kompetencēm) būtu jāiekļauj reglamentēto profesiju sarakstos.

4.5 Būtu jāprecizē iespējamā atbildība par sistēmas darbības traucējumiem vai tās sliktu pārvaldību apmainītās informācijas kļūdu, pārmērīgas kavēšanās, labošanas u.c. iemeslu dēļ, lai nodrošinātu tiesisko noteiktību, kā arī privātpersonu un uzņēmēju tiesību tiesisko aizsardzību saistībā ar personas datiem. Pārvaldes iestāžu atbildība par trūkumiem valsts iestāžu darbībā ir Kopienas tiesību vispārējais princips, ko atzīnušas visas dalībvalstis.

5. Regulas priekšlikums

5.1 Komisijas regulas priekšlikuma mērķi ir šādi.

- a) izveidot stabilu tiesisko regulējumu IMI un kopīgu noteikumu kopumu, lai nodrošinātu IMI efektīvu funkcionēšanu,
- b) nodrošināt vispusīgu datu aizsardzības sistēmu, paredzot noteikumus personas datu apstrādei IMI,
- c) atvieglot IMI iespējamo turpmāko paplašināšanu attiecībā uz jaunām Savienības tiesību jomām;
- d) precizēt dažādu IMI dalībnieku funkcijas.

5.2 Ierosinātā regula vienotā juridiskā instrumentā arī nosaka galvenos datu aizsardzības, tostarp datu subjektu tiesību aizsardzības, principus, kas jāievēro, izmantojot IMI, tādējādi uzlabojot pārredzamību un palielinot juridisko noteiktību. Turklāt priekšlikumā precīzi definēta forma un paņēmieni administratīvajai sadarbībai ar IMI starpniecību.

5.2.1 Saraksts, kurā iekļautas Savienības aktu jomas, kurās pašlaik izmanto IMI, ir dots I pielikumā, savukārt iespējamās turpmākās paplašināšanas jomas ir iekļautas II pielikumā.

5.3 Minētā priekšlikuma galvenais mērķis ir uzlabot apstākļus iekšējā tirgus darbībai, nodrošinot efektīvu un ērti lietojamu rīku, kas palīdzētu praksē īstenot tos Savienības tiesību aktu noteikumus, kuri paredz dalībvalstu savstarpējo sadarbību un sadarbību ar Komisiju, kā arī informācijas apmaiņu, garantējot personas datu augstu aizsardzības līmeni.

5.3.1 Priekšlikumā arī iekļauti konkrēti kopīgi noteikumi attiecībā uz sistēmas pārvaldību un izmantošanu; tie ietver arī saistības iecelt vienu nacionālo IMI koordinatoru katrā dalībvalstī, kompetentajām iestādēm noteiktās saistības savlaicīgi sniegt pienācīgas atbildes un prasību, ka informāciju, kuras apmaiņa notikusi ar IMI starpniecību, var izmantot par pierādījumu tāpat kā līdzvērtīgu informāciju, kas iegūta tajā pašā dalībvalstī.

5.3.2 Iekļauts arī priekšlikums par mehānismu IMI paplašināšanai attiecībā uz jauniem Savienības aktiem, lai nodrošinātu gan nākotnē nepieciešamo elastīgumu, gan augsta līmeņa tiesisko noteiktību un pārredzamību. Ņemot vērā novērtējumu par tehnisko iespējamību, rentabilitāti, lietošanas ērtumu un vispārējo ietekmi uz sistēmu, kā arī iespējamā izmēģinājuma posma rezultātus, Komisija pēc vajadzības tiks pilnvarota attiecīgi atjaunināt I pielikumā minēto jomu sarakstu, pieņemot deleģēto aktu.

5.3.3 Komisijas uzdevums ir garantēt programmatūras un IT infrastruktūras drošības, pieejamības, uzturēšanas un attīstības nodrošināšanu IMI vajadzībām. Tomēr Komisija varētu arī aktīvi iesaistīties IMI darbplūsmās, piemēram, paziņošanas procedūrās, balstoties uz tiesību normām vai citiem mehānismiem, kas pamato IMI izmantošanu attiecīgajā iekšējā tirgus jomā.

5.3.4 Priekšlikumā noteiktas pārredzamības garantijas attiecībā uz datu apstrādi un drošību. Personas dati, kas apstrādāti, nedrīkst būt pieejami ilgāk, nekā tas nepieciešams, tāpēc ir jānosaka maksimālais uzglabāšanas periods, pēc kura beigām tie būtu jābloķē un tad automātiski jādzēš no sistēmas ne vēlāk kā piecus gadus pēc administratīvās sadarbības procedūras beigām.

5.3.5 Attiecībā uz ģeogrāfisko darbības jomu IMI instruments nodrošina pietiekamu elastību, lai būtu iespējama trešo valstu iesaistīšanās informācijas apmaiņas procesā atsevišķos jautājumos vai sistēmas izmantošana tikai valstu līmenī.

6. Vispārīgas piezīmes par regulas priekšlikumu

6.1 EESK atzinīgi vērtē regulas priekšlikumu, kas paredz noteikumus IMI izmantošanai administratīvajā sadarbībā. Tomēr, tā kā šie noteikumi ir tieši piemērojami vispārīga tiesiskā regulējuma ietvaros, EESK pauž bažas par diviem jautājumiem, proti,

— atsevišķu juridisku koncepciju neprecizitāte un

— būtiska IMI lietotāju pilnvaru paplašināšana attiecībā uz apmaiņas datiem.

6.2 Faktiski IMI ir tīmekļa daudzvalodu lietojumprogramma, kurā iekļautas vairāk nekā 6 000 kompetentās iestādes, kas samērā īsā laikposmā apmainās ar informāciju par konkrētu saimniecisku un profesionālu darbību veikšanas nosacījumiem attiecīgajās dalībvalstīs.

6.2.1 Faktisko informācijas apmaiņu, izmantojot minēto lietojumprogrammu, reglamentē šim nolūkam izstrādātu minimālu procedūras noteikumu kopums. Tomēr papildus informācijas apmaiņas īpašajam un ierobežotajam mērķim, priekšlikumā leģitimizēta to “personas datu apstrāde”, ar kuriem notiek apmaiņa, kā noteikts 6. pantā. Taču direktīvās, kuras tiek piemērotas, un uz kurām tas attiecas, nav attiecīgās norādes par šādu “apstrādi”. Tā kā minētajās direktīvās tas nav noteikts, EESK noraida ierosinājumu, ka datus, ar kuriem notikusi apmaiņa, arī varētu apstrādāt.

6.2.2 Tādēļ rodas jautājums par regulas priekšlikumā norādīto jauno pilnvaru apjomu attiecībā uz “personas datu apstrādi” saskaņā ar Direktīvas 95/46/EK 2.b) punkta noteikumiem.

6.2.3 Turklāt papildus IMI dalībnieku pilnvarām datu apmaiņas un apstrādes jomā, kā norādīts attiecīgajā pantā, regulas priekšlikumā nav iekļauts neviens cits noteikums par datu apstrādes pamatojumu, ne arī garantijas vai iespējami ierobežojumi attiecībā uz datu apstrādi.

6.2.4 Jāsecina, ka vienīgi 15. apsvērumā norādīto iemeslu dēļ Komisija iekļauj datu apstrādi IMI vispārējos mērķos. EESK uzskata: ja vien netiks sniegti precizējumi un paskaidrojumi, šie iemesli nav pietiekami tik plaša apjoma funkcijas apstiprināšanai, jo īpaši

a) IMI un Komisijas koordinātoru veiktajai sistēmas izmantošanas uzraudzībai.

6.2.5 EESK uzskata, ka gan IMI, gan Komisijas koordinātoriem jau ir pieeja apmaiņas datiem; izmantojot šo pieeju, viņi jau ir veikuši īpašus sistēmas novērtējumus, kas dod iespēju novērtēt gan atbildes laiku, gan iesaistītās iestādes atbilstīgi nozarēm.

6.2.6 Tādējādi, kā arī ņemot vērā turpmākos precizējumus, nav vajadzības veidot īpašas datnes, izmantojot apmaiņas datus “sistēmas lietošanas uzraudzībai”:

b) informācijas apkopošana par administratīvo sadarbību vai savstarpējo atbalstu iekšējā tirgū.

6.2.7 Minētā informācija jau ir publiski pieejama Komisijas ziņojumos par IMI sistēmas darbību, un šo informāciju varētu izmantot, lai novērtētu administratīvo sadarbību, kas atspoguļota vienīgi funkcionālā aspektā:

c) apmācības un izpratnes veidošanas iniciatīvas.

6.2.8 EESK uzskata, ka šādām iniciatīvām nav vajadzīga datu “apstrāde” (kā paredzēts Direktīvā 95/46/EK), bet gan vienīgi sistēmā iekļauto datu “izmantošana”.

7. Precizēšana ir vajadzīga attiecībā uz pamatkonceptiju, proti, “personas dati”, kas regulas priekšlikumā minēta vairākkārt. Šajā sakarā būtu jāiekļauj atsauce uz Direktīvu 95/46/EK, kurā norādītā definīcija ievērojami pārsniedz prasības IMI darbībai un attiecas uz īpašas kategorijas datiem, kuru kopīgā iezīme ir to nozīme saistībā ar saimnieciskās un/vai profesionālās darbības veikšanu iekšējā tirgū.

7.1 Tādēļ EESK uzskata, ka priekšlikumā būtu jānosaka koncepcijas apjoms, attiecinot kategoriju “personas dati” uz tiem datiem, kuri noteikti attiecīgajās direktīvās, tiek izmantoti valsts iestāžu administratīvajā sadarbībā un saistīti ar saimnieciskās un profesionālās darbības veikšanu iekšējā tirgū, un tādēļ būtu jāiekļauj atsauce uz 5. pantā iekļautajām definīcijām.

8. Priekšlikuma 12. apsvērumā norādīts, ka IMI ir instruments, kas “plašai sabiedrībai nav pieejams”, un citiem “ārējiem lietotājiem” dod iespēju sniegt informāciju un iegūt datus. EESK neatbalsta šo pieeju un uzskata, ka atsevišķai IMI informācijai (ciktāl tā neietver personas datus) vajadzētu būt pieejamai ārējiem dalībniekiem, piemēram, iedzīvotājiem, uzņēmumiem vai organizācijām, un cita starpā tajā būtu jāiekļauj administratīvās prasības, kas noteiktas valstī, ar kuru ir paredzēts izveidot komerciālas vai profesionālas attiecības.

8.1 Šīs informācijas pieejamība nekādā gadījumā nenozīmētu piekļuvi citiem datiem vai šādu datu apstrādi, kā to varētu secināt no priekšlikuma 5. i) pantā dotās “ārējo dalībnieku” definīcijas.

8.2 Būtu jāatzīst šo ārējo dalībnieku tiesības iesniegt informācijas pieprasījumu tuvākajam IMI lietotājam, nosakot lietotājam prasību apstrādāt šo pieprasījumu, izmantojot sistēmu, un ar noteikumu, ka attiecīgais ārējais dalībnieks var pierādīt, ka interese par informāciju ir saistīta ar komerciālu vai profesionālu darbību valstī, par kuru tiek pieprasīta informācija.

9. Priekšlikuma 4. pantā noteiktas Komisijas tiesības IMI iekļaut administratīvo sadarbību, kas paredzēta II pielikumā izklāstītajos noteikumos. Tā ietver uzņēmumu reģistru savienošanu (šis priekšlikums vēl aizvien nav apstiprināts). Ņemot vērā šī plānotā pasākuma plašo apjomu, EESK uzskata, ka ir jāprecizē, kāds tiesību akts jāizmanto tik apjomīgai IMI paplašināšanai.

10. Saistībā ar “ārējo dalībnieku” definīciju un atbilstoši iepriekš minētajam EESK ierosina mainīt formulējumu sekojoši:

- iedzīvotāji, uzņēmumi un organizācijas, kas IMI lietotājam lūdz konsultāciju saistībā ar to sistēmā iekļauto direktīvu mērķiem, par kurām lietotājam jāsniedz informācija;
- piešķirt viņiem tiesības piekļūt sistēmā iekļautajai informācijai, kurā nav personas datu;

— nepārprotami izslēgt tās informācijas apstrādi, kurai viņi ir piekļuvuši.

11. Iekšējā tirgus pareizas darbības nodrošināšanas sakarībā EESK uzskata, ka informācijai, kuru kompetenta iestāde ar IMI starpniecību saņēmusi no citas dalībvalsts, vajadzētu būt līdzvērtīgai pierādījuma vērtībai administratīvajās procedūrās.

12. Saistībā ar ieinteresēto pušu tiesībām EESK pauž nožēlu, ka priekšlikumā nav iekļauts vienots risinājums, bet gan minēti kompetentu iestāžu pienākumi, kas valstu tiesību aktos noteikti attiecībā uz datu aizsardzību un ir atšķirīgi pēc satura. Arī saistībā ar datu uzglabāšanu EESK uzskata, ka dažādu termiņu noteikšana varētu nelabvēlīgi ietekmēt iekšējā tirgus darbību, īstenojot iedzīvotāju tiesības.

13. Attiecībā uz informācijas apmaiņu ar trešām valstīm EESK uzskata, ka ir jāprecizē, vai regulas priekšlikuma 22. pantā iekļautie nosacījumi jāievēro kopumā vai atsevišķi. Ja tiek ņemti vērā atsevišķi nosacījumi, EESK uzskata, ka Komisijas lēmums par to, vai datu aizsardzības līmenis trešā valstī ir pietiekams vai līdzvērtīgs, nav pietiekams pamats, lai turpinātu IMI paplašināšanu trešā valstī, jo ir citi gadījumi, kad IMI iekļautās direktīvās vai starptautiskā nolīgumā paredzēta datu apmaiņa.

14. Atceltie un spēkā esošie noteikumi saistībā ar IMI sistēmas darbību lielākas juridiskas noteiktības labad būtu jāiekļauj pamattekstā, bet ne regulas priekšlikuma apsvērumos.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Virzībā uz Eiropas Savienības kosmosa stratēģiju pilsoņu interesēs””

COM(2011) 152 galīgā redakcija

(2012/C 43/05)

Ziņotājs: **IOZIA kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 4. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Virzībā uz Eiropas Savienības kosmosa stratēģiju pilsoņu interesēs””

COM(2011) 152 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 10. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (7. decembra sēdē), ar 174 balsīm par un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzīst, ka kosmoss ir neaizvietoājams un stratēģisks resurss, kas ļauj apmierināt ES vajadzības sociālajā, ekonomikas un drošības jomā. Kosmoss ir izaugsmes un inovācijas virzītājspēks, kas labklājību vairo, pateicoties augstas kvalitātes darba vietām, inovatīviem pakalpojumiem un tirgus iespējām citās rūpniecības nozarēs, kā arī atbalstam, kuru saņem pētniecība, kas savukārt sekmē inovāciju ieviešanu rūpniecībā.

1.2 EESK atzīst nozīmi, kāda ir konkurētspējīgai kosmosa rūpniecībai, kas aptver visu vērtību ķēdi, proti, ražošanu, laišanu apgrozībā, ekspluatāciju un pakārtotos pakalpojumus.

1.3 EESK atzīst, ka kosmosa politika ir joma, kurā ES un dalībvalstīm ir kopīga kompetence; šajā jomā dalībvalstis īsteno arī savas iniciatīvas. Lai koordinētu attiecīgos pasākumus un zināšanas kosmosa jomā, Komiteja rosina pastiprināt partnerību ar dalībvalstīm, tostarp arī ar tām, kas nav Eiropas Kosmosa aģentūras (EKA) dalībnieces. Vajadzētu arī apsvērt iespēju, kā valstis, kas nav EKA dalībnieces, varētu piedalīties tādās sadarbības programmās kā starptautiskā kosmosa stacija (SKS jeb ISS — *International Space Station*).

1.4 EESK tāpēc atzinīgi vērtē pūliņus, kas virzīti uz to, lai, saskaņā ar Lisabonas līguma noteikumiem izveidojot Eiropas kosmosa politikas (EKP) saikni ar ES dibināšanas dokumentiem,

kā arī stratēģijas “Eiropa 2020” ietvaros — saikni ar Eiropas rūpniecības politiku, tāpat arī iniciatīvas *Horizon 2020* ietvaros — saikni ar pētniecību un izstrādi, nostiprinātu EKP pamatus.

1.5 Tā kā globālā novērošanas sistēma GMES ir stūrakmens, kas ļauj saglabāt Eiropas autonomās spējas apkopot datus un informāciju par Zemes sistēmu reāllaikā un pa desmitgadēm, lai nodrošinātu vides un teritorijas uzraudzību un drošību, kā arī izprastu dažus klimata pārmaiņu mehānismus, EESK ir ļoti nobažījusies, ka GMES budžets nav iekļauts daudzgadu finanšu shēmā no 2014. gada līdz 2020. gadam, un prasa Komisijai apzināt finanšu līdzekļus, kas vajadzīgi minētās programmas turpināšanai.

1.6 EESK atzīmē, ka īpaša loma ir Eiropas Kosmosa aģentūrai (EKA), jo tā ir uzkrājusi ES zināšanas tehniskajā, zinātnes un pārvaldības jomā. Minētajām zināšanām ir liela nozīme kosmosa programmu veiksmīgā administrēšanā.

1.7 Citas svarīgas struktūras ir Eiropas Meteoroloģisko satelītu izmantošanas organizācija (EUMETSAT), proti, operatīvā organizācija, kas nodrošina meteoroloģiskos datus, kā arī Eiropas Vides aģentūra (EEA)⁽¹⁾ un Eiropas Vidēja termiņa laika prognožu centrs (ECMWF)⁽²⁾.

⁽¹⁾ European Environment Agency.

⁽²⁾ European Centre for Medium-Range Weather Forecasts.

1.8 EESK uzsver kosmosa būtisko ieguldījumu drošības un aizsardzības jomā. EESK vērš uzmanību uz to, ka, piemēram, izstrādājot jaunas programmas sadarbības un infrastruktūras veidošanai, ir pienācīgi jāņem vērā kopējās aizsardzības politikas vajadzības⁽³⁾.

1.9 EESK atzīst vajadzību aizsargāt savas kosmosa infrastruktūras vērtību, izveidojot kosmosa situācijas apzināšanas (*Space Situational Awareness (SSA)*) sistēmu.

1.10 Kosmosa izpētes un izmantošanas jomā jāpastiprina sadarbība ar tādiem ES ilglaicīgajiem partneriem kā ASV, Krievija un Japāna un jācenšas noslēgt divpusējus nolīgumus ar jaunajām kosmosa lielvalstīm, piemēram, Ķīnu, Indiju un Brazīliju.

1.11 Starptautiskajai sadarbībai kosmosa jomā ir būtiska nozīme ne vien Eiropas tehnoloģiju un pakalpojumu veicināšanā, bet arī tās sociālo un humāno vērtību izplatīšanā.

1.12 Pētniecība ir Eiropas pamatvērtība, taču tai ir arī būtiska nozīme Eiropas autonomo spēju izvērsnā tādu svarīgu pamattehnoloģiju jomā, kuras ir vajadzīgas, lai nodrošinātu Eiropas rūpniecības konkurētspēju pasaules tirgū.

1.13 Pētniecībā veikto ES ieguldījumu efektivitāte ir jāpaliekina, ieviešot kopīgu stratēģisko satvaru pētniecības un inovācijas finansēšanai.

2. Ievads

2.1 Izskatāmajā paziņojumā noteikts, kāds ir Eiropas kosmosa politikas tiesiskais, ekonomiskais, sociālais un stratēģiskais konteksts, un šajā sakarā ir izveidota minētās politikas saikne ar Eiropas Savienības pamatiem, proti, Lisabonas līguma noteikumiem, ES rūpniecības un pētniecības politiku, kopējo aizsardzības politiku.

2.2 Paziņojumā ir minētas prioritārās darbības, kas nosaka ES kosmosa politiku, un izklāstīta ES kosmosa politikas starptautiskā dimensija, kā arī analizētas vajadzības, kas saistītas ar pārvaldību. Paziņojums tādējādi paver iespēju izstrādāt un īstenot Eiropas kosmosa programmu.

⁽³⁾ "Kopējā drošības un aizsardzības politika ietver pakāpenisku **Savienības kopējās aizsardzības politikas** izstrādi. Šajā procesā izveidota kopēja aizsardzība, kad Eiropadome vienprātīgi to nolems. Tādā gadījumā tā iesaka dalībvalstīm pieņemt šādu lēmumu saskaņā ar to attiecīgajām konstitucionālajām prasībām. Savienības politika saskaņā ar šo iedaļu **neskar dažu dalībvalstu drošības politikas un aizsardzības politikas īpašās iezīmes** un ievēro to dalībvalstu pienākumus, kuras uzskata, ka to kopīgā aizsardzība ir īstenojama Ziemeļatlantijas Līguma organizācijā (NATO) saskaņā ar Ziemeļatlantijas Līgumu, un ir saderīga ar kopējo drošības un aizsardzības politiku, kas noteikta šajā struktūrā" (Līguma par Eiropas Savienību V sadaļas 2. nodaļas 2. iedaļas 42. panta 2. punkts).

2.3 Paziņojumā apstiprināts, ka Komisija 2011. gadā nāks klajā ar priekšlikumu Eiropas kosmosa programmai un sagatavos ierosinātās stratēģijas īstenošanai vajadzīgos pasākumus (rūpniecības politika, darbības organizēšana kosmosa jomā).

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Kosmosa nozare veido aptuveni 1 % no ES budžeta un aptuveni 5 % no Eiropas aviācijas un kosmosa nozares apjoma.

3.2 Lai gan tās apjoms ir relatīvi neliels, Komisija un Eiropas Parlaments tagad ir pilnībā atzinuši kosmosa ekonomisko, stratēģisko un sociālo nozīmi. Eiropu kā labklājības telpu nav iespējams iedomāties bez atbalsta un stimula, ko tai dod līdera pozīcija kosmosa nozarē. Papildus labvēlīgai ekonomiskajai ietekmei (vidēji ieguldījumu vērtība divkārtšojas, bet vislielākais kāpums, proti, 4,5 reizes, bija Norvēģijā (avots: ESAO, 2011. gads)) šī līdera pozīcija rada virkni neaizvietojamu un sabiedrībai būtisku lietojumu tādās jomās kā meteoroloģija, navigācija, pozicionēšana, gaisa un ūdens transporta satiksmes kontrole, lauksaimniecības un teritorijas plānošana, humānā palīdzība, reaģēšana dabas katastrofu gadījumā, valsts drošība un robežu kontrole.

3.3 Ņemot vērā to, ka ietaupījumi būtu pilnīgi nenozīmīgi, šajā nozarē ieguldījumu pārtraukšana pašreizējo ekonomisko grūtību dēļ nozīmētu izšķērdēt zinātnes atziņu un rūpniecības spēju mantojumu, ko iepriekšējās desmitgadēs šajā stratēģiskajā nozarē Eiropa ir sasniegusi.

3.4 Eiropas autonomo spēju izvērsnā svarīgu pamattehnoloģiju jomā un tās autonomā piekļuve kosmosam ir ļoti svarīgi mērķi, kas aktīvi jāatbalsta.

3.5 Tā kā kosmosa nozarē ienāk jaunas valstis (Ķīna, Indija, Brazīlija un citas), Eiropai ir jāizstrādā stratēģisks plāns, lai saglabātu savu nozīmīgo vietu kosmosa nozarē un uzticamību attiecībās ar galvenajiem partneriem, proti, ASV un Krieviju.

3.6 Tādas svarīgas pamatprogrammas kā *GMES* un *Galileo* ir instrumenti, kas Eiropai arī turpmāk ļaus būt vadošai stratēģiskās nozarēs, kuras saistītas ar navigācijas satelītu sistēmu izmantošanu un Zemes novērošanas pakalpojumiem.

3.7 *GMES* programmas finansējuma problēmas atrisināšana ir prioritārs un neatliekams jautājums, jo pastāv konkrēts risks, ka pēdējā desmitgadē veiktais Eiropas ieguldījums Zemes novērošanas jomā, kas pašlaik kļūst arvien stratēģiskāka, varētu iet zudumā, un tāpēc Eiropa, tās rūpniecība un pētniecība zaudētu vadošo lomu.

3.8 Pašreizējā ES valstu finanšu krīze varētu apdraudēt arī izpētes programmas attiecībā uz kosmosu, kas ir nākotnes tehnoloģiju izmēģinājumu vieta. Tāpēc ir jāraugās, lai šajā nozarē būtu nodrošināta nepārtrauktība.

3.9 Tālāk tekstā redzamajā 1. tabulā sniegts īss pārskats par ieguldījumiem, ko 2009. gadā dažas ES dalībvalstis, kas ir arī Eiropas Kosmosa aģentūras dalībvalstis, ir veikušas kosmosa jomā. Šie ieguldījumi atbilst vidēji 0,01 % līdz 0,05 % no IKP (avots: ESAO, 2009. gada dati). Savukārt svarīgākās lielvalstis, piemēram, Ķīna, Krievija un ASV, iegulda ievērojami lielāku kvotu — attiecīgi 0,12 %, 0,20 % un 0,31 %. Turklāt Krievijā un Ķīnā šis skaitlis ir dubultojies laikā no 2005. gada līdz 2009. gadam. Eiropā izceļas Francija ar ieguldījumu augstāko procentuālo daļu, kas ir gandrīz 0,1 % apmērā no tās IKP (avots: ESAO).

1. tabula

2009. gada budžets, ko kosmosa nozarei bija paredzējušas valstis, kuras Eiropas Kosmosa aģentūrai piešķir visvairāk līdzekļu

(miljonos euro)		
Valsts	Budžets kosmosa nozarē (*)	EKA piešķirtie līdzekļi (**)
FR	1 960	(716)
DE	1 190	(648)
IT	685	(369)
UK	350	(269)
ES	190	(184)
BE	170	(161)
EKA kopējais budžets 2009. gadā	3 600	

(*) Avots: ESAO.

(**) Avots: EKA

3.10 EKA rīcībā ir tehniskas zināšanas un resursi, lai projektētu un īstenotu kosmosa programmas, kā arī stimulētu jauno tehnoloģiju un lietojumu izstrādi. EKA izmanto daudzas, jo sevišķi zinātniskas un pētnieciskas, sistēmas, ko pati ir radījusi. Par nozīmīgu darbības programmu, piemēram, *Galileo* un *GMES*, infrastruktūrām atbild Eiropas Komisija.

3.11 *EUMETSAT* ir svarīgs Eiropas darbotiespējas elements.

3.12 Citas starpvaldību organizācijas ir Eiropas Vides aģentūra (EEA) un Eiropas Vidēja termiņa laika prognožu centrs (ECMWF) — organizācijas, kas ir *GMES* datu un pakalpojumu izmantošanas nolīguma līgumslēdzējas puses.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Eiropas kosmosa politikas pilāri ir tās tiesiskais un ar rūpniecības politiku saistītais satvars, tās starptautiskā dimensija,

tās pārvaldība, saikne ar kopējo drošības un aizsardzības politiku, kā arī atbilstoša un noturīga finansēšanas sistēma.

4.2 Eiropas kosmosa politikas juridiskais pamats ir Lisabonas līguma noteikumi.

4.2.1 Ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 189. pantu Eiropas Savienībai ir piešķirtas plašas pilnvaras kosmosa politikas izstrādei un ieteikts izstrādāt Eiropas kosmosa programmu, lai operatīvi īstenotu politiku šajā jomā.

4.2.2 ES kosmosa politika un *Galileo* programma ir Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektorāta (DG ENTR) tiešā pārziņā.

4.2.3 Regulā, ar ko izveido *GMES* programmu ⁽⁴⁾, noteikti tās izpildes noteikumi, kā arī budžets tās izvēršanai un sākotnējām darbībām 2011.–2013. gadā. Tehniskā koordinācija un *GMES* kosmosa komponenta īstenošana ir uzticēta EKA, kas vajadzības gadījumā izmanto *EUMETSAT* ieguldījumu.

4.3 Rūpniecības politikas satvars

4.3.1 Kosmosa nozare veido aptuveni 5 % no Eiropas aviācijas un kosmosa nozares (tajā dominē aeronautikas nozare, kas veido 92 %). Kopējais ražošanas apjoms Eiropas aviācijas un kosmosa nozarē bija aptuveni 130 miljardi *euro*, no kuriem 6 miljardi attiecās uz kosmosa nozari (avots: *Ecorys Report to the EC*, 2008. gada dati). Aviācijas un kosmosa nozarē strādā aptuveni 375 tūkstoši darbinieku, no kuriem 31 000 nodarbināts Eiropas kosmosa nozarē (avots: ESAO, 2011. gads). Tas ir augsti kvalificēts darbaspēks — 35 % no tiem ir augstskolu absolventi, inženieri un vadītāji.

4.3.2 Neaizvietoja ir kosmosa nozares loma inovācijā, sevišķi jauno tehnoloģiju un materiālu izstrādē.

4.3.3 Eiropas kosmosa politikas rūpnieciskais satvars ir stratēģija "Eiropa 2020".

4.3.4 Stratēģijas pamatiniciatīvā, kas minēta paziņojumā COM(2010) 614 galīgā redakcija/4, teikts, ka kosmos ir "inovācijas un konkurētspējas virzītājspēks un kalpo iedzīvotājiem", un *Galileo/EGNOS* un *GMES* programmas nepārprotami nosauktas par iedibinātām programmām, kuru pabeigšana un turpināšana pēc 2013. gada jāreglamentē 2011. gada tiesību aktu priekšlikumos atbilstīgi vispārējiem priekšlikumiem, kas tiks izvirzīti daudzgadu finanšu shēmai. Kosmosa infrastruktūras tiek uzskatītas par galvenajiem iedzīvotāju drošības instrumentiem, un tādēļ tās ir jāaizsargā. Kosmosa situācijas apzināšanas instruments ir *SSA (Space Situational Awareness)* programma.

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 911/2010, OV L 276, 20.10.2010., 1. lpp.

4.3.5 Satelītu sakari ne vien ir svarīga kosmosa nozare, bet arī sekmē Eiropas digitalizācijas programmas mērķu īstenošanu, jo ietekmē platjoslas savienojumu izvēršanu.

4.4 Starptautiskā sadarbība

4.4.1 Regulā par GMES ieviešanu teikts, ka GMES programma ir Eiropas ieguldījums Zemes novērošanas grupas (GEO) ⁽⁵⁾ izstrādātā Zemes novērošanas sistēmu globālā tīkla (GEOSS) ⁽⁶⁾ veidošanā.

4.4.2 Izmantojot EGNOS, GMES un telekomunikācijas infrastruktūru noslēgtā partnerība ar Āfriku ietekmēs tādas nozīmīgas jomas kā resursu apsaimniekošana, drošība, kartogrāfija, ģeodēzija, telekomunikācija un informācija.

4.4.3 Vislielākos ieguldījumus kosmosa jomā joprojām veic G7 valstis, kuras 2009. gadā ieguldīja 53 miljardus ASV dolāru (avots: ESAO). Amerikas Savienotās Valstis vien iegulda 44 miljardus ASV dolāru, no kuriem NASA investīcijas ir 17 miljardi ASV dolāru, bet atlikušos 9 miljardus iegulda pārējās G7 valstis.

4.4.4 Ir skaidrs, cik nozīmīgi kosmosa nozarē ir ne vien tādi tradicionālie dalībnieki kā ASV, Krievija un Japāna, bet arī jaunās kosmosa lielvalstis, piemēram, Brazīlija, Indija un Ķīna, kas kosmosa nozarei atvēl kopumā 7,2 miljardus ASV dolāru ⁽⁷⁾. Salīdzinājumam — Krievijas Federācijas budžets ir 2,5 miljardi ASV dolāru.

4.4.5 Salīdzinājumam — EKA budžets 2009. gadā bija 3,6 miljardi *euro* (skatīt arī 1. tabulu).

4.4.6 Eiropai ir neierobežota un atvērta datu izplatīšanas politika, ko piemēro EKA un kas attiecas uz GMES programmu.

4.5 Pārvaldība

4.5.1 LESD 189. pantā teikts, ka ES ne vien stiprina partnerību ar dalībvalstīm un koordinē kosmosa izpēti un izmantošanai nepieciešamos pasākumus, bet arī "izveido nepieciešamās attiecības ar Eiropas Kosmosa aģentūru".

4.5.2 EKA ir starpvaldību organizācija, kurai drīz būs pievienojušās 19 dalībvalstis. Eiropas Kosmosa aģentūrai var pievienoties arī valstis, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis (piemēram, Šveice ir EKA locekle) vai nav Eiropas valstis vārda tiešā nozīmē (Kanāda ir noslēgusi partnerības līgumu ar EKA). EKA resursu pārvaldības pamatā ir ģeogrāfiskās atdeves princips, ar

kuru saskaņā dalībvalstis saņem rūpniecības pasūtījumus proporcionāli to dalības apjomam Eiropas Kosmosa aģentūrā. Līdz šim, pateicoties minētajam principam, dalībvalstis ir ieguldījušas nozīmīgus līdzekļus. EKA personāla pārvaldībā darbojas līdzīgs princips, proti, taisnīgas atdeves princips, taču tā kritēriji nav tik viennozīmīgi kā rūpniecības pasūtījumiem piemērojamie, jo personāla pienākums principā nav pārstāvēt valstu intereses vai kalpot tām. Pašreizējā ES tendence ir šāda: Eiropas pievienotās vērtības labā atteikties no valstu interešu summēšanas ⁽⁸⁾. EKA gadījumā un ņemot vērā Eiropas kosmosa programmu, šis princips būtu sevišķi atbilstīgs.

4.5.3 EKA un ES sadarbība ir noteikta pamatnolīgumā, kas stājās spēkā 2004. gada maijā (OV L 261, 06.08.2004.). Eiropas Komisija un EKA savas darbības saskaņo ar kopīgā sekretariāta starpniecību, kura sastāvā ir Eiropas Komisijas ierēdņi un EKA administratīvie darbinieki. Gan EKA, gan ES dalībvalstis tiekas ministru līmenī Kosmosa padomē, kas ir Eiropas Savienības Padomes un Eiropas Kosmosa aģentūras kopīga sanāksme. Kosmosa padomes sanāksmi sagatavo dalībvalstu pārstāvji, kas darbojas Kosmosa politikas jautājumu augsta līmeņa darba grupā (*High-level Space Policy Group (HSPG)*). Lai būtu vieglāk veidot attiecības ar ES iestādēm, Eiropas Kosmosa aģentūrai ir koordinācijas birojs Briselē.

4.5.4 Līdz šim Kosmosa padome ir veicinājusi ciešas attiecības starp EKA un Komisiju.

4.5.5 EUMETSAT ir starpvaldību organizācija, kuras sastāvā pašlaik ir 26 dalībvalstis. Organizācijas lēmēj institūcija ir padome, kurā pārstāvēti dalībvalstu meteoroloģiskie dienesti, kas, veicot iemaksas proporcionāli katras dalībvalsts nacionālajam kopienākumam, finansē EUMETSAT darbību. Organizācijas budžets 2010. gadā bija aptuveni 300 miljoni *euro*.

4.5.6 Citas starpvaldību organizācijas ir Eiropas Vides aģentūra (EEA) un Eiropas Vidēja termiņa laika prognožu centrs (ECMWF) — organizācijas, kas ir GMES datu un pakalpojumu izmantošanas nolīguma līgumslēdzējas puses.

4.6 Pētniecība un inovācija

4.6.1 Pētniecība ir Eiropas kultūras pamatvērtība. Pētniecība un inovācija sekmē darba vietu radīšanu, labklājības palielināšanu un dzīves kvalitātes uzlabošanu. Bez pētniecības nav arī iespējams panākt Eiropas neatkarību svarīgu pamattehnoloģiju jomā. Kosmoss ir vispiemērotākā joma, kurā veidojas sakari un saikne starp akadēmisko izpēti, rūpniecisko inovāciju un novatorisku tehnoloģiju izstrādi.

⁽⁸⁾ Sk. Eiropas Parlamenta 2011. gada 8. jūnija rezolūcijas "Ieguldīšana nākotnē — jauna daudzgadu finanšu shēma (DFS) konkurētspējīgai, ilgtspējīgai un integrējošai Eiropai" 166. punktu: "(...) veidā, kādā attīstījušies pašu resursu sistēma, pakāpeniski aizstājot patiesus pašu resursus ar tā dēvētajām valstu iemaksām, pārāk liela nozīme ir piešķirta dalībvalstu savstarpējām bilancēm, tādējādi radot pretrunu Eiropas solidaritātes principam, vājinot Eiropas interešu kopību un nepietiekami ņemot vērā Eiropas pievienoto vērtību (...)."

⁽⁵⁾ Group on Earth Observations

⁽⁶⁾ Global Earth Observation System of Systems

⁽⁷⁾ Ķīna iegulda 6,1 miljardu ASV dolāru, Indija — 861 miljonu ASV dolāru, Brazīlija — 205 miljonus ASV dolāru.

4.6.2 Kosmosa izpētes finansējums ir paredzēts ES pētniecības finansēšanas shēmās. Tomēr lietojumu jomā ES klātbūtne ir nepietiekama, un tādēļ ir jārikojas, lai Eiropas pētniecības spēja izpaustos jaunos un inovatīvos lietojumos.

4.6.3 ES pētniecību finansē, pārsvarā izmantojot Septīto pamatprogrammu (2007–2013), kuras budžets ir 50,5 miljardi *euro*. Aptuveni 3 % no šiem līdzekļiem ir paredzēti kosmosam (1,4 miljardi *euro*).

4.6.4 Priekšlikumā daudzgadu finanšu shēmai no 2014. gada līdz 2020. gadam pētniecības un inovācijas finansējums apvienots kopīgā stratēģiskā satvarā (KSS) pētniecībai, inovācijai un tehnoloģiju izstrādei (tā saucamajā *Horizon 2020*), un KSS darbības laikā no 2014. gada līdz 2020. gadam pētniecības finansējums pieaugs līdz 80 miljardiem *euro*.

4.6.5 Stratēģijā “Eiropa 2020” ES ir izvirzījusi tālejošu mērķi — atvēlēt pētniecībai 3 % no IKP.

4.7 Kopējā drošība un aizsardzība

4.7.1 Kā atzīts kopējā drošības un aizsardzības politikā, kosmosa infrastruktūras sniedz būtiskus pakalpojumus drošībai un aizsardzībai, jo īpaši krīžu paredzēšanas un pārvarēšanas jomā.

4.7.2 Kosmosa infrastruktūru drošību apdraud pieaugošais kosmosa atkritumu skaits. EKA kā civilā struktūra un Eiropas Aizsardzības aģentūra, kas ir militāra struktūra, ir sākušas programmu kosmosa situācijas apzināšanai (*Space Situational Awareness (SSA)*). ES pašlaik izstrādā rīcības kodeksu attiecībā uz kosmosa nozarē paredzētajām darbībām.

4.8 Eiropas kosmosa programma un budžets

4.8.1 Šajā atzinumā aplūkotajā paziņojumā Komisija paredz, ka priekšlikumu Eiropas kosmosa programmai varētu iekļaut 2011. gada jūnijā priekšlikumā par daudzgadu finanšu shēmu.

2011. gada jūnijā publicētais priekšlikums par ES budžetu no 2014. gada līdz 2020. gadam ir vērsts uz stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanu ⁽⁹⁾.

4.8.2 Priekšlikums Eiropas kosmosa programmai nav viennozīmīgi minēts daudzgadu finanšu shēmā, taču attiecībā uz GMES un *Galileo* ir iekļauti šādi noteikumi:

— daudzgadu finanšu shēmas izdevumu 1. kategorijā “Gudra un iekļaujoša izaugsme” paredzēts, ka *Galileo* programmai piešķir 7 miljardus *euro*;

— finansējums, kas nav paredzēts daudzgadu finanšu shēmā: GMES finansēšanai piešķirtais budžets ir 5,8 miljardi *euro*.

Priekšlikums par to, ka GMES finansējums nāk no citiem avotiem, nevis no daudzgadu finanšu shēmas, šķiet, ir pilnīgā pretrunā gan Komisijas dienestu darba dokumenta (SEC(2011) 868 galīgā redakcija, 29.06.2011.) ieteikumiem, kas papildina paziņojumu “Budžets stratēģijai “Eiropa 2020””, gan ES Konkurētspējas padomes secinājumiem, kurus pieņēma 2011. gada 31. maijā.

4.8.3 Lai novērstu risku, ka programma, kas ir vitāli svarīga turpmākai Eiropas konkurētspējai tādā stratēģiskā jomā kā Zemes novērošana, kurā ir ieguldīts darbs vairāku desmitu gadu garumā un līdzekļi 3 miljardu *euro* apmērā, ir svarīgi saprast, kā var nodrošināt GMES paredzēto budžetu. Saskaņā ar minētajiem secinājumiem, kas tika pieņemti 2011. gada 31. maijā Konkurētspējas padomes 3094. sanāksmē (iekšējais tirgus, rūpniecība, pētniecība un kosmos), “(...) Komisija kā nākamās daudzgadu finanšu shēmas daļu izstrādās priekšlikumu minēto virzības programmu [red. piez.: GMES un *Galileo*] finansēšanai (...)” un “(...) abas programmas — tā kā tās ir Eiropas programmas, kuras īsteno ES uzraudzībā, būtu jāturpina finansēt no ES budžeta (...)”.

4.8.4 Daudzgadu finanšu shēmas priekšlikumā minētā pieeja būs jāprecizē līdz 2011. gada beigām un jāizklāsta priekšlikumos tiesību aktiem, kas attieksies uz izdevumu programmām un instrumentiem konkrētās stratēģiskās jomās.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ COM(2011) 500 galīgā redakcija/2 “Budžets stratēģijai “Eiropa 2020””, I daļa.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas ziņojums – 2010. gada ziņojums par konkurences politiku”

COM(2011) 328 galīgā redakcija

(2012/C 43/06)

Ziņotājs: **Paulo BARROS VALE kgs**

Eiropas Komisija 2011. gada 10. jūnijā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas ziņojums – 2010. gada ziņojums par konkurences politiku”

COM(2011) 328 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 10. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (7. decembra sēdē), ar 116 balsīm par un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi

1.1 EESK katru gadu novērtē Komisijas ziņojumu par konkurences politiku un, izmantojot šo iespēju, izsaka novērojumus un ieteikumus, ko iestādes laika gaitā ir ņēmušas vērā. Tādējādi Komiteja ir sekmējusi dažādus pielāgojumus, un tas ir ļāvis ievērojami paaugstināt efektivitāti. EESK veic šo analīzi laikā, kad Eiropas projekts saskaras ar lielām problēmām, un ir ņēmusi vērā to, ka īpašais integrācijas process, kas turpinājies vairāk nekā pusgadsimtu, varētu pārtrūkt vai — kā daudzi pareģo — beigties pavisam. Divu paaudžu laikā Eiropas iedzīvotāji ir spējuši nodrošināt apbrīnojamu miera un labklājības periodu, kura pamatā bijusi solidaritāte starp valstīm un reģioniem un kopēju politiku īstenošana ilgā laika posmā. Dažādās Eiropas politikas, īpaši konkurences politika, ir jāanalizē, ņemot vērā šo iespēju izvēlēties starp regresu ar neparedzamām sekām vai vēsturisku progresu. Politiku iespējamā atpakaļnodrošana valstu kompetencē krīzes un dalībvalstu iespējamo konfliktu dēļ, kā arī valdību iejaukšanās ekonomikā, īstenojot protekcioisma pasākumus, ir scenāriji, kas nopietni ietekmētu iekšējo tirgu un konkurences politiku, kura, vismaz Eiropas Savienībā, ir pierādījusi savu lielo nozīmi.

1.2 Jaunākais ziņojums par konkurences politiku nācis klajā tā publicēšanas 40. gadadienā, un tajā ir analizētas svarīgākās tendences konkurences politikas jomā un to nozīme centienos sasniegt šādus ES mērķus: izveidot vienoto tirgu atbilstoši patērētāju interesēm, jo tā ir grupa, kas izmantos šāda tirgus priekšrocības, un izveidot konkurētspējīgu sociālo tirgus ekonomiku. EESK atzinīgi vērtē Komisijas ziņojumu un tās sasniegumus pēdējos 40 gados, bet atzīmē, ka ziņojumā galvenokārt ir atzinīgi vērtēti Komisijas līdzšinējie darbs, tādējādi — kā paziņojums nepārprotami liecina — novirzoties no pašlaik aktuālajiem jautājumiem. Nav šaubu, ka dokuments vērtējams pozitīvi, bet tas būtu lietderīgāks, ja tajā būtu analizētas paveiktā darba pozitīvās iezīmes un trūkumi (veicot arī analīzi, kur salīdzinātas ES dalībvalstis un citas nozīmīgas valstis) nevis sniegts pārskats par saviem sasniegumiem. Šī 40. gadskārta bija ļoti laba iespēja, lai Komisija, pamatojoties uz rūpīgu vēsturisku analīzi, ierosinātu

konkurences politikas modernizāciju un izvēršanu. Tā varēja izvērtēt attīstības tendences, ko rada aizvien lielākā globalizācija, un analizēt kaitīgo ietekmi, ko Eiropā rada notiekošās pārmaiņas un ar cilvēku, materiālu un vides resursu neierobežotu izmantošanu saistītā uzņēmumu pārvietošana uz pasaules daļām, kurām ir atšķirīgas vērtības nekā Eiropas sabiedrībā, bet kuras izmanto pirktspēju, ko Eiropa ir spējusi nodrošināt saviem iedzīvotājiem.

1.3 Arī 2010. gadā turpinājās spēcīga ekonomikas un finanšu krīze, kas nebija vienīgā, jo sākās valstu parāda krīze. EESK norāda uz konkurences izkropļojumiem, kurus varētu radīt krīzes turpināšanās un pagaidu pasākumi tās novēršanai, un uzsver, ka būtu jānodrošina stingra uzraudzība un pēc iespējas ātrāk jāveic piemērotas korekcijas. Tāpēc ir būtiski, novērtējot īstenotos pasākumus, uzraudzīt ekonomikas atveseļošanas plānu īstenošanu un to ietekmi uz konkurenci: tā ir vienīgā iespēja, kā pieņemt pamatotus lēmumus par to, kā turpmāk īstenojami pašreizējie pagaidu pasākumi krīzes novēršanai.

1.4 EESK atzinīgi vērtē starptautiskās sadarbības attīstību, bet atkārtoti uzsver, ka ir būtiski nodrošināt taisnīgumu ārējā tirdzniecībā, lai trešās valstis, kas nodarbojas ar dempingu sociālajā vai vides jomā, mākslīgi negūtu labumu no tirdzniecības liberalizācijas. Jānodrošina starptautisko taisnīgas tirdzniecības noteikumu un vides aizsardzības pamatnoteikumu ievērošana, kā arī brīvība veikt uzņēmējdarbību un veidot uzņēmēju apvienības, un Eiropai šajā ziņā ir būtiska nozīme. Eiropas Savienībai arī jānodrošina, ka stingri tiek ievēroti PTO noteikumi par tādu pasākumu aizliegumu, kas var kavēt Eiropas uzņēmumu piekļuvi dažādiem tirgiem. To var panākt, izstrādājot noteikumus par līdzvērtīgām iespējām neatkarīgi no lieluma, atrašanās vietas vai nodokļu sistēmas. ES konkurences politikā jāsāk jauns posms, tādā jomā kā tirdzniecība ar trešām valstīm nosakot jaunas prioritātes, definējot jaunus instrumentus un

īstenojot efektīvākus pasākumus. EESK pauž sarūgtinājumu par to, ka ierosinājumi, kurus tā šajā sakarā paudusi līdz šim, nav ņemti vērā un ES nav pilnveidojusi un paplašinājusi savu redzējumu šajā jomā.

1.5 Jānodrošina, ka stingri tiek ievērotas Starptautiskās Darba organizācijas pamatkonvencijas par arodbiedrību tiesībām un brīvībām, bērnu darbu, necilvēcīgiem darba apstākļiem un tiesībām streikot. Iekšējā līmenī jāsaprot arī valstu tiesību akti nodarbinātības un līdzvērtīgu iespēju jomā, lai novērstu konkurences izkropļojumus. Darba tirgum, ko ievērojami ietekmējusi krīze, jāpievērš liela uzmanība, lai, veicinot gan darba vietu saglabāšanu un izveidi, gan arī mobilitāti, sasniegtu iekļaujošas izaugsmes mērķi, kas ir viena no stratēģijas "Eiropa 2020" prioritātēm.

1.6 Būtu jāatzīmē vairākas norises saistībā ar stratēģiju "Eiropa 2020", kuras instrumenti un kuras jomās vērojamās attīstības tendences ir minētas ziņojumā. Tajā analizēti enerģētikas sektora liberalizācijas radītie draudi, kas var ietekmēt piegādes kvalitāti un nepārtrauktību, kā arī pakalpojumu cenas. Saistībā ar Eiropas Digitalizācijas programmu ir uzsvērts, ka elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzējiem un šo pakalpojumu lietotājiem būtu jāuzlabo zināšanas, lai viņi pēc iespējas varētu izmantot labumu, ko sniedz pūliņi šajā jomā.

1.7 Spekulācijām ar izejvielu cenām ir bijusi zināma ietekme, taču ziņojumā šis jautājums nav minēts. Ir būtiski atbalstīt tirgu, veidojot vai piemērojot instrumentus, kas dod iespēju kontrolēt cenu svārstības un ierobežot ietekmi uz konkurenci.

1.8 EESK pauž bažas par valstu konkurences uzraudzības iestāžu nespēju pildīt regulētāju lomu noteiktās nozarēs, kur cenas ievērojami ietekmē izejmateriālu cenu svārstības un kur izejmateriālu cenu pieaugums tieši un nekavējoties ietekmē galīgo cenu, bet kur izejmateriālu cenu samazinājumam nav attiecīga pretēja efekta. Ņemot vērā tuvumu tirgum, tieši valstu konkurences uzraudzības iestādēm ir jābūt tām, kas īsteno konkurences politiku, pasākumus veicot galvenokārt reģionālajos tirgos.

1.9 Jānorāda arī, cik nozīmīga ir lielo mazumtirdzniecības uzņēmumu uzraudzība, ko veic valstu konkurences uzraudzības iestādes, jo tā ir joma, kurā nozīmīgākajām ekonomiskajām grupām ir tik lielas iespējas diktēt noteikumus, ka, tām ļaunprātīgi izmantojot dominējošo stāvokli, var rasties nopietni konkurences izkropļojumi. Lai arī uzņēmumi var brīvi lemt par savu produktu izplatīšanu, pastāv bažas, ka praksē varētu slēgt līgumus, kuros cenu noteikuši lielie iepircēji, un tas ir pilnīgā pretrunā noteikumiem par sarunu līdzsvaru un pamazām sagrautu ražošanas nozari un mazos vairumtirgotājus un mazumtirgotājus.

1.10 Īstenojot iniciatīvu, kas minēta 2008. gadā publicētajā Baltajā grāmatā par zaudējumu atlīdzināšanas prasībām saistībā ar EK konkurences noteikumu pārkāpšanu, ievērojams progress nav panākts un patērētāju tiesību aizsardzība šajā jomā ir pasliktinājusies: aizvien biežāk šīs tiesības tiek pārkāptas un pārkāpumi netiek sodīti. Ir būtiski pēc iespējas ātrāk izstrādāt vajadzīgos Kopienas tiesību aktu priekšlikumus šajā jomā, lai garantētu efektīvu tiesību aizsardzību gadījumos, kad kaitējums ir kolektīvs vai radīts daudzām personām. No patērētāju viedokļa raugoties, taisnīga tirdzniecība un godīga konkurence ir būtiski faktori. Informācijai par produktu un pakalpojumu kvalitāti jābūt atbilstoši, un jāvienkāršo sūdzību iesniegšanas kārtība, ja vēlamies nodrošināt patērētāju tiesību ievērošanu.

1.11 Komiteja atzinīgi vērtē centienus izveidot Eiropas patentu, kas atvieglotu īpašuma tiesību aizsardzību. Tā ir svarīga iniciatīva, kas veicina ieguldījumus pētniecībā un inovācijā. EESK pauž cerību, ka izdosies panākt vienprātību par šo jauno sistēmu īpašuma tiesību aizsardzībai.

1.12 Pašregulējums var būt efektīvs līdzeklis, lai stimulētu noteiktu tirgu attīstību un veicinātu taisnīgu tirdzniecību. Pieredze liecina — lai novērstu sekas, ko radījušas norises tirgū un produkti un pakalpojumi, tas var būt efektīvāks un elastīgāks instruments nekā noteikumi un tiesību akti. Komisijas ziņojumā šī iespēja nav minēta, taču tā ir jāanalizē un jāapsver.

1.13 Transporta izmaksas, kas saistītas ar piekļuvi centrāliem tirgiem, bieži ir šķērslis veselīgai konkurencei starp uzņēmumiem, kas atrodas ES attālākajos reģionos vai salās, un uzņēmumiem, kuru atrašanās vieta ir izdevīgāka, un tāpēc būtu jānodrošina kompensācija un instrumenti, lai veicinātu iespēju vienlīdzību.

1.14 EESK atzinīgi vērtē Komisijas nodomu veicināt pārmaiņas ziņojumā par konkurences politiku, atsakoties no modeļa, kad tiek uzskaitīti vispārzināmi fakti, un atbildot uz dažādiem Komitejas ieteikumiem. Jāuzsver, ka ir svarīgi ziņojumā iekļaut stratēģiskāku redzējumu, sagatavojot pamatu debatēm par konkurences politiku nevis tiesību aktiem šajā jomā.

1.15 Tomēr EESK pauž neizpratni par to, ka Eiropas Komisijas ziņojumā nav minēta nepieciešamība saskaņā ar Eiropas līgumiem ievērot konkurences noteikumus valsts iestādēm, kas piedalās darījumos, kuri ir pieejami privātā sektora uzņēmumiem.

2. Ziņojuma par konkurences politiku (2010. gads) saturs

2.1 Ziņojumam ir 6 daļas: konkurences politikas instrumenti, politikas īstenošana konkrētās nozarēs, sadarbība Eiropas konkurences iestāžu tīklā (EKT) un ar valstu tiesām, starptautiskā darbība, iniciatīvas saistībā ar patērētāju organizācijām un iestāžu sadarbība.

2.2 Instrumenti

2.2.1 Pārskats par valsts atbalsta pagaidu sistēmu krīzes laikā

2.2.1.1 Nemot vērā grūtības, ar ko saskaras finanšu nozare valstu parāda krīzes ietekmē, pagarināja termiņu atbalsta pasākumiem, kuru mērķis ir atvieglot banku piekļuvi finansējumam. Valsts garantiju nodrošināšana, lai atvieglotu šo piekļuvi, izrādījās efektīvs instruments.

2.2.1.2 Tika izvērtēti arī atbalsta pasākumi, kuru mērķis bija sekmēt uzņēmumu piekļuvi kredītiem, taču pasākumu skaits bija ierobežots un tie bija paredzēti tikai maziem un vidējiem uzņēmumiem.

2.2.1.3 Steidzami jāizvērtē šo pasākumu ietekme un sniegtās priekšrocības. Pēc šādas analīzes varētu izdarīt secinājumus par šādu atbalsta pasākumu priekšrocībām un trūkumiem un to ietekmi uz konkurenci, kā arī par to, vai šādi pasākumi jāturpina arī 2012. gadā.

2.2.2 Ekonomikas stabilizācijas programmas

2.2.2.1 Saskaņā ar ekonomikas stabilizācijas programmām Grieķijā un Īrijā bija jāīsteno pasākumi konkurences jomā: Grieķijā tā bija valsts konkurences iestādes reforma, slēgto profesiju liberalizācija un jauni tiesību akti investīciju jomā, savukārt Īrijā — izmaiņu ieviešana tiesību aktos, lai atceltu tirdzniecības un konkurences ierobežojumus nozarēs, ko pašreiz aizsargā valsts tiesību akti.

2.2.2.2 Valstu pārmērīgie parādi ir nozīmīgs konkurences izkropļojumu iemesls, jo šāds stāvoklis veicina noteiktu ekonomikas dalībnieku darbību. Otrkārt, pieprasot iedzīvotājiem veltīt lielākas pūles, kas ir būtiski, lai līdzsvarotu valstu budžetus, viņu stāvoklis salīdzinājumā ar citiem kļūst nelabvēlīgāks. Atbalsta sniegšana Grieķijai un Īrijai, kā arī Portugālei, ir jāturpina, taču rūpīgi jāanalizē šo pasākumu iespējamā ietekme uz konkurences izkropļojumiem.

2.2.3 Pretmonopola pasākumu īstenošana

2.2.3.1 Pretmonopola pasākumu aktīva īstenošana sākās, kad Komisija bija pārskatījusi grupu atbrīvojuma regulas, gan vertikālo, gan horizontālo.

2.2.3.2 Nemot vērā 2008. gadā publicēto Balto grāmatu par zaudējumu atlīdzināšanas prasībām saistībā ar EK konkurences

noteikumu pārkāpšanu — un pretēji vairākos EESK atzinumos izteiktajam priekšlikumam izveidot kolektīvās tiesiskās aizsardzības un kompensācijas sistēmu (kolektīva prasība ES līmenī) —, tika nolemts sākt vēl vienu sabiedrisku apspriešanos, un nav ticams, ka tajā varēs apzināt kopējus principus, kas būtu jāņem vērā, izstrādājot priekšlikumus tiesību aktiem attiecībā uz kolektīvo tiesisko aizsardzību. Šajā jomā steidzami ir jārod tiesiski risinājumi patērētāju un uzņēmumu aizsardzībai.

2.2.3.3 Svarīgi ir atzīmēt naudas sodu uzlikšanu 70 uzņēmumiem (par 27 vairāk nekā 2009. gadā) pēc tam, kad bija pieņemti septiņi lēmumi par karteliem, un pirmo pretmonopola lēmumu veselības pakalpojumu tirgū.

2.2.3.4 Komisija turpināja cīņu pret enerģētikas nozarē vērojamo dominējošā stāvokļa ļaunprātīgo izmantošanu — tā pieņēma četrus lēmumus enerģētikas nozarē un uzsāka vairāku lietu izmeklēšanu informācijas un komunikāciju tehnoloģiju nozarē.

2.2.4 Apvienošanās kontrole

Ekonomikas krīzes dēļ 2010. gadā apvienošanās gadījumu skaits bija salīdzinoši neliels. Komisijai tika paziņots par 274 darījumiem, 16 lēmumiem tika piemēroti nosacījumi, un šajā gadā netika pieņemts neviens lēmums par aizliegumu.

2.2.5 Valsts atbalsta kontrole

2.2.5.1 Lielākā daļa no 2010. gadā apstiprinātā atbalsta attiecās uz horizontāliem Eiropas kopējām interesēm atbilstošiem mērķiem (kultūras un vēsturiskā mantojuma saglabāšana, reģionālā kohēzija, vides aizsardzība, pētniecība, izstrāde un inovācijas, kā arī dabas katastrofu radīto zaudējumu kompensēšana).

2.2.5.2 Tā kā valsts tiesas izskatīja aizvien vairāk lietu, kas saistītas ar valsts atbalstu, tika publicēta rokasgrāmata "ES valsts atbalsta tiesību normu piemērošana valstu tiesās", lai palīdzētu valstu tiesnešiem.

2.3 Nozaru norises

2.3.1 Finanšu pakalpojumu jomā galvenais konkurences politikas pasākums bija Pagaidu tiesiskā regulējuma īstenošana. Tika izskatīti nedaudzi apvienošanās gadījumi, kas bija saistīti ar valsts atbalsta piešķiršanas noteikumu pārstrukturēšanu. Centieni sekmēt finanšu stabilitāti ir būtiski un jāturpina, tomēr ar tirgus spekulāciju risku saistīto apdraudējumu nedrīkst novērtēt par zemu, lai izvairītos no tādas situācijas kā ASV.

Turpinot līdzšinējo darbu, Komisija apstiprināja par tiesiski saistošām Visa piedāvātās saistības attiecībā uz daudzpusējām banku komisijas maksām.

2.3.2 Komisija 2010. novembrī saistībā ar stratēģiju "Eiropa 2020" publicēja stratēģiju enerģētikas jomā turpmākajiem desmit gadiem, kuras mērķis ir izveidot vienotu tirgu šajā nozarē. Neapšaubāmi, ka atvērta un konkurētspējīga tirgus izveide šajā nozarē atbilst patērētāju interesēm, tomēr jāuzsver, ka patērētāji pauž bažas par enerģijas piegādes kvalitāti un nepārtrauktību, īpaši gadījumos, kad pakalpojumus sniedz uzņēmumi, kas atrodas citā valstī.

Ievērojot stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzītos mērķus klimata/enerģētikas jomā, joprojām tika sekmēti pasākumi saistībā ar enerģijas ražošanu no atjaunojamiem enerģijas avotiem, energotaiipību un piesārņoto vietu sanācību.

2.3.3 Saskaņā ar stratēģiju "Eiropa 2020" Komisijas sāka īstenot **Eiropas Digitalizācijas programmu**, kuras galvenais mērķis ir vienota telekomunikāciju pakalpojumu tirgus izveide, īpaši uzsverot mērķi gandrīz pilnībā novērst atšķirības starp viesabonēšanas un valstu tarifiem un nodrošināt visiem ES iedzīvotājiem piekļuvi platjoslas internetam. Pašlaik vislielākā problēma ir nodrošināt līdzsvarotu konkurenci starp e-komercijas uzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem, lai patērētājus aizsargātu no negodīgas prakses. Jāpalielina patērētāju uzticēšanās uzņēmumu lēģitimitātei un jāuzlabo maksājumu drošība un personas datu aizsardzība.

2.3.4 IKT tirgū Komisijas darbības prioritāte bija pamatnostādnes par sadarbības nolīgumiem, lai tirgū veicinātu konkurenci un tā sekmētu viena no stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem sasniegšanu, proti, piedāvāt efektīvus produktus un pakalpojumus. Šajā jomā arī turpmāk uzmanība jāpievērš gan uzņēmumu speciālistu, gan pakalpojumu lietotāju apmācībai, lai uzlabotu viņu prasmes.

2.3.5 Plašsaziņas līdzekļu jomā Komisija turpināja atbalstīt pāreju no analogās uz digitālo apraidi.

2.3.6 Ņemot vērā nepieciešamību steidzami izveidot ES patentu, turpinās darbs saistībā ar vienotas ES patentu sistēmas izveidi farmācijas nozarē. Paziņots arī, ka iecerēts pārskatīt tā dēvēto "pārredzamības direktīvu", ar ko paredz pamatnoteikumus, kas regulē cenu noteikšanas kritērijus un patentēto zāļu kompensācijas kārtību.

2.3.7 Veselības aprūpes pakalpojumu jomā izskatītas vairākas privāto veselības pakalpojumu sniedzēju iesniegtās sūdzības par iespējams, netaisnīgu attieksmi pret tiem salīdzinājumā ar publisko pakalpojumu sniedzējiem. Par šo sūdzību izskatīšanas rezultātiem informācijas nav.

2.3.8 Transporta nozare, ko 2009. gadā smagi skāra krīze, 2010. gadā atveseļojās, un cenas lielā mērā atjaunojās pirm-skrīzes līmeni.

2.3.8.1 Gaisa transporta jomā tika noteikts, ka saistības, ko *British Airways*, *American Airlines* un *Iberia* piedāvāja

transatlantiskajos reisos, ir tiesiski saistošas, un Komisija apstiprināja *British Airways* un *Iberia* apvienošanās un *United Airlines* and *Continental Airlines* apvienošanās.

2.3.8.2 Dzelzceļa un iekšzemes transporta jomā Komisija pieņēma priekšlikumu pārstrādāt pirmo dzelzceļa tiesību aktu paketi, lai stiprinātu konkurenci, izveidojot vienotu Eiropas dzelzceļa telpu.

2.3.8.3 Jūras transporta jomā apstiprināts atbalsts projektam "Jūras maģistrāles", balstoties gan uz pamatnostādņēm jūras nozarē, gan papildu norādījumiem par atbalstu, un projekta mērķis ir ierobežot pārvadājumus pa sauszemi starp Franciju un Spāniju. Komisija arī uzsāka pētījumu par ostu darbību un to infrastruktūras publisko finansēšanu.

2.3.9 Attiecībā uz termiņu pasta pakalpojumu tirgus pilnīgai atvēršanai jāatzīmē, ka vienpadsmit dalībvalstīm tika ļauts šo termiņu pagarināt, un Komisija turpināja novērot liberalizāciju, nodrošinot, ka nevienam šo sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam nerodas netaisnīgas priekšrocības.

2.3.10 Automobiļu rūpniecības nozarē galvenās ar konkurenci saistītās problēmas saistītas ar nozarē veicamo pārstruktūrēšanu un videi draudzīgāku automobiļu ražošanas veicināšanu.

Pieņemta Vispārējā grupu atbrīvojuma regula attiecībā uz pēcpārdošanas tirgiem un jaunu transportlīdzekļu tirgošanu, un tā attiecas uz transportlīdzekļu ražotājiem un pilnvarotajiem tirgotājiem, remontdarbnīcām un rezerves daļu izplatītājiem. Tika apstiprinātas 15 apvienošanās automobiļu nozarē.

2.3.11 Komisija izveidoja Augsta līmeņa forumu pārtikas apgādes ķēdes darbības uzlabošanai, lai risinātu konkurences problēmas, kuru cēlonis ir pārtikas piegādes ķēdē iesaistīto piegādātāju un pircēju nevienādās iespējas diktēt noteikumus.

Šajā nozarē aizvien vairāk dominē lielas grupas, un nav šaubu, ka tas negatīvi ietekmē mazos tirdzniecības uzņēmumus, kas nevar konkurēt cenas ziņā, un mazos mazumtirdzniecības, ražošanas un izplatīšanas uzņēmumus, kuru peļņas norma samazinās lielo grupu spiediena dēļ. Valstu konkurences iestādes šajā nozarē neveic pietiekami daudz preventīvu pasākumu, lai novērstu dominējošā stāvokļa iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu, jo tas ļoti apdraud tirgu. Ar labas prakses piemēru apzināšanu vien nepietiek. Veicot pasākumus, īpaša uzmanība jāvelta pārraudzībai un sodiem par tādiem paņēmieniem, kas veicina dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

2.4 Eiropas konkurences iestāžu tīkls un sadarbība ar valstu tiesām

Eiropas Konkurences iestāžu tīkls turpināja darbību, apstiprinot savu nozīmi debatēs par konkurences noteikumu piemērošanu un apmaiņā ar šajā jomā apzinātajiem labas prakses piemēriem. Izveidota Apvienošanās darba grupa, un pārskatītas attiecīgās grupu atbrīvojuma regulas un ar tām saistītās pamatnostādes par horizontālajiem nolīgumiem un vertikālajiem ierobežojumiem.

2.5 Starptautiskā darbība

2.5.1 Turpinājās starptautiskā sadarbība konkurences jautājumos, un Komisija turpināja dalību Starptautiskajā konkurences tīklā (ICN) un sniegt ieguldījumu Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas konkurences komisijas darbā. Notika intensīva sadarbība ar ASV, un tika uzsāktas sarunas par konkurences jautājumiem ar Šveices Konfederāciju. Prioritāras jomas bija sadarbība ar Ķīnu un diskusijas par pretmonopola noteikumiem, kā arī Konkurences ģenerāldirektorāta un Indijas iestāžu sadarbība ierobežojošu nolīgumu, dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas un apvienošanās kontroles jautājumos.

2.5.2 Visbeidzot jāatzīmē, ka tika uzsāktas pievienošanās sarunas par konkurences sadaļu ar Horvātiju, savukārt Turcijas Parlaments pieņēma valsts atbalsta likumu.

2.6 Dialogs ar patērētāju organizācijām un ieinteresētajām personām

2.6.1 Konkurences ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē izveidots patērētājiem paredzētais portāls visās oficiālajās valodās, un tajā ir izskaidrota konkurences politikas loma un tās galvenās iniciatīvas un mērķi.

2.6.2 Eiropas Patērētāju padomdevēju grupa (ECCG) izstrādāja atzinumu par zaudējumu atlīdzināšanas prasībām un puda viedokli vertikālo ierobežojumu jautājumā.

2.7 Iestāžu sadarbība

2.7.1 Oktobrī stājās spēkā jauns pamatnolīgums par sadarbību starp **Eiropas Parlamentu** un **Komisiju**.

2.7.2 **Eiropas Parlaments** pieņēma rezolūcijas par 2008. gada ziņojumu par konkurences politiku, Mehānisko transportlīdzekļu grupu atbrīvojuma regulu, horizontāliem nolīgumiem un Padomes lēmumu par valsts atbalstu nekonkurētspējīgu ogļraktuļu slēgšanai.

2.7.3 Komisija informēja **Padomi** par iniciatīvām konkurences jomā, īpaši par pagaidu valsts atbalsta pasākumiem finanšu un ekonomikas krīzes apstākļos.

2.7.4 EESK sniedza ieguldījumu konkurences politikas jomā, pieņemot atzinumus par 2008. gada ziņojumu par konkurences politiku, nekonkurētspējīgām ogļraktuļēm, kuģu būvi un mehānisko transportlīdzekļu grupu atbrīvojuma regulu.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par atpūtas laivām un ūdens motocikliem"

COM(2011) 456 galīgā redakcija – 2011/0197 (COD)

(2012/C 43/07)

Ziņotājs: **Miklós PÁSZTOR** kgs

Padome 2011. gada 1. septembrī un Eiropas Parlaments 2011. gada 13. septembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par atpūtas laivām un ūdens motocikliem"

COM(2011) 456 galīgā redakcija – 2011/0197 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 10. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (8. decembra sēdē), ar 143 balsīm par, 7 balsīm pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi

1.1 EESK priekšlikumu direktīvai par atpūtas laivām un ūdens motocikliem vērtē atzinīgi, to uzskatot par nozīmīgu soli ES kopējo mērķu īstenošanā. Pat ja direktīva attiecas uz jomu, kuras nozīme ir ierobežota, tās stāšanās spēkā sekmēs vairāku horizontālo mērķu īstenošanu. Kā piemēru varētu minēt stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzītos konkurētspējas un nodarbinātības mērķus. Stingrāki vides aizsardzības standarti palīdzēs sasniegt uz bioloģiskās daudzveidību un gaisa tīrību virzīto stratēģiju mērķus būtiskā jomā.

1.2 EESK norāda, ka ir īpaši svarīgi tas, ka, neraugoties uz stingrākām vides prasībām, jaunie noteikumi nostiprina nozares konkurētspēju. Tas ir tādēļ, ka tie pielāgoti pasaules tirgu prasībām, tādējādi izskaužot faktorus, kas nelabvēlīgi ietekmē konkurētspēju. EESK pauž cerību, ka arvien pieaugs to nozaru skaits, kurās būs līdzīga kvalitātes prasību un konkurētspējas sinerģija. Komiteja arī iesaka ciešāk sadarboties ar transatlantiskajiem partneriem, lai panāktu salīdzināmu pieeju kvalitātes rādītājiem.

1.3 EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas vēlmi nodrošināt dažādu struktūru pienācīgu un netraucētu darbību. Vienlaikus Komiteja norāda, ka formulējums ir tik vispārīgs, ka jebkuras citas preces gadījumā vajadzētu piemērot tās pašas procedūras un izveidot tās pašas struktūras.

1.4 Kopumā EESK atbalsta arī direktīvas priekšlikuma detaļas. Komiteja tomēr iesaka precizēt šādus jautājumus:

— skaidri jānosaka, ka drošības un emisiju standarti attiecas uz visiem ūdeņiem, ne tikai jūrām;

— drošības standarti piemērojami visiem attiecīgo laivu veidiem;

— maziem motoriem var paredzēt arī īsāku pārejas periodu;

— attiecībā uz trokšņu emisijām ir jāpastiprina vietējo noteikumu kontrole Eiropas līmenī.

1.5 EESK pauž cerību, ka Eiropas Savienība darīs visu iespējamo, lai izvirzītos vadībā vides standartu un noteikumu jomā un rādītu piemēru citām pasaules valstīm.

1.6 Pamatojoties uz direktīvas izstrādes gaitā uzkrāto pieredzi, EESK gaida, ka Eiropas Komisija apspriešanās iesaistīs iespējami plašākas grupas, kā arī nodrošinās, lai aptaujas veidlapas būtu pieejamas un lejuplādējamas visās dalībnieku valodās.

2. Direktīvas priekšlikuma kopsavilkums

2.1 Ar Komisijas priekšlikumu paredzēts 1994. gada direktīvas par privātiem izpriecē kuģiem noteikumos veikt divu veidu grozījumus: pirmkārt, pastiprināt vides prasības un, otrkārt, pielāgot tiesisko pamatu.

2.1.1 Vides aizsardzības standartus ir vēlams grozīt divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, tāpēc, ka laivu skaits palielinās, un tas ietekmē vidi. Sevišķi strauji ir palielinājušās slāpekļa oksīdu emisijas, bet attiecīgajās ģeogrāfiskajās zonās novērojama arī citu piesārņojošu vielu palielināta klātbūtne. Otrkārt, ES piekāpīgie emisiju standarti jau pašlaik mazina konkurētspēju starptautiskajā tirgū, sevišķi salīdzinājumā ar ASV, tāpēc eksportētāju stāvoklis nav viegls.

2.1.2 Pēc Regulas (EK) Nr. 765/2008 un Lēmuma 768/2008/EK pieņemšanas jāizstrādā arī jauna direktīva par atpūtas laivām. Attiecībā uz ekonomikas dalībnieku pienākumiem, atbilstības novērtēšanas struktūrām un to kompetencēm, tirgus un “CE” zīmes uzraudzības iestādēm minētajos noteikumos ir paredzēts Komisijas pienākums saskaņot nozaru regulējumu, jo sevišķi, lai novērstu neskaitības saistībā ar ietekmes novērtējumiem. Tas stiprinās visu dalībnieku tiesisko drošību.

2.2 Priekšlikuma mērķis ir arī sniegt precīzākas definīcijas salīdzinājumā ar tām, kas reglamentējamajā jomā bija spēkā iepriekš. Priekšlikumā ir sniegta “atpūtas laivas” un “personīgai lietošanai būvēta peldlīdzekļa” definīcija un noteikti attiecīgi atbrīvojumi. Definēti arī dažādie tirgus dalībnieki.

2.3 Turklāt priekšlikumā ir detalizēti noteiktas struktūras, kuru uzdevums ir novērtēt atbilstību attiecībā uz patērētāju un vides aizsardzību, kā arī to darbība un kompetences. Kopumā priekšlikums ļauj vietējām un valsts līmeņa iestādēm direktīvas prasības izmantot kā pamatu un atbilstoši subsidiaritātes principam direktīvas īstenošanā ņemt vērā arī vietējās iespējas un vajadzības.

2.4 Direktīvas priekšlikuma pielikumos ir iekļautas drošības un veselības prasības, vides standarti un citi procedūru dokumenti. Visi minētie noteikumi ir pielāgoti kuģošanas drošības prasībām. Ir noteikti stingrāki kaitīgo vielu emisiju standarti, tādējādi tos pielāgojot ASV spēkā esošiem salīdzināmiem standartiem.

2.4.1 Tomēr direktīvas priekšlikumā nav ieteikuma mainīt trokšņu emisiju robežvērtības. Tas izskaidrojams ar faktu, ka trokšņu emisijas rada faktoru kopums, kuru ir grūti regulēt ES līmenī. Šajā saistībā sevišķi svarīgi ir vietējie noteikumi.

2.5 Ņemot vērā izskatāmās jomas raksturu, direktīvā ir paredzēts Eiropas Komisijai deleģēt tiesības grozīt pielikumos minētās un ar vides prasībām saistītās (izņemot robežvērtības) atbilstības procedūras un tehniskos dokumentus. Tas ļaus elastīgi pielāgoties zinātnes un tehnikas attīstības norisēm.

2.6 Svarīgs direktīvas aspekts ir tas, ka tajā ražotājiem un izplatītājiem ir paredzēts pietiekami garš pārejas periods, lai ļautu pielāgoties jaunajam regulējumam. Kopumā attiecībā uz emisiju standartiem runa ir par triju gadu periodu, sākot no direktīvas spēkā stāšanās brīža. MVU, kas ražo un laiž tirgū dzirksteļaiždedzes (SI) piekarināmos motorus, kuru jauda ir mazāka par 15 kW, pārejas periodu var pagarināt par trim gadiem.

3. Vispārīgs novērtējums

3.1 Izskatāmā priekšlikuma mērķis ir ieviest jaunus noteikumus nozarē, kuras 37 000 uzņēmumu ir nodarbinātas 270 000 personas un tiek ražoti galaprodukti, dzinēji un konstrukcijas elementi⁽¹⁾ un kurā rada arī “produktus personīgai lietošanai”, kas ir īpašs brīvā laika pavadīšanas veids. Atbilstoši sniegtajam skaidrojumam direktīva attiecas uz peldlīdzekļiem, kuru minimālais garums ir 2,5 m un maksimālais — 24 m un kurus neizmanto pasažieru pārvadāšanai par samaksu. Jaunajos noteikumos peldlīdzekļi ar motora piedziņu, kuru maksimālais garums ir 4 m, veido īpašu kategoriju, kas ieviesta, lai novērstu iepriekš konstatētos trūkumus.

3.2 EESK atbalsta Komisijas centienus atbilstīgi vispārējiem mērķiem noteikt stingrākas vides un patērētāju aizsardzības prasības arī izskatāmajā jomā. Par īpaši veiksmīgu sakritību jāuzskata tas, ka jaunie noteikumi, lai gan tajos paredzētas stingrākas vides aizsardzības prasības, ļauj palielināt nozares konkurētspēju, jo tie liek nozarei pielāgoties prasībām pasaules tirgos, tādējādi izskaužot faktorus, kas mazina konkurētspēju. EESK pauž cerību, ka arvien pieaugīs to nozaru skaits, kurās būs līdzīga kvalitātes prasību un konkurētspējas sinerģija. Komiteja iesaka arī ciešāk sadarboties ar transatlantiskajiem partneriem, lai panāktu salīdzināmu pieeju kvalitātes rādītājiem.

3.3 Lai gan Komisija ir centusies atrisināt daudzus problēmjautājumus un daudzus aspektus tas arī ir izdevies, rodas jautājums, uz kādu ģeogrāfisko vienību noteikumi patiesībā attiecas. Vairāki elementi norāda, ka direktīva virzīta uz jūras kuģniecību. Būtu vēlams, lai direktīvā būtu skaidrāk pausts, ka tā piemērojama peldlīdzekļiem, kurus var izmantot arī uz iekšzemes ūdensceļiem.

3.4 Direktīvas projektā ļoti detalizēti aplūkoti institucionālo struktūru, kas atbild par atbilstību, darbības principi, to dalībnieki un viņu atbildība, kompetences un uzdevumi. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas vēlmi nodrošināt institucionālo struktūru pienācīgu un netraucētu darbību. Komiteja uzskata, ka minētajā jomā direktīvas projekts atbilst gaidītajam.

3.4.1 Vienlaikus Komiteja norāda, ka noteikumu teksts ir formulēts tik vispārīgi, ka pārsniedz atpūtai paredzētiem peldlīdzekļiem piemērojamā regulējuma mērķus. Patiesībā jebkuras citas preces gadījumā vajadzētu piemērot tās pašas procedūras un izveidot tās pašas struktūras. Attiecībā uz kuģniecību galvenie nosacījumi izklāstīti pielikumos. EESK uzskata, ka patērētāju aizsardzības jomā ir pienācis laiks pieņemt saskaņotus noteikumus, kas ietvertu visas attiecīgās procedūras un institucionālās struktūras. Tādējādi nozares regulējumā patiešām tiktu ņemti vērā ar nozari saistītie jautājumi. Minētā pieeja lielā mērā palīdzētu uzlabot ES tiesību aktu pārredzamību, skaidrību un izpratni par tiem.

⁽¹⁾ Tāds ražojums, kas ir cita ražojuma daļa, bet kuru var lietot arī atsevišķi.

3.5 EESK atbalsta to, ka Komisijai ir deleģētas tiesības grozīt pielikumus, ja grozījumu gadījumā Komiteja patur tiesības sniegt atzinumu un piedalīties Komisijas darbā, kura gaitā grozījumi tiek formulēti.

3.6 EESK uzskata, ka Komisija nav izmantojusi visas iespējas pēc iespējas plašāk iesaistīt konsultācijās visus ieinteresētos dalībniekus, jo rakstveida apspriešanās procedūra noritēja tikai angļu valodā. EESK sagaida, ka nākotnē Komisija nodrošinās aptaujas veidlapu pieejamību un iespēju tās aizpildīt visās ieinteresēto pušu valodās.

4. Īpašas piezīmes

4.1 EESK piekrīt definētajām peldlīdzekļu kategorijām un vispārīgi ar izņēmumiem.

4.1.1 Komiteja tomēr aicina apsvērt, vai zināmā mērā nevajadzētu regulēt arī sacensībās izmantoto peldlīdzekļu emisijas. Tas sekmētu arī tehnoloģisko attīstību. Varētu būt pamatoti noteikt emisiju līmeni atbilstoši tehniskajai kategorijai.

4.1.2 Rodas jautājumi arī saistībā ar peldlīdzekļiem, ko izmanto komerciālos nolūkos. EESK uzskata, ka drošības un emisiju standartiem nav jābūt atkarīgiem no peldlīdzekļa izmantošanas veida.

4.1.3 Turklāt EESK iesaka noteikumos izteikti minēt arī peldlīdzekļus bez motora piedziņas, jo drošības prasības, kas uz tiem attiecas, ir tādas pašas kā tās, kuras piemērojamas peldlīdzekļiem ar motoru: pat ja tehniskie risinājumi atšķiras, tas neietekmē standartus.

4.2 EESK piekrīt noteikumiem par piesārņojošo vielu emisiju un atbalsta stingrāku standartu noteikšanu. Komiteja tomēr vēlas uzsvērt, ka stingrāku standartu ziņā Eiropas Savienībai nākotnē vajadzētu nevis sekot citām valstīm, bet gan rādīt piemēru atbilstīgi tās uzņemtajām saistībām. Tam jo īpaši būtu spēcīgi jāizpaužas izpildes ziņojumos, un viens no komitoloģijas procedūras mērķiem varētu būt direktīvu saistīt ar inovācijas pasākumiem.

4.3 EESK piekrīt arī tam, ka trokšņa emisijas jāierobežo ar stingrāku vietējo noteikumu palīdzību, vienlaikus paredzot kontroles iespēju Eiropas līmenī un iesaistot pilsoniskās sabiedrības dalībniekus.

4.4 EESK atbalsta pārejas periodu noteikšanu tirgus dalībniekiem.

4.5 EESK atbalsta priekšlikumu par atbilstības novērtēšanas struktūrām un pauž cerību, ka tās savā darbībā neviens birokrātiju, bet gan efektīvi aizsargās patērētāju un ar vides aizsardzību saistītās intereses. Komiteja piekrīt, ka šāda veida jautājumos nav izmantojams ne pašregulējums, ne iesaistīto ekonomikas dalībnieku pārstāvības komiteju darbība, kaut gan to konsultatīvā loma šajā procesā ir jānostiprina.

4.5.1 Minētajam mērķim jāizmanto visjaunākā informācijas tehnika, un Komisijai būtu jā mudina dalībvalstis veikt attiecīgus pasākumus.

4.6 EESK atbalsta to, ka atbilstības procedūras piemērojamas visiem attiecīgās kategorijas peldlīdzekļiem, tostarp tiem, kas būvēti personīgai lietošanai.

Briselē, 2011. gada 8. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma

- a) Turpmāk minētais grozījums ieguva vismaz vienu ceturtdaļu nodoto balsu, taču tika noraidīts debatēs (Reglamenta 54. panta 3. punkts):

1.4. punkts

Grozīt šādi:

"Kopumā EESK atbalsta arī direktīvas priekšlikuma detaļas. Komiteja tomēr iesaka precizēt šādus jautājumus:

- skaidrāki jānosaka, ka drošības un emisiju standarti attiecas uz visiem ūdeņiem, ne tikai jūrām;*
- drošības standarti piemērojami visiem attiecīgo laivu veidiem;*
- maziem motoriem var arī paredzēt īsāku pārejas periodu;*
- attiecībā uz trokšņu emisijām ir jāpastiprina vietējo noteikumu Eiropas līmeņa kontrole."*

Pamatojums

Definīcijās, kas sniegtas Komisijas priekšlikuma sākumā (netieši), kā arī citās dokumenta sadaļās, piemēram, sadaļā par navigācijas ugunīm un I pielikumā (tieši), teikts, ka noteikumi attiecas uz visiem ūdeņiem. Komisijas dokumenta tekstā priekšroka netiek dota jūrām, līdz ar to minētais uzsvars uzskatāms par ziņotāja interpretāciju.

Balsošanas rezultāti:

Par: 69
Pret: 78
Atturas: 13

- b) Turpmākais teksts bija iekļauts specializētās nodaļas atzinumā. Apstiprinot grozījumus, pilnsapulce to noraidīja. Tomēr balsojumā par šo tekstu saņemta viena ceturtdaļa balsu.

1.3. punkts

Grozīt šādi:

"EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas vēlmi nodrošināt dažādu struktūru atbilstošu darbību bez traucējumiem. Vienlaikus Komiteja norāda, ka izklāsts ir tik vispārīgs, ka jebkuras citai preces gadījumā vajadzētu piemērot tās pašas procedūras un izveidot tās pašas struktūras. EESK uzskata, ka patērētāju aizsardzības jomā ir pienācis laiks pieņemt saskaņotus noteikumus, kas ietvertu visas attiecīgās procedūras un institucionālās struktūras. Tādējādi nozares regulējumā tiktu patiesi ņemti vērā ar nozari saistītie jautājumi. Minētā pieeja lielā mēra palīdzētu uzlabot ES tiesību aktu pārredzamību, skaidrību un izpratni par tiem."

Balsošanas rezultāti:

Par: 73
Pret: 70
Atturas: 13

4.4. punkts

Grozīt šādi:

"EESK atbalsta pārejas periodu noteikšanu tirgus dalībniekiem. Attiecībā uz mazajiem motoriem būtu lietderīgi papildus ieteiktajiem tikai trīs gadiem paredzēt vēl vienu vai divus pārejas gadus."

Balsošanas rezultāti:

Par: 78
Pret: 49
Atturas: 10

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “ES plāns par bērnu tiesībām” ”

COM(2011) 60 galīgā redakcija

(2012/C 43/08)

Ziņotāja: **JOÓ kdze**

Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 15. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “ES plāns par bērnu tiesībām” ”

COM(2011) 60 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 8. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (2011. gada 7. decembra sēdē), ar 170 balsīm par, 2 balsīm pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē “ES plānu par bērnu tiesībām” (turpmāk Paziņojums), kuru Komisija publicēja 2011. gada 15. februārī, un pauž cerību, ka tas ir sākums ANO Konvencijas par bērna tiesībām pilnīgai īstenošanai, kā arī iespējami pilnīgākai bērnu tiesību ievērošanai visās politikas jomās. Paziņojumu publicēja pēc četrus gadus ilga sagatavošanas darba, un pirms tā tika publicēts Komisijas 2006. gada jūlija paziņojums “Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām”, par kuru EESK ir izstrādājusi atzinumu ⁽¹⁾.

1.2 Bērni ir viena no ES iedzīvotāju grupām, kuras labklājība ir ļoti svarīga — gan vispārīgi attiecībā uz viņu dzīves kvalitāti, gan saistībā ar ieguldījumiem nākotnē. Kvalitatīva bērnība, kurā ir spēkā tiesības, nodrošina sociāli ekonomisko attīstību, ļaujot ES sasniegt mērķus visās jomās. Jāuzsver, ka līdztekus idejai uzskatīt bērnus par “ieguldījumu nākotnē” jāattīsta laimīgas bērnības koncepcija, ņemot vērā, ka gan bērniem, gan sabiedrībai tagadne ir tikpat svarīga kā nākotne.

1.3 Komiteja atzīmē, ka ar Līguma par Eiropas Savienību 3. panta 3. punktu bērnu tiesību aizsardzība ir kļuvusi par Eiropas Savienības mērķi; tā ir ietverta arī juridiski saistošajā Pamattiesību hartā. Harta attiecas uz visiem ES iestāžu un struktūrvienību pasākumiem, kā arī dalībvalstīm, kad tās īsteno ES tiesību

aktus. Tāpēc visus jaunos ES tiesību aktu priekšlikumus vērtē, ņemot vērā to ietekmi uz pamattiesībām, tostarp bērnu tiesībām.

1.4 EESK norāda, ka Paziņojumā izklāstītie mērķi ir pieticīgi un ierobežoti. Eiropas Savienība atšķirībā no Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ⁽²⁾ nav ratificējusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par bērna tiesībām. ES jārod veids, kā tai vienpusēji pievienoties ⁽³⁾. Lai uzraudzītu situāciju bērnu tiesību jomā, dalībvalstīm reizi divos gados būtu jāiesniedz visaptveroši ziņojumi, kuros, pamatojoties uz sistemātiski savāktiem datiem, pētniecību un analīzi, atspoguļota ne tikai bērnu ekonomiskā situācija, bet arī visi pārējie faktori, kas veicina viņu labklājību. Tādējādi tiktu atvieglota ES datubāzes un novērtēšanas instrumenta izveide, kas papildinātu esošo informāciju.

1.5 Komiteja uzskata, ka vairāk būtu jāizmanto dati un informācija, piemēram, valdību un pilsoniskās sabiedrības organizāciju ziņojumi ANO Bērna tiesību komitejai, kuri ļautu salīdzināt dalībvalstu rīcību bērnu tiesību aizsardzības un īstenošanas jomā; vienlaikus dažādas starptautiskas organizācijas, tādas kā Eurostat, ESAO, Pasaules Banka u.c., būtu jāmudina vākt ar bērnu tiesībām saistītus datus un izmantot attiecīgos rādītājus, veicot sistemātisku kompilāciju un analīzi. EESK iesaka ES cieši sadarboties ar Eiropas Padomi, lai radītu sinerģiju starp to programmām ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/4>.

⁽³⁾ Atšķirībā no Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām, kuru drīkst parakstīt arī reģionālas organizācijas, ANO Konvenciju par bērna tiesībām var parakstīt vai tai pievienoties vienīgi valstis. Viens risinājums varētu būt vienpusējs paziņojums par ES pievienošanās, kam praksē būtu ar pievienošanās salīdzināms efekts, bet izvairītos no grūtībām saistībā ar ratifikāciju.

⁽⁴⁾ Eiropas Padomes topošā stratēģija par bērna tiesībām 2012–2015 un citas attiecīgo jomu stratēģijas.

⁽¹⁾ COM(2006) 367 galīgā redakcija un OV C 325, 30.12.2006., 65.–70. lpp.

1.6 EESK ir nobažījies par to, ka Paziņojumā nav iekļauta efektīva stratēģija tā īstenošanai vai piemērošanai, kaut arī šajā saistībā par pietiekamu pamatu varētu kalpot ES Pamattiesību aģentūras izstrādātie rādītāji un izsmelošs novērtēšanas instrumentu saraksts, kas sastādīts ANO Konvencijas par bērna tiesībām īstenošanai; tomēr šādas īstenošanas stratēģijas esamība būtu garantija, ka stratēģija par bērnu tiesībām tiks piemērota un īstenota.

1.7 Lēmumu, kas skar bērnus, sagatavošanā un programmu novērtēšanā būtu pienācīgi jāiesaista bērni; būtu lietderīgi arī novērtēt viņu apmierinātības pakāpi un viedokļus. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas centienus iesaistīt bērnus un atbalstīt viņu līdzdalību visos ar bērniem saistītajos jautājumos. Ir svarīgi ņemt vērā arī to profesionālo organizāciju un speciālistu viedokli, kas strādā ar bērniem.

1.8 EESK iesaka nodrošināt sinerģiju un mijiedarbību starp bērnu tiesību ievērošanas un aizsardzības programmām un citām ES programmām (izglītības, jaunatnes, romu integrācijas, nabadzības apkarošanas, bērniem draudzīgas tiesvedības, paaudžu solidaritātes, ārējo attiecību programmām); arī šajās programmās par prioritāti nepārprotami jāizvirza jautājumi, kas attiecas uz bērnu tiesībām un labklājību. Komiteja arī uzskata, ka bērnu tiesības ir svarīgi garantēt ar integrētas pieejas palīdzību, dažādiem Komisijas ģenerāldirektorātiem cieši sadarbojoties un koordinējot darbu.

1.9 EESK iesaka novērtēt stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanu arī bērnu tiesību un bērnu labklājības aspektā, veicot novērtējumu stratēģijas mērķiem atbilstošā veidā. Tā kā bērni ir ieguldījums nākotnē, vienlaikus būtu jāparedz iespēja novērtēt minētos mērķus atsevišķi ilgtermiņa plānošanas aspektā.

1.10 EESK iesaka ES pievērst pastiprinātu uzmanību īpaši neaizsargātu bērnu grupu (bērni, kas dzīvo nabadzībā, ārpus ģimenes vai aprūpes iestādēs, bērni, kurus apdraud vardarbība vai ekspluatācija, vai kuri cieš no tās, bērni ar invaliditāti, etnisko minoritāšu vai migrantu bērni, nepavadīti bērni, bēgļi, no mājām aizbēguši bērni, migrantu ģimeņu atstāti bērni) tiesību aizsardzībai un īstenošanai gan valsts, gan Eiropas līmenī. Bērnu tiesību aizsardzība, tiesības uz integritāti un cilvēka cieņas aizsardzību ir faktori, kuru dēļ EESK nosoda vardarbīgu izturēšanos pret bērniem, arī "disciplinēšanas nolūkos" lietotu vardarbību ģimenē. Komiteja tāpēc rosina visas dalībvalstis aizliegt bērnu fizisku sodīšanu un vēlreiz ierosina iecelt īpašo pārstāvi.

1.11 Komiteja uzskata, ka ir īpaši svarīgi izplatīt informāciju par bērnu tiesībām, rīkot mācības un izskaidrot, kā aizsargāt un īstenot šādas tiesības. Īpaša uzmanība jāvelta ne tikai kvalitatīvai sabiedrības informēšanai, bet arī lēmumu pieņēmēju, praktizējošu juristu un citu speciālistu, kā arī valstu un Eiropas līmeņa speciālistu un politiķu informēšanai; vēl viens nozīmīgs faktors ir apmācīt personas, kas strādā ar bērniem un ģimenēm, kā arī vecākus un pašus bērnus, ne tikai tādēļ, lai viņi apzinātos bērnu

tiesību esamību, bet arī tādēļ, lai veicinātu izpratni par to, ka bērniem ir jābūt cilvēktiesību subjektiem, nevis tikai "maziem pieaugušajiem ar mazām tiesībām", un, ņemot vērā bērnu neaizsargātību, vecumu un stāvokli, viņi ir jāaizsargā vēl vairāk. Dalībvalstīm visos iespējamajos veidos būtu jāatbalsta ģimenes, jo tas bērnu interešu aizsardzībā ir īpaši svarīgi.

1.12 Komiteja atzīst, ka bērnu tiesības jāskata visaptveroši un kompleksi, nevis atrauti no citām jomām, taču iesaka īpaši pievērsties dažiem konkrētiem jautājumiem, tādēļ kā augstas kvalitātes, pieejama un bezmaksas veselības aprūpe mātēm pirmsdzemdību un pēcdzemdību periodā, kura ir viens no sabiedrības veselības un bērnu veselības aspektiem, kā arī Paziņojumā izskatītajiem jautājumiem, piemēram, bērniem, tostarp nepilngadīgiem likumpārkāpējiem⁽⁵⁾, draudzīga tiesu sistēma.

1.13 Lai veidotu tiesisko sistēmu, kam nav negatīvas ietekmes uz nepilngadīgajiem, EESK aicina pieņemt pasākumus, kuri noplatināšanas laikā ļauj aizsargāt gan nepilngadīgos, kas ir cietuši no dzimumnoziegumiem, gan vecāku šķiršanās civilprocesā iesaistītos nepilngadīgos. Noplatināšanā jāizvairās pakļaut bērnu jauniem pārdzīvojumiem, un tāpēc tā jāveic ar speciāli apmācītu, profesionālu ekspertu palīdzību un iespējami neitrālās vietās, nevis tiesas telpās.

1.14 Daži lielākie šķēršļi, kas neļauj īstenot bērnu tiesības, ir bērnu nabadzība, nenodrošinātība, diskriminācija un atstumtība; tāpēc EESK atkārtoti uzsver iepriekšējos atzinumos sniegto ieteikumu, proti, minētajās jomās īpaša uzmanība jāpievērš to programmu īstenošanai, uzraudzībai un novērtēšanai, kas ir cieši saistītas ar stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem par nabadzības mazināšanu un visiem izglītības veidiem. Tādēļ jānodrošina pietiekami līdzekļi. Par prioritāti vienmēr būtu jāizvirza rīcībpolitikas un pasākumi, kas attiecas uz bērniem.

1.15 Ņemot vērā ekonomikas krīzi, saspringto finanšu situāciju un ierobežotos resursus, EESK iesaka pievērst īpašu uzmanību tam, lai nesaasinātos pašreizējās problēmas un izmaksu samazināšana negatīvi neietekmētu pašreizējos pasākumus bērnu tiesību aizsardzībai un stiprināšanai.

2. Pamatojums

2.1 Visas ES dalībvalstis ir ratificējušas ANO Konvenciju par bērna tiesībām⁽⁶⁾ (turpmāk UNCRC), un lielākajā daļā šo valstu tā ir kļuvusi par valsts tiesību aktu neatņemamu sastāvdaļu; tādējādi konvencijas piemērošana ir obligāta. UNCRC ir pasaulē visvairāk ratificētā cilvēktiesību konvencija; pēdējo divdesmit gadu laikā tā ir fundamentāli mainījusi principus un praksi saistībā ar bērnu stāvokli, tiesībām un lomu.

⁽⁵⁾ OV C 110, 09.05.2006., 75. lpp.

⁽⁶⁾ <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

3.2 EESK ar gandarījumu pieņem zināšanai, ka ES Pamattiesību aģentūra pēc plašas apspriešanās ar speciālistiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir izstrādājusi rādītājus bērnu tiesību ievērošanas mērīšanai⁽¹⁸⁾ un veikusi pētījumu, kurā apkopota informācija par ES dzīvojošo bērnu labklājību; tomēr minētajā pētījumā iekļauti tikai dati par materiālajiem apstākļiem un labklājību, bet nav kompleksu rādītāju, ar kuriem mēra dzīves kvalitāti un bērnu aizsardzību, respektīvi, praktisku rīcību un apjomu⁽¹⁹⁾.

3.3 Komiteja uzsver, ka bērnu tiesības var sekmīgi aizsargāt un efektīvi piemērot, tikai īstenojot transversālu partnerību; šādā partnerībā dalībvalstis, dažādi valdības līmeņi, valstu un starptautiskās NVO, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, dažādu interešu, piemēram, bērnu pārstāvības forumi, bērnu pārstāvības organizācijas, sociālie partneri, tādi kā darba devēji, arodbiedrības un uzņēmējdarbībā iesaistīti dalībnieki, sadarbojas, lai sasniegtu konkrētus mērķus.

3.4 Paziņojumā gan ir pieminēta bērnu nabadzība un dažādas īpaši neaizsargātu bērnu grupas, tomēr šiem jautājumiem nav pievērsta padziļināta uzmanība, kaut arī tie ir ļoti svarīgi saistībā ar bērnu pašreizējo labklājību un sekmīgu pāreju uz pieaugušā statusu nākotnē, kā arī integrāciju, ņemot vērā arī vispārzināmās demogrāfiskās problēmas Eiropā. Šajā sakarā īpaša uzmanība būtu jāpievērš tam, lai arī attiecībā uz bērniem novērstu visu veidu diskrimināciju dzimuma dēļ.

3.5 Ekonomikas krīze ir riska faktors bērnu labklājībai, un tā ietekmē bērnus daudzos veidos, īpaši tos bērnus, kuri dzīvo nelabvēlīgos apstākļos: dienesti un speciālisti, kas ar viņiem strādā, lielākajā daļā gadījumu arī paši sastopas ar grūtībām, un aizvien vairāk pamatpalikojumu vai nu vairs netiek sniegti, vai ir pieejami ļoti ierobežotā apmērā.

3.6 Ārējās attiecībās Eiropa Savienība piešķir lielu nozīmi konkrētiem jautājumiem, kas saistīti ar bērnu tiesību aizsardzību un ievērošanu; šādi jautājumi ir, piemēram, pārrobežu aizbildnība, pazuduši, migrantu, nepavadīti, aizturētu nelegālu migrantu un izmantoti bērni, kā arī no seksuālas vardarbības un seksa tūrisma cietuši bērni⁽²⁰⁾. Taču tā nerisina aizvien vairāk samilstošo problēmu saistībā ar izcelsmes valstī atstātajiem migrantu bērniem. Šādiem bērniem nopietna problēma ir uzraudzības trūkums, kamēr vecāki strādā kādā no ES valstīm, kā tas ir gadījumā, ja vecāki nevar paņemt bērnus līdzi piemērotu apstākļu trūkuma dēļ; pat ja vecāku darbs ir vajadzīgs citā

valstī un viņi tajā maksā nodokļus un nodevas, viņu bērni šajā gadījumā nevar izmantot tiesības un ir pakļauti nopietniem riskiem.

3.7 EESK uzskata, ka īpaši svarīgi ir tas, ka ir formulēts pirmais ieteikums par saikni starp bērnu tiesībām un uzņēmējdarbību⁽²¹⁾, proti, kad ANO Bērnu fonds (UNICEF), ANO ierosme "Global Compact" un "Save the Children" uzsāka procesu, kura mērķis ir izstrādāt principus un pamatnostādnes, lai palīdzētu uzņēmējiem aizsargāt un atbalstīt bērnu tiesības. Līdztekus pozitīvas rīcības iespējām process vērš uzmanību uz iespējamu negatīvu ietekmi, it īpaši saistībā ar reklāmu (kas mudina bērnus patērēt fiziskai vai garīgai veselībai kaitīgus produktus vai vedina uz vardarbīgu, riskantu vai erotisku/pornogrāfisku uzvedību), patēriņa ieradumiem, tostarp veselību un uzturu; tūrisma, bērnu darbu un diskrimināciju. Lai sasniegtu minētos mērķus gan Eiropas Savienības, gan dalībvalstu līmenī, visām nozarēm šajā jomā jāuzņemas nozīmīga loma un tādēļ cieši jāsadarbojas ar valsts, nevalstiskajām, pilsoniskās sabiedrības un uzņēmēju organizācijām un arodbiedrībām.

3.8 Kaut arī lielākā daļa ar bērniem saistīto programmu ietilpst valstu kompetencē, EESK norāda, ka aizvien lielākā skaita jomu ir pieņemti ES līmeņa ieteikumi un veikti pasākumi (piemēram, attiecībā uz tādām jomām kā agra bērnība, profesionālā apmācība, mācības nepabeiguši jaunieši, pazuduši bērni). Tie ietekmē valstu rīcībpolitikas, tomēr minētās ietekmes apjoms bieži nav skaidrs.

3.9 Dažādās ES programmās (piemēram, jaunatnes, izglītības, mūžizglītības, romu integrācijas, nabadzības apkarošanas, paaudžu solidaritātes, darba un privātās dzīves līdzsvarošanas, ārējo attiecību u. c. programmās) par prioritāti būtu jānosaka bērnu tiesību aizsardzība un ievērošana, sevišķi pievērsoties dažādām īpaši neaizsargātu bērnu grupām, tostarp migrantu bērniem, kurus ārvalstīs strādājošie vecāki atstājuši izcelsmes valstīs.

3.10 Jau agrāka atzinumā⁽²²⁾ EESK rosināja Komisiju iecelt īpašu pārstāvi vardarbības pret bērniem jautājumos, lai aizsargātu bērnu tiesības, un aicināja dalībvalstis aizliegt visa veida vardarbību pret bērniem. Tāpēc EESK pauž nožēlu par to, ka Eiropas Komisija nav paudusi viedokli par bērnu fizisku sodīšanu. Fizisks sods ir bērna tiesību uz fizisku neaizskaramību pārkāpums. Bērni, kurus soda fiziski, paši iemācās rīkoties vardarbīgi. Bērnu tiesību aizsardzība, tiesības uz integritāti un cilvēka cieņas aizsardzību ir faktori, kuru dēļ EESK nosoda vardarbīgu izturēšanos pret bērniem, arī "disciplinēšanas nolūkos" lietotu vardarbību ģimenē. Komiteja tāpēc rosina visas dalībvalstis aizliegt bērnu fizisku sodīšanu un vēlreiz ierosina iecelt īpašo pārstāvi un aicina Eiropas Komisiju un dalībvalstis Eiropas Savienībā izskaust bērnu fizisku sodīšanu.

⁽¹⁸⁾ http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/FRA-report-rights-child-conference2010_EN.pdf.

⁽¹⁹⁾ http://www.tarki.hu/en/research/childpoverty/tarki_dw_b_mainreport_online.pdf.

⁽²⁰⁾ EESK atzinums par tematu "Bērnu aizsardzība pret personām, kas ceļo un izdara dzimumnoziegumus", OV C 317, 23.12.2009., 43.–48. lpp.

⁽²¹⁾ Bērnu tiesību un uzņēmējdarbības principu iniciatīva.

⁽²²⁾ OV C 325, 30.12.2006., 65.–70. lpp.

3.11 Komiteja piekrīt, ka bērnu uzklauššana, apspriešanās ar viņiem un viņu iesaistīšana visos ar viņiem saistītajos jautājumos nodrošina viņu tiesību ievērošanu un palīdz veidot aktīvu pilsoniskumu. Tādēļ cita starpā ir svarīgi nodrošināt piekļuvi bērniem saprotamām dokumentu versijām, kā arī izstrādāt un izplatīt līdzīgas, pieejamas brošūras un izveidot tīmekļa vietnes vai īpašas to sadaļas, kā to plāno Tieslietu ģenerāldirektorāts ⁽²³⁾.

3.12 Lai veidotu tiesisko sistēmu, kurā tiek respektēti bērni un netiek pieļautas viņu psiholoģiskās traumas, visās ES tiesu sistēmās ir jāīsteno šādi pasākumi:

- bērni, kas ir cietuši no dzimumnoziegumiem, jāizvairās pakļaut jauniem pārdzīvojumiem nopratināšanā, kura tāpēc jāveic ar speciāli apmācītu, profesionālu ekspertu palīdzību un iespējami neitrālās vietās, nevis tiesas telpās;
- attiecībā uz bērniem, kas ir iesaistīti vecāku šķiršanās civiltiesiskajā procesā, nopratināšana jāveic, ievērojot iepriekš minētos piesardzības pasākumus un pasargājot bērnus no izmantošanas no vecāku vai advokātu puses.

3.13 Efektīvākā informēšanā par bērnu tiesībām svarīga loma ir plašsaziņas līdzekļiem, tostarp sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem, kuri informē vecākus, attiecīgos speciālistus un pašus bērnus.

3.14 Lai nodrošinātu, ka dalībvalstu sadarbība un labākās prakses noteikšana un izmantošana palīdz aizsargāt un ievērot bērnu tiesības un iekļaut ar bērniem saistītus jautājumus citās politikas jomās, EESK kā pieeju, kas devusi labus rezultātus, iesaka izmantot atklāto koordinācijas metodi un citus iespējamus mehānismus.

3.15 Būdama ievērojama pilsoniskās sabiedrības pārstāve, EESK gatavojas dot ieguldījumu, sistemātiski uzraugot rezultātus un ar locekļu palīdzību informējot par bērnu tiesībām un tās nostiprinot.

3.16 Lai efektīvāk īstenotu tiesību aktus, EESK uzskata, ka būtu lietderīgi un nepieciešami panākt daudz ciešāku sadarbību un konsultācijas starp dažādām ANO struktūrvienībām, Bērnu tiesību komiteju, Eiropas Padomi un starptautiskām bērnu organizācijām un bērnu pārstāvības organizācijām, jo šādu organizāciju mērķi un darbība ir saistīta ar bērnu tiesību plašu un visaptverošu īstenošanu.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

⁽²³⁾ Bērniem domāta sadaļa tīmekļa vietnē www.europa.eu.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Cietušo tiesību stiprināšana Eiropas Savienībā”

COM(2011) 274 galīgā redakcija

un priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko nosaka noziedzīgos nodarījumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimuma standartus”

COM(2011) 275 galīgā redakcija – 2011/0129 (COD)

(2012/C 43/09)

Ziņotāja: **Kathleen WALKER SHAW kdze**

Eiropas Komisija 2011. gada 18. maijā un Padome 2011. gada 29. jūnijā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Cietušo tiesību stiprināšana Eiropas Savienībā”

COM(2011) 274 galīgā redakcija

un

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko nosaka noziedzīgos nodarījumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimuma standartus”

COM(2011) 275 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 8. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (7. decembra sēdē), ar 142 balsīm par un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK aicina Komisiju veikt pētījumu, lai precīzāk novērtētu, kā krīze ir ietekmējusi noziedzīgos nodarījumos cietušo tiesības, un, balstoties uz tā secinājumiem, apsvērt papildu pasākumu īstenošanu.

1.2 EESK pauž bažas par to, ka cietušie maz uzticas krimināltiesību sistēmai; Komiteja uzskata, ka ir jāstiprina cietušo — it īpaši atkārtoti noziedzīgos nodarījumos cietušo — tiesības un ka iedzīvotājos jāveido uzticēšanās, lai pārtrauktu viktimizācijas apburto loku. Komiteja aicina Komisiju apsvērt atbalsta pasākumus un finansējumu minētā veicināšanai.

1.3 EESK ierosina Komisijai mainīt jēdziena “cietušais” definīciju, lai stiprinātu cietušā ģimenes vai pārstāvja tiesības un oficiālu atzīšanu.

1.4 EESK aicina Komisiju rūpīgi analizēt aizsardzības pasākumus pret tām personām, kas darbavietā kļūst par noziedzīgas darbības upuriem, un ierosināt papildu pasākumus, lai visā ES teritorijā gan privātajā, gan valsts sektorā nodrošinātu tiesību un atzīšanas minimumu.

1.5 EESK iesaka Komisijai veikt padziļinātu izpēti par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumos cietušajiem un paredzēt pasākumus taisnīguma, atbalsta un kompensāciju nodrošināšanai.

1.6 EESK ierosina Komisijai priekšlikumos iekļaut efektīvākus aizsardzības pasākumus saistībā ar cietušo tiešu un netiešu diskrimināciju.

1.7 EESK aicina veicināt fundamentālu attieksmes maiņu, panākot cietušā lomas pieņemšanu; tas īstenojams, apmācot visos tiesu sistēmas līmeņos nodarbinātos, kā arī profesionāļus citās attiecīgās iestādēs un vienlaikus ievērojot subsidiaritātes principus. Attieksme jāmaina arī attiecībā uz veidu, kādā plašsaziņas līdzekļi vispārīgi izturas pret cietušajiem, kā arī tāpēc, lai nepieļautu cietušo izmantošanu politiskos nolūkos.

1.8 EESK piekrīt, ka atsevišķi cietušie ir īpaši neaizsargāti un pret viņiem nepieciešams izturēties īpašā veidā, taču uzskata, ka Komisijai nevis jāapzina “cietušie, kuriem nepieciešama īpaša aizsardzība”, tādējādi, iespējams, radot cietušo hierarhiju, bet gan jāierosina, lai visiem noziedzīgos nodarījumos cietušajiem būtu piekļuve īpašiem pasākumiem; šī piekļuve tiktu nodrošināta pēc individuāla novērtējuma veikšanas saskaņā ar valsti

paredzēto kārtību un ar mērķi noteikt attiecīgajai cietušajai personai nepieciešamo aizsardzības līmeni, ņemot vērā tās personiskās īpašības, nozieguma veidu un attiecības ar aizdomās turamo.

1.9 EESK aicina veikt papildu pasākumus cietušo atbalsta pakalpojumu tīkla stiprināšanai un formalizēšanai ES teritorijā, un ierosina ES budžetā paredzēt pastāvīgu finansējumu šim tīklam. EESK turklāt iesaka paplašināt atbalsta pakalpojumu loku, tajos iekļaujot arī atbalsta sniegšanu noziedzīgos nodarījumos cietušajiem un viņu ģimenēm, lai viņi varētu atgriezties mājās gadījumos, kad noziegums noticis ārzemēs. EESK arī uzskata, ka atbalsta pakalpojumu sniegšanai cietušajiem jābūt elastīgai un ka jābūt iespējām mērķtiecīgi novadīt līdzekļus uz potenciāliem degpunktiem reģionos.

1.10 EESK uzskata, ka pilsoniskajai sabiedrībai plašāk jāiesaistās konkrētu pasākumu izstrādē, kas vērsti uz atbalsta sniegšanu noziedzīgos nodarījumos cietušajiem, un mudina Komisiju apsvērt papildu pasākumu īstenošanu un attiecīgu finansējumu.

1.11 EESK aicina Komisiju nākamajā pārskatā veikt nepieciešamos plaša apjoma uzlabojumus noteikumos par kompensācijām cietušajiem, tostarp apsvērt ES līmeņa kompensācijas shēmu kriminālnoziegos cietušajiem. EESK uzskata, ka Komisijai būtu skaidri jānorāda dalībvalstīm, ka direktīva nodrošina minimuma standartus un rada noteikumu kopumu, kas ļauj valstu pieņemtajiem īstenošanas tiesību aktiem garantēt augstāku aizsardzības līmeni.

1.12 EESK atzinīgi vērtē priekšlikumus saistībā ar atjaunojošo justīciju un aicina Komisiju atbalstīt finansējumu izmēģinājuma projektam, lai izstrādātu atjaunojošās justīcijas standartus un apmācību šajā jomā visā ES teritorijā.

1.13 EESK aicina Eiropas Komisiju izstrādāt kopīgas procedūras pārrobežu noziegumos cietušo cilvēku mirstīgo atlieku transportam un repatriācijai skaidri noteiktā un ierobežotā termiņā⁽¹⁾; minētajām procedūrām būtu augstāks juridiskais spēks nekā valsts vai reģiona tiesību normām.

2. Ievads

2.1 Priekšlikumu pakete, ko Komisija ierosināja 2011. gada 18. maijā, izvērs ES līmenī pašreiz pieņemtos pasākumus cietušo tiesību jomā. Priekšlikumos paredzēts noziedzīgos nodarījumos cietušajiem nodrošināt skaidras un konkrētas tiesības un garantēt viņiem atzišanu, cieņu, aizsardzību, atbalstu un piekļuvi tiesu sistēmai neatkarīgi no tā, kurā ES dalībvalstī viņi ir dzimuši vai dzīvo.

2.2 EESK atzīst, ka Lisabonas līgums Eiropas Savienībai šobrīd nodrošina skaidru tiesisko pamatu, lai noziedzīgos

nodarījumos cietušajiem noteiktu tiesību un aizsardzības obligāto minimumu. Priekšlikumu pamatā ir Stokholmas programma⁽²⁾ un tās rīcības plāns⁽³⁾, un tie ir saskaņā ar Budapeštas ceļvedi⁽⁴⁾.

2.3 EESK atzinīgi vērtē to, ka ES prezidentvalsts Polija par vienu no prioritātēm ir izvirzījusi drošības stiprināšanu Eiropas Savienībā, kā arī pauž atzinību par tās īstenotajiem centieniem panākt progresu Padomes darbā ar tiesību aktu kopumu attiecībā uz cietušajām personām.

2.4 EESK šajā jomā jau ir ieguldījusi ievērojamu darbu, tostarp izstrādājusi atzinumus par kompensācijām noziedzīgos nodarījumos cietušajiem⁽⁵⁾, cilvēku tirdzniecību⁽⁶⁾, seksuālu izmantošanu, vardarbību un bērnu pornogrāfiju⁽⁷⁾, bērna tiesībām⁽⁸⁾, ES preterorisma politiku⁽⁹⁾, e-iekļaušanu⁽¹⁰⁾, kā arī kibernetizētiem⁽¹¹⁾.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 EESK uzsver, ka dalībvalstis nedrīkst ignorēt pašreizējās ekonomiskās un finanšu krīzes ietekmi uz šo jautājumu un ka noziedzības dinamika tām ir jāizprot šajā kontekstā. Īstenojot stingrus taupības pasākumus, daudzas dalībvalstis samazina policijas, veselības aprūpes un labklājības pakalpojumu apjomu, sabiedrisko organizāciju skaitu un finansējumu cietušo atbalsta dienestiem, kā arī citām saistītām nevalstiskajām organizācijām. Turklāt pastāvošā nevienlīdzība palielinās, un sagaidāms, ka nabadzības un bezdarba līmeņa pastāvīgais pieaugums turpinās veicināt sociālās problēmas un, iespējams, arī noziedzību.

3.2 ES līmeņa dati par noziedzīgos nodarījumos cietušajiem ir satraucoši. Katru gadu cilvēki tiešā veidā kļūst par cietušajiem 75 miljonos noziegumu. Nav pieņemami, ka lielākā daļa noziegumu tiek veikti pret nelielu sabiedrības daļu; šie cilvēki atkal un atkal kļūst par noziegumu upuriem. Cietušie parasti dzīvo rajonos ar augstu noziedzības līmeni, kuros valda spēcīgas bailes no noziegumiem, taču reāli to noziegumu skaits, par kuriem tiek ziņots, ir zems. Par aptuveni 90 % no šajos rajonos pastrādātajiem noziegumiem ziņots netiek.

3.3 Viens no pamatelementiem, lai ES iedzīvotājiem veidotu brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, ir atbalsta uzlabošana noziedzīgos nodarījumos cietušajiem visā Eiropas Savienībā. Tas ir ļoti būtiski, ņemot vērā to cilvēku skaita pastāvīgo pieaugumu, kuri ceļo ES iekšienē vai dzīvo un strādā citā ES dalībvalstī; sagaidāms, ka šī tendence turpināsies arī nākotnē.

⁽²⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/111877.pdf.

⁽³⁾ COM(2010) 171 galīgā redakcija.

⁽⁴⁾ Ministru Padome to pieņēma 2011. gada 10. jūnijā.

⁽⁵⁾ OV C 95, 23.4.2003., 40.-44. lpp.

⁽⁶⁾ OV C 51, 17.2.2011., 50.-54. lpp.

⁽⁷⁾ OV C 325, 30.12.2006., 60.-64. lpp., OV C 317, 23.12.2009., 43.-48. lpp. un OV C 48, 15.2.2011., 138.-144. lpp.

⁽⁸⁾ OV C 325, 30.12.2006., 65.-70. lpp.

⁽⁹⁾ OV C 218, 23.07.2011., 91. lpp.

⁽¹⁰⁾ OV C 318, 29.10.2011., 9.-18. lpp.

⁽¹¹⁾ OV C 97, 28.04.2007., 21.-26. lpp.

⁽¹⁾ Ierosinātais termiņš ir 28 dienas, kuru laikā notiktu izmeklēšana un DNS testēšana, ko veic 2 patologi, kā arī iesniegts mirušās personas valsts konsulāta pieprasījums par neatkarīgu ziņojumu.

3.4 EESK atzinīgi vērtē faktu, ka priekšlikumos paredzēta iespēja iedzīvotājiem, kas kļuvuši par nozieguma upuri, uzturoties ārvalstīs, par šo nodarījumu ziņot savā mītnes zemē. Tas ir jo īpaši nozīmīgi nopietnu ievainojumu gūšanas vai nelaimes gadījumos, kā arī ģimenēm gadījumos, kad ir iestājusies cietušā nāve.

3.5 EESK atbalsta direktīvas horizontālo pieeju, kas paredz tiesības visiem cietušajiem.

3.6 Komiteja uzskata, ka būtiski ir tas, ka priekšlikumos atzītas ciešanas un problēmas, ar kurām saskaras cietušo ģimenes, kā arī paši cietušie, taču priekšlikumu tekstā tas būtu jāatspoguļo saskaņotākā veidā.

3.7 Šādiem notikumiem ir milzīgas fiziskās, emocionālās un finansiālās sekas, tāpēc gan cietušajiem, gan viņu ģimenēm ir nepieciešams atbalsts, jo tieši ģimenes ir visvairāk iesaistītas cietušo atbalstīšanā, sadarbojoties ar iestādēm, gādājot par medicīnisko aprūpi, risinot administratīvos jautājumus, piedaloties aizdomās turamā meklēšanā un cenšoties panākt taisnīgumu tiesā, kā arī kompensāciju.

3.8 EESK uzskata, ka ir jāatzīst papildu grūtības un stress, ar ko pārrobežu gadījumos sastopas cietušie un viņu ģimenes un ko rada atšķirīgā valoda, procedūras un kultūra, kas cietušajam un viņa ģimenei ir sveša; šīs problēmas var šķist nepārvaramas.

3.9 Kopumā 50 % cietušo neziņo par nodarījumu "atbildīgajai iestādei". Tam var būt dažādi iemesli, tostarp cietušo neziņa par to, kā iesniegt ziņojumu vai sūdzību, vai neticība tam, ka iestādes sniegs palīdzību, aizsardzību un atbalstu, kas palīdzētu panākt taisnīgumu vai kompensāciju. EESK vēlas, lai priekšlikumi tiktu pārvērsti konkrētos pasākumos, kas ļautu vairot cietušo uzticēšanos tiesu sistēmai.

3.10 Pētījumi apstiprina⁽¹²⁾, ka pašreizējie pasākumi nav pietiekami, lai atrisinātu daudzās praktiskās un tehniskās problēmas, ar ko cietušie un viņu ģimenes saskaras situācijās, kad viņiem visvairāk nepieciešama aizsardzība un palīdzība.

3.11 Šie priekšlikumi ir svarīgs solis, lai nodrošinātu, ka cietušie un viņu ģimenes tiek izvirzīti pirmajā vietā, viņu loma tiek atzīta, pret viņiem izturas ar cieņu, viņi saņem aizsardzību un atbalstu un viņiem ir piekļuve tiesu iestādēm; turklāt viss minētais viņiem pienākas kā tiesības. Grūtā brīdī viņi nedrīkst justies vieni.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Šobrīd starp ES dalībvalstīm ir lielas atšķirības noteikumu stingrības un efektivitātes ziņā, tāpēc nepieciešamas radikālas

pārmaiņas, lai nodrošinātu pieņemamus atbalsta, aizsardzības un tiesību standartus, uz kuriem ES iedzīvotāji varētu paļauties, atrodoties gan savā mītnes zemē, gan citā ES dalībvalstī. Nav pieņemami, ka atbalsta apjoms, ko cietušie saņem, ir kā loterija, proti, atkarīgs no tā, kurā ES dalībvalstī nodarījums noticis.

4.2 EESK atzīst, ka tās locekļiem ir vislabākās iespējas sniegt ieguldījumu, lai nodrošinātu šo priekšlikumu un paziņojumā minēto papildu pasākumu efektīvu īstenošanu; aicina Komisiju turpināt sadarboties ar EESK, lai pēc nepieciešamības mudinātu attiecīgās atbildīgās iestādes izveidot praktiskas struktūras, politiku un procedūras, kas ļautu nodrošināt cietušajiem un viņu ģimenēm sistemātiskāku un efektīvāku atbalstu.

4.3. Atzīšana un aizsardzība

4.3.1 "Cietušo" definīcijas darbības joma direktīvā attiecas vienīgi uz "tādas personas ģimenes locekļiem, kuras nāvi ir izraisījis noziedzīgs nodarījums". EESK uzskata, ka šī definīcija ir pārāk šaura un tajā nav ņemts vērā fakts, ka daudzi cietušie, kas izdzīvojuši pēc noziedzīga nodarījuma, ir tik smagi ievainoti, ka viņiem nepieciešams ļoti nozīmīgs atbalsts, lai viņi varētu īstenot savu tiesībspēju un rīcībspēju un uzņemties sūdzības iesniegšanu vai tiesas procesa uzsākšanu taisnīguma un kompensācijas panākšanai, kas tāpēc ir jādara kādam no ģimenes locekļiem vai kādai citai uzticības personai. Arī viņiem nepieciešama atzīšana. EESK ierosina grozīt dokumenta COM(2011) 275 2. pantu ("Definīcijas"), papildinot to ar šādu a) apakšpunkta iii) daļu: "oficiāli atzīta uzticības persona — ģimenes loceklis vai algots darbinieks —, kas palīdz cietušajam, kuram pirms vai pēc noziedzīga nodarījuma nepieciešams ievērojams atbalsts savas tiesībspējas un rīcībspējas īstenošanai".

4.3.2 Neraugoties uz centieniem priekšlikumos panākt saskaņotību ar noteikumiem par veselības aizsardzību un drošību darbavietā, EESK pauž bažas par to, ka priekšlikumos nav aplūkots jautājums par to upuru aizsardzību, kas cietuši no noziedzīgām darbībām darbavietā, tostarp attiecībā uz personām, kas strādā ceļu satiksmē vai citos ar transportu saistītos darbos. Dalībvalstis izmanto dažādas pieejas, lai konstatētu noziedzīgu nodarījumu attiecībā uz darbavietā pastāvošo tiesību un aizsardzības noteikumu pārkāpšanu, un tas varētu kavēt minimuma standartu noteikšanu ES līmenī. Tas attiecas arī uz darbā norīkotiem darba ņēmējiem. Tāpēc EESK aicina Komisiju rūpīgi pētīt šos jautājumus un ierosināt papildu pasākumus, lai gan privātajā, gan valsts sektorā nodrošinātu tiesību minimumu upuriem, kas cietuši no noziedzīgām darbībām darbavietā.

4.3.3 EESK pauž bažas par to, ka cietušā kā "fiziskas personas" definēšana varētu izslēgt no direktīvas darbības jomas organizācijas vai uzņēmumus, kas kļūst par cietušajiem, īstenojot savas tiesības. EESK iesaka Komisijai veikt pētījumu un novērtēt, vai šajā jomā nepieciešami konkrēti pasākumi, it īpaši attiecībā uz MVU, lai uzlabotu aizsardzību pret regulāru viktimizāciju.

⁽¹²⁾ COM(2011) 274 un SEC(2011) 580.

4.3.4 EESK uzskata, ka Komisija nav pietiekami ņēmusi vērā cietušo tiesas un netiešas diskriminācijas būtisko problēmu, tostarp ar kultūru saistītu diskrimināciju, un ierosina Komisijai priekšlikumos iekļaut efektīvākus aizsardzības pasākumus, lai šo situāciju mainītu. Dubulta viktimizācija un diskriminācija var notikt, ja cietušie par pāridarījuma objektu kļūst savas rases, reliģiskās piederības, uzskatu, seksuālās orientācijas, invaliditātes, dzimuma vai sociālās izcelsmes dēļ, un tas ir galvenais iemesls, kāpēc par noziedzīgu nodarījumu netiek ziņots, turklāt šādu gadījumu ir ļoti daudz. Cietušie ar diskrimināciju var saskarties arī tad, ja pārvaldes iestādes vai tiesu sistēma pret viņiem izturas nepieņemami, piemēram, netic, izturas necienīgi, nerespektē vai neatzīst.

4.3.5 EESK aicina veicināt fundamentālu attieksmes maiņu, panākot cietušā lomas atzīšanu tiesu sistēmā. Pienācīgas apmācības nodrošināšana profesionāļiem un tiesu sistēmas darbiniekiem, ievērojot subsidiaritātes principu, ir būtisks pirmais solis. EESK iesaka Komisijai izmantot finansējuma programmas, lai galvenajās atbildīgajās iestādēs panāktu šādu attieksmes maiņu.

4.3.6 Priekšlikumos galvenā uzmanība pievērsta noziedzīgos nodarījumos cietušo aizsardzībai. Tas ir jo īpaši svarīgi situācijās, kad cietušais un viņa ģimene atrodas apsūdzētā tuvumā vai tajā pašā ēkā, piemēram, slimnīcā, tiesā vai policijas iecirknī. Jāpieņem standarta procedūras, lai nepieļautu kontaktu (nevis, kā minēts priekšlikumos, pakāpeniski izveidotu nepieciešamos apstākļus, kas ļauj izvairīties no kontakta) starp cietušo un viņa ģimeni, no vienas puses, un aizdomās turamajām personām, no otras puses, izmītinot viņus atsevišķās telpās un nodrošinot viņiem pakalpojumu atsevišķu izmantošanu.

4.3.7 Ir svarīgi arī neļaut cilvēkiem kļūt par potenciāliem cietušajiem. EESK aicina Komisiju atbalstīt jaunu viktimizācijas formu, piemēram, kibernetizāciju, uzraudzību un novērtēt, kādi pasākumi nepieciešami, lai aizsargātu un atbalstītu cietušos. Viens no galvenajiem priekšnosacījumiem cietušo skaita samazināšanai ir programmu izstrādāšana, izmantojot, piemēram, *Daphne* programmas veiksmīgo piemēru, lai veicinātu izpratni par potenciālajiem draudiem un veiktu profilakses pasākumus gadījumā, ja draudi jau pastāv.

4.3.8 Statistika liecina, ka personām, kas vienreiz jau kļuvušas par upuriem, ir daudz lielāks risks par tādiem kļūt atkārtoti. Daudzi cietušie visu dzīvi ir bijuši viktimizācijas upuri, sākot ar pāridarījumiem bērnībā vai nu mājās, vai valsts uzturētās aprūpes vai citās iestādēs. Daudziem cietušajiem ir grūti runāt par savu situāciju un ziņot par nodarījumiem. EESK vēlas, lai tiktu īstenoti papildu pasākumi un mērķtiecīgi piešķirts ES finansējums nolūkā gan palīdzēt cietušajiem pārvarēt regulārās viktimizācijas apburto loku, gan veidot iedzīvotāju uzticēšanos, it sevišķi rajonos, kuros ir augsts noziedzības līmenis.

4.3.9 EESK atzīst, ka konkrēti cietušie ir jo īpaši neaizsargāti, piemēram, bērni un personas ar invaliditāti, un pret viņiem

nepieciešams izturēties īpašā veidā, taču vienlaikus pauž bažas par to, ka, definējot atsevišķus cietušos kā "īpaši neaizsargātus", Komisija varētu nevēlams radīt cietušo hierarhiju, kas, iespējams, rosinātu diskrimināciju pret citiem cietušajiem. Neaizsargāti ir visi cietušie, un EESK uzskata, ka labāka pieeja būtu ierosināt, lai visiem noziedzīgos nodarījumos cietušajiem būtu piekļuve īpašiem pasākumiem; šī piekļuve tiktu nodrošināta pēc individuāla novērtējuma veikšanas saskaņā ar valstī paredzēto kārtību, lai noteiktu attiecīgajai cietušajai personai nepieciešamo aizsardzības līmeni, ņemot vērā tās personiskās īpašības, nozieguma veidu un attiecības ar aizdomās turamo. Svarīgi ir izstrādāt tādas metodes, kurās tiek atzīta un izprasta cietušā sociālā vide un dzīves apstākļi un kurās uz tiem tiek reagēts atbalstošā veidā. EESK iesaka grozīt dokumenta COM(2011) 275 18. pantu, svītrojot 1., 2. un 5. punktu un atbilstoši grozot atsauces un tekstu atlikušajā dokumenta daļā, tostarp svītrojot vārdus "visi pārējie" 3. punkta pirmajā rindā.

4.3.10 EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu regulai par aizsardzības pasākumu civilīlētās savstarpēju atzīšanu un norāda, ka minētais tiesību akts ir nepieciešams papildinājums Direktīvas CSL 00002/2010 par Eiropas aizsardzības rīkojumu (krimināltiesībās) priekšlikumam. EESK pieņem zināšanai, ka Ministru Padome un Eiropas Parlaments ir panākuši vienošanos par šo priekšlikumu. EESK uzskata, ka abiem pasākumiem pēc iespējas jānosaka standarta piemērošana un forma, lai vienkāršotu to darbību. Jāparedz noteikumi, ar ko nodrošināt aizsardzības rīkojumu efektīvu īstenošanu.

4.3.11 EESK atzīst plašsaziņas līdzekļu pozitīvo nozīmi attiecībā uz cietušo tiesību atbalstīšanu un atzīšanu, un vēlas, lai priekšlikumos tiktu iekļauti noteikumi, kas nodrošina līdzsvaru starp šīs pozitīvās lomas atzīšanu, no vienas puses, un cietušo un viņu ģimeņu privātuma aizsardzību tiesu procesa laikā un no uzbāzīgas un nevēlamas plašsaziņas līdzekļu uzmanības, tostarp plašsaziņas līdzekļu īstenotas politiski motivētas viktimizācijas, no otras puses. Pārāk bieži attēli un privātas detaļas tiek publicētas bez piekrišanas, un tā ir nepieļaujama privātuma un ģimenes dzīves aizskaršana. Ir svarīgi garantēt cieņu, integritāti un cilvēktiesības cietušajiem un viņu ģimenēm, kad tie atrodas visneaizsargātākajā situācijā. Minēto tiesību pārkāpuma gadījumos atbildīgajam plašsaziņas līdzeklim jāuzliek par pienākumu labot kļūdu, publiski to atzīstot un veltot tai tikpat lielu uzmanību, cik bija veltīta likumpārkāpumam, no kura cietusi attiecīgā persona.

4.3.12 EESK arī vēlas, lai priekšlikumos tiktu minēta prasība valsts aģentūrām un it sevišķi policijai aizsargāt cietušo un viņu ģimeņu privāto dzīvi. Tas ir ļoti svarīgi, ņemot vērā faktu, ka policija ir galvenais informācijas sniedzējs plašsaziņas līdzekļiem. Apvienotajā Karalistē nesen skandālu izraisīja šokējoši atklājumi par cietušo un viņu ģimenes locekļu telefonu sarunu noklausīšanos. Eiropas Savienībai jānodrošina cietušajiem un viņu ģimenēm — gan savā valstī, gan ārzemēs — labāka aizsardzība šajā jomā.

4.4. Tiesības uz informāciju, tiesības tikt saprastam un tiesības uz mutiska un rakstiska tulkojuma nodrošināšanu

4.4.1 EESK atzinīgi vērtē priekšlikumus nodrošināt cietušajiem noteiktas un plašas tiesības laicīgi iegūt attiecīgo ar viņu lietu saistīto informāciju un tikt informētiem par lietas virzību. Jo īpaši lietās, kurās no paša sākuma nav skaidrs, vai ir noticis noziedzīgs nodarījums, piemēram, personas pazušana, noslikšana, krišana vai neskaidrs nāves iemesls, pārāk bieži tiek zaudēts vērtīgs laiks, informācija un pierādījumi. Aizkavēšanās var būt lielāka pārobežu gadījumos, it sevišķi, ja noziedzīgajam nodarījumam nav liecinieku. Taču minētais nedrīkstētu kavēt atbalsta un aizsardzības pasākumu nodrošināšanu cietušajiem. Iespējas gūt izziņas, izmantojot Eurojust vai divpusējos nolīgumus par savstarpēju juridisko palīdzību, ir ierobežotas, jo minētie nolīgumi attiecas tikai uz krimināllietām. EESK vēlas, lai tiktu paredzēti papildu pasākumi, kas ļautu novērst šķēršļus prasībām veikt izmeklēšanu vai gūt izziņas.

4.4.2 Ir svarīgi zināt, no kurienes iegūt informāciju un kā ziņot par draudiem vai incidentu, turklāt pārobežu situācijās šāda informācijai būtu jābūt vieglāk pieejamai, vēršoties tādās iestādēs kā policija, konsulāti/vēstniecības, slimnīcas un vietējo pašvaldību biroji un to tīmekļa vietnes. Ceļojumu aģentūrām/lidsabiedrībām šāda informācija būtu jāiekļauj arī ceļojuma dokumentos divos eksemplāros ar noplēšamu kopiju, ko ceļotāji var atstāt ģimenes locekļiem vai draugiem.

4.4.3 Attiecīgo pārvaldes iestāžu starpā šobrīd nav pietiekamas savstarpējās koordinācijas un sadarbības pārobežu lietās, kurās dažādi likumi un atšķirīgas kultūras bieži rada šķēršļus vai arī iestādēm rada nevēlēšanos dalīties informācijā un sadarboties. EESK vēlas, lai ES dalībvalstu ārlietu un tieslietu ministrijas sadarbotos vairāk un izstrādātu saprašanās memorandu par policijai noderīgas informācijas apmaiņu ar konsulārā dienesta starpniecību, kas ļautu sniegt atbildes uz likumīgiem jautājumiem, kurus cietušais vai viņa ģimene uzdod saistībā ar izmeklēšanu. Šajā memorandā atbildīgajām iestādēm būtu arī jāuzliek par pienākumu sniegt izmeklēšanas iestādes/ierēdņa kontaktinformāciju pilnvarotam kolēģim citā jurisdikcijā, kurš varētu sazināties ar cietušo un viņa ģimeni, lai sniegtu informāciju, nepieciešamības gadījumā garantējot konfidencialitāti.

4.4.4 Daudzu valstu policijā vai izmeklēšanas tiesnešu institūcijā nepastāv sistēmas saziņas pakalpojumiem ar ģimeni, un ģimenēm pirms informācijas izpaušanas ir jāpiesaista juriskonsults, kurš tās pārstāv; minētais var maksāt dārgi un pārsniegt daudzu ģimeņu budžeta iespējas. EESK iesaka Komisijai apsvērt papildu pasākumus, lai izstrādātu paraugprakses modeļus šajā jomā, kurus saskaņotākā veidā varētu pieņemt visā Eiropas Savienības teritorijā.

4.4.5 Dalībvalstīm būtu jāuzliek par pienākumu regulāri un plašai publikai pieejamā veidā publicēt informāciju par cietušo tiesībām un to, kur viņi var saņemt palīdzību. Tām būtu arī

jāuzliek par pienākumu sadarboties ES līmenī minētās informācijas nodrošināšanā dažādās valodās, lai samazinātu izmaksas.

4.4.6 Tiesības saprast un tikt saprastam ir būtiskas, lai panāktu taisnīgumu. EESK ierosina dalībvalstīm veikt novērtējumu par to, kādas ir kriminālprocesā iesaistīto cietušo un viņu ģimeņu saziņas vajadzības, lai nodrošinātu, ka viņiem tiek garantēts atbalsts, kas nepieciešams, lai viņi spētu saprast un tikt saprasti.

4.4.7 Plašas tiesības kriminālprocesa ietvaros saņemt bezmaksas mutisku un rakstisku tulkojumu ir vienas no pamata cilvēktiesībām, un tās ir jo īpaši svarīgas pārobežu lietās. EESK atzinīgi vērtē to, ka šīs tiesības šobrīd tiek attiecinātas arī uz cietušajiem. Bažas par šādu pakalpojumu izmaksām ir liekas, jo daudzas dalībvalstis jau šobrīd īsteno cietušo prasības šajā jomā.

4.4.8 EESK atzinīgi vērtē to, ka cietušajiem un viņu ģimenēm piešķirtas tiesības apstrīdēt jebkuru lēmumu, kas neparedz šādu pakalpojumu nepieciešamību, kā arī tiesības iesniegt sūdzību, ja tulkojuma kvalitāte nav pietiekama, lai viņi spētu īstenot tiesības, kas viņiem pienākas tiesas procesa ietvaros. Atbilstīgi Direktīvā 2010/64/ES par tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu kriminālprocesā paredzētajam EESK atbalsta kvalificētu tulku un tulkotāju valsts reģistra izveidošanu, kas apvienotu atzītus profesionāļus, kuru pakalpojumus izmantotu juridiskie padomdevēji un atbildīgās iestādes. EESK pauž bažas, ka dažās dalībvalstīs šādi reģistri pastāv, taču līgumus piešķir minēto pakalpojumu aģentūrām, tādējādi apejot reģistru un neievērojot Direktīvas garu; Komiteja aicina pārtraukt šādu praksi.

4.5. Piekļuve cietušo atbalsta dienestiem

4.5.1 Priekšlikumos noteikti minimālie pakalpojumi, kas jāsniedz visā ES teritorijā, lai nodrošinātu, ka noziedzīgos nodarījumos cietušie un viņu ģimenes zina, cik ātru un efektīvu atbalstu viņi var sagaidīt neatkarīgi no savas atrašanās vietas Eiropas Savienībā un brīdī, kad viņiem tas visvairāk nepieciešams. Ir būtiski, lai šie pakalpojumi būtu bezmaksas, konfidenciali un tos sniegtu augsti kvalificēti profesionāļi neatkarīgi no tā, vai tos nodrošina valsts vai privātas iestādes.

4.5.2 EESK pauž bažas par to, ka cietušo atbalsta pakalpojumu pašreizējais līmenis un kvalitāte ES dalībvalstīs ļoti atšķiras un kopumā to finansējums ir mazāks nekā pakalpojumiem, ko sniedz personām, kuras apsūdzētas vai tiek turētas aizdomās par noziedzīgu. EESK aicina veikt papildu pasākumus cietušo atbalsta aģentūru standartu, kvalitātes un ģeogrāfiskā tīkla stiprināšanai un formalizēšanai ES teritorijā, un šim nolūkam paredzēt drošu un pastāvīgu finansējumu ES budžetā. Tas palīdzēs gūt apjomrādītus ietaupījumus, veidojot kopīgas tiešsaistes apmācības programmas un informācijas un komunikācijas struktūras, kā arī daloties paraugpraksē. Tas ļaus arī veikt strukturētāku cietušo uzraudzību, atvieglot tiesību aktu paketes īstenošanu un piemērošanu, kā arī vairoš tās efektivitāti.

4.5.3 Cietušo tiesībām saņemt atbalsta pakalpojumus ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu viņu atlabšanu un efektīvu piekļuvi tiesu sistēmai. Lai gan finanšu un ekonomikas krīze daudzās dalībvalstīs ir radījusi nopietnas problēmas, tās nedrīkst atkāpties no sava pienākuma šajā jomā. Valstīm ir jāizsver šo pakalpojumu īstenošanas izmaksas pret to neīstenošanas izmaksām, proti, saimnieciskās un sociālās izmaksas, ko cietušajiem un viņu ģimenes locekļiem radīs ilgstoša atlabšana vai nespēja atlabt no piedzīvotā. Vairākās valstīs cietušo atbalsta pasākumus finansē no līdzekļiem, kas gūti no iekasētajiem sodiem par noziedzīgiem nodarījumiem. EESK iesaka Komisijai finansēt pētījumu par šādu sistēmu efektivitāti, lai tās, iespējams, piemērotu plašākā mērogā.

4.5.4 EESK atzīst, ka noziedzīgos nodarījumos cietušo skaits ir atšķirīgs dažādās dalībvalstīs un reģionos. Turklāt papildu spiedienu var radīt arī iedzīvotāju pieplūdums atvaļinājumu laikā apvienojumā ar alkohola izraisītu agresiju. EESK uzskata, ka atbalstam jābūt pietiekami elastīgam un pieejamam reģionos, un aicina Komisiju un dalībvalstis apsvērt iespēju koncentrēt līdzekļus un atbalsta pasākumus saziņas un pakalpojumu uzlabošanai vietās, kur tie nepieciešami visvairāk. Tas ir jo īpaši svarīgi gadījumos, kad par noziedzīga nodarījuma riska vai draudu pieaugumu neproporcionāli lielā mērā aizdomās tiek turētas personas vai šajos noziegumos cieš personas, kas nāk no cita reģiona/valsts.

4.5.5 Svarīgs ir juridiskais pienākums nodrošināt, ka cietušie tiek nosūtīti uz atbalsta dienestiem un ka šajos dienestos tiek sniegti attiecīgie pakalpojumi. Eiropas Savienībā pārsvarā policija ir atbildīga par cietušo nosūtīšanu uz vietu, kur pieejami šādi pakalpojumi. Taču šobrīd lielākā daļa ⁽¹³⁾ cietušo netiek nosūtīti uz attiecīgajiem dienestiem. Tas ir lielākais šķērslis atbalsta nodrošināšanai cietušajiem visā Eiropā.

4.5.6 Citām atbildīgajām iestādēm, kas saskaras ar cietušajiem, arī būtu jānosaka par pienākumu nosūtīt cietušos uz atbalsta pakalpojumu dienestiem, tostarp slimnīcām, vēstniecībām un konsulārajām aģentūrām, skolām un mājvietu pakalpojumu dienestiem. Jānorāda, ka minētais neradītu nekādas grūtības saistībā ar datu aizsardzības tiesībām.

4.5.7 Cietušajiem vai viņu ģimenēm, ja tie noziedzīgā nodarījumā cietuši ārvalstīs, pēc atgriešanās dzimtenē šobrīd pieejamie cietušo atbalsta pakalpojumu dienesti parasti palīdzību nesniedz. Šai ziņā nepieciešami uzlabojumi. Cietušajiem pēc atgriešanās dzimtenē var būt nepieciešams ilgs laiks, lai atlabtu, un viņi var saskarties ar pastāvīgām veselības problēmām, kā arī juridiskām un administratīvām grūtībām. EESK aicina paplašināt cietušo atbalsta pakalpojumu loku, lai tiktu sniegta arī minētā palīdzība.

4.5.8 EESK vēlas, lai ES piešķirtu finansējumu sadarbības atbalstīšanai un veikspējas uzlabošanai starp cietušo atbalsta

dienestiem, policijas un tiesu iestādēm, slimnīcām, arodbiedrībām, nevalstiskajām organizācijām un uzņēmumiem nolūkā veicināt pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanos atbalsta sniegšanā noziedzīgos nodarījumos cietušajiem un sekmēt paraugpraksi un konkrētus pasākumus cietušo atbalsta uzlabošanai. Par noziedzīgos nodarījumos cietušajiem jāatzīst arī brīvprātīgie, kas, sniedzot atbalsta pakalpojumus, kļūst par noziedzīgu darbību upuriem.

4.5.9 Lai gan EESK atzīst, ka par cietušo aizsardzību un atbilstošas palīdzības nodrošināšanu galvenokārt atbildīgas ir tiesu sistēmas un citas attiecīgās valsts iestādes, Komiteja tomēr uzskata, ka uzņēmumiem un organizācijām attiecīgajās nozarēs (ceļojumu aģentūras, apdrošināšanas uzņēmumi, lidsabiedrības, viesnīcas, bankas, mobilo un citu telefona pakalpojumu sniegšanas uzņēmumi, automašīnu īres un taksometru uzņēmumi, arodbiedrības un sociālās nevalstiskās organizācijas), konstruktīvi sadarbojoties, ir iespējas izstrādāt sekmīgas un konkrētas stratēģijas un struktūras cietušo un viņu ģimeņu atbalstam krīzes situācijā. Šīs iniciatīvas nebūtu jāuzskata par apgrūtinājumu, bet gan par iespēju veidot konstruktīvu uzņēmumu sociālās atbildības politiku.

4.5.10 EESK iesaka Komisijai veikt ES apdrošināšanas nozares izpēti, lai novērtētu, cik lielā mērā noziedzīgos nodarījumos un nelaimes gadījumos cietušie ir finansiāli apdrošināti, aizsargāti un saņem kompensācijas. Šādas izpētes mērķis būtu veicināt paraugprakses izmantošanu, sniedzot taisnīgu un atbilstošu juridisko un administratīvo atbalstu, izmaksājot kompensācijas un sedzot izmaksas, lai cietušie vai viņu ģimenes varētu piedalīties kriminālprocesā. Polisēs paredzēto noteikumu un izņēmumu skaidrība jānovērtē, ņemot vērā klientu dažādo rakstītprasmes un izglītības līmeni, kā arī iespējamo invaliditāti. Skaidri jāinformē par noteikumiem ceļojumu apdrošināšanas polisēs, kas nosaka, ka apdrošinājums nedarbojas vai darbojas tikai daļēji gadījumos, kad apdrošinātā persona ir lietojusi alkoholu un šādos apstākļos veicinājusi nelaimes gadījumu, taču apdrošināšanas uzņēmumus vienlaikus jāmodina šajā jomā ievērot līdzsvaru, ņemot vērā to, ka daudzi cilvēki atvaļinājuma laikā mērenās devās lieto alkoholu, un apsvērt jau zināmu metožu izmantošanu alkohola līmeņa noteikšanai organismā, kā, piemēram, tiek darīts ceļu satiksmē. Dalībvalstīm joprojām ir pienākums nodrošināt kompensāciju atbilstoši ES Direktīvas par kompensācijām noteikumiem. Taču tas neatbrīvo apdrošināšanas sabiedrības no savas primārās atbildības īstenošanas.

4.5.11 EESK uzskata, ka jāizveido ES līmeņa uzraudzības grupa, kura aptvertu cietušos un viņu ģimenes, cietušo atbalsta grupas un attiecīgās nevalstiskās organizācijas, arodbiedrības un uzņēmumu pārstāvjus un kura sekmētu pastāvīgu uzraudzību, apmācību izstrādi un darbotos kā virzītājspēks attieksmes maiņas panākšanai pret cietušajiem.

4.5.12 Cietušo tiesību atzīšana būtu jāiekļauj arī ES politikas programmās un priekšlikumos tiesību aktiem citās atbilstošās jomās. Tas ļautu nodrošināt progresu šajā jomā.

⁽¹³⁾ Saskaņā ar Victim Support Europe sniegto informāciju.

4.6. Taisnīgums un kompensācijas

4.6.1 Nepieciešams labāks līdzsvars starp apsūdzēto un cietušo tiesībām. Šobrīd cietušajiem tiek sniegts mazāks atbalsts un viņiem ir mazāk tiesību. EESK aicina Komisiju un dalībvalstis paredzēt pasākumus, kas ļautu cietušajiem efektīvi pārsūdzēt attiecīgo lēmumu, ja viņi nav saņēmuši informāciju, atbalstu un citas minimālās tiesības un nosacījumus, kas paredzēti direktīvā.

4.6.2 Cietušā tiesības tikt uzklautam kriminālprocesā un sniegt pierādījumus ir vienas no cilvēktiesībām un objektīva tiesas procesa būtisks priekšnosacījums. Šīs tiesības jau ir spēkā dažās dalībvalstīs, un būtu jānosaka visā ES teritorijā. Šajā saistībā ES tiesību aktos būtu jāņem vērā un apņēmīgi jāveicina efektīvu programmu izveide liecinieku aizsardzībai.

4.6.3 Ir jāgarantē apsūdzētā tiesības, taču ir jāatzīst un jāatbalsta cietušā un viņa ģimenes leģitīmās intereses. Cietušajiem jābūt tiesībām saņemt tāda paša līmeņa juridisko un administratīvo atbalstu. EESK atzinīgi vērtē to, ka atzītas cietušo tiesības saņemt juridisku palīdzību, ja tiesas procesā viņiem ir lietas dalībnieka statuss, kas tādējādi ļauj īstenot viņiem direktīvā noteiktās tiesības. EESK uzskata, ka minētajam atbalstam jābūt pieejamam arī cietušā ģimenei un oficiāli atzītai uzticības personai, ja cietušais ir miris vai ja viņam nepieciešams ļoti nozīmīgs atbalsts, lai viņš varētu īstenot savu tiesības spēju un rīcības spēju, piedaloties tiesas procesā, un aicina Komisiju veikt izpēti par juridiskās palīdzības un atbalsta nosacījumiem cietušajiem un viņu ģimenēm visā ES teritorijā, lai iespējamos turpmākos pasākumos atbalsts tiktu attiecināts arī uz šo jomu.

4.6.4 EESK pauž bažas par dažās dalībvalstīs pastāvošiem būtiskiem šķēršļiem saistībā ar cietušo cilvēku mirstīgo atlieku repatriāciju. Mirušo cilvēku ģimenēm bieži tiek liegtas tiesības aizvest ģimenes locekli apglabāt viņa valstī, vai arī tām ir gadiem ilgi jāgaida un pirms mirstīgo atlieku atdošanas jāizpilda sarežģītas tiesas procedūras. Papildus ģimenes bēdām tas rada neizmērojamas sāpes un frustrāciju. EESK iesaka Eiropas Komisijai izstrādāt kopīgas procedūras pārrobežu noziegumos cietušo cilvēku mirstīgo atlieku transportam un repatriācijai skaidri noteiktā un ierobežotā termiņā⁽¹⁴⁾; minētajām procedūrām būtu augstāks juridiskais spēks nekā valsts vai reģiona tiesību normām.

4.6.5 EESK atzinīgi vērtē cietušo tiesības saņemt atbildzinājumu par ceļu, izmitināšanas un uzturēšanās izmaksām, kas cietušajam radušās, apmeklējot tiesas prāvu liecinieka vai cietušā statusā. EESK pieņem, ka minētais nosacījums attiecas arī uz cietušā ģimenes locekļiem, ja cietušais ir ticis nogalināts, taču uzskata, ka šis nosacījums būtu jāattiecinā plašākā mērā arī uz to cietušo ģimenēm un uzticības personām, kuriem nepieciešams ievērojams atbalsts savas tiesības spējas un rīcības spējas īstenošanā, un ka šāda garantija būtu jāsniedz valstij.

4.6.6 Rakstiska apstiprinājuma izsniegšana par to, ka saņemts ziņojums par noziedzīgu nodarījumu, jānosaka par pamata minimālo standartu. Atbilstīgi Eiropas Cilvēktiesību

tiesas lēmumam valstij ir pienācīgi jāizmeklē sūdzība, ko iesniedzis cietušais.

4.6.7 EESK uzskata, ka gadījumos, kad aizdomās turamais izdarījis noziedzīgu nodarījumu citā dalībvalstī, jābūt noteikumiem, lai nodrošinātu, ka izdošanas procedūru nebloķē attiecīgās valsts iekšējās tiesvedības process pret to pašu aizdomās turamo, ja pēdējais minētais tiesvedības process ir par mazāk smagu lietu nekā ārvalstīs notiekošā tiesvedība. Minētais valsts iekšējās tiesvedības process jāizskata paātrinātā kārtībā vai arī jāatliek uz laiku, kamēr notiek ārvalstu tiesas process.

4.6.8 EESK uzskata: gadījumā, ja tiek pieņemts lēmums neieņrosināt lietu, jābūt tiesībām uz neatkarīgu lēmuma pārskatīšanu. Šīs tiesības būtu efektīvākas, ja cietušais piedalītos konsultācijās pirms šāda lēmuma pieņemšanas.

4.6.9 EESK atzīst, ka finansiāla kompensācija nevar atsvērt noziedzīga nodarījuma nodarīto ļaunumu, tāpēc bieži vien ļoti svarīga ir cietušā atzīšana un respektēšana. Cietušajiem ir tiesības saņemt kompensāciju, taču viņi bieži vien to nezina vai arī viņus attur sarežģītais kompensācijas pieprasīšanas process. Bieži vien pārrobežu lietās ir neiespējami saņemt kompensāciju par miesas bojājumu nodarīšanu, ja vien cietušais vai viņa ģimene neieņrosina civiltiesisku procesu attiecīgās valsts jurisdikcijā, kas ir sarežģīti un dārgi. Jāveic vairāk pasākumu, lai nodrošinātu vienkāršāku un bezmaksas prasību iesniegšanas kārtību. EESK aicina Komisiju turpināt direktīvas par kompensāciju noziedzīgos nodarījumos cietušajiem pārskatīšanu, lai šajā jomā veiktu plašus nepieciešamos uzlabojumus, tostarp apsvērtu ES līmeņa sistēmu kompensācijām par nodarītajiem miesas bojājumiem.

4.6.10 Minētās pārskatīšanas ietvaros EESK aicina Komisiju īpaši aplūkot jautājumu par kompensācijām cietušajiem, kas guvuši ievainojumus ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu rezultātā. EESK norāda uz veiksmīgajiem piemēriem, kas dažās dalībvalstīs pastāv kompensāciju un atbalsta sniegšanas jomā cietušajiem. Piemēram, atbalstam un kompensācijām cietušajiem tiek izmantota ievērojama daļa no soda naudas, kas iekasēta par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem. Ņemot vērā to, ka ceļu satiksmes negadījumi ir galvenais iegūtas invaliditātes cēlonis, šo kompensācijas shēmu izstrādē, īstenošanā un pārvaldībā būtu jāiesaista organizācijas, kas pārstāv cilvēkus ar invaliditāti.

4.6.11 Jāapsver arī avansa maksājumu garantēšana, lai sniegtu atbalstu cietušajiem un viņu ģimenēm uzreiz pēc negadījuma notikšanas, proti, brīdī, kad rodas vislielākie izdevumi.

4.6.12 EESK atzinīgi vērtē direktīvā iekļautos priekšlikumus par atjaunojošo justīciju, taču uzskata, ka sniegtā definīcija ir pārāk šaura un ka nepieciešams uzsvērt to, ka pastāv vairākas iespējas, kā atjaunot taisnīgumu bez iesaistīto apsūdzēto un cietušo personu tieša kontakta. EESK apstiprina, ka visos

⁽¹⁴⁾ Skatīt 1. zemsvītras piezīmi.

gadījumos primārā uzmanība jāpievērš cietušā un viņa ģimenes interesēm un aizsardzībai. Stingri aizsardzības pasākumi ir ļoti svarīgi, taču atzinīgi vērtējami būtu arī pasākumi, lai nodrošinātu, ka valsts veicina cietušo nosūtīšanu uz attiecīgi apmācītiem atbalsta dienestiem. EESK norāda, ka šobrīd tikai ļoti neliels skaits dalībvalstu nodrošina finansējumu atjaunojošajai justīcijai, un iesaka Komisijai atbalstīt izmēģinājuma projektus, lai izstrādātu standartus un apmācības taisnīguma atjaunošanas jomā, kas ļautu gūt apjomrādītus ietaupījumus un atbalstīt paraugprakses apmaiņu.

4.6.13 EESK norāda, ka tiesību aizsardzības iestādes visā ES teritorijā katru gadu pārdod lielu apjomu “zagta īpašuma”, ko policija nav atgriezusi īpašniekiem. Vēl viena problēma ir nepieļaujama kavēšanās īpašuma atdošanā atpakaļ tā īpašniekam⁽¹⁵⁾. EESK vēlas, lai tiktu stiprināti noteikumi par īpašuma atgūšanu, nosakot pārvaldes iestādēm par pienākumu sniegt konkrētus datus un kontaktinformāciju par personu, kas atbildīga par

īpašumu, un nodrošināt, ka īpašums tiek atdots atpakaļ īsā un iepriekš noteiktā termiņā.

4.7. Īstenošana un izpilde

4.7.1 Direktīvas noteikumu neievērošana rada ievērojamas saimnieciskas un sociālas sekas ne tikai cietušajiem un viņu ģimenēm, bet arī dalībvalstu ekonomikai, proti, zaudētu darba dienu veidā un radot spiedienu uz veselības aprūpes un citiem sociālajiem un juridiskajiem pakalpojumiem. Tāpēc ir būtiski, lai šie jaunie pasākumi cietušo un viņu ģimenes atbalstam tiktu pienācīgi īstenoti ar mērķi nodrošināt labāku un ātrāku atlabšanu.

4.7.2 EESK uzskata, ka priekšlikumos jāiekļauj efektīvi pasākumi, kas nodrošinātu, ka visā ES teritorijā tiek ievēroti minimālie standarti. Nepieciešami tādi pasākumi, kas nodrošina pastāvīgu uzraudzību un efektīvu īstenošanu apvienojumā ar preventīviem sodiem, lai novērstu direktīvas neievērošanu.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ Cietušo atbalsta dienesti visā ES teritorijā regulāri saņem sūdzības no cietušajiem par to, ka tiesību aizsardzības iestādes kavējas ar īpašuma atgriešanu cietušajiem.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par minimālajām drošības un veselības aizsardzības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskam, ko rada fizikāli faktori (elektromagnētiskie lauki) (20. atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē)”

COM(2011) 348 galīgā redakcija – 2011/0152 (COD)

(2012/C 43/10)

Vienīgā ziņotāja: **LE NOUAIL-MARLIÈRE kdze**

Eiropas Savienības Padome 2011. gada 22. jūlijā un Eiropas Parlaments 2011. gada 13. septembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par minimālajām drošības un veselības aizsardzības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskam, ko rada fizikāli faktori (elektromagnētiskie lauki) (20. atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē)”

COM(2011) 348 galīgā redakcija – 2011/0152 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 8. novembrī (vienīgā ziņotāja: **LE NOUAIL MARLIÈRE kdze**).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (2011. gada 7. decembra sēdē), ar 144 balsīm par, 45 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja skatāmo direktīvu iesaka pieņemt un pēc iespējas ātrāk transponēt dalībvalstu tiesību aktos.

1.2 Taču Komiteja uzskata, ka vistuvākajā laikā būtu jāpieņem piesardzības princips, kurā ņemti vērā apdraudējumi, ko rada ar siltumefektiem nesaistīta elektromagnētisko lauku starojuma bioloģiskā iedarbība. Ilgtermiņā ir pilnībā jānodrošina darba ņēmēju veselības aizsardzība augstā līmenī, ieviešot vislabākās par saimnieciski pieņemamu cenu pieejamās tehnoloģijas. Komiteja pauž cerību, ka direktīvas tekstā tiks iekļauts attiecīgs nosacījums.

1.3 Komiteja atbalsta Komisijas iniciatīvu paredzēt robežvērtības, tādējādi piesardzības principu padarot efektīvu un ticamu, taču pilnīgas šīs pieejas efektivitātes nodrošināšanai robežvērtības iesaka noteikt, pamatojoties uz tām robežvērtībām, kuras piemēroja, transponējot Direktīvu Nr. 2004/40/EK (Austrijā, Čehijas Republikā, Slovākijā, Lietuvā, Latvijā, Igaunijā un Itālijā). Komiteja uzsver, ka jānostiprina tādu zinātnisko struktūru neatkarība, kas iesaistīta darbā ar mērķi noteikt elektromagnētiskā starojuma iedarbības uz darba ņēmējiem robežvērtības, šā starojuma ietekmi un sekas saistībā ar sabiedrības veselību, kā arī šim starojumam pakļauto darba ņēmēju veselības aizsardzības pasākumus.

1.4 Minēto struktūru locekļu vidū ir jāizskauz interešu konflikti, kas saistīti ar viņu pētniecības darba finansēšanu un

viņu iecelšanu (procedūras un piedāvājumu konkursi, neatkarīgu publisko pētniecības institūtu iesaistīšana).

1.5 Komiteja piekrīt, ka profesijām, kurās izmanto medicīnisko magnētiskās rezonanses attēlveidošanu (MRA), ir vajadzīgs atbrīvojums, bet tam jābūt laika ziņā ierobežotam, un vienlaikus jāpieskir vairāk līdzekļu jaunu, darba ņēmēju aizsardzībai pret elektromagnētisko lauku iedarbību paredzētu, tehnoloģiju un alternatīvu metožu izstrādei. Jānodrošina, ka darba ņēmējiem, uz kuriem attiecas atbrīvojums, ir pieejami pastiprināti aizsardzības pasākumi, īpaša medicīniskā uzraudzība un civiltiesiskā apdrošināšana gadījumiem, kad ievērojamas elektromagnētisko lauku iedarbības rezultātā ir pieļautas kļūdas darba izpildē. Tāpat Komiteja uzskata, ka iepriekš minētie principi jāattiecina ne tikai uz medicīnas darbiniekiem, bet arī uz visiem citiem darba ņēmējiem, uz kuriem saskaņā ar priekšlikuma 3. pantā minēto atbrīvojumu varētu neattiekties vispārējie direktīvas noteikumi.

2. Ievads

2.1 Izskatāmā priekšlikuma mērķis ir grozīt Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvu 2004/40/EK par minimālajām drošības un veselības aizsardzības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskam, ko rada fizikāli faktori (elektromagnētiskie lauki). Direktīvas transponēšanas termiņš dalībvalstu tiesību aktos sākotnēji bija 2008. gada 30. aprīlis. Tajā nav apskatīta visas sabiedrības veselības aizsardzība. Ņemot vērā medicīniskās magnētiskās rezonanses attēlveidošanas (MRA) metodes specifiku un nepieciešamību turpināt direktīvas ietekmes novērtējumu izstrādi, Eiropas Komisija ierosināja pagarināt direktīvas transponēšanas termiņu līdz 2012. gada 30. aprīlim, un šis termiņš ir apstiprināts.

2.2 Izskatāmais priekšlikums ir 2004. gada direktīvas pārstrādāta redakcija; tajā paredzēta jauna iedarbības robežvērtību sistēma un zemas frekvences diapazona radītās iedarbības vērtību sistēma un tā mērķis ir novērst tiešu un netiešu ietekmi, kas saistīta ar darba ņēmēju pakļaušanu elektromagnētiskā lauka iedarbībai, bet vienīgi attiecībā uz apzināto ietekmi īstermiņā. Tajā, piemēram, nav apskatīts iespējamais risks, ko rada zināma zemo frekvenču diapazona iedarbība, kas nav saistīta ar siltumefektiem.

2.3 Ņemot vērā īpašo pielietojumu medicīnā, medicīnas nozarēm, kurās izmanto MRA, ir piešķirts atbrīvojums. Turklāt atbrīvojums no direktīvā minētajiem aizsardzības standartiem ir piešķirts arī bruņotajiem spēkiem, un dalībvalstis "īpašos gadījumos" drīkst īslaicīgi pārsniegt noteiktās vērtības.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Komiteja nebija saņēmusi atzinuma pieprasījumu par 2004. gada direktīvu, bet 2008. gadā saņemts šāds pieprasījums par priekšlikumu pagarināt direktīvas transponēšanas termiņu par četriem gadiem. Attiecīgajā atzinumā ⁽¹⁾ EESK

— līdīgi kā 1993. gada atzinumā ⁽²⁾ "aicina Komisiju veikt zinātniskus pētījumus, lai noteiktu, cik lielā mērā darba ņēmēja veselību apdraud tādi apstākļi (...) kā (...) elektromagnētiskā lauka iedarbība (tai skaitā ilggadīga iedarbība)".

— norāda, ka "pašlaik dalībvalstīs darba ņēmēju aizsardzība pret elektromagnētiskā lauka iedarbību ievērojami atšķiras" un "uzlabota direktīvas teksta steidzama izstrāde, lai nodrošinātu visiem darba ņēmējiem atbilstošu aizsardzību (...), jāuzskata par prioritāti".

3.2 Zinātniskie pētījumi ļāvuši noskaidrot, ka elektromagnētiskie lauki var radīt kaitējumu veselībai, konkrēti:

3.2.1 Statiski magnētiskie lauki var radīt ādas reakcijas, izmaiņas elektrokardiogrammā (bez sekām, ja intensitāte nepārsniedz 2T ⁽³⁾), tādas sūdzības kā slikta dūša, gaismas plankumu izjūta, reiboni u.c., kas novērotas jau tad, ja lauka intensitāte ir 1,5T ⁽⁴⁾.

3.2.1.1 Zemo frekvenču lauki (< 10 MHz) organismā var izraisīt elektrofizioloģiskas reakcijas, kas rada redzes

traucējumus ("fosfēnus"), nervu un muskuļu audu kairinājumus, asinsrites problēmas utt. ⁽⁵⁾

3.2.2 Augstas frekvences lauki (100kHz vai vairāk): tā kā bioloģiskie audi absorbē enerģiju, rodas hipertermija.

3.2.3 Var būt arī netieša, bet darba ņēmēju veselībai un drošībai kaitīga ietekme, piemēram, sprādziens vai ugunsgrēks, ko rada elektriskais loks, mehāniskais trieciens no feromagnētiskiem priekšmetiem, elektronisko sistēmu disfunkcija, negatīva ietekme uz elektromagnētiskā lauka visvairāk apdraudētajiem darba ņēmējiem, piemēram, uz personām, kurām ir medicīnas implantī, kuras nēsā elektroniskas ierīces, kā arī uz grūtniecēm un vēža slimniekiem, kuri iziet ārstniecības kursu, u.c.

3.3 Par zemas frekvences lauku fizioloģisko ietekmi, kas nav saistīta ar siltumefektu un izpaužas vidējā termiņā, noris būtiskas debates.

3.3.1 Ir aizdomas par šādu risku: nervu un endokrīnās sistēmas traucējumi (hormoni, melatonīns), deģeneratīvās nervu slimības (Pārkinsona, Alcheimera slimība, sklerozes), ietekme uz reproduktīvo veselību un cilvēku un/vai dzīvnieku attīstību (spontānā aborta un malformāciju risks) un liela varbūtība saslimt ar vēzi (smadzeņu audzēji, bērnu leukēmija).

3.3.2 PVO Starptautiskā Vēža izpētes aģentūra (IARC – *International Agency for Research on Cancer*) 2001. gadā, pamatojoties uz bērnu leukēmijas iespējamo risku, un 2011. gadā, pamatojoties uz *Interphone* pētījumu (aizdomas par augstu risku saslimt ar gliomu, ļaundabīgu smadzeņu vēzi), zemas frekvences elektromagnētiskos laukus un radiofrekvences elektromagnētiskos laukus klasificējusi 2b kategorijā kā "cilvēkam iespējami kancerogēnus".

3.4 Pavisam nesenajā Huss ziņojumā ⁽⁶⁾ izteikts brīdinājums par bioloģisko ietekmi, kas nav saistīta ar siltumefektiem un ir potenciāli kaitīga augiem, kukaiņiem un dzīvniekiem, kā arī cilvēka organismam; šī ietekme saistīta ar elektromagnētisko lauku iedarbību, arī gadījumos, kad iedarbības līmenis ir zemāks par robežvērtībām, kuras ieteikusi Starptautiskā komisija aizsardzībai pret nejonizējošo starojumu (ICNIRP ⁽⁷⁾) un kuru lielākā daļa iekļauta izskatāmajā Eiropas Komisijas direktīvas priekšlikumā.

⁽¹⁾ EESK atzinums, OV C 204/110, 09.08.2008, 110. lpp.

⁽²⁾ No atzinuma par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai par minimālajām drošības un veselības aizsardzības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskam, ko rada fizikāli faktori", OV C 249, 13.09.1993.

⁽³⁾ Elektromagnētisko lauka intensitāti izsaka teslās, kuru simbols ir T. Tesla ir starptautiska vienība magnētiskā lauka indukcijas mērīšanai un atbilst vienam vēberam uz kvadrātmētru.

⁽⁴⁾ WILÉN J 2010 — WILÉN J, DE VOCHT F. 2010. *Health complaints among nurses working near MRI scanners — A descriptive pilot study*. Eur J Radiol. 2010. gada 13. oktobris.

⁽⁵⁾ ICNIRP *Guidelines for limiting exposure to time-varying electric, magnetic, and electromagnetic fields (up to 300 GHz)*. Health Physics, 74, 1998. gada 4. aprīlis, 494–522; 494–522 - <http://www.icnirp.de/documents/emfgdl.pdf>

⁽⁶⁾ Elektromagnētisko lauku potenciālais apdraudējums un to ietekme uz vidi, 2011. gada 6. maijs — Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Vides, lauksaimniecības un teritoriālo lietu komisija. Dokuments 12608, 3. lpp., <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/WorkingDocs/Doc11/EDOC12608.htm>

⁽⁷⁾ *International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection*.

3.5 Šajā ziņojumā, kas balstīts uz zinātniskās izpētes daudzo rezultātu apkopojumu analīzi un visu iesaistīto pušu (zinātnieku, Eiropas Vides aģentūras, NVO, pilsonisko apvienību, uzņēmēju u.c.) uzklaušīšanu, secināts, ka ES jāizstrādā ALARA (*As low as reasonably achievable*) veida piesardzības princips, efektīvi preventīvi pasākumi, ka arī jāpārskata pašreizējās robežvērtības, negaidot, ka tiks apstiprināti visi zinātnisko un klīnisko pētījumu rezultāti, jo kavēšanās varētu radīt ļoti augstas veselības aizsardzības un saimnieciskās izmaksas, kā tas bija agrāk, piemēram, saistībā ar azbestu, polihlorbifenilu un tabaku.

3.6 Pēc minētā ziņojuma Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja pieņēma rezolūciju⁽⁸⁾, kurā "attiecībā uz visa veida un diapazona elektromagnētisko lauku starojumu standartiem un robežvērtībām ieteikts piemērot piesardzības principu ALARA (*As low as reasonably achievable*), proti, viszemāko līmeni, kādu ir reāli iespējams panākt". Rezolūcijā arī norādīts, ka saistībā ar cilvēku veselību "piesardzības princips jāpiemēro, ja zinātniskais novērtējums risku neļauj noteikt pietiekami noteikti". Ieteikumi sagatavoti, "ņemot vērā ne tikai elektromagnētisko lauku iedarbības vai starojuma tā dēvēto termisko ietekmi, bet arī ar siltumefektiem nesaistītu vai bioloģisku ietekmi". Ir jārikojas, "jo iedzīvotāji pakļauti arvien plašākai iedarbībai (...), ja netiks ņemti vērā agrīnie brīdinājumi, rīcības trūkums var radīt augstas saimnieciskās izmaksas un lielu kaitējumu cilvēkiem". Rezolūcijā uzsvērts, ka jānodrošina zinātnisko pētījumu pilnīga neatkarība un uzticamība, lai "novērtējums par iespējamo kaitīgo ietekmi uz vidi un cilvēka veselību būtu pārredzams un objektīvs". Visbeidzot rezolūcijā pausts aicinājums "pārskatīt ICNIRP noteikto elektromagnētisko lauku iedarbības pašreizējo standartu zinātnisko pamatojumu, kurā vērojamas būtiskas nepilnības".

3.7 Sociālo partneru nesen paustajos un pamatotajos viedokļos par direktīvas priekšlikumu galvenokārt uzsvērti šādi aspekti:

- jāņem vērā visas darba ņēmēju kategorijas un jāpieņem ES tiesību akti par darba ņēmēju pakļaušanu elektromagnētisko lauku iedarbībai;
- nav iebildumu pret izņēmumu piemērošanu darba ņēmējiem, kas izmanto MRA, ar nosacījumu, ka izņēmums ir laika ziņā ierobežots (šajā direktīvā tas tā nav) un ka papildus paredzēta īpaša medicīniskā uzraudzība;
- bažas par darba ņēmēju aizsardzību pret ietekmes risku ilgtermiņā (direktīvas priekšlikumā tas nav ņemts vērā),

ierosinot izveidot forumus, kuros ICNIRP eksperti un ES dalībvalstu eksperti varētu apmainīties viedokļiem.

3.8 Neraugoties uz iespējamo ietekmi uz cilvēka veselību, līdz šim nav izstrādāts neviens ES tiesību akts, kas ļautu ES teritorijā saskaņot darba ņēmēju aizsardzību pret elektromagnētisko lauku iedarbību.

3.9 EESK vēlreiz uzsver, ka ir vajadzīgi tiesību akti, kas aizsargā darba ņēmējus pret elektromagnētisko lauku iedarbību jomā, kur zinātnes atziņas un metodoloģija vēl neļauj izdarīt galīgos secinājumus, lai gan daži zinātnisko pētījumu rezultāti apstiprina elektromagnētiskā lauka negatīvo ietekmi uz darba ņēmējiem. Dažādos pētījumos šādas ietekmes apjoms un līmenis atšķiras.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Eiropas Komisija izvēlējusies balstīt priekšlikumu direktīvai nevis uz ALARA veida vispārīgākas piesardzības principu, bet gan uz pieaugošu piesardzību atkarībā no robežvērtībām; cilvēka veselības labad jāpiemēro visi vajadzīgie piesardzības pasākumi, lai darba ņēmējus nepakļautu ilgtermiņa ietekmes riskiem; par šādu risku varbūtību liecina daudzi zinātniskie pētījumi, taču divas zinātniskās komisijas, t.i., ICNIRP un SCENIHR⁽⁹⁾, tos vienkārši noraida. Jāuzsver, ka tas pirmām kārtām izskaidrojams ar to, ka pēdējos gados ir veikti tikai nedaudzi zinātniskie pētījumi par darba ņēmējiem, jo zinātnieki ir pievērsušies galvenokārt jautājumam par apdraudējumiem, ko rada cilvēku pakļaušana mobilo sakaru sistēmām.

4.2 Vēl viena argumenta, kuru minētās struktūras bieži izmanto un kurš liek noraidīt jebkāda veida ilgtermiņa ietekmi, pamatā ir tas, ka trūkst zināšanu par bioloģiskajiem mehānismiem, ar kuru starpniecību elektromagnētisko lauku iedarbība varētu ietekmēt dzīvos organismus. Minēto argumentu drīzāk vajadzētu izmantot, lai atbalstītu piesardzības principa piemērošanu, ja šāda ietekme vērojama regulāri, bet zinātnieki vēl nevar dot precīzus bioloģiskus skaidrojumus.

4.3 Šādā neskaidrā situācijā Komiteja uzskata, ka "ja ietekmi uz vidi ir iespējams samazināt, tā ir jāsamazina, piemēram, izmantojot vislabākās par saimnieciski pieņemamu cenu pieejamās tehnoloģijas".

⁽⁸⁾ Rezolūcija 1815 (2011) - <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/FRES1815.htm>

⁽⁹⁾ Scientific Committee on Emerging and Newly Identified Risks [Jaunu un nesen noteiktu risku zinātniskā komiteja].

4.3.1 Ir svarīgi, lai direktīvā noteiktais iedarbības līmenis nepārsniegtu vismaz robežvērtību, ko dalībvalstīs atzīti speciālisti ir minējuši savos pētījumos, kuru pamatā ir zinātniskas atziņas un kuri publicēti atbilstīgi zinātnisko darbu principiem.

4.4 Lietderīga atsauce ir Francijas Vides un darba drošības aģentūras (*l'Agence française de sécurité sanitaire de l'environnement et du travail* — AFSSET) atzinums. Tajā,

“Īpaši ņemot vērā

- vairākos pētījumos vērojamas metodoloģiskās nepilnības saistībā ar iedarbības raksturojumu eksperimentālos apstākļos,
- iespējamo ilgtermiņa ietekmi uz konkrētām patoloģijām un nepieciešamību iegūt vairāk informācijas par ilglaicīgas (hroniskas) iedarbības ietekmi,
- vajadzību turpināt pētījumus par iespējamo bioloģisko ietekmi gadījumos, kad iedarbības līmenis nav saistīts ar siltumefektu,”

2009. gadā ierosināts:

- 1) “nodrošināt kvalitatīvu metodoloģiju pētījumiem *in vitro* un *in vivo* galvenokārt attiecībā uz fizikāliem faktoriem

(iedarbības raksturojums, signālu veids), bet arī bioloģiskiem faktoriem (“aklie” eksperimenti, atbilstīgas pārbaudes, šķietami pozitīvu rezultātu noteikšana, atkārtoti eksperimenti, pietiekama statistiska jauda u.c.);

- 2) veikt pētījumus par dzīvnieku reprodukciju un attīstību vairākās paaudzēs (piemēram, par dzīvniekiem, kam ir nosliece uz slimībām, kurām ir noskaidroti cilvēka uzņēmības gēni — neirodeģeneratīvās slimības, atsevišķas vēža formas, autoimūnās slimības) un vienmēr salīdzināt rezultātus ar veselīgiem dzīvniekiem reālos iedarbības apstākļos, ievērojot visus kritērijus;
- 3) atkārtot dažus ziņojumā analizētos pētījumus, kas liecina par bioloģisku iedarbību, kura, iespējams, ir fizioloģiska (jo īpaši pētījumus par asins plūsmu smadzenēs);
- 4) izstrādāt pētījumus par frekvences joslām, kas nepārsniedz 400 MHz (jo īpaši par zemas frekvences ilglaicīgu ietekmi) un tām, kas pārsniedz 2,5GHz ⁽¹⁰⁾.”

4.5 Attiecībā uz piesardzības principu ļoti noderīga atsauce ir Nacionālā zinātnisko pētījumu centra (CNRS) Politehniskās skolas ekonometrijas laboratorijas (UMR 7176), Francija, pētniecības direktora *Olivier Godard* kga 2011. gada 31. maijā publicētais raksts “Piesardzības princips — noderīgs princips, kura piemērošana nav pienācīgi organizēta” ⁽¹¹⁾.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ AFSSET atzinums par jaunākajiem pētījumiem radiofrekvenču jomā,
http://www.afsset.fr/upload/bibliotheque/403036549994877357223432245780/09_10_ED_Radiofrequences_Avis.pdf

⁽¹¹⁾ http://www.gabrielperi.fr/IMG/article_PDF/article_a1246.pdf un
http://www.gabrielperi.fr/IMG/pdf/PubOlivier_Godard-precaution-0411.pdf

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par tiesībām piekļūt advokātam kriminālprocesa ietvaros un tiesībām sazināties pēc aizturēšanas”

COM(2011) 326 galīgā redakcija – 2011/0154 (COD)

(2012/C 43/11)

Vienīgais ziņotājs: **DE LAMAZE kgs**

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 1. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par tiesībām piekļūt advokātam kriminālprocesa ietvaros un tiesībām sazināties pēc aizturēšanas”

COM(2011) 326 galīgā redakcija – 2011/0154 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2011. gada 8. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (2011. gada 7. decembra sēdē), ar 181 balsīm par, 3 balsīm pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK ļoti atzinīgi vērtē minētās direktīvas mērķi. Pieņemot normatīvu aktu, kurā apkopota visjaunākā Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) prakse aizstāvības tiesību jomā, dažādās dalībvalstīs tiktu panākts nenoliedzams progress gan tiesiskās drošības, gan šo tiesību nodrošināšanas ziņā.

1.2 Aktīva palīdzība, ko kriminālprocesa pašā sākumā sniedz brīvi izvēlēts advokāts, ir taisnīgas tiesas garants. EESK, tāpat kā Komisija, raizējas par to, kā nodrošināt šo tiesību efektīvu īstenošanu.

1.3 Minētā iemesla dēļ un ņemot vērā to, ka direktīvas priekšlikumā noteiktie mērķi ir visnotaļ vērienīgi, EESK uztraucas par grūtībām, kādas radīsies saistībā ar to īstenošanu.

1.4 EESK pauž lielu nožēlu, ka tika atlikta juridiskās palīdzības instrumenta pieņemšana. Minētais instruments Padomes Ceļvedī bija saistīts ar tiesībām piekļūt advokātam, tāpēc, atliekot tā pieņemšanu, varētu tikt apdraudēta paredzēto tiesību efektivitāte.

1.5 Ierosinātās direktīvas mērķis ir tālejošs, jo pirmām kārtām tiek paplašinātas tiesības piekļūt advokātam, tās attiecinot uz aizdomās turētām personām.

1.5.1 Ja šādas tiesības principā jāpiešķir brīvības atņemšanas brīdī, tad, pēc EESK domām, ņemot vērā lojalitātes principu, kas ir svarīgāks par patiesības meklējumiem, katrai nopratinātai personai jābūt tiesībām izmantot advokātu, tiklīdz pret šo personu ir uzsākts process krimināllietā.

1.5.2 Tādēļ šķiet loģiski, ka, ņemot vērā tiesības neapsūdzēt sevi, personām, pret kurām ir uzsākts process, ir pieejams advokāts, bez kura klātbūtnes šo personu izteikumi nevar būt par pamatu notiesāšanai.

1.5.3 Šajā sakarā EESK atbalstītu izmaiņas terminoloģijā, proti, “aizdomās turētā persona” aizstāšanu ar “persona, pret kuru ir uzsākts process”, jo šis formulējums mazina neskaidrību un subjektivitāti.

1.6 Ierosinātās direktīvas mērķis ir tālejošs arī tādēļ, ka ar direktīvu paplašina tiesības piekļūt advokātam, kurš aktīvi palīdzēs personai, piemēram, nopratināšanas laikā.

1.7 EESK uzskata, ka direktīvas priekšlikumā paredzētās tiesības piekļūt advokātam ir savienojamas ar izmeklēšanas prasībām un, ja tās palīdz nodrošināt savāktu pierādījumu pieļaujamību, var pat atvieglot kriminālprocesa sekmīgu norisi, ja vien tiek ievēroti daži nosacījumi.

1.7.1 Pirmais nosacījums ir tas, ka direktīvā

— jāparedz advokāta tiesības būt klāt izmeklēšanas un pierādījumu vākšanas darbībās, kurās attiecīgās personas klātbūtne ir pieprasīta vienīgi tad, ja tas vajadzīgs aizstāvības tiesību aizsardzībai;

— jāparedz pieņemams periods, pēc kura beigām izmeklētāji var darboties bez advokāta klātbūtnes, ja tiek pierādīts, ka advokāts par to ir attiecīgi informēts;

- jāparedz, ka katra dalībvalsts nosaka pienācīgu laika periodu advokāta un viņa klienta sarunu ilgumam un biežumam, taču šīm sarunām jānotiek vismaz pirms katras nopratināšanas;
- jāparedz, ka katra dalībvalsts var īstenot gan izmeklēšanas, gan tiesvedības procedūras, atkāpjoties no dažiem zināmiem principiem, sevišķi gadījumos, kad ne pārāk smagi, taču ļoti izplatīti nodarījumi netiek apstrīdēti vai nav apstrīdami;
- jāatgādina, ka advokātiem jāievēro izmeklēšanas konfidencialitātes princips;
- jāparedz nevis tiesības sazināties ar trešo personu vai savas valsts konsulātu, bet gan tiesības informēt trešo personu vai savas valsts konsulātu.

1.7.1.1 Izmeklēšanas iestādēm arī turpmāk obligāti jākontrolē izmeklēšanas laiks un gaita.

1.7.1.2 Jebkurā gadījumā EESK uzskata, ka ir jāparedz atkāpe gadījumā, ja ir paredzams, ka tiks traucēta izmeklēšanas sekmīga norise.

1.7.2 Otrais nosacījums ir tas, ka valstīm jāizveido struktūras, kas ārkārtas apstākļos ļauj nekavējoties piekļūt citam advokātam, ja izvēlētais advokāts nav uzreiz pieejams.

1.8 Tā kā aizstāvībai tiek piešķirtas jaunas tiesības, EESK aicina Padomi izstrādāt pamatnostādnes attiecībā uz upuru tiesību aizsardzības uzlabošanu, lai nodrošinātu līdzsvaru. Upuriem jābūt iespējai saņemt advokāta palīdzību gadījumos, kad izmeklēšanas iestādes tos nopratina, un it sevišķi tad, kad viņi tiek konfrontēti ar apsūdzēto personu, kura var saņemt tādu palīdzību.

2. Vispārīga informācija un direktīvas priekšlikuma kopsavilkums

2.1 Padome ir atzinusi, ka līdz šim ES līmenī nav darīts pietiekami daudz, lai aizsargātu personu pamattiesību ievērošanu kriminālprocesā. Minēto tiesību stiprināšanai Tieslietu padome 2009. gada 30. novembrī pieņēma rezolūciju par Ceļvedi. Minētajā Ceļvedī, kas bija pievienots Stokholmas programmai, Komisija tika aicināta iesniegt priekšlikumus pasākumiem saistībā ar šādiem jautājumiem:

- (A) tiesības uz mutisko un rakstisko tulkojumu;
- (B) informācija par tiesībām un izvirzīto apsūdzību;
- (C) tiesības uz piekļuvi advokātam un juridisku palīdzību;

(D) saziņa ar ģimenes locekļiem, darba devēju un konsulārajām iestādēm;

(E) īpaši aizsargpasākumi aizdomās turētām vai apsūdzētām personām, kas nav aizsargātas.

2.2 Pirmais solis bija tas, ka tika pieņemta Direktīva 2010/64/ES par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu (A pasākums).

2.3 Otrais solis būs pašlaik apspriešanā esošā direktīva par tiesībām uz informāciju⁽¹⁾; ar minēto direktīvu noteiks minimuma standartus attiecībā uz tiesībām saņemt informāciju par savām tiesībām un izvirzītajām apsūdzībām, kā arī tiesībām piekļūt lietas materiāliem (B pasākums).

2.4 Šajā atzinumā izskatāmās direktīvas priekšlikums ir minētā tiesību aktu kopuma trešais pasākums. Tajā atspoguļojas Komisijas lēmums vienkopus izskatīt tiesības uz piekļuvi advokātam un tiesības sazināties (D). Savukārt juridiskās palīdzības jautājumu, kas Padomes Ceļvedī bija saistīts ar tiesībām piekļūt advokātam, ir paredzēts izskatīt vēlāk, proti, 2013. gadā. Tāpat kā iepriekšējo pasākumu gadījumā, arī šoreiz Komisija nolēma, ka šīs tiesības varēs izmantot personas, kas aizturētas, pamatojoties uz Eiropas apcietināšanas orderi.

2.5 Direktīvas priekšlikuma uzdevums ir nodrošināt ES Pamattiesību hartas, jo sevišķi tās 4., 6., 7. un 47. panta, piemērošanu, pamatojoties uz Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (ECK) 3. un 6. pantu, kas īpaši paredz ļaunprātīgas izturēšanās aizliegumu un tiesības piekļūt advokātam atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) interpretācijai.

2.6 Tajā ir paredzēts, ka katrai personai, kas tiek turēta aizdomās vai ir apsūdzēta, visīsākajā laikā ir piekļuve advokātam. Neatkarīgi no tā, vai brīvība ir atņemta vai ne, personai jābūt iespējai advokāta palīdzību izmantot jau nopratināšanas sākumā (3. pants).

2.6.1 Advokāts ar jautājumiem un piezīmēm aktīvi piedalās nopratināšanā un tiesas sēdēs. Viņam ir tiesības piedalīties visās izmeklēšanas vai pierādījumu vākšanas darbībās, kurās aizdomās turētās vai apsūdzētās personas klātbūtne ir skaidri pieprasīta vai atļauta, izņemot, ja savācāmie pierādījumi varētu tikt izmainīti, izņemti vai iznīcināti laikā, kas advokātam ir nepieciešams, lai ierastos. Advokātam ir piekļuve apcietinājuma vietai, lai tur pārbaudītu brīvības atņemšanas apstākļus (4. pants).

2.7 Priekšlikumā ir arī paredzētas tiesības pēc aizturēšanas sazināties ar trešo personu vai savas valsts konsulātu (5. un 6. pants), lai paziņotu par brīvības atņemšanas faktu.

⁽¹⁾ OV C 54, 19.02.2011., 48.–50. lpp.

2.8 Atkāpes no direktīvas priekšlikumā paredzētajām tiesībām (8. pants) ir pieļaujamas tikai izņēmuma gadījumos. Tiesu iestādei lēmums jāpieņem katrā gadījumā atsevišķi, un tas nevar būt pamatots tikai ar nodarījuma smaguma pakāpi.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 EESK atzinīgi vērtē politikas pārorientāciju, ko iezīmēja 2009. gada 30. novembrī Padomes pieņemtais Ceļvedis, ar kuru paredz nostiprināt pamattiesības kriminālprocesā.

3.2 Atzinumā izskatāmais priekšlikums, ar ko nosaka minimālos noteikumus (dalībvalstu rīcībā ir iespēja pieņemt stingrākus noteikumus), atbilst ECT tiesu prakses jaunākajām tendencēm un ir vērsts uz valstu kriminālprocesu saskaņošanu atbilstīgi lejupejai pieejai.

3.3 Valstu tiesību aktos izklāstītās aizstāvības tiesības vēl ir ļoti atšķirīgā mērā aizsargātas. Lai izveidotu kopēju tiesību telpu un nostiprinātu valstu tiesu iestāžu savstarpējo uzticēšanos, ir jāizstrādā vienoti noteikumi, kas būtu piemērojami visā ES. EESK uzskata, ka īpaši svarīgi ir īstenot šos mērķus, kas vienlaikus ir nepieciešams personu brīvas pārvietošanās nosacījums un sekas.

3.4 EESK arī uzsver, ka ir steidzami jāsamazina strīdu skaits, jo tie noslogo ECT un rada finanšu sankcijas valstīm.

3.5 Tomēr EESK vēlas atgādināt, ka šos noteikumus varēs piemērot un pilnībā īstenot tikai tad, ja tajos saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 82. panta 2. punktu būs ņemtas vērā atšķirīgās dalībvalstu tiesību tradīcijas un tiesību sistēmas (apsūdzības un izmeklēšanas procedūras). Komiteja uzskata, ka šis aspekts ir jāizpēta sīkāk.

3.6 Par metodi un likumdošanas grafiku

3.6.1 EESK nav pārliecināta, kāda ir pievienotā vērtība tam, ka kopā tiek izskatītas tiesības piekļūt advokātam un tiesības sazināties ar trešām personām. Principā tiesības sazināties ar trešām personām nav saistītas ar aizstāvības tiesību aizsardzību.

3.6.2 Taču EESK pauž nožēlu, ka tiesības piekļūt advokātam

— nav saistītas ar tiesībām uz informāciju kriminālprocesa laikā (B);

— ir aplūkotas šķirti no juridiskās palīdzības jautājuma, lai gan Padomes Ceļvedī minētās tiesības tika skatītas kopā.

3.6.3 Lai gan EESK saprot, kāpēc ir atlikta juridiskās palīdzības jautājuma izskatīšana, tā nepiekrīt Komisijas lēmumam

noteikt principus, pirms tiek paredzēti finanšu līdzekļi to īstenošanai. Lai arī finansiālā ietekme pati par sevi nevar attaisnot to, ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pants atbilstoši ECT interpretācijai netiek īstenots, pastāv risks, ka tiks samazināta paredzēto tiesību efektivitāte.

3.6.4 EESK pauž bažas arī tāpēc, ka ietekmes novērtējumā, kas papildina direktīvas priekšlikumu, tādas direktīvas piemērošanas izmaksas ir pārāk zemu novērtētas.

3.6.5 Lai gan EESK neiebilst pret to, ka Eiropas apcietināšanas ordera izpildes laikā jābūt pieejamiem diviem advokātiem (vienam jābūt pieejamam izsniegšanas dalībvalstī, otram — izpildes dalībvalstī), tai nav skaidrs, kā tiks finansēts šāds pasākums.

3.7 Par lietas būtību

3.7.1 Tiesības piekļūt advokātam attiecinātas arī uz aizdomās turētām personām (2. un 3. pants)

3.7.1.1 Direktīvas priekšlikuma galvenais ieguldījums ir tas, ka tiesības piekļūt advokātam tiek attiecinātas arī uz aizdomās turētām personām.

3.7.1.2 Pašlaik ECT jaunākā tiesu prakse dažkārt tiek interpretēta pretrunīgi. EESK uzskata, ka piekļuve advokātam jānodrošina, sākot no brīvības atņemšanas brīža.

3.7.1.3 Atkāpes no tā pieļaujamas tikai tad, ja pret nopratināmo personu ir uzsākts process, jo saskaņā ar lojalitātes principu, ko piemēro patiesības meklējumos, šādu personu vairs nevar nopratināt kā vienkāršu liecinieku un šai personai ir tiesības uz advokāta palīdzību.

3.7.1.4 Šāda pieeja atbilst jaunākajai tiesu praksei.

3.7.2 Tiesību uz piekļuvi advokātam saturs (4. pants)

3.7.2.1 Advokāta aktīva līdzdalība nopratināšanā (2. pants)

3.7.2.1.1 EESK atzinīgi vērtē to, ka direktīvas priekšlikumā uzmanība ir pievērsta efektīvas advokāta palīdzības nodrošināšanai, jo advokāts nopratināšanā un tiesas sēdēs varēs uzdot jautājumus, pieprasīt paskaidrojumus un izteikt piezīmes. Ņemot vērā dažādu tiesu sistēmu īpatnības, EESK uzskata, ka katra dalībvalsts pati varētu reglamentēt šo tiesību izmantošanu.

3.7.2.1.2 Komiteja uzskata par lietderīgu paredzēt, ka advokātam ir arī iespēja prasīt savu piezīmju iekļaušanu nopratināšanas protokolā, lai novērstu jebkādas problēmas ar izmeklēšanas iestādēm.

3.7.2.1.3 EESK piebilst, ka advokāta palīdzības sniegšana aizdomās turētām personām (ja arī turpmāk lieto šādu jēdzienu) praksē varētu izrādīties problemātiska, sevišķi ņemot vērā lietas materiālu nodošanu reāllaikā ⁽²⁾. Izplatītu nodarījumu gadījumā izmeklēšanas iestāžu rīcībā parasti nav lietas materiālu pirms apsūdzēto personu nopratināšanas.

3.7.2.2 Advokāta tiesības piedalīties visās izmeklēšanas vai pierādījumu vākšanas darbībās, kas veiktas apsūdzētās personas klātbūtnē (3. pants)

3.7.2.2.1 Lai gan šīs tiesības ir neapšaubāms progress aizstāvības tiesību aizsardzības nodrošināšanai, EESK uzskata, ka būtu jānošķir darbību veidi. Ja notiek kratīšana, apsūdzētai personai ir jābūt iespējai izmantot advokāta palīdzību.

3.7.2.2.2 EESK uzskata, ka savukārt tehniskās un zinātniskās darbībās (pirkstu nospiedumi, ķermeņa vielu paraugu ņemšana analīzei utt.), kurās advokātam nav nekādu īpašu kompetenču, šādām tiesībām nav nekādas pievienotās vērtības. Šādā gadījumā varētu pietikt ar veidlapu, ko paraksta persona un kurā tā tiek informēta par atteikšanās sekām.

3.7.2.2.3 EESK tomēr apzinās ierobežojumus, ko šīs tiesības var radīt izmeklēšanas gaitā. Komiteja uzskata, ka ir svarīgi nekaitēt izmeklēšanas sekmīgai norisei. Pierādījumi jāsavāc pēc iespējas ātrāk, jo tas ir arī aizdomās turētas personas interesēs. EESK iesaka direktīvā paredzēt periodu, pēc kura beigām izmeklētāji var darboties bez advokāta klātbūtnes, ja tiek pierādīts, ka advokāts par to ir attiecīgi informēts.

3.7.2.2.4 EESK uzskata, ka tikai dažos gadījumos, kad procesa taisnīgums nav negatīvi ietekmēts, valsts tiesas var pieņemt lēmumu par to, vai pierādījumus, kas iegūti bez advokāta klātbūtnes, drīkst izmantot.

3.7.2.3 Advokāta tikšanās ar klientu (5. pants)

3.7.2.3.1 Lai gan advokāta un klienta sarunu ilgumam un biežumam jābūt pietiekamam, EESK uzskata, ka tad, ja nebūs

minēts cits ierobežojums, kā vien tas, ka "laiks un biežums nedrīkst tikt ierobežots veidā, kas aizskar šīs personas tiesības uz aizstāvību" (neskaidrs un subjektīvs apgalvojums), radīsies strīdi starp advokātiem un policijas dienestiem.

3.7.2.3.2 EESK vēlas noskaidrot, cik ilgs laiks vajadzīgs šo tiesību īstenošanai (advokāta viedoklis, reāla klātbūtne, iepazīšanās ar lietas materiāliem, tikšanās ar klientu, palīdzība nopratināšanu laikā un dažās izmeklēšanas darbībās utt.) izmeklēšanas procesā, kas ierobežotā laika dēļ ir pārāk īss, lai minēto tiesību īstenošana būtu efektīva.

3.7.2.3.3 Pēc EESK domām, jāparedz, ka katra dalībvalsts nosaka pieņemamu periodu attiecībā uz advokāta un viņa klienta sarunu ilgumu un biežumu tā, lai nekaitētu izmeklēšanas sekmīgai norisei un vienlaikus nodrošinātu minēto tiesību efektīvu īstenošanu. Komiteja uzskata, ka šīm sarunām jānotiek vismaz pirms katras kārtējās nopratināšanas.

3.7.2.4 Apstākļi ieslodzījuma vietā (4. pants)

3.7.2.4.1 Nav jāpierāda, ka ieslodzījuma vietas apstākļi ietekmē personu, kurai atņemta brīvība. Ar cilvēka cieņu saistītu iemeslu pēc EESK uzsver, ka ir steidzami jāparedz šo apstākļu uzlabošanai nepieciešamie līdzekļi. Lai gan, pēc Komitejas domām, advokāta uzdevums nav pārbaudīt attiecīgās personas ieslodzījuma apstākļus, tomēr varētu paredzēt, ka advokāts konstatē ⁽³⁾ apstākļus ieslodzījuma vietā un var pieprasīt, ka viņa piezīmes tiek dokumentētas. EESK ierosina precizēt, ka advokātam pēc iespējas ātrāk jābūt piekļuvei ieslodzījuma vietai.

3.7.2.5 Advokāta brīvas izvēles princips

3.7.2.5.1 Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. panta 3. punkta c) apakšpunktu tiesības piekļūt advokātam nevar skatīt šķirti no advokāta brīvas izvēles principa. Konstatējusi, ka direktīvas priekšlikumā uz to nav atsaucies, EESK ierosina minēt šo principu. Terorisma un organizētās noziedzības gadījumā pēc tiesu iestādes pieprasījuma varētu būt paredzēta atkāpe. Tādā gadījumā advokātu izvēlētos advokātu kolēģija.

3.7.2.5.2 Lai piemērotu advokāta brīvas izvēles principu, topošajā juridiskās palīdzības instrumentā jāparedz, ka ikviens ES advokāta iesaistīšanās izmaksas tiks segtas kā juridiska palīdzība.

⁽²⁾ Saskaņā ar ierosināto direktīvu par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā (7. pants) katrai aizdomās turētai vai apsūdzētai personai vai viņas advokātam ir piekļuve lietas materiāliem.

⁽³⁾ Apzīmējums, kas precīzāk atspoguļo "to check up" nozīmi.

3.7.2.5.3 Lai nodrošinātu direktīvā paredzēto tiesību efektivitāti, EESK aicina dalībvalstis intensīvi apsvērt tādu struktūru izveidi, kas ārkārtas apstākļos ļauj nekavējoties piekļūt citam advokātam, ja brīvi izvēlētais advokāts nav uzreiz pieejams.

3.7.2.6 Izmeklēšanas konfidencialitāte

3.7.2.6.1 EESK vēlas atgādināt, ka advokātiem jāievēro izmeklēšanas konfidencialitātes princips. EESK uzskata, ka šis pienākums palīdzēs nodrošināt, ka direktīvas priekšlikumā paredzēto tiesību padziļināšana nekaitēs izmeklēšanas sekmīgai norisei.

3.7.3 Tiesības sazināties ar trešām personām (5. un 6. pants)

3.7.3.1 EESK atzīst, ka ir svarīgi nodrošināt trešo personu informēšanu, taču tā vēlas novērst risku, ka tiesības uz tiešu saziņu varētu traucēt izmeklēšanai, un tāpēc iesaka šādu formulējumu: "tiesības informēt" trešo personu vai savas valsts konsulu.

3.7.4 Darbības joma (2. pants) un atkāpes (8. pants)

3.7.4.1 EESK pauž bažas par kriminālprocesa pārmērīgu formālismu, kas var kaitēt izmeklēšanas efektivitātei, un uzskata, ka jādod iespēja katrai dalībvalstij īstenot gan izmeklēšanas, gan tiesvedības procedūras, atkāpjoties no dažiem zināmiem principiem, sevišķi gadījumos, kad ne pārāk smagi, taču ļoti izplatīti nodarījumi netiek apstrīdēti vai nav apstrīdami.

3.7.4.2 Ņemot vērā to, ka ir svarīgi nekaitēt izmeklēšanas sekmīgai norisei, EESK ieteiktu katrā ziņā noteikt atkāpi, ja ir paredzams, ka izmeklēšanas gaita tiks negatīvi ietekmēta. Šajā sakarā Komiteja ierosina grozīt 8. panta a) apakšpunktu (sk. "Īpašas piezīmes").

4. Īpašas piezīmes

4.1 Visā priekšlikuma tekstā "aizdomās turētā vai apsūdzētā persona" aizstāt ar "persona, pret kuru ir uzsākts process".

4.2 Ierosinātās direktīvas 3. panta 1. punkta a) apakšpunkts: pēc vārda "nopratināšanu" pievienot frāzi "vai tiesas sēdi".

4.3 Ierosinātās direktīvas 4. panta 1. punktā vārdu "pārstāv" aizstāt ar "palīdz".

4.4 Ierosinātās direktīvas 4. panta 2. punktā precizēt šādi: "jebkurai nopratināšanai un tiesas sēdei, kurā piedalās persona, pret ko ir uzsākts process", kā arī papildināt šādi: "un prasīt pievienot savas piezīmes nopratināšanas protokolam".

4.5 Ierosinātās direktīvas 4. panta 4. punktā vārdu "pārbaudīt" aizstāt ar "konstatēt", kā arī pēc frāzes "šajā nolūkā advokātam ir jābūt iespējai piekļūt" pievienot "cik drīz vien iespējams" un beigās — "prasīt dokumentēt viņa piezīmes".

4.6 Ierosinātās direktīvas 5. panta nosaukumā un 1. punktā vārdu savienojumu "sazināties ar" aizstāt ar "informēt".

4.7 Ierosinātās direktīvas 5. panta 2. punktā vārdu "bērns" aizstāt ar "nepilngadīgais".

4.8 Ierosinātās direktīvas 6. pantā vārdu "sazināties" aizstāt ar "informēt".

4.9 Ierosinātās direktīvas 8. panta a) apakšpunkta beigās papildināt šādi: "un nekaitēt izmeklēšanas sekmīgai norisei".

4.10 Ierosinātās direktīvas 8. panta otrajā rindkopā vārdu savienojumu "tiesu iestādes" aizstāt ar "kompetentās iestādes".

4.11 Ierosinātās direktīvas 11. panta 2. punkta 3. ievilkumā pievienot šādu frāzi: "un prasīt iekļaut savas piezīmes nopratināšanas protokolā".

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar kuru groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1967/2006, kas attiecas uz Vidusjūras zvejas resursu ilgtspējīgas izmantošanas pārvaldības pasākumiem"

COM(2011) 479 galīgā redakcija – 2011/0218 (COD)

(2012/C 43/12)

Ziņotāja: **LE NOUAIL-MARLIERE kdze**

Padome 6.septembrī un Eiropas Parlaments 13. septembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar kuru groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1967/2006, kas attiecas uz Vidusjūras zvejas resursu ilgtspējīgas izmantošanas pārvaldības pasākumiem"

COM(2011) 479 galīgā redakcija – 2011/0218 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 21. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (7. decembra sēdē), ar 166 balsīm par, 1 balsi pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja atbalsta Komisijas ierosinātos grozījumus 2006. gada regulā, kuras mērķis ir Vidusjūras reģionā nodrošināt ilgtspējīgu zveju, uzlabojot dzīvo ūdens resursu izmantošanu un aizsargājot apdraudētas dzīvotnes, vienlaikus ņemot vērā piekrastes mazapjoma zvejas īpatnības minētajā reģionā.

1.2 Lai gan grozījumu ietekme nav izvērtēta, Komiteja pauž cerību, ka jaunajiem pasākumiem būs tikai ierobežota ietekme uz vispārējiem zvejas resursiem Vidusjūrā.

2. Komisijas priekšlikumi

2.1 Kopsavilkums

Priekšlikuma mērķis ir konkretizēt Regulā (EK) Nr. 1967/2006 paredzētās deleģētās pilnvaras un noteikt procedūras attiecīgu Komisijas deleģēto aktu pieņemšanai, jo tā šobrīd ir tiesīga pieņemt:

- deleģētus aktus, lai piešķirtu atkāpes no dažiem regulas noteikumiem, ja šāda iespēja ir skaidri paredzēta un ja ir ievēroti regulā paredzētie stingrie nosacījumi,
- kritērijus, kas jāpiemēro, lai noteiktu un iedalītu zivju pievilināšanas ierīču (ZPI) darbības virzienus korifēnu zvejai 25 jūdžu pārvaldības zonā ap Maltu,
- sīki izstrādātus noteikumus attiecībā uz turpmākiem zvejas rīku tehniskajiem parametriem,

— deleģētos aktus attiecībā uz grozījumiem pielikumos.

Juridiskais pamats

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 43. panta 2. punkts. (un LESD 290. un 291. pants).

— Subsidiaritātes princips

Priekšlikums attiecas uz jomu, kas ir Eiropas Savienības ekskluzīvā kompetencē.

— Proporcionalitātes princips

Tā kā ar priekšlikumu groza pasākumus, kas jau paredzēti Padomes Regulā (EK) Nr. 1967/2006, proporcionalitātes principa ievērošana nav apšaubāma.

— Juridisko instrumentu izvēle

Ierosinātais juridiskais instruments: Eiropas Parlamenta un Padomes regula.

Citi instrumenti nebūtu piemēroti šāda iemesla dēļ: regula ir jāgroza ar regulu (paralēlo formu princips).

IETEKME UZ BUDŽETU

Ierosinātais līdzeklis nerada papildu izdevumus no Savienības budžeta.

2.1.1 Tiek pārskatīts galīgais tiesību akts, Padomes 2006. gada 21. decembra Regula Nr. 1967/2006 (EK) par Vidusjūras zvejas resursiem. Galvenais juridiskais pamats regulas pārskatīšanai ir LESD 43. pants (bijušais EKDL 37. pants), ar kuru Komisijai piešķir kompetenci iesniegt priekšlikumus par kopējās lauksaimniecības politikas izstrādi un īstenošanu, un konkrēti šajā gadījumā — par kopējo zivsaimniecības politiku.

2.2 Tomēr priekšlikuma pamatā ir arī LESD 290. pants (bijušais EKDL 202. pants), ar kuru izveido jaunu aktu kategoriju, proti, deleģētos aktus, paredzot, ka “ar leģislatīvu aktu Komisijai var dot pilnvaras pieņemt vispārēji piemērojamus neleģislatīvus aktus, lai papildinātu vai grozītu dažus nebūtiskus leģislatīvu aktu elementus”.

2.3 Atbilstīgi šāda veida juridiskajai pieejai leģislatīvajos aktos konkrēti nosaka pilnvaru deleģēšanas mērķus, saturu, apjomu un ilgumu (LESD 290. panta 1. punkts). Komisijai deleģētais akts ir neleģislatīvs akts, un tas neattiecas uz galvenajiem nosacījumiem, kas paredzēti leģislatīvajā aktā, kurā jābūt izklāstītiem konkrētiem deleģēšanas nosacījumiem. Tādējādi deleģēšana Komisijai ir stingri nosacīta un Parlaments un/vai Padome ar dažiem nosacījumiem var deleģēšanu atsaukt (turpat, 2. punkta a) apakšpunkts).

2.4 Turklāt deleģētais akts var stāties spēkā tikai tad, ja Eiropas Parlaments vai Padome leģislatīvajā aktā noteiktajā termiņā nav izteikusi iebildumus. (turpat, 2. punkta b) apakšpunkts). Deleģēto aktu virsrakstā iekļauj vārdu “deleģētais” vai “deleģētā”.

2.5 Turklāt Komisijai piešķirtās pilnvaras tai ļauj pieņemt vienādus nosacījumus juridiski saistošo Savienības aktu īstenošanai, kā paredzēts LESD 291. panta 2. punktā (izpildes pasākumi).

2.6 Regulu (EK) Nr. 1967/2006 saskaņojot ar jaunajiem LESD noteikumiem, pilnvaras, kas šobrīd Komisijai piešķirtas ar minēto regulu, 2011. gada 9. augusta grozītajā regulā tika pārklasificētas par deleģēta rakstura noteikumiem un īstenojoša rakstura noteikumiem ⁽¹⁾.

3. Komitejas vispārīgas piezīmes

3.1 Komiteja secina, ka tikai likumdevējs lemj par atļauju vai liegumu izmantot deleģētos aktus. Tas likumdevējam ļauj galveno uzmanību pievērst būtiskiem tiesību aktu noteikumiem, lai nevajadzētu nodarboties ar tehniska rakstura detaļām, kuras var ietvert vēlākus dažu nebūtisku attiecīgā tiesību akta elementu grozījumus. To, kuri elementi ir būtiski un kuri ne, iepriekš nosaka likumdevējs.

3.2 Parlamentam vai Padomei piešķirtās atsaukšanas tiesības (*call back*) likumdevējam ļauj jebkurā brīdī atgūt pilnas likumdevēja pilnvaras; šādā gadījumā Parlaments lemj ar tā locekļu vairākumu un Padome — ar kvalificētu vairākumu. Pilnvaru deleģēšanas termiņš ir leģislatīvajā aktā noteiktais datums, ja ir pieņemta šāda klauzula (*sunset clause*) ⁽²⁾. Ja nepieciešams, Komisijai deleģētās pilnvaras pēc to termiņa beigām ir jāatjauno.

3.3 Grozītās regulas priekšlikuma juridiskais pamats ir LESD (jaunā) 43. panta 2. punkts, ar kuru Eiropas Savienībai piešķir kompetenci KZP jomā. Komiteja piekrīt Komisijai, ka priekšlikums ir saskaņā ar proporcionalitātes principu, jo ar to tikai groza elementus, kas jau ir iekļauti 2006. gada regulā, ar kuru Komisijai bija piešķirtas deleģētās pilnvaras aktualizēt dažus nebūtiskus elementus.

3.4 Komiteja norāda arī uz to, ka ir ievērots “paralēlo formu” princips, proti, regulu var grozīt tikai ar regulu. Visbeidzot grozītās regulas īstenošanai nevajadzētu būt saistītai ar jauniem budžeta izdevumiem. Svarīgākie grozāmās regulas elementi ir šādi:

— no 2008. gada 1. jūlija izmanto grunts traļus rīkus, kuru linuma kvadrātveida acu izmērs ir 40mm vai — dažos apstākļos — rombveida linumu, kam acis ir 50 mm;

— vispārējais noteikums joprojām liedz izmantot traļus 1,5 jūras jūdžu attālumā no krasta. Tomēr atbilstoši ierosinātajiem grozījumiem un atkarībā no dažiem faktoriem traļus lietot arī turpmāk var būt atļauts no 0,7 līdz 1,5 jūras jūdžu attālumā no krasta.

3.4.1 Turklāt ar grozījumiem regulā

— paredz izmantot jaunus tehniskus pasākumus, lai uzlabotu velkamo grunts zvejas rīku pašreizējās 40 mm acs selektivitāti,

— nostiprina spēkā esošo aizliegumu piekrastes zonās izmantot velkamos zvejas rīkus,

— ierobežo dažu tādu zvejas rīku vispārējos izmērus, kuri ietekmē zvejas piepūli,

— paredz procedūru pagaidu vai pastāvīgai zonu slēgšanai konkrētiem zvejas paņēmieniem Kopienas vai starptautiskajos ūdeņos,

— paredz tādu pārvaldības plānu pieņemšanu, kuros apvienota zvejas piepūles pārvaldība un tehniski pasākumi,

⁽¹⁾ COM(2011) 479 galīgā redakcija

⁽²⁾ *La documentation française*, komentārs par LESD 290. pantu

— ļauj ES dalībvalstīm savos teritoriālajos ūdeņos un ar konkrētiem nosacījumiem regulēt zvejas darbības, kuru Kopienas dimensija vai ietekme uz vidi nav būtiska, tostarp dažas vietējās zvejas darbības, kas saskaņā ar spēkā esošajiem Kopienas tiesību aktiem ir likumīgas.

4. Komitejas īpašas piezīmes

4.1 Grozītajā regulā paredzēti divu veidu noteikumi: noteikumi par procedūrām, kas attiecas uz Komisijas deleģēto pilnvaru īstenošanu, un noteikumi par tehniskiem pasākumiem saistībā ar atkāpju piešķiršanu noteiktiem zvejas kuģiem, proti, kuģu, kuriem piemēro atkāpes, izmēriem, to dzinēju jaudu un to izmantotajiem zvejas paņēmieniem, kā arī atļautajām zvejas zonām.

4.2 Komiteja norāda, ka noteikumi par procedūrām ir saskaņā ar jauno LESD.

4.3 Komiteja tomēr nav pārliecināta, ka tehniskos nosacījumus, kas ļauj atkāpties no 2006. gada tehniskajiem nosacījumiem, var uzskatīt par nebūtiskiem, kā paredzēts LESD 290. pantā, jo tie nozīmē faktiskas atkāpes no pasākumiem, kuru mērķis ir aizsargāt pārzvejas apdraudētos Vidusjūras zvejas resursus.

4.4 Komiteja norāda, ka minētos nosacījumus ilgstoši apsprieda Padomē un viena dalībvalsts atturējās. Tāds ietekmes novērtējums, kas ļautu secināt, ka ierosinātie grozījumi ir “nebūtiski”, un tādējādi pamatot jauno LESD 290. un 291. panta nosacījumu piemērošanu, nav veikts.

4.5 Komiteja tomēr uzskata, ka priekšlikumi par atkāpēm maza apjoma zvejas operatoriem ļaus sekmīgāk darboties grūtajos apstākļos, kurus raksturo pasaules ekonomikas krīze un pieaugošie darbības izdevumi, īpaši izdevumi par degvielu.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Zaļā grāmata par veicināšanas un informācijas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem: pastiprināta Eiropas stratēģija ar pievienoto vērtību Eiropas garšu popularizēšanai” COM(2011) 436 galīgā redakcija un par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 3/2008 par informācijas un veicināšanas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem iekšējā tirgū un trešās valstīs”

COM(2011) 663 galīgā redakcija – 2011/0290 (COD)

(2012/C 43/13)

Ziņotāja: **Dilyana SLAVOVA** kdze

Komisija 2011. gada 14. jūlijā, Eiropas Parlaments 2011. gada 27. oktobrī un Padome 2011. gada 29. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punktu un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Zaļā grāmata par veicināšanas un informācijas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem: pastiprināta Eiropas stratēģija ar pievienoto vērtību Eiropas garšu popularizēšanai”

COM(2011) 436 galīgā redakcija

un par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 3/2008 par informācijas un veicināšanas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem iekšējā tirgū un trešās valstīs”

COM(2011) 663 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 21. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (7. decembra sēdē), ar 188 balsīm par, 2 balsīm pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Savienības lauksaimniecības un pārtikas produkti pēc savas kvalitātes un daudzveidības ir unikāli. Tomēr, lai nodrošinātu spēcīgu pozīciju atvērtā pasaules tirgū, nepietiek vienīgi ar izcīlu pārtikas produktu un dzērienu ražošanu. Izskaidrojot patērētājiem ES lauksaimniecības ražojumu augstos kvalitātes standartus un stimulējot eksportu, informācijas un reklāmas programmas var palīdzēt Eiropas ražotājiem gūt panākumus pasaules tirgū, kurā arvien saasinās konkurence.

1.2 Pašreizējā informēšanas un veicināšanas politika attiecībā uz lauksaimniecības ražojumiem ir īstenota ar labiem rezultātiem, tomēr EESK ir pārliecināta, ka to vajadzētu vēl vairāk vienkāršot un uzlabot, lai labāk reaģētu uz Eiropas un pasaules tirgu prasībām un pievērstos Eiropas ražotāju vajadzībām.

1.3 EESK atzinīgi vērtē dokumentu “Zaļā grāmata par veicināšanas un informācijas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem: pastiprināta Eiropas stratēģija ar pievienoto vērtību Eiropas garšu popularizēšanai” un ierosina, ka lauksaimniecības pārtikas produktu popularizēšanas politikai būtu jāklūst par vienu no Komisijas politiskajām prioritātēm turpmākajos gados gan iekšējā, gan ārējā tirgū.

1.4 EESK atbalsta divus jaunās noieta veicināšanas stratēģijas pamata mērķus, kas ir pielāgoti mērķa tirgum, pirmkārt, patērētāju informētības un izpratnes veicināšana ES tirgū, uzsverot stabilākas garantijas marķēšanas, izsekojamības un pārtikas nekaitīguma jomā un visaugstākās prasības vides, dzīvnieku labturības un darba ņēmēju tiesību ievērošanas jomā, un, otrkārt, eksporta veicināšana ārējā tirgū.

1.5 Atzīstot pašreizējās finanšu krīzes radītos ierobežojumus, EESK uzskata, ka izšķiroši svarīgi ir palielināt budžetu, kas paredzēts informācijas sniegšanas un veicināšanas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem iekšējā tirgū un trešās valstīs. Piemēram, ASV tirgus pieejamības programmas finansējums līdz 2012. finanšu gadam (ieskaitot) ir 200 miljoni ASV dolāru gadā.

1.6 EESK ierosina vienkāršot administratīvās procedūras, ko piemēro veicināšanas programmu sagatavošanai un uzraudzībai, proti, samazinot Komisijai iesniedzamo ziņojumu skaitu. Administratīvā sloga samazināšanai ir īpaši liela nozīme.

1.7 EESK uzskata, ka ir būtiski palielināt dalībvalstīs veiktās programmu atlases pārredzamību un ka Komisijai būtu jāizstrādā precīzas vadlīnijas dalībvalstīm. Būtu jāuzlabo

programmu novērtēšana, izmantojot stingru novērtēšanas sistēmu ar konkrētiem rādītājiem, piemēram, tirgus daļas palielināšanās. Jāsaīšina atlases procesa ilgums. Turklāt ir svarīgi, lai programmām būtu uz Eiropu un pievienotās vērtības iegūšanu vērstas redzējums, kas ietver arī darba vietu radīšanu, un, izmantojot izdevīgāku finansēšanas sistēmu (50 % vietā 60 %), prioritāte tiktu dota daudzvalstu programmām, kuras aptver vairākus produktus.

1.8 Vajadzētu palielināt elastīgumu, lai programmas to īstenošanas laikā varētu pielāgot pārmaiņām tirgū. Tādēļ arī nevajadzētu prasīt programmu pieteikumos sniegt tik sīku informāciju kā pašlaik.

1.9 EESK ierosina Komisijai ņemt vērā atšķirības starp "veco" un "jauno" dalībvalstu profesionālo organizāciju spējam. Nepietiekama pieredze un nepietiekami resursi ierobežo "jauno" dalībvalstu profesionālo apvienību iespējas pilnvērtīgi iesaistīties veicināšanas programmās. EESK ierosina Komisijai apsvērt iespēju palielināt minētajām organizācijām avansa maksājumus (piemēram, 30 % no ikgadējām izmaksām).

1.10 EESK uzskata, ka tiesību aktos, kas attiecas uz veicināšanu, vajadzētu skaidrāk noteikt zīmolu lomu, kā arī paredzēt līdzsvaru starp vispārēju veicināšanu un konkrētu zīmolu veicināšanu, it īpaši valstīs, kas nav ES dalībvalstis. Lai nodrošinātu pilnīgu un pārredzamu informāciju, būtu jāatļauj norādīt produkta izcelsmi arī tiem produktiem, kuriem nav piešķirts aizsargāts cilmes vietas nosaukums vai aizsargāta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde.

1.11 Jāuzlabo saziņa un koordinācija starp dalībvalstīm, kā arī starp dalībvalstīm un Komisiju. Konferencēs un semināros vajadzētu apmainīties ar paraugprakses piemēriem un praktiskajām zināšanām.

1.12 EESK atzinīgi vērtē ieceri izveidot Eiropas platformu paraugprakses piemēru apmaiņai starp profesionāļiem, jo tā var sniegt vērtīgu atbalstu veicināšanas kampaņu izstrādē. Labi strukturētu un efektīvi koordinētu daudzvalstu programmu veidošanu sevišķi veicinātu ES līmeņa apmaiņas dienests (darbsemināri, tīmekļa vietnes utt.), kas būtu pieejams visām pusēm, kuras iesaistītas informēšanā par lauksaimniecības pārtikas produktiem un to noieta veicināšanā.

1.13 Jāveido sinerģijas starp dažādām pašlaik īstenotām veicināšanas programmām. Lai programmu īstenošana sniegtu plānoto ietekmi, ir būtiski nodrošināt nepārtrauktību. Vajadzētu nodrošināt iespēju bez sarežģījumiem atkārtoti īstenot veiksmīgas veicināšanas programmas. Jāizveido patiešām efektīvas veicināšanas tīkls.

1.14 EESK iesaka Komisijai izstrādāt vispusīgu un vienkāršu "rokasgrāmatu", kas palīdzētu veicināšanas atbalsta saņēmējiem ievērot stratēģijas noteikumus un kārtību.

1.15 Noieta veicināšanas stratēģijai jāatbalsta ES uzņēmēju, it sevišķi MVU, eksporta darbība, lai būtu iespējams gūt labumu no patēriņa pieauguma jaunietekmes tirgos. Eksporta darbība nozīmē ne tikai jaunu tirgu apgūšanu, bet tā ir arī būtisks dzinējspēks uzņēmumu veikspējas uzlabošanā. Tāpēc EESK iesaka Komisijai atbalstīt izmēģinājuma projektus, kas vērsti uz eksporta stratēģiju izstrādi un spēj piedāvāt ietvaru vai tīklu, kurš būtu pielāgots uzņēmumu individuālajām eksporta stratēģijām un vajadzībām, tādējādi atvieglojot ES lauksaimniecības un pārtikas produktu iekļūšanu minētajos tirgos.

1.16 Jāpaplašina tiesību aktu darbības jomā iekļauto produktu saraksts, lai būtu iespējams veicināt visu to produktu noieta, kuri "vēstī" par Eiropas kvalitāti vai kuri to var stiprināt. Jārod risinājums arī attiecībā uz citiem produktiem, piemēram, ierauga kultūrām.

1.17 EESK vēlētos, lai ES lauksaimniecības un pārtikas produktu piedāvājumu pasniegtu no produktu uzturvērtības/veselīguma viedokļa un ievērojami uzsvērtu priekšrocības, kas saistītas ar produktu uzturvērtību un veselīgu ēšanu / veselīgu uzturu. Jāsteno iniciatīvas līdzsvarota uztura paradumu veicināšanai. Lai to nodrošinātu, vienlaikus ar produktu kvalitāti vajadzētu popularizēt arī nozīmīgākos vēstījumus par produktu veselīgumu un kvalitāti.

1.18 Komiteja uzskata, ka pilnvaras pieņemt deleģētos tiesību aktus un īstenošanas tiesību aktus, kā norādīts Komisijas priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 3/2008 (COM(2011) 663 galīgā redakcija), uzlabos informācijas un veicināšanas pasākumu attiecībā uz lauksaimniecības produktiem saskaņotību un veicinās to vienotu īstenošanu. EESK iesaka Komisijai uzturēt regulārus kontaktus ar ieinteresētajām personām un pieteikumu iesniedzējiem un atbilstoši reaģēt uz viņu priekšlikumiem.

2. Ievads

2.1 ES programma lauksaimniecības un pārtikas ražojumu noieta veicināšanai ir horizontāla stratēģija, kas aptver visas lauksaimniecības pārtikas ražošanas nozares, un tās mērķis ir uzsvērt kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) vispārējās iezīmes un pievienoto vērtību. Tā papildina privātajā un publiskajā sektorā īstenotos veicināšanas pasākumus dalībvalstu līmenī.

2.2 Eiropas Komisija ik gadu piešķir aptuveni 50 miljonu *euro* ar mērķi atbalstīt ES lauksaimniecības un pārtikas produktu un to ražošanas metožu veicināšanas kampaņas. Šo atbalstu parasti piešķir profesionālām ražotāju organizācijām vai apvienībām, kas popularizē augsti kvalitatīvas Eiropas lauksaimniecības un pārtikas ražošanas metodes.

2.3 Veicināšanas kampaņas uzsver ES lauksaimniecības ražojumu kvalitāti, uzturvērtību un nekaitīgumu, kā arī vērš uzmanību uz augsto pievienoto vērtību, ko rada, piemēram, ražošanas metodes, marķējums, dzīvnieku labturība un saudzīgums pret vidi.

2.4 Kampaņas īsteno Eiropas Savienībā vai arī aiz tās robežām, un to mērķis ir palīdzēt iekļūt jaunos tirgos. No 2000. gada līdz 2010. gadam ES līdzfinansējums piešķirts 458 veicināšanas programmām; finansējumu saņēmušas visas dalībvalstis. Veicināšanas pasākumi var ietvert reklāmas kampaņas plašsaziņas līdzekļos, noieta veicināšanu tirdzniecības vietā, piedalīšanos izstādēs un gadatirgos, kā arī daudzu citu veidu pasākumus.

2.5 ES finansējums sedz maksimāli pusi no kampaņas kopējām izmaksām. Vismaz 20 % būtu jāiegulda organizācijai, kas iesniegusi pieteikumu, un pārējos līdzekļus nodrošinātu dalībvalstu iestādes un citi avoti.

2.6 Prioritāri atbalsta daudzgadu programmas, kas ir pietiekami vērienīgas, lai spētu būtiski ietekmēt mērķa tirgu. Priekšroka ir programmām, ko ierosinājušas organizācijas no vairākām dalībvalstīm vai arī kas aptver vairākas dalībvalstis vai trešās valstis.

2.7 Vairāk nekā divas trešdaļas no pēdējo piecu gadu laikā apstiprinātajām kampaņām, kuru mērķis ir informēt par ES lauksaimniecības un pārtikas produktiem un veicināt to noieta, bijušas vērstas uz iekšējo tirgu. Vienīgi 8 % no apstiprinātajām programmām aptver vairākas valstis, un vairāk nekā puse pieteikumu, kas iesniegti laikposmā no 2006. gada līdz 2010. gadam, tikuši noraidīti.

2.8 Kopš veicināšanas programma uzsākta, Komisija to regulāri uzrauga, gatavojot ziņojumus Padomei un Eiropas Parlamentam. Arī Eiropas Revīzijas palāta 2009. gadā publicēja īpašu ziņojumu ar ierosinājumiem programmas uzlabošanai.

3. Paziņojuma kopsavilkums

3.1 Eiropas lauksaimniecības un pārtikas nozare, neraugoties uz tās ievērojamajiem panākumiem, pašlaik saskaras ar nopietniem izaicinājumiem. ES ražotāju pūles sanitārajā un vides jomā, kā arī attiecībā uz dzīvnieku labturību ne vienmēr tiek pienācīgi novērtētas. Eiropas Savienības tradicionālajos un jaunajos tirgos ir parādījušies jauni konkurenti. Turklāt pienācīgi būtu jāizmanto Eiropas Savienības ārkārtīgi daudzveidīgais kulinārais mantojums.

3.2 Pašlaik notiekošās KLP reformas mērķis ir pēc 2013. gada nodrošināt KLP pilnvērtīgu iekļaušanu stratēģijā "Eiropa 2020", sekmējot tādu lauksaimniecības nozari, kas veicina nodrošinātību ar pārtiku, ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu un dinamiskākus lauku apvidus. Vienlaikus ar KLP reformu Komisija ir uzsākusi plašu apspriešanos ar ieinteresētajām personām, lai formulētu pamatprincipus mērķtiecīgākai un vērienīgākai veicināšanas stratēģijai attiecībā uz Eiropas lauksaimniecības un pārtikas nozari.

3.3 Konkrētos mērķus, kas jāīsteno vietējos tirgos, Eiropas tirgū un starptautiskajā tirgū, formulēs vēlāk, tādējādi ļaujot efektīvāk koncentrēties uz īkvienā gadījumā veicamajiem pasākumiem. Savukārt informācijas un veicināšanas pārstrādātās stratēģijas vispārējie mērķi būs šādi:

— labāk izcelt Eiropas lauksaimniecības ražojumus un nostiprināt to pozīcijas dažādos tirgos;

— popularizēt ļoti augstos ES normatīvus pārtikas nekaitīguma, vides un dzīvnieku labturības jomā un sniegt patērētājiem vairāk informācijas par Eiropas ražošanas modeli;

— iepazīstināt patērētājus ar jauniem produktiem un uzsvērt Eiropā pieejamo produktu daudzveidību;

— uzlabot informētību par kvalitātes nodrošināšanas sistēmām un produktiem ar augstu pievienoto vērtību.

3.4 Zaļajā grāmatā ir četras daļas, kurās apspriesti un izvirzīti jautājumi par dažādiem informācijas un veicināšanas stratēģijas aspektiem: par tās pievienoto vērtību Eiropai, par mērķiem un pasākumiem iekšējā (arī vietējā un reģionālajā) un ārējā tirgū, kā arī par vispārīgākiem satura aspektiem un pārvaldības pieejām.

3.5 Zaļajā grāmatā uzsvērtas reģionālā un vietējā tirgus neizmantotās iespējas. Jānodrošina pasākumi, kuru mērķis ir finansēt pamatpakalpojumus, piemēram, tirdzniecības centru, veikalu vai tirgu izveidi. Labāk integrēta Kopienas iniciatīva lauku attīstībai (LEADER) pēc 2013. gada varētu ievērojami veicināt īsāku izplatīšanas kanālu veidošanu.

3.6 Varētu atbalstīt dalībvalstu sadarbību, lai veicinātu to, ka dalībvalstu un/vai privātā sektora informācijas un veicināšanas kampaņas cita citu papildina, un lai mudinātu veidot sinerģijas.

3.7 Pašlaik priekšlikumus var iesniegt profesionālās vai starpnozaru profesionālās organizācijas, kas pārstāv attiecīgās nozares vienā vai vairākās dalībvalstīs vai arī Eiropas līmenī. Zaļajā grāmatā ierosināts paplašināt piekļuvi finansējumam un dot iespēju to saņemt arī citām struktūrām, piemēram, tirdzniecības uzņēmumiem un tirdzniecības palātām, tādējādi aptverot nozares, kas visās dalībvalstīs nav sistemātiski strukturētas ar profesionālo organizāciju palīdzību.

3.8 Pašlaik spēkā esošās programmas attiecas uz konkrētiem produktiem vai kvalitātes sistēmām (piemēram, informācija par pienu un tā uzturvērtību). Zaļajā grāmatā ierosināta jauna, elastīgāka un, iespējams, iedarbīgāka pieeja, proti, sākotnēji koncentrēties uz galvenajiem Eiropas līmeņa vēstījumiem un pēc tam tos atvasināt un izvērst, ilustrējot ar produktu piemēriem, lai tādējādi izceltu Eiropas ražojumu daudzveidību, bagātīgumu un savstarpējo papildināmību.

3.9 Zaļajā grāmatā uzsvērts, ka pasākumu īstenošanai ir jāparedz vienkāršas procedūras. Atlases process ir divkāršs (dalībvalstīs un Eiropas Komisijā) un ilgs (no iesniegšanas termiņa dalībvalstī līdz Komisijas lēmumam paiet septiņi mēneši), un tas ierobežo iespēju veidot pragmatiskas un apstākļu maiņai strauji pielāgojamas kampaņas.

3.10 Komisija ir arī iepazīstinājusi ar priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 3/2008, lai to pielīdzinātu Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 290. un 291. pantam. Priekšlikumā izklāstītas Komisijas pilnvaras pieņemt deleģētos un īstenošanas tiesību aktus atbilstīgi Padomes Regulai (EK) Nr. 3/2008 un noteikta attiecīgā kārtība šādu aktu pieņemšanai. Minētajā priekšlikumā arī paredzēts Regulā (EK) Nr. 3/2008 iekļaut atsevišķas pilnvaras, ko līdz šim īstenoja Komisija.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 Galvenās problēmas, ar ko saskaras Eiropas lauksaimniecības politika, ir saistītas ar klimata pārmaiņām, finanšu un ekonomikas krīzi, “veco” un “jauno” ES dalībvalstu nevienlīdzību un spiedi, kuru rada negodīga konkurence starp tām; ar to, ka KLP piemērošana rada priekšnoteikumus cenu dempingam, kā arī ar stabilitātes trūkumu nodarbinātības jomā un ar nestabilo tirgu, kurā notiek lielas svārstības. Ņemot vērā šos izaicinājumus, vēl jo svarīgāk ir veicināt ES lauksaimniecības un pārtikas produktu noietu, lai palīdzētu tiem gūt atzinību kā produktiem ar augstu pievienoto vērtību un saglabātu ES kā vadošās pārtikas piegādātājas pozīciju.

4.2 ES veicināšanas stratēģija uzsvēr Eiropas produkcijas priekšrocības, īpaši kvalitātes, higiēnas un pārtikas nekaitīguma jomā, izmantojot efektīvu marķēšanas un izsekojamības sistēmu apvienojumā ar darba ņēmēju tiesību ievērošanu, kā arī dzīvnieku labturības un vides jomā. Tam vajadzīgs pastāvīgs finansiālais atbalsts.

4.3 Lauksaimniecības pārtikas ķēde atbilst augstiem pārtikas nekaitīguma, augu un dzīvnieku veselības, dzīvnieku labturības un vides aizsardzības standartiem. Informācijas un veicināšanas kampaņas ir efektīvs un lietderīgs veids, kā paust atzinību par lauksaimnieku, pārstrādātāju un tirgotāju ieguldījajām pūlēm. Tāpēc noieta veicināšanas politikai šai sakarā jāizvirza divi pamatmērķi:

- Eiropas lauksaimniecības un pārtikas produktu popularizēšana un pārdošana ārējos tirgos (eksporta veicināšana, it īpaši attiecībā uz MVU, jo tie ir dzinulis nozares ekonomikas atveseļošanās panākšanai);
- patērētāju informēšana ES tirgū, it īpaši par īpašiem noteikumiem attiecībā uz kvalitāti, drošību un izsekojamību, uzturvērtību, saudzīgumu pret vidi, dzīvnieku labturību, darba apstākļiem utt. Stratēģija jo īpaši jāvērs uz to, lai sākot jau no skolas vecuma, nodrošinātu patērētāju labāku

informētību par atbildīgu patēriņu un veicinātu lauksaimniecības un pārtikas produktu ražotāju — lauksaimnieku un rūpniecības nozares uzņēmumu — pūļu atzišanu, kas ieguldītas, lai ievērotu augstos ES standartus ⁽¹⁾.

4.4 Veicināšanas politikā jāizmanto jauni komunikācijas līdzekļi (piemēram, tīmekļa vietnes), lai informētu patērētājus par vietējo ražotāju iniciatīvām un produktu pieejamību tiešā pārdošanā. Īsu tirdzniecības ķēžu attīstība noteikti atbilstu sabiedrības jaunajām prasībām.

4.5 Revīzijas palāta ierosinājusi sniegt mērķtiecīgu tehnisko atbalstu ražotājiem, nodrošinot

- ciešākas sinerģijas starp ražotājiem un programmām. ES pasākumiem jāsekmē mazo un vidējo uzņēmumu sadarbība, lai tie spētu nodrošināt tirdzniecībai ārējā tirgū nepieciešamo kritisko masu. Tiklu veidošana varētu palīdzēt sasniegt minēto mērķi un ES līmenī veidot ražotāju sinerģijas;
- palīdzību jaunajām dalībvalstīm, paplašinot pieejamo pasākumu klāstu un iekļaujot arī izpētes darbu (piemēram, testēšanas pasākumus viena gada garumā vai tirgus pētījumus).

4.6 Attiecībā uz Komisijas priekšlikumu paplašināt noieta veicināšanas programmu atbalsta saņēmēju loku EESK uzskata, ka priekšroka būtu dodama profesionālām organizācijām, jo tās apvieno uzņēmumus un līdzfinansē pasākumus.

4.7 EESK uzskata, ka konkrēti tradicionālie produkti, zīmoli vai izcelsmes norādes varētu arī citiem Eiropas ražojumiem pavērt ceļu uz jauniem tirgiem (īpaši ārpus Eiropas). Veicināšanas programmās, ko iesniegušas profesionālās un/vai starptautisku organizācijas, varētu uzsvērt produktu Eiropas izcelsmi, nepieprasot likvidēt norādes uz zīmolu vai izcelsmes vietu, bet gan nodrošinot, ka norāde uz Eiropu ir izcelta vairāk nekā norāde uz zīmolu. Lai nodrošinātu pilnīgu un pārredzamu informāciju, būtu jāatļauj norādīt produkta izcelsmi arī tiem produktiem, kuriem nav piešķirts aizsargāts cilmes vietas nosaukums vai aizsargāta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde.

4.8 Atbilstīgi LESD 290. un 291. pantam Komisijai būs plašāka atbildības joma. Komiteja uzskata, ka pilnvaras pieņemt deleģētos tiesību aktus un īstenošanas tiesību aktus, kā norādīts Komisijas priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 3/2008 (COM(2011) 663 galīgā redakcija), uzlabos informācijas un veicināšanas pasākumu attiecībā uz lauksaimniecības produktiem saskaņotību un veicinās to vienotu īstenošanu. EESK iesaka Komisijai uzturēt regulārus kontaktus ar ieinteresētajām personām un pieteikumu iesniedzējiem un atbilstoši reaģēt uz viņu priekšlikumiem

⁽¹⁾ OV C 218, 23.07.2011., 114. lpp. un OV C 218, 23.07.2011., 118. lpp.

attiecībā uz vienkāršotu un raitu informācijas sniegšanas un noieta veicināšanas pasākumu procesu lauksaimniecības un pārtikas produktiem iekšējā tirgū un trešās valstīs.

5. Īpašas piezīmes

5.1 EESK ierosina, ka Komisija ES attiecīgo nozaru organizācijām ļauj iesniegt piedāvājumus.

5.2 ES lauksaimniecības ražojumu noieta veicināšana trešās valstīs pavērs ES lauksaimniekiem un pārstrādātājiem iespējas iekļūt lielajos tirgos, piemēram, Brazīlijas, Krievijas, Ķīnas, Indijas, Ziemeļamerikas, Austrālijas un Tuvo Austrumu tirgos. Mērķtiecīga veicināšanas stratēģija, ko ES īsteno trešo valstu tirgū, var strauji palielināt ES lauksaimniecības un pārtikas ražojumu pārdošanas rezultātus ārpus Eiropas Savienības.

5.3 Nosakot iespējas ES uzņēmumiem, būtisks faktors ir aizjūras valstu tirgu labklājība 2010. gadā.

5.4 Lai stiprinātu konkurētspēju, EESK ierosina Komisijai rīkoties šādi:

- nodrošināt Eiropas ražotājiem vairāk iespēju eksportēt savus ražojumus, atbalstot tirgu atvēršanu un attīstību, jo īpaši sarunās par starptautiskajiem nolīgumiem;
- atvieglot eksporta jautājumu risināšanu un atbalstīt eksportētājus, sniedzot informāciju; apsvērt “jumta” struktūru veidošanu vai tematisku un vispārēju ES līmeņa darbību.

5.5 Lai optimizētu Eiropas Savienības darbību ārējā tirgū, EESK iesaka

- nodrošināt mazumtirgotājiem un vairumtirgotājiem atbilstošus datus par eksportu, informāciju par valstīm un kontaktinformāciju, eksporta norādījumus utt.;
- mudināt eksportā veicināt papildproduktu noieta veidošanu starpnozaru sadarbību, lai palielinātu apjomu un efektivitāti;
- mudināt mazos un vidējos uzņēmumus apvienot spēkus, lai tie spētu nodrošināt tirdzniecībai ārējā tirgū vajadzīgo kritisko masu;

— atbalstīt izmēģinājuma projektus trešās valstīs nolūkā iekļūt jaunos tirgos.

5.6 EESK mudina Komisiju sanitāro krīžu laikā un pēc tām sniegt atbalstu nozarēm, kuru stāvoklis ir pasliktinājies, lai atjaunotu uzticēšanos un palielinātu patēriņu. Dinamiskas un tūlītējas *ad hoc* informācijas un komunikācijas kampaņas var būt ļoti efektīvs līdzeklis patērētāju uzticēšanās atgūšanai.

5.7 EESK uzskata, ka nozaru organizācijām, kas veiksmīgi īstenojušas veicināšanas programmas, vajadzētu dot iespēju pieteikties atbalsta saņemšanai un pasākumu īstenošanai, ievērojot atvieglotu procedūru.

5.8 EESK aicina Komisiju uzsākt pasākumus/kampaņas ar mērķi mudināt nozaru organizācijas no ES dalībvalstīm vēl aktīvāk pieteikties veicināšanas programmām ārpus Eiropas Savienības, lai iepazīstinātu ar labākajām ES lauksaimniecības un pārtikas ražojumu garšas īpašībām, tradīcijām un kvalitāti. Šai sakarā priekšroka jādod daudzvalstu programmām, kas aptver vairākus produktus, izmantojot izdevīgāku finansēšanas sistēmu (50 % vietā 60 %), jo tieši šie produkti piešķir programmai patiesu Eiropas dimensiju, un tāpēc tiem ir vajadzīgs ES atbalsts. Turklāt prioritāte valstīm jānosaka atbilstoši to tirgus potenciālam. EESK ierosina Komisijai palielināt savu ieguldījumu programmās, kas attiecas uz jaunietekmes ekonomikām.

5.9 EESK aicina Komisiju uzņemties galveno lomu, atbalstot un veicinot ES mazo ražotāju un apstrādātāju piekļuvi trešo valstu tirgum.

5.10 Iekšējā tirgus programmām jābūt redzējumam, kas vērsts uz Eiropu un pievienotās vērtības iegūšanu un kas raugās pāri valstu robežām, proti, jo plašāks produktu klāsts un lielāka tirgu daudzveidība, jo labāka programma. Programmām turklāt jābūt savstarpēji papildinošām, proti, jāveido sinerģijas ar citām valstu vai reģionālā līmeņa programmām, lai izvairītos no pasākumu dubultošanas vai pretrunīgiem vēstījumiem. Lai paaugstinātu informācijas pasākumu efektivitāti, jāspēj pilnībā izmantot izglītības un veselības aprūpes jomu potenciālu. Visbeidzot, lauksaimniecības un pārtikas produktu noieta veicināšanas un informācijas stratēģijas izstrādē un īstenošanā jāņem vērā arī ietekme uz nodarbinātību.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 64/432/EEK attiecībā uz elektroniskām datu bāzēm, kuras ietilpst dalībvalstu uzraudzības sistēmās”

COM(2011) 524 galīgā redakcija – 2011/0228 (COD)

un “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz liellopu elektronisko identifikāciju groza Regulu (EK) Nr. 1760/2000 un svītro noteikumus par liellopu gaļas brīvprātīgu marķēšanu”

COM(2011) 525 galīgā redakcija – 2011/0229 (COD)

(2012/C 43/14)

Ziņotājs: **Henry BRICHART** kgs

Padome 2011. gada 14. un 20. septembrī un Eiropas Parlaments 2011. gada 13. septembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 64/432/EEK attiecībā uz elektroniskām datu bāzēm, kuras ietilpst dalībvalstu uzraudzības sistēmās”

COM(2011) 524 galīgā redakcija – 2011/0228 (COD)

un

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz liellopu elektronisko identifikāciju groza Regulu (EK) Nr. 1760/2000 un svītro noteikumus par liellopu gaļas brīvprātīgu marķēšanu”

COM(2011) 525 galīgā redakcija – 2011/0229 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 21. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (7. decembrī sēdē), ar 180 balsīm par, 3 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK secina, ka liellopu audzēšanas nozarē paveikts liels darbs, lai pēc GSE (govju sūkļveida encefalopātijas) krīzes atgūtu patērētāju uzticēšanos.

1.2 Izveidotā liellopu identifikācijas un reģistrācijas sistēma pārredzamību un izsekojamību nodrošina ar ļoti lielu precizitāti un reaģētspēju.

1.3 Turklāt iespēja noteikt dzīvnieku atrašanās vietu un tos identificēt būtiski palīdz apkarot infekcijas slimības.

1.4 Dažādo metožu ieviešana tomēr rada lielu finansiālo slogu attiecīgajām nozarēm.

1.5 Kopš 1997. gada izstrādātās jaunākās tehnoloģijas, jo īpaši elektroniskā identifikācija, šīs jomas dalībniekiem var būt nozīmīgs atbalsts.

1.6 Tomēr vērojams, ka ar šādām metodēm saistīto tiešo izmaksu un priekšrocību sadalījums visā pārtikas ražošanas ķēdē nav vienmērīgs. Izmaksas galvenokārt sedz lauksaimnieki, bet lielu daļu finansiālā labuma saņem turpmāko ķēdes posmu dalībnieki.

1.7 Tāpēc EESK uzskata, ka liellopu elektroniskajai identifikācijai nevajadzētu būt obligātai Eiropas līmenī, jo ir maz ticams, ka tirgus kompensēs metodes šīs metodes augstās izmaksas. Turklāt patērētājs no tā negūs reālu papildu labumu.

1.8 Taču tad, ja kādā dalībvalstī pārtikas ražošanas ķēdes dalībnieki nolemj šādu sistēmu izmantot, jāparedz iespēja to padarīt obligātu visā attiecīgās dalībvalsts teritorijā.

1.9 EESK arī uzskata, ka liellopu audzētājiem, kuri vēlas izmantot elektronisko identifikāciju, šāda iespēja ir jādod.

1.10 Lai novērstu konkurences traucējumus, kas varētu apdraudēt vienoto tirgu, dalībvalstij, kurā elektroniskā identifikācija ir obligāta, pašai jāsedz izdevumi par tās teritorijā ieviesto dzīvnieku elektronisko identifikāciju.

1.11 Turklāt EESK uzskata, ka metožu saskaņošanas labad elektroniskajiem identifikatoriem jāizmanto vienas un tās pašas tehnoloģijas. Tāpēc ir svarīgi, lai tās būtu saskaņotas un atbilstu starptautiskajiem standartiem.

1.12 EESK Komisijas priekšlikumu kopumā atbalsta ar nosacījumu, ka īpaša uzmanība tiks pievērsta vienotā tirgus netraucētai darbībai un priekšlikuma ietekmei uz dažādiem nozares dalībniekiem.

1.13 Attiecībā uz liellopu gaļas brīvprātīgu marķēšanu EESK neiebilst pret Kopienas noteikumu atcelšanu, ja tirgotāji marķējumā varēs iekļaut papildu informāciju, kuru viņi uzskata par svarīgu.

2. Vispārīga informācija

2.1 Saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1760/2000 katrai dalībvalstij jāizveido sistēma liellopu individuālai izsekojamībai, izmantojot dzīvnieku individuālu identifikāciju ar krotālijām, reģistru katrā saimniecībā, katra dzīvnieka individuālo pasi, kurā iekļauti dati par visām dzīvnieka pārvietošanas reizēm, katru šādu pārvietošanu reģistrējot elektroniskā datu bāzē, pēc kuras var ātri izsekot dzīvniekiem un slimību gadījumā identificēt grupas. Nodrošinot liellopu un liellopu gaļas produktu pārredzamību un pilnīgu izsekojamību, sistēma ir jābūvē atjaunot patērētāju uzticēšanos liellopu gaļas produktiem, vienlaikus nodrošinot iespēju noteikt dzīvnieku atrašanās vietu un izsekot tiem veterināros nolūkos, kas ir īpaši svarīgi infekcijas slimību apkarošanā.

2.2 Komisijas paziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei "Rīcības programma administratīvā sloga samazināšanai Eiropas Savienībā" regula (EK) Nr. 1760/2000 minēta kā viens no "informācijas sniegšanas pienākumiem, kas nozīmē ievērojamu slogu uzņēmumiem". Jaunās ES dzīvnieku veselības stratēģijas rīcības plānā paredzēts, ka liellopu elektroniskās identifikācijas ieviešanas gaitā Komisija informēšanas pienākumus vienkāršos.

2.3 Kad 1997. gadā pieņēma patlaban spēkā esošos noteikumus par liellopu identifikāciju, elektroniskās identifikācijas metodes vēl nebija pietiekami efektīvas, lai tās piemērotu liellopiem. Elektroniskā identifikācija, kuras pamatā ir radiofrekvenču identifikācija (RFID), 10 gadu laikā ir būtiski attīstījusies un nodrošina individuālu dzīvnieku kodu ātrāku un precīzāku nolasīšanu un ievadišanu datu apstrādes sistēmās. Elektronisku identifikatoru izmantošana var palīdzēt samazināt administratīvo slogu un birokrātiju, īpaši gadījumos, kad saimniecības reģistrs ir elektronisks (kā tas ir arvien lielākā daļā lauku saimniecību). Turklāt ātrāka un uzticamāka sistēma salīdzinājumā ar parastajām krotālijām veicinātu ātrāku un precīzāku nolasīšanu,

tādējādi vienkāršojot dzīvnieku pārvietošanas reģistrēšanu centralizētā datu bāzē un nodrošinot inficēto dzīvnieku un/vai inficētās pārtikas efektīvāku un ātrāku izsekojamību.

2.4 Savienībā elektroniskā identifikācija jau ieviesta vairākām dzīvnieku sugām. Vairākas ES dalībvalstis brīvprātīgi sākušas izmantot liellopu elektronisko identifikāciju. Tā kā ES līmenī nav izstrādāti saskaņoti tehniskie standarti, iespējams, ka valstis izmanto atšķirīgus elektroniskos identifikatorus un nolasītājus ar atšķirīgām RFID frekvencēm, un tas, visticamāk, izraisīs saskaņotības trūkumu, apdraudot datu elektronisko apmaiņu. Tādējādi tiktu zaudētas elektroniskās identifikācijas sistēmu sniegtās priekšrocības.

2.5 Vienā no ietekmes novērtējumiem secināts, ka liellopu elektroniskās identifikācijas kā oficiālās identifikācijas instrumenta brīvprātīga ieviešana nozares dalībniekiem nodrošinātu pietiekamu laiku, lai šādu sistēmu apgūtu. Savukārt obligāta elektroniskā identifikācija dažiem uzņēmējiem varētu radīt negatīvas ekonomiskas sekas.

2.6 Arī Regulā (EK) Nr. 1760/2000 paredzēta brīvprātīga liellopu gaļas marķēšanas sistēma. To izvērtējot, Komisija noskaidroja nepilnības, kas saistītas ar pārmērīgu administratīvo slogu un izmaksām, kā arī saskaņotības trūkumu tās piemērošanā visās dalībvalstīs.

3. Komisijas priekšlikumi

3.1 Komisijas priekšlikumā (COM(2011) 525 galīgā redakcija) ņemti vērā apspriedēs ar ieinteresētajām personām gūtie rezultāti un ietekmes novērtējums. Komisija ierosina ieviest liellopu elektronisko identifikāciju, pamatojoties uz brīvprātības principu. Šādā brīvprātīgā sistēmā

— liellopus varētu identificēt pēc divām parastajām krotālijām (pašreizējā sistēma) vai pēc vienas redzamas parastās krotālijas un viena elektroniskā identifikatora atbilstīgi ES līmenī saskaņotiem standartiem,

— dalībvalstīm paredzēta arī iespēja to teritorijā ieviest obligātu sistēmu.

3.2 Priekšlikumā ierosināts atcelt prasību paziņot par papildu brīvprātīgas marķēšanas norādēm, jo tas rada pārāk lielas izmaksas un administratīvo slogu.

3.3 Priekšlikums ietver Regulas (EK) Nr. 1760/2000 pielāgošanu Līguma par Eiropas Savienības darbību (LES) noteikumiem.

3.4 Ierosinātā liellopu elektroniskās identifikācijas sistēma nozīmē, ka Padomes Direktīva 64/432/EEK jāgroza attiecībā uz elektroniskām datu bāzēm, kuras ietilpst dalībvalstu uzraudzības sistēmās. Direktīvā 64/432/EEK paredzētajos elektronisko datu bāzu elementos līdz šim nav iekļautas nekādas norādes par elektroniskiem identifikācijas līdzekļiem. Tāpēc abi priekšlikumi, t.i., COM(2011) 524 un COM(2011) 525, iesniegti vienā tiesību aktu paketē.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par aromatizēto vīna produktu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību”

COM(2011) 530 galīgā redakcija – 2011/0231 (COD)

(2012/C 43/15)

Ziņotājs: **José Maria ESPUNY MOYANO kgs**

Padome 2011. gada 14. septembrī un Eiropas Parlaments 2011. gada 15. septembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par aromatizēto vīna produktu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību”

COM(2011) 530 galīgā redakcija – 2011/0231 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 21. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 576. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (7. decembra sēdē), ar 186 balsīm par, 4 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē priekšlikumu regulai par aromatizēto vīna produktu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību. Ar minēto regulas priekšlikumu vienkāršo, aktualizē un aizstāj ES īpašos noteikumus attiecībā uz šiem produktiem (Padomes Regula (EEK) Nr. 1601/91, ar ko nosaka vispārīgus noteikumus par aromatizētu vīnu, aromatizētus vīnus saturošu dzērienu un aromatizētus vīnus saturošu kokteiļu definēšanu un to nosaukumu un noformējumu veidošanu⁽¹⁾) un Komisijas Regula (EK) Nr. 122/94, ar kuru ievieša noteikumus par aromatizēšanu un spirta pievienošanu, kas piemērojami dažiem aromatizētajiem vīna produktiem⁽²⁾).

1.2 EESK norāda, ka regulas priekšlikums galvenokārt aptiecinās ar centieniem vienkāršot un aktualizēt pašreizējo sistēmu, kas ļāvuši pareizi darboties šo produktu iekšējā tirgū, nodrošinot atbilstošu informāciju un patērētāju tiesību aizsardzību, lai minēto sistēmu varētu saskaņot ar tiesību aktiem vīna kvalitātes politikas jomā, PTO noteikumiem un Līguma par Eiropas Savienības darbību (“Līgums”) noteikumiem, ieviešot tehniska rakstura precizējumus, kas dotu iespēju veikt šādus uzlabojumus:

— uzlabot Savienības tiesību aktu par aromatizētajiem vīna produktiem piemērojamību, lasāmību un skaidrību,

— pastiprināt un papildināt kvalitātes politiku aromatizēto vīna produktu jomā, veicinot šo produktu iegūto atpazīstamību

un kvalitāti iekšējā un pasaules tirgū, balstoties uz pašreizējām produktu definīcijām, kā arī atjauninot atsevišķus tirdzniecības nosaukumus un dodot iespēju paaugstināt vīna daudzumu, nevis tieši pievienot lauksaimnieciskās izcelsmes etilspirtu, un nodrošinot, ka patērētājs ir pienācīgi informēts,

— pielāgot šo produktu ražošanas noteikumus jaunām tehniskajām prasībām un iespējām,

— pielāgot Savienības noteikumus PTO prasībām, tostarp TRIPS nolīgumam,

— aktualizēt kritērijus, pēc kādiem tiek atzītas jaunas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes.

2. Ievads

2.1 Eiropas Komisija ierosina atjaunināt noteikumus, kurus piemēro aromatizēto vīna produktu definīcijai, aprakstam, noformējumam, marķējumam un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai, sekmējot šo produktu iegūto atpazīstamību un kvalitāti iekšējā un pasaules tirgū, lai ņemtu vērā tehnoloģiskās inovācijas, tirgus izmaiņas un augošās patērētāju prasības, vienlaikus saglabājot tradicionālās ražošanas metodes.

2.2 Eiropas Komisija ierosina piemērot šo regulu visiem aromatizētajiem vīna produktiem, kurus tirgo Savienībā, neatkarīgi no tā, vai tie ir ražoti dalībvalstīs vai trešās valstīs, lai nodrošinātu patērētāju interešu aizsardzību. Lai saglabātu un uzlabotu Savienības aromatizēto vīna produktu reputāciju pasaules tirgū, šajā regulā paredzētie noteikumi būtu jāpiemēro arī šādiem dzērieniem, kas Savienībā ražoti eksportam.

⁽¹⁾ OV L 149, 14.06.1991., 1. lpp.

⁽²⁾ OV L 21, 26.01.1994., 7. lpp.

2.3 Priekšlikumā pēc būtības ir saglabātas tradicionālās aromatizēto vīna produktu definīcijas atbilstoši ierastajai kvalitātes praksei, taču tās būtu jāatjaunina un jāuzlabo, ņemot vērā tehnoloģiju attīstību, jo īpaši dodot iespēju paaugstināt vīna daudzumu, nevis tieši pievienot lauksaimnieciskās izcelsmes etilspirtu. Atsevišķos aromatizētos vīna produktos tiek ierosināts būtiski samazināt minimālo noteikto spirta daudzumu, lai apmierinātu patērētāju pieaugošo pieprasījumu pēc produktiem ar zemāku alkohola saturu un ņemtu vērā tehnoloģiju attīstību, kas dod iespēju piedāvāt kvalitāti, kuru agrāk varēja nodrošināt vienīgi ar lielāku minimālo spirta daudzumu. Tiek noteikti arī īpaši pasākumi attiecībā uz šo produktu nosaukumiem un noformējumu, lai papildinātu Savienības horizontālos noteikumus attiecībā uz pārtikas produktu marķēšanu un novērstu aromatizēto vīna produktu tirdzniecības nosaukumu ļaunprātīgu izmantošanu produktiem, kas neatbilst šajā regulā izklāstītajām prasībām.

2.4 Priekšlikumā noteikts, ka aromatizētie vīna produkti ir jāražo saskaņā ar konkrētiem noteikumiem, kas garantē, ka tiek ievērotas patērētāju prasības attiecībā uz kvalitāti un ražošanas metodēm. Lai ievērotu starptautiskos standartus šajā jomā, saskaņā ar noteikumiem par vīna produktiem, ražošanas noteikumiem ir jābūt balstītiem uz Starptautiskās Vīnkopības un vīna organizācijas (OIV) publicētajiem ieteikumiem.

2.5 Priekšlikumā iekļauti īpaši noteikumi par aromatizēto vīna produktu ģeogrāfiskās izcelsmes nosaukumu aizsardzību, uz ko neattiecas Eiropas Parlamenta un Padomes (...) Regula Nr. XXXX/20YY par lauksaimniecības produktu kvalitātes shēmām [COM(2010) 733 galīgā redakcija], Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr. XXXX/20YY [COM(2010) 799 galīgā redakcija], ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem ("Regula par vienotu TKO"), un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 110/2008 par stipro alkoholisko dzērienu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1576/89, kurā noteikta procedūra

trešās valsts un Savienības ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijai, atbilstībai, izmaiņai un iespējamai anulēšanai saskaņā ar vīna nozares produktiem noteikto režīmu.

2.6 Priekšlikumā paredzēts arī veikt vajadzīgos pielāgojumus, lai kompetences, kas Komisijai piešķirtas saskaņā ar Regulu (EEK) Nr. 1601/91 un Regulu (EK) Nr. 122/94, atbilstu Līguma 290 un 291. panta noteikumiem.

2.7 Priekšlikums nekādā veidā neietekmē ES budžetu.

3. Piezīmes

3.1 EESK atzinīgi vērtē Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par aromatizēto vīna produktu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību.

3.2 Aromatizētie vīna produkti ir nozīmīgi patērētājiem, ražotājiem un lauksaimniecības nozarei Savienībā. ES nodrošina apmēram 90 % no kopējā pasaulē saražoto aromatizēto vīna produktu apjoma (apmēram 3 miljonus hektolitru gadā), un ik gadu patērē apmēram 2 miljonus hektolitru. Galvenās ražotājvalstis ES ir Itālija, Francija, Spānija un Vācija, lai gan šādi produkti ir tradicionāli arī daudzās citās dalībvalstīs Ziemeļeiropā, Centrāleiropā un Austrumeiropā. Šie produkti veido arī ļoti nozīmīgu tirgus daļu (kvantitatīvu un kvalitatīvu) Eiropas vīna nozares vērtību ķēdē, nodrošinot stabilu noieta tirgu Eiropas vīnu produkcijai, jo īpaši baltvīniem, veicinot vīna tirgus līdzsvaru un stiprinot minētā tirgus konkurētspēju, kas ir viens no galvenajiem KLP mērķiem šajā nozarē.

3.3 Ierosinātie priekšlikumi dos iespēju veicināt šo produktu reputāciju iekšējā un pasaules tirgū, saglabājot tradicionālās ražošanas metodes un dodot iespēju tās pielāgot patērētāju pieprasījumam un tehnoloģiju attīstībai, nodrošinot kvalitāti, patērētāju tiesību augstu aizsardzības līmeni, tirgus pārredzamību un godīgu konkurenci.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/106/EK par jūrnieku minimālo sagatavotības līmeni”

COM(2011) 555 galīgā redakcija – 2011/0239 (COD)

(2012/C 43/16)

Ziņotāja: **BREDIMA kdze**

Eiropas Savienības Padome un Eiropas Parlaments saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 100. panta 2. punktu un 304. pantu attiecīgi 2011. gada 30. septembrī un 28. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/106/EK par jūrnieku minimālo sagatavotības līmeni”

COM(2011) 555 galīgā redakcija – 2011/0239 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 23. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (7. decembra sēdē), ar 176 balsīm par, 3 balsīm pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Uzlabota jūrnieku sagatavotība ir galvenais aspekts, kas nepieciešams, lai jūrnieka profesiju ES padarītu pievilcīgu, kā arī ceļš uz lielāku jūrniecības drošību. Zināšanas jūrniecības jomā ir stratēģiski svarīgas, lai ES varētu saglabāt savas vadošās pozīcijas jūrniecības nozarē pasaulē.

1.2 EESK atbalsta direktīvas projektu, ar kuru Direktīvu 2008/106/EK par jūrnieku minimālo sagatavotības līmeni saskaņo ar grozījumiem 1978. gada Starptautiskajā konvencijā par jūrnieku sagatavošanas sertificēšanas un sardzes pildīšanas standartiem (STCW konvencija), par kuriem vienojās Manilā (2010. gadā).

1.3 ES dalībvalstīm ir svarīgi pieņemt šo direktīvas priekšlikumu, jo no 2012. gada līdz ar Manilā pieņemto STCW konvencijas grozījumu stāšanos spēkā uz jūrnieku sagatavotību attieksies jauni noteikumi par prasmēm, profesionālo profilu, drošību un sertifikāciju pasaules līmenī.

1.4 EESK nepiekrīt ierosinātajai 15. panta 11. punkta redakcijai, kurā teikts, ka “dalībvalstis var atļaut vai reģistrēt koplīgumus, kas pieļauj izņēmumus no vajadzīgā [jūrnieku] atpūtas laika”. ES direktīvai nevajadzētu atšķirties no spēkā esošajos starptautiskajos un ES tiesību aktos, proti, SDO Konvencijā Nr. 180, SDO 2006. gada Konvencijā par darbu jūrniecībā un Direktīvā 1999/63/EK, sniegtā formulējuma. Direktīvas 1999/63/EK par jūrnieku darba laika organizēšanu izstrāde notika ilgās un sarežģītās sarunās starp sociālajiem partneriem, un ES iestādēm būtu jārespektē sociālā dialoga rezultāti.

1.5 EESK ierosina direktīvas priekšlikumā noteikt atpūtas un darba laika uzskaites standarta formātu. Standarta formāta noteikšanā varētu atsaukties uz Starptautiskās jūrniecības organizācijas IMO/SDO norādēm par jūrnieku darba laika organizācijas tabulām un darba un atpūtas laika uzskaites dokumentu formātu.

1.6 Lai gan STCW konvencija stāties spēkā 2012. gada 1. janvārī, EESK atzīmē, ka ierosinātā direktīva ES Padomes un Parlamenta likumdošanas sagatavošanas procedūru dēļ nestāties spēkā līdz pat 2012. gada jūlijam. EESK vērš uzmanību uz to, ka saistībā ar jūrnieku jaunajām darba stundām būs problēmas ar ostas valsts kontroli ārpus ES teritorijas un ka ES jūrniekiem sākumā nebūs STCW konvencijas 2010. gada grozījumiem atbilstošu sertifikātu. Šajā jautājumā ir vajadzīgs juridisks precizējums.

1.7 Attiecībā uz trešo valstu novērtēšanu, lai varētu atzīt to apmācības iestādes un sertifikātus, EESK uzskata, ka patlaban noteiktā trīs mēnešu perioda pagarināšana līdz astoņpadsmit mēnešiem ir pietiekama, ņemot vērā lielo darba apjomu jūrniecībā iesaistītajās valstīs un resursu trūkumu jūrniecībā neiesaistītajās valstīs.

1.8 EESK par pozitīvu faktoru uzskata to, ka ES dalībvalstīm statistikas datu analīzes veikšanai būs jāiesniedz Eiropas Komisijai standarta informācija par jūrnieku sertifikāciju.

1.9 EESK ierosina direktīvas priekšlikumā iekļaut jēdziena “ierindas elektrotehnikas mehāniķis” definīciju saskaņā ar STCW konvencijas noteikumiem.

1.10 EESK mudina Komisiju un dalībvalstis nekavējoties izvērtēt jūrnieku sagatavotību cīņai pret pirātismu, ņemot vērā pirātu uzbrukumu skaita palielināšanos visā pasaulē. Šādai sagatavotībai jābūt balstītai uz ANO Labas pārvaldības prakses un Starptautiskā kuģu un ostas iekārtu aizsardzības kodeksa (ISPS kodeksa) noteikumiem.

2. Ievads

2.1 Rentablas kuģniecības pamatā ir jūrnieku sagatavotības kvalitāte. Pat pasaules ekonomikas krīzes laikā jūrnieku apmācība būtu jāuztver kā ieguldījums, nevis kā izdevumi. Jūrnieku sagatavotība ir ceļš uz lielāku jūrniecības drošību.

2.2 Starptautiskās Jūrniecības organizācijas (IMO) pieņemtā Konvencija par jūrnieku sagatavošanas, sertifikācijas un sardzes pildīšanas standartiem (STCW konvencija) attiecas galvenokārt uz virsnieku sagatavotību. STCW konvencija pirmo reizi tika grozīta 1995. gadā, kā arī 2010. gada jūnijā, Manilā vienojoties par grozījumiem.

2.3 Iepriekšējos atzinumos ⁽¹⁾ EESK uzsvēra, cik svarīgas Eiropā ir zināšanas jūrniecības jomā, ES direktīvu atbilstība STCW konvencijai un jūrniecības izglītības uzlabošana kā viens no galvenajiem pasākumiem, kas jāveic, lai jauniešus ieinteresētu veidot karjeru jūrniecības nozarē (EESK 2010. gada 11. martā organizētā konference “Jūrnieka profesijas pievilcības veicināšana ES”). ES ir svarīgi savu jūrnieku skaitu saglabāt pašreizējā 250 000 līmenī, jo gadījumā, ja šie cilvēki tiek zaudēti, līdz ar viņiem darbu var zaudēt arī vairāk nekā divi miljoni cilvēku, kas ir nodarbināti ES jūrniecības klasteros. Tādēļ uzlabotai jūrnieku sagatavotībai ir stratēģiski svarīga nozīme, lai ES varētu saglabāt savas vadošās pozīcijas jūrniecības nozarē pasaulē.

2.4 Divi direktīvas priekšlikuma, ar ko groza Direktīvu 2008/106/EK, mērķi ir šādi: pirmkārt, saskaņot ES tiesību aktus ar starptautiskajiem noteikumiem, transponējot arī pārskatīto Starptautiskās Jūrniecības organizācijas (IMO) STCW konvenciju (1978. gads), kuras grozījumus pieņēma Manilas konferencē (2010. gadā), un, otrkārt, noteikt prasības ES dalībvalstīm attiecībā uz informācijas par sertifikātiem sniegšanu un

pagarināt trešo valstu izglītības sistēmu atzīšanas periodu. Jaunie starptautiskie standarti būs jāpiemēro no 2012. gada 1. janvāra. Ierosinātais termiņš īstenošanai ES līmenī ir 2012. gada 31. decembris. Beigās būs jānodrošina koriģētās STCW konvencijas vienota piemērošana ES dalībvalstīs un jānodrošina pienācīgs sagatavotības līmenis jūrniekiem, kuri strādā uz kuģiem, kas kuģo ar ES karogu, bet kuriem ir trešās valstīs izdots sertifikāts.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 No 2012. gada uz jūrnieku sagatavotību attieksies jauni noteikumi par prasmēm, profesionālo profilu, drošību un sertifikāciju. Sagatavotība un sertifikācija sevišķi svarīga ir jūrniecības drošībai, jo lielāka nelaimes gadījumu iespējamība pastāv gadījumā, ja trūkst pienācīgas sagatavotības un atbilstošu sertifikātu. Starptautiskās Jūrniecības organizācijas (IMO) STCW konvencija ir viena no četrām galvenajām konvencijām jūrniecības jomā pasaulē. Pārējās trīs ir šādas: Starptautiskā konvencija par cilvēku dzīvības aizsardzību uz jūras (SOLAS konvencija), Starptautiskā konvencija par kuģu izraisīta piesārņojuma novēršanu (MARPOL konvencija) un Konvencija par darbu jūrniecībā (MLC). Tā kā arī ES dalībvalstis ir parakstījušas konvenciju, ir svarīgi, lai starptautiskie un Eiropas tiesību akti būtu saskanīgi. Šie grozījumi paredz augstākus standartus attiecībā uz medicīnisko atbilstību, gatavību dežūrai un alkohola lietošanas pārmērībām un uz jaunu profesionālo profilu, piemēram, “kvalificēti matroži/mehāniķi” un “elektrotehnikas mehāniķi”, ieviešanu, visu jūrnieku apmācību drošības jautājumos un skaidrāk un vienkāršāk definētiem sertifikātu veidiem. Direktīvas projektā ir iestrādāti uzlabojumi attiecībā uz procedūrām (piemēram, komitoloģijas procedūra un trešo valstu skolu atzīšana) un prasība, ka dalībvalstīm ir jāsniedz statistikas dati par jūrnieku sagatavotību.

3.2 EESK atbalsta priekšlikumu, kura mērķis ir Direktīvu 2008/106/EK par jūrnieku minimālo sagatavotības līmeni saskaņot ar grozījumiem STCW konvencijā, par ko vienojās Manilā. Komiteja ierosina Eiropas Komisijai nodrošināt, ka dalībvalstis pienācīgi īsteno STCW konvenciju, un uzstāj, ka STCW konvencija ir jāievēro, vērtējot trešās valstis, lai varētu atzīt to apmācības iestādes un sertifikātus. Lai gan priekšlikums lielā mērā ir Manilā pieņemto grozījumu tieša transpozīcija ES tiesību aktos, tajā tomēr ir ierosināti arī nelieli grozījumi spēkā esošajos Eiropas noteikumos par jūrnieku sertifikātu atzīšanu.

3.3 EESK atzīmē, ka Eiropas Komisijas (Mobilitātes un transporta ģenerāldirektorāta) Jūrniecības nodarbinātības un konkurētspējas darba grupa (izveidota 2011. gada jūlijā) izteica priekšlikumu ES tiesību aktos ieviest STCW konvencijas grozījumus, par kuriem vienojās Manilā. Pasaules līmenī standartizēta jūrnieku apmācība Eiropas kuģiem ļauj nodarbināt kvalificētus jūrniekus neatkarīgi no tā, kur sagatavoti kuģa apkalpes locekļi. Kā minēja transporta komisārs Kallas kgs, “tā kā jūras pārvadājumi ir globāla nozare, ir svarīgi starptautiskā līmenī noteikt minimālos sagatavotības standartus”.

⁽¹⁾ OV C 168, 20.07.2007., 50.-56. lpp.
OV C 211, 19.08.2008., 31.-36. lpp.
OV C 255, 22.09.2010., 103.-109. lpp.
OV C 248, 25.08.2011., 22.-30. lpp.
OV C 14, 16.01.2001., 41. lpp.
OV C 80, 03.04.2002., 9.-14. lpp.
OV C 133, 06.06.2003., 23.-25. lpp.
OV C 157, 28.06.2005., 42.-47. lpp.
OV C 157, 28.06.2005., 53.-55. lpp.
OV C 97, 28.04.2007., 33.-34. lpp.
OV C 151, 17.06.2008., 35. lpp.

3.4 Atzinumā par Balto grāmatu transporta jomā (2011. gada 26. oktobra atzinums par tematu "Baltā grāmata "Ceļvedis uz Eiropas vienoto transporta telpu — virzība uz konkurētspējīgu un resursefektīvu transporta sistēmu — CESE 1607/2011, ziņotājs *Coulon* kgs, līdzziņotājs *Back* kgs) EESK atkārtoti uzsvēra, ka "jāpanāk, lai ES tiesību akti pilnībā atbilstu starptautiskajiem tiesību aktiem, tostarp ... Starptautiskās jūrniecības organizācijas (IMO) konvencijai par jūrnieku apmācības un sertificēšanas standartiem (STCW)".

3.5 Nesens pētījums sniedz pierādījumus, ka starptautiskajā darba tirgū pastāv satraucoša problēma saistībā ar krāpnieciskām darbībām ar sertifikātiem, jo īpaši ierindas jūrnieku vidū, tādējādi radot šaubas par to sertifikātu derīgumu. Turklāt daudzi ierindas jūrnieki no valstīm ārpus ES nevar kompensēt ES ierindas jūrnieku trūkumu darba tirgū, jo pastāv kultūras atšķirības, nodarbinātības ierobežojumi un trūkst valodu zināšanu ⁽²⁾.

4. Īpašas piezīmes

4.1 *Direktīvas priekšlikuma 15. panta 9. punkts (dienas atpūtas laika uzskaites dokumentu standarta formāts)*

4.1.1 Priekšlikuma 15. panta 9. punktā nav noteikts dienas atpūtas un darba laika uzskaites dokumentu, kuri jā sagatavo administrācijām, standarta formāts. STCW konvencijas, kas grozīta ar Manilas vienošanos, A-VIII/1 iedaļas 7. punktā ir atsauce uz Starptautiskās Jūrniecības organizācijas IMO/SDO norādēm par jūrnieku darba laika organizācijas tabulām un jūrnieku darba un atpūtas laika uzskaites dokumentu formātu. Turklāt atsauce uz darba un atpūtas laika uzskaites dokumentu standarta formātu ir iekļauta arī SDO 2006. gada Konvencijas par darbu jūrniecībā 2.3. noteikuma A2.3. standarta 10. un 11. punktā.

4.1.2 EESK ierosina direktīvas projektā noteikt atpūtas un darba laika uzskaites standarta formātu. Standarta formāta noteikšanā vajadzētu atsaukties uz Starptautiskās Jūrniecības organizācijas IMO/SDO norādēm par jūrnieku darba laika organizācijas tabulām un jūrnieku darba un atpūtas laika uzskaites dokumentu formātu.

4.2 *Direktīvas priekšlikuma 15. panta 11. punkts (atpūtas laiks)*

4.2.1 Priekšlikuma 15. panta 11. punkta jaunajā redakcijā ir noteikts, ka "dalībvalstis var atļaut vai reģistrēt koplīgumus, kas pieļauj izņēmumus no vajadzīgā atpūtas laika". Šādam formulējumam ir būtiski šaurāka nozīme nekā tā, kas ietverta spēkā esošajos starptautiskajos un Eiropas tiesību aktos, proti, pārskatītajā STCW konvencijā un SDO Konvencijā Nr. 180 (un tādējādi arī SDO Konvencijā par darbu jūrniecībā).

4.2.2 Priekšlikuma 15. panta 11. punkta formulējums atšķiras no formulējuma 1999. gada 21. jūnija Direktīvā 1999/63/EK attiecībā uz Nolīgumu par jūrnieku darba laika organizēšanu, ko noslēgusi Eiropas Kopienas Kuģu īpašnieku asociācija (EKKĪA) un Eiropas Savienības Transporta darbinieku arodbiedrību federācija (ESTDAF). Šādi nolīgumi ir ilgu un sarežģītu sarunu starp sociālajiem partneriem rezultāts, un šādu sarunu gala iznākums ir trausls līdzsvars. Visi grozījumi vai izmaiņas sociālo partneru nolīguma tekstā ir veicami, tos apspriežot un izdiskutējot sociālo partneru starpā. Jaunais, sašaurinātais 15. panta 11. punkta formulējums neatspoguļo starp sociālajiem partneriem notikušu diskusiju vai sarunu rezultātus. Eiropas Komisija to ir ieviesusi, iepriekš nekonsultējoties ar sociālajiem partneriem. EESK mudina Komisiju respektēt Direktīvas 1999/63/EK formulējumu attiecībā uz sociālo partneru noslēgto Nolīgumu par jūrnieku darba laika organizēšanu.

4.3 Jaunās direktīvas stāšanās spēkā

4.3.1 STCW konvencijas grozījumi, par ko vienojās Manilā, stāties spēkā 2012. gada 1. janvārī. Tomēr, ņemot vērā Ministru padomes un Eiropas Parlamenta parasto likumdošanas procedūru, Eiropas Komisija paredz: "Tā kā tajā laikā (t. i., 1.1.2012.) šis priekšlikums vēl nebūs pieņemts, ir paredzēts, ka ierosinātajai direktīvai būtu jāstājas spēkā, tiklīdz to publicē "Oficiālajā Vēstnesī"".

4.3.2 Tā kā direktīvas pieņemšana kavējas, izveidosies juri-disks paradokss, t. i., konflikts starp Manilas vienošanos par STCW konvencijas grozījumiem un pārskatīto STCW direktīvu, jo īpaši attiecībā uz spēkā stāšanās datumu. Dalībvalstis vai nu neievēros savas starptautiskās saistības, kas tām jāpilda 2012. gada 1. janvārī, vai arī gadījumā, ja tās ratificēs konvenciju, tās neievēros spēkā esošo STCW direktīvu. Visticamāk, ka pirms Manilas vienošanās ratificēšanas dalībvalstis sagaidīs lēmumu attiecībā uz direktīvu. Līdz tam kuģi, kas kuģo ar ES karogu, turpinās ceļu uz/no trešām valstīm, kuras Manilas vienošanos varbūt jau būs ratificējušas. Kuģiem, kas kuģo ar ES karogu, tas radītu nopietnas problēmas, jo ES karoga valstis tad vēl neievēros Manilas vienošanās noteikumus.

4.3.3 EESK vērš uzmanību uz to, ka būs problēmas ar ostas valsts kontroli ārpus ES teritorijas, jo īpaši saistībā ar jaunajiem noteikumiem par atpūtas stundām. Tas ir saistīts ar jauno atpūtas stundu prasību piemērošanu. Ir jāatzīst, ka dažiem kuģiem, kas kuģo ar ES karogu, ostās ārpus ES teritorijas varētu būt problēmas ar ostas valsts kontroli. Pastāv iespēja, ka ES jūrniekiem būs grūti konkurēt, jo sākumā viņiem nebūs STCW konvencijas 2010. gada grozījumiem atbilstošu sertifikātu. Turklāt būs arī problēmas ar sertifikātu derīgumu un tā ietekmi uz to indosamentu derīguma termiņu, kurus ES jūrniekiem izsniegušas valstis ārpus ES. Ņemot vērā minēto, šajā jautājumā ir vajadzīgs juridisks precizējums.

(2) OV C 80, 03.04.2002., 9.-14. lpp.

4.4 Trešo valstu izglītības/sertifikācijas sistēmu atzīšana

4.4.1 Attiecībā uz trešo valstu novērtēšanu, lai varētu atzīt to apmācības iestādes un sertifikātus, priekšlikumā paredzēts patlaban noteikto trīs mēnešu periodu pagarināt līdz astoņpadsmit mēnešiem. Dažas dalībvalstis vēlas, lai šis periods būtu ilgāks, jo darba apjoms jūrniecībā iesaistītajām valstīm (piemēram, Maltai) ir ļoti liels, vai arī tādēļ, ka jūrniecībā neiesaistītajām valstīm trūkst resursu. EESK atzīmē, ka pagarinājums ir pietiekams un ka lielais darba apjoms jūrniecībā iesaistītajās valstīs ir ņemts vērā.

4.5 STCW — Informācijas sistēma (IS)

4.5.1 Komisija pauž nožēlu par to, ka dati par sertifikātiem ir neprecīzi. Tā ierosina saskaņotā un konsekventā veidā salīdzināt valstu reģistros atrodamo informāciju. EESK par pozitīvu faktoru uzskata to, ka ES dalībvalstīm statistikas datu analīzes veikšanai būs jāiesniedz Eiropas Komisijai standarta informācija par jūrnieku sertifikāciju. EMSA "STCW informācijas sistēmas" izmantošana par pamatu nepieciešamās informācijas iegūšanai nozarei palīdzētu aprēķināt pašreizējo un aplēst nākotnes piedāvājumu un pieprasījumu pēc jūrniekiem.

4.6 Ierindas elektrotehnikas mehāniķi

4.6.1 Lai gan direktīvas projekts attiecas uz III/7. noteikumu, I/1. noteikuma 36. punktā minētā jēdziena "ierindas elektrotehnikas mehāniķis" definīcija jaunajā direktīvas priekšlikumā nav iekļauta.

4.6.2 EESK ierosina, ka direktīvas projektā ir jāiekļauj STCW konvencijas I/1. noteikuma 36. punktā minētā jēdziena "ierindas elektrotehnikas mehāniķis" definīcija, kas ir šāda: "ierindas elektrotehnikas mehāniķis ir ierindas jūrnieks, kurš ir kvalificēts saskaņā ar konvencijas III/7. noteikuma nosacījumiem".

4.7 Sagatavotība cīņai pret pirātismu

4.7.1 EESK paredz, ka, ņemot vērā pirātisma gadījumu skaita palielināšanos un tā ietekmi uz jūrniekiem, steidzami būs vajadzīga jūrnieku apmācība cīņai pret pirātismu. Tādēļ EESK mudina Komisiju apsvērt šo jautājumu kopā ar dalībvalstīm, ņemot vērā ANO Labas pārvaldības prakses noteikumus (attiecībā uz pirātismu) un Starptautiskā kuģu un ostas iekārtu aizsardzības kodeksa (ISPS kodeksa) noteikumus.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Tirdzniecība, izaugsme un pasaules norises. Tirdzniecības politika kā stratēģijas “Eiropa 2020” galvenā sastāvdaļa” ”

COM(2010) 612 galīgā redakcija

(2012/C 43/17)

Ziņotāja: **PICHENOT** kdze

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 9. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Tirdzniecība, izaugsme un pasaules norises. Tirdzniecības politika kā stratēģijas “Eiropa 2020” galvenā sastāvdaļa”

COM(2010) 612 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 22. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (2011. gada 7. decembra sēdē), ar 185 balsīm par, 1 balsi pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Komisija publicēja jaunu paziņojumu 2010. gada beigās – laikā, kad starptautiskajā tirdzniecībā notiek radikālas pārmaiņas, kuras pašreizējo globalizācijas procesu atšķir no aizritējušā posma. Stratēģijas “Eiropa 2020” ārējā dimensija⁽¹⁾, kurā ietilpst ES tirdzniecības politika, ir vērsta uz to, lai atbalstot pāreju uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni, tirdzniecība sniegtu tādu izaugsmes impulsu, kāds nepieciešams krīzes pārvarēšanai un sociālas tirgus ekonomikas uzplaukumam.

1.2 EESK uzsver, ka paziņojumā “Tirdzniecība, izaugsme un pasaules norises”⁽²⁾ izklāstītā “pārskatītā tirdzniecības politika” ir solis virzībā uz priekšu un ievieš būtiskus precizējumus attiecībā uz turpmākajām prioritātēm saistībā ar stratēģiju “Eiropa 2020”:

— tirdzniecības liberalizācija un tirdzniecības ģeogrāfiskā pārbīde uz Āzijas reģionu,

— izšķirīga saikne ar izejvielu un energoresursu piegādes drošību,

— būtiski šķēršļi tirdzniecībai un ieguldījumiem (ārpustarifu vai reglamentējoši šķēršļi), tostarp saistībā ar piekļuvi publiskajam iepirkumam,

— prasības attiecībā uz savstarpīgumu daudzpusējās un divpusējās sarunās ar ES stratēģiskajiem ekonomiskajiem partneriem, tostarp par intelektuālā īpašuma tiesību aspektiem,

— tirdzniecības aizsardzības mehānismu izmantošana.

1.3 EESK uzskata, ka virknē jautājumu jācenšas precizēt spēkā esošos tiesību aktus, īpaši saistībā ar subsīdijām un valsts atbalstu, un, vajadzības gadījumā izmantojot PTO Strīdu izšķiršanas padomes mehānismus, jāaizstāv savas vērtības un standartu, lai veicinātu tādas tiesu prakses rašanos, kas vairāk atbilst tās redzējumam par godīgu konkurenci, it īpaši attiecībā ar jaunietekmes valstīm.

1.4 Divpusējo sarunu sarežģītībai un grūtībām nevajadzētu mazināt ES prasības sociālajā un vides jomā. Šīs abas jomas jāņem vērā tāpat kā sarunu ekonomiskā sadaļa. Šajā sakarā Komiteja pievērš īpašu uzmanību ilgtspējīgas attīstības sadaļas saturam un uzraudzībai. EESK uzsver, ka šīs sadaļas sagatavošana ir cieši saistīta ar ietekmes novērtējumu kvalitāti un papildu pasākumu atbilstību.

1.5 EESK iesaka Apvienoto Nāciju Organizācijai izstrādāt pasaules hartu, kurā būtu noteikts tiesību minimums saistībā ar Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) noteikto sociālās aizsardzības minimumu. Hartu varētu pievienot Tūkstošgades attīstības mērķiem, kad tie 2015. gadā tiks pārskatīti. Minētā harta arī veido atsauci, kas atbilst saistībām tirdzniecības un attīstības jomā. Prioritārs mērķis ir panākt, lai tiktu atzīts ILO novērotāja statuss PTO, un ILO tiktu pakāpeniski iesaistīts tirdzniecības politikas pārbaudes mehānisma (MEPC) darbībā.

⁽¹⁾ Stratēģija “Eiropa 2020” gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”, COM(2010) 2020 galīgā redakcija, 3.3. punkts “Ārējās politikas instrumentu izmantošana”.

⁽²⁾ Tirdzniecība, izaugsme un pasaules norises (COM(2010) 612).

1.6 EESK aicina pievērst lielāku uzmanību attīstības sadarbības tematikai, solidaritātei pasaules mērogā un debatēm par tūkstošgades attīstības mērķiem. Komiteja ierosina pasludināt 2015. gadu par “attīstības un sadarbības gadu” (pagaidu nosaukums). Tā kā ES un dalībvalstis apņēmušās šos mērķus sasniegt līdz 2015. gadam, aicinām Eiropas gadu izmantot, lai veicinātu katra indivīda, pilsoniskās sabiedrības, valstu un ES izpratni un līdzatbildību par jau izvirzīto mērķu, kā arī par jauno mērķu, kas būs noteikti laikposmam pēc 2015. gada, sasniegšanu.

1.7 Starptautiskā tirdzniecība ir gan daļa no problēmas, gan daļa no risinājuma jautājumā par pārtikas nodrošinājumu visā pasaulē. Starptautiskās tirdzniecības noteikumiem būtu jāveicina pārtikas nodrošinājums, īpaši mazāk attīstītajās valstīs, kā arī jānodrošina to brīva piekļuve attīstīto valstu un jaunietekmes valstu tirgiem, ievērojot īpašas labvēlības režīmu un diferencētas pieejas principu.

1.8 Lai attīstītu “zaļo” ekonomiku globālās konkurences apstākļos un saglabātu līderpozīciju šajā jomā, Eiropai gan savās, gan klimata interesēs ir jāīsteno tālejošs mērķis, proti, samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas līmeni. Komiteja ierosina izstrādāt ietekmes novērtējumus (konkurētspējas, nodarbinātības un vides jomā) un rīkot publiskas debates, lai sagatavotu pārejas pasākumus 2020.–2050. gadam un stabilizētu ekonomikas dalībnieku un iedzīvotāju prognozes.

1.9 Ilgtermiņā Savienībai būtu jāsekmē PTO reforma saskaņā ar Starptautiskās Tirdzniecības organizācijas (OIC) projektu, kāds tas noteikts 1948. gada Havannas hartā, ar ko šī organizācija izveidota daudzpusējai globalizācijas pārvaldībai, un tajā nepārprotami jāiekļauj ar nodarbinātību un ieguldījumiem saistīti jautājumi.

1.10 Komiteja uzsver, ka arvien lielāka nozīme ir pilsoniskās sabiedrības līdzdalībai, īstenojot un uzraugot ES tirdzniecības nolīgumus, īpaši attiecībā uz ilgtspējīgas attīstības sadaļām, piemēram, nesen noslēgtajā brīvās tirdzniecības līgumā ar Dienvidkoreju. EESK ir gatava aktīvi veicināt šajā nolīgumā un turpmākajos tirdzniecības nolīgumos iekļauto noteikumu īstenošanu un ierosina sekmēt uzraudzības mehānisma darbību, apkoņojot Eiropas pilsoniskās sabiedrības un visu ikgadējā ziņojumā ieinteresēto personu viedokļus. EESK ierosina arī veicināt kopīgu darbu ar pilsonisko sabiedrību partnervalstīs, lai sekmētu, ka tiek ņemtas vērā no šiem nolīgumiem izrietošās konkrētās sekas. EESK uzskata, ka uzraudzības mehānismu ātra ieviešana attiecībā uz pirmajiem nolīgumiem ievērojami sekmētu pārskatītās tirdzniecības politikas attīstību. Tas palīdzētu veidot uzticēšanās gaisotni starp partnervalstīm un sekmētu pilsoniskās sabiedrības iesaisti pašreizējo tirdzniecības sarunu norisēs.

2. Gatavošanās lielām globalizācijas pārmaiņām

2.1 Godīga un atvērta starptautiskā tirdzniecība ir globāls sabiedriskais labums, kas ir jāaizsargā un jāstiprina. Katrai valstij vai valstu savienībai jāveicina šā sabiedriskā labuma ilgtspējīga pārvaldība, pamatojoties uz savstarpējām priekšrocībām proporcionāli katras iesaistītās puses koncesijām. Tas ir pamats ES iesaistei tirdzniecības liberalizācijas procesā daudzpusējas sistēmas ietvaros, ko patlaban veido PTO. Ar šādu redzējumu EESK kopš 2006. gada atbalsta ES tirdzniecības politiku ⁽³⁾.

2.2 Eiropas Komisija jauno paziņojumu publicēja 2010. gada beigās — laikā, kad starptautiskajā tirdzniecībā notiek radikālas pārmaiņas, kas pašreizējo globalizācijas procesu atšķir no aizrietošā posma. Tirdzniecības politikas kā stratēģijas “Eiropa 2020” sastāvdaļas uzdevums ir panākt, lai, atbalstot pāreju uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni, tirdzniecība sniegtu tādu izaugsmes impulsu, kāds nepieciešams krīzes pārvarēšanai un sociālas tirgus ekonomikas uzplaukumam.

2.3 Analizējot pašreizējās pārmaiņas globalizācijas procesā, Komiteja norāda uz pēdējo desmit gadu piecām galvenajām tendencēm, kuras būtu jāapspriež pilsoniskās sabiedrības forumos gan PTO, gan Tirdzniecības ģenerāldirektorāta ietvaros, ar mērķi sekmēt stratēģiskāku un ilgtermiņā vērstu ES tirdzniecības politiku:

— **Konkurences jomas paplašināšana.** Jaunās tehnoloģijas, sākot no informācijas un transporta jomas līdz nākotnes “zaļajām” tehnoloģijām, maina pārticības radīšanas un pievienotās vērtības sadalīšanas veidu un saasina konkurenci starp valstīm. Tās palielina preču, pakalpojumu un ražošanas, bet jo īpaši kapitāla apriti ⁽⁴⁾ un tādā veidā palielina to tautsaimniecības un sociālo jomu skaitu, kas atvērtas starptautiskajai konkurencei.

— Zināšanas un inovācija joprojām ir izaugsmes virzītājspēks, taču mūsdienās tās pilnībā maina starptautiskās tirdzniecības jēdziena izpratni, kuras pamatā bija klasiskās teorijas. Valstu savstarpējā tirdzniecība vairs nenotiek kā D. Rikardo laikā, kad viņu iemainīja pret liniem. Pēdējos desmit gados valstis specializējas jomās, kurās tām darbaspēka ziņā ir zināmas priekšrocības salīdzinājumā ar konkurentiem, dažkārt uz sociālā un fiskālā dempinga rēķina. **“Tirdzniecība ar pakalpojumiem”** pakāpeniski sasniedz tādu apjomu, kāds ir rūpniecības preču tirdzniecībai, kas tomēr joprojām ir pārsvarā. **Pakalpojumu īpatsvars** tirdzniecības kopapjomā (20 %) kļūst arvien nozīmīgāks un aizvien vairāk atspoguļojas valstu labklājībā (70 % no Eiropas IKP).

⁽³⁾ EESK atzinumi, OV C 211, 19.08.2008., 82. lpp., OV C 318, 29.10.2011., 150. lpp., OV C 255, 22.09.2010., 1. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 318, 29.10.2011., 150. lpp.

- Konkurence, kurā piedalās aizvien vairāk profesiju un tautsaimniecības dalībnieku, veicina inovāciju, paver plašākas ekonomiskās iespējas un tādējādi palielina vispārējo efektivitāti. Vienlaikus tā valstīs rada arvien pieaugošu **nevienlīdzību** — iespēju un atalgojuma nevienlīdzību starp darba ņēmējiem, kas ir mobili, un tiem, kuri tādi nav, starp kvalificētiem un nekvalificētiem darba ņēmējiem, starp kapitāla turētājiem un cilvēkiem, kuru vienīgais kapitāls ir viņu darbaspēks, starp darba ņēmējiem, kuri strādā tirgojamu preču un pakalpojumu nozarē, un tiem, kas strādā citās nozarēs.
- Pārvietojot darbību un resursus atkarībā no izmaksām un cenām, starptautiskā tirdzniecība darbojas kā palielināmais stikls — tā izceļ valstu stipro pusi un vienlaikus uzsver arī to nepilnības. Tirdzniecības politiku nevar nesaistīt ar citiem ES politikas virzieniem, it īpaši pārejas un pielāgošanas pasākumiem darba tirgū, siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanas politiku, sociālās un teritoriālās kohēzijas politiku un vienotā tirgus politiku, kā arī attīstības un sadarbības politiku.
- Pasaulē, kura no jauna atklāj resursu nepietiekamību, **apgādes drošības jautājums**⁽⁵⁾ pievienojas tradicionālajai ārējo tirgu pieejamības nodrošināšanas problēmai. Tirdzniecības un drošības politikas jomā par noteicošiem aspektiem kļūst gan nepārtrauktais spiediens uz enerģētikas un pārtikas resursiem, gan aizvien lielāka konkurence saistībā ar piekļuvi dabas resursiem.

3. Atvērtas un godīgai pārejai atbilstošas tirdzniecības sistēmas radīšanas stūrakmeņi

3.1. PTO nākamās reformas ietekmēšana

3.1.1 Globalizācijas radītās būtiskās pārmaiņas un to sekas Savienībai nav tikai tirdzniecības politikas jautājums, bet arī izaicinājums Eiropas Savienībai kopumā. Tāpēc tai būtu jāveic izpētes darbs un jāuzsāk publiskas debātes par godīgas pārejas nosacījumiem. Šajā sakarā EESK atzinīgi vērtē Eiropadomei iesniegto pārdomu grupas pārskatu par ES nākotni līdz 2030. gadam⁽⁶⁾, kurā noteikta un pārskatīta Savienības ārējās darbības stratēģiskā koncepcija un tās prioritātes ilgtermiņā.

3.1.2 Eiropai jāizstrādā tāda tirdzniecības politika, kas būtu kā svira gaidāmajā PTO reformā. EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu izveidot "izcilu personu grupu no attīstītajām un jaunattīstības valstīm, lai saņemtu neatkarīgu ekspertu ieteikumus, kas palīdzēs izveidot Eiropas viedokli par PTO turpmāko darba programmu un darbību pēc Dohas sarunu kārtas". Komiteja vēlas piedalīties šajā darbā un par minēto tematu izstrādāt izpētes atzinumu.

⁽⁵⁾ OV C 132, 03.05.2011., 15. lpp. OV C 54, 19.02.2011., 20. lpp.
⁽⁶⁾ Pārskats "Projekts "Europa 2030". Pārbaudījumi un iespējas" iesniegts Herman Van Rompuy kungam 2010. gada 9. maijā (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/lv_web.pdf).

3.1.3. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai jāizvirza ilgtermiņa mērķi — iesaistīties jauna PTO tēla veidošanā un, pamatojoties uz sākotnējo projektu, pārskatīt daudzpusējo attiecību būtību. Starptautiskās Tirdzniecības organizācijai (OIC), kāda tā noteikta Havannas hartā 1948. gadā, bija jākļūst par daudzpusēju organizāciju, kas izskatītu pilnīgi visus starptautiskās tirdzniecības aspektus, tostarp arī nodarbinātības un ieguldījumu jautājumus.

3.1.4 Dohas sarunas ir nonākušas strupceļā, un arī sarunas par ekonomisko partnerattiecību nolīgumiem (EPN) kavējas, tāpēc Eiropai būtu jāpārdomā attīstības un tirdzniecības savstarpējā saikne. EESK norāda, ka pirms tirdzniecības un attīstības stratēģijas pārstrādāšanas jāizvērtē gan iniciatīva "Viss, izņemot ieročus", gan arī EPN. Tirdzniecības politika ir skatāma kopumā, un Komiteja atzinīgi vērtē papildu darbu, kas veikts saistībā ar pašreizējo paziņojumu par VPS reformu un gaidāmo paziņojumu par tirdzniecību un attīstību.

3.2. Prioritāte pārtikas nodrošinājuma jautājumam

3.2.1 Komiteja vairākos atzinumos⁽⁷⁾ ir sniegusi atbildes uz jautājumu, kā veidot stratēģisku tirdzniecības politikas redzējumu. Turklāt 2011. gada maijā par pārtikas nodrošinājumu rīkotās konferences izskaņā EESK izklāstīja ieteikumus, kas varētu sekmēt G-20 darbu. Komiteja uzskata, ka starptautiskā tirdzniecība ir viens no noteicošajiem faktoriem, lai panāktu pārtikas nodrošinājumu un īstenotu tiesības uz pārtiku. Minētās konferences secinājumos⁽⁸⁾ precizēta tirdzniecības ietekme uz pārtikas nodrošinājumu un attīstību:

3.2.2 Panākt, ka starptautiskās tirdzniecības noteikumi veicina pārtikas nodrošinājumu

3.2.3 rūpēties, lai ar tirdzniecību saistītajās reformās un arī tirdzniecības sarunās pienācīgi tiktu ņemta vērā nepieciešamība mazināt pārtikas un uztura trūkumu visneaizsargātāko iedzīvotāju vidū jaunattīstības valstīs;

3.2.4 būtiski samazināt valsts atbalstu, kas rada traucējumus tirdzniecībā, un atcelt eksporta subsīdijas;

— precīzāk noteikt, kad un kādā veidā būtu piemērojami eksporta ierobežošanas pasākumi, un vienlaikus uzlabot konsultēšanās un paziņošanas kārtību; rūpīgi izvērtēt šādu pasākumu negatīvo ietekmi uz pārtikas nodrošinājumu citās valstīs;

⁽⁷⁾ OV C 318, 29.10.2011., 150. lpp. OV C 248, 25.08.2011., 55. lpp. OV C 218, 23.07.2011., 25. lpp. OV C 21, 21.01.2011., 15. lpp. OV C 255, 22.09.2010., 1. lpp. OV C 128, 18.05.2010., 41. lpp. OV C 211, 19.08.2008., 82. lpp.

⁽⁸⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/food-for-everyone-conclusions-en.pdf>

- novērst šķēršļus humānājam palīdzībai paredzētajam pārtikas preču eksportam, transportam un ievēšanai saņēmējvalstīs un kaimiņvalstīs.

3.2.5 Nodrošināt, ka jaunattīstības valstīs gūst lielāku labumu no tirdzniecības noteikumiem:

- atļaut jaunattīstības valstīm pietiekamā mērā izmantot īpašos un diferencētos noteikumus, kas paredzēti šo valstu pārtikas tirgu aizsardzībai, un īstenot šim nolūkam paredzētus pasākumus; daudzpusējās, reģionālās un divpusējās sadarbības ietvaros ir ārkārtīgi svarīgi atbalstīt šīm valstīm paredzēto aizsardzības pasākumu izmantošanas iespējas, kas tām ļautu atbilstoši rīkoties gadījumos, kad ievērojams importa apjoma pieaugums apdraud vietējo pārtikas produktu ražošanu;
- jaunattīstības valstīs ražotajiem lauksaimniecības produktiem nodrošināt labāku piekļuvi attīstīto valstu tirgum. Citām attīstītajām valstīm vajadzētu sekot Eiropas Savienības piemēram un ieviest sistēmu, kas līdzīga ES iniciatīvai "Viss, izņemot ieročus". Vajadzētu būtiski samazināt muitas tarifus no jaunattīstības valstīm ievestajiem pārstrādātajiem produktiem, veicinot tādējādi vietējo pārstrādes uzņēmumu veidošanu;
- rūpēties par papildu resursu pieejamību iniciatīvas "Aid for Trade" (atbalsts tirdzniecībai) īstenošanai, lai stiprinātu jaunattīstības valstu spēju iesaistīties starptautiskajā pārtikas preču tirdzniecībā un gūt labumu no tās. Būtu jāveicina arī tehniskā palīdzība jaunattīstības valstīm, lai tās varētu ievērot spēkā esošos lauksaimniecības un pārtikas noteikumus un standartus;
- atbalstot reģionālās ekonomiskās apvienības, veicināt reģionālo integrāciju, kā arī jaunattīstības valstu tirdzniecību un sadarbību. Šis process būtu jāatbalsta gan starptautiskajai sabiedrībai, gan Eiropas Savienībai, kurai šajā jomā ir nenovērtējama pieredze.

3.2.6 Komiteja pauž cerību, ka Komisija šos ierosinājumus ņems vērā, sagatavojot paziņojumu par tirdzniecību un attīstību.

3.2.7 Lai uzsvērtu šos ieteikumus un nodrošinātu, ka tiek pievērsta lielāka uzmanība attīstības sadarbības tematikai, solidaritātei pasaules mērogā un debatēm par tūkstošgades attīstības mērķiem, Komiteja ierosina pasludināt 2015.gadu par "attīstības un sadarbības gadu" (pagaidu nosaukums). Tā kā ES un tās dalībvalstis apņēmušās šos mērķus sasniegt līdz 2015. gadam, aicinām Eiropas gadu izmantot, lai veicinātu katra indivīda, pilsoniskās sabiedrības, valstu un ES izpratni un līdzatbildību par izvirzīto mērķu, kā arī jauno mērķu, kas būs noteikti laikposmam pēc 2015. gada, sasniegšanu.

4. Efektīvi instrumenti godīgākai konkurencei

4.1 Pasaules mēroga pārvaldība konkurences jomā ir ļoti nepilnīga. Konkurences jautājumus PTO risina tikai daļēji un nepietiekami. PTO kompetencē nav tādu jautājumu kā privātais monopols, dominējoša stāvokļa ļaunprātīga izmantošana un ar tarifiem nesaistīti privātā sektora radītie šķēršļi (normas un standarti). Komerctiesības attiecībā uz dempingu, valstu subsīdijām un atbalstu ir jautājumi, kurus interpretē saskaņā ar Strīdu izšķiršanas padomes praksi.

4.2 Tā kā ES viena pati nevar novērst nepilnības pasaules mēroga pārvaldībā, tai jācenšas precizēt spēkā esošos tiesību aktus un aizstāvēt savas vērtības un normas, kas ietvertas instrumentos, ar kuriem aizsargā un nodrošina godīgu konkurenci:

- sadarbībā ar PTO sekretariātu konsolidēt eksporta konkurences nosacījumu izvērtēšanu Tirdzniecības politikas pārbaudes mehānisma (MEPC) ietvaros,
- sekmējot gada ziņojumu izstrādāšanu par šķēršļiem tirdzniecības un ieguldījumu jomā,
- atbalstot dažādas iniciatīvas, kuru mērķis ir iekļaut jaunajā daudzpusējā darba programmā tā dēvētos Singapūras jautājumus (ieguldījumi, publiskais iepirkums, konkurence) un sekmēt tirdzniecību. Sevišķi nepieciešama daudzpusēja vienošanās par publisko iepirkumu, atkarībā no situācijas atbalstot to ar "burkāna" (piemēram, tehnoloģiju pārnese) vai "pātagas" (ierobežojumi piekļuvei ES publiskajam iepirkumam) politiku,
- saskaņojot politiku, kā arī eksporta veicināšanas, apdrošināšanas un kredīvēšanas pasākumus un pakāpeniski integrējot tirdzniecības kameras un to pārstāvniecības trešajās valstīs, lai ierobežotu ES dalībvalstu konkurences kropļošanu, jo tās cīnās par savu uzņēmumu piekļuves iespējām ārējam tirgum; nostiprinot un attīstot Eiropas MVU atbalsta centrus trešās valstīs ("Eiropas uzņēmējdarbības centri" ⁽⁹⁾), kā arī pilnībā nodrošinot tirgus piekļuves grupu (Market access teams) sekmīgu darbību ⁽¹⁰⁾, kas Eiropas Savienībai nodrošinātu efektīvus instrumentus;
- nodrošinot intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu saskaņā ar PTO nolīgumu par intelektuālā īpašuma tiesībām (Līgums par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem (ADPIC)), Viltosanas apkarošanas nolīgumu (ACTA) un divpusējiem nolīgumiem;

⁽⁹⁾ Ķīnā, Taizemē, Indijā un Vjetnamā.

⁽¹⁰⁾ OV C 218, 23.07.2011., 25. lpp.

— vajadzības gadījumā izmantojot PTO Strīdu izšķiršanas padomes mehānismus, lai stiprinātu ES redzējumam un vērtībām atbilstīgu tiesu praksi.

5. Efektīvs tirdzniecības atbalsts iekļaujošai stratēģijai, un sociālās dimensijas veicināšana tirdzniecībā

5.1 Globalizācijas sociālā dimensija ir nopietns jautājums, kas ilgākā perspektīvā jāatrisina daudzpusēju forumu un īpaši PTO ietvaros. Savukārt pašlaik svarīgs mērķis ir panākt Starptautiskajai Darba organizācijai (ILO) novērotājas statusu Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO). Eiropas Savienībai jāsekmē šā mērķa sasniegšana, pārliecinot valstis, kuras joprojām iebilst pret to. Turklāt ILO varētu pakāpeniski iesaistīt PTO dalībvalstu Tirdzniecības politikas pārbaudes mehānisma (MEPC) darbībā, sniedzot tādējādi ieguldījumu attiecīgo valstu sociālo politiku veidošanā.

5.2 EESK uzsver, ka Eiropai ir bagāta pieredze saistībā ar tirdzniecības sociālo dimensiju un šo pieredzi varētu izmantot starptautiskā plāna izstrādāšanā, jo atsauksmās uz šo pieredzi novērstu slēpta protekcionisma kritiku. Komiteja pastāvīgi rūpējas, lai tiktu sekmēta ilgtspējīgas attīstības aspekta un tā sociālās dimensijas iekļaušana visos tirdzniecības nolīgumos, lai sadaļā par sociālajiem jautājumiem tiktu ņemtas vērā Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) pamatkonvencijas, lai vispārējo preferenču sistēmas "VPS" mehānismos tiktu ņemti vērā atbilstības kritēriji un tiktu uzsvērtā Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda esamība.

5.3 Kā viens no jauninājumiem šajā jomā jāmin ietekmes novērtējumi, kuri, pamatojoties uz pārskatīto metodi, ļauj labāk paredzēt ietekmi uz nodarbinātību un labāk sagatavot papildu pasākumus⁽¹¹⁾. EESK velta īpašu uzmanību ES parakstītajos tirdzniecības nolīgumos paredzēto uzraudzības komiteju izveidei, jo tās nodrošina sociālās un vides dimensijas uzraudzīšanu minēto nolīgumu ietvaros.

5.4 Savienībai un dalībvalstīm arī turpmāk jāpilda savas finansiālās saistības astoņu Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) pamatkonvenciju veicināšanai un īstenošanai, tomēr tām jāapzinās, ka arī ar šiem noteikumiem nebūs iespējams uzreiz atrisināt konkurētspējas un nodarbinātības problēmas Eiropā. Turklāt, lai tirdzniecības un nodarbinātības sasaistīšanai radītu jaunas iespējas, ir uzmanīgi jāseko līdzi ILO iniciatīvai, kuras mērķis ir noteikt sociālās aizsardzības minimumu un atbalstīt pienācīgas kvalitātes nodarbinātības programmas. EESK cer, ka G20 valstis kopā ar SVF un Pasaules Banku pievērsīsies jautājumam par iespējamajiem sociālās aizsardzības minimuma finansēšanas veidiem.

5.5 Savienībai ietekmes novērtējumos lielāka nozīme jāpiešķir nozaru sociālajam dialogam, lai atkarībā no ES tirdzniecības politikas orientācijas noteiktu pielāgošanas pasākumus. Eiropas Savienības tirdzniecības politikā nepārprotami jāņem vērā Lisabonas līgumā iekļautās horizontālās sociālās klauzulas ietekme⁽¹²⁾. Sarunās par nākamo finanšu plānu jā saglabā Eiropas Sociālais fonds, un tā līdzekļi jānovirza tādu jautājumu risināšanai, kas saistīti ar pārejas vai pārstrukturēšanas izraisītām pārmaiņām rūpniecībā. Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda pieejamības nosacījumiem jā kļūst elastīgākiem, lai šā fonda atbalstam varētu pieteikties pēc iespējas lielāks skaits kandidātu, kas cietuši no pārmaiņām rūpniecības un lauksaimniecības nozarē. Minētais fonds varētu atbalstīt arī sociālo eksperimentēšanu.

5.6 EESK iesaka nolīgumu ilgtspējīgas attīstības sadaļā iekļaut cilvēktiesību dimensiju un aicina ar nolīgumu saistītos pasākumus saskaņot ar Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentu. ANO pamatprincipu sekmīgāka īstenošana palīdzēs sasniegt Eiropas Savienības mērķus attiecībā uz konkrētiem cilvēktiesību jautājumiem. Saskaņā ar paziņojumu par korporatīvo sociālo atbildību (2011. gada oktobris)⁽¹³⁾ šie principi ir būtisks nosacījums tirdzniecības un attīstības jomā.

6. Saistības vides aizsardzības jomā un to īstenošana tirdzniecības politikā

6.1 Dohas sarunu ietvaros notiekošās sarunas par vides precēm un pakalpojumiem var sekmēt ES mērķus saistībā efektīvāku piekļuvi videi draudzīgām precēm un tehnoloģijām. Tomēr plašam produktu klāstam, it sevišķi atjaunojamu energoresursu gadījumā, tarifu barjeras ir zemas vai vidējas, turpretī ar tarifiem nesaistīti šķēršļi joprojām būtiski kavē to izplatīšanu. Jaunais Komisijas priekšlikums, ko atbalsta arī EESK, paredz Pasaules Tirdzniecības organizācijas ietvaros noslēgt savlaicīgu un patstāvīgu vienošanos par vides preču un pakalpojumu tirdzniecību, kurā iekļauti ar tarifiem saistīti, kā arī ar tiem nesaistīti aizsardzības aspekti.

6.2 Lai globalizētas konkurences apstākļos attīstītu "zaļo" ekonomiku un saglabātu līderpozīciju šajā jomā, Eiropai gan savās, gan klimata interesēs ir jāīsteno tālejošs mērķis, proti, līdz 2050. gadam jāpanāk siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājums 80 % apmērā un, piemēram, vidējā termiņā no 2020. gada līdz 2030. gadam jāpanāk samazinājums 40 % apmērā. Komiteja ierosina izstrādāt ietekmes novērtējumus (konkurētspējas, nodarbinātības un vides jomā) un rīkot publiskas debates, lai sagatavotu pārejas pasākumus 2020.–2050. gadam un stabilizētu ekonomikas dalībnieku un iedzīvotāju prognozes.

⁽¹²⁾ EESK atzinums par tematu "ES kohēzijas un sociālās politikas koordinēšanas stiprināšana atbilstīgi LESD 9. panta jaunajai horizontālajai sociālajai klauzulai" (vēl nav publicēts Oficiālajā Vēstnesī)

⁽¹³⁾ COM(2011) 681 galīgā redakcija. Komisijas paziņojums "Atjaunota ES stratēģija 2011.-2014. gadam attiecībā uz korporatīvo sociālo atbildību".

⁽¹¹⁾ OV C 218, 23.07.2011., 19. lpp.

6.3 Nosakot vidējā termiņa mērķi, ir jāparedz arī reglamentējoši pasākumi un nodokļu stimuli, lai palielinātu ieguldījumus tīro tehnoloģiju pētniecībā un izstrādē. "Oglekļa" pielāgošanas pasākumi pie robežas ir jāizmanto tikai un vienīgi atsevišķos gadījumos, kad paredzama konkurētspējas mazināšanās un oglekļa dioksīda emisijas pārvirze, turklāt minētos pasākumus var izmantot vienīgi ievērojot PTO noteikumus atbilstoši Komisijas veiktajai analīzei ⁽¹⁴⁾.

6.4 Projektu sagatavošana CO₂ emisijas kvotu tirgus izveidei pasaulē norit lēni un nepastāvīgi, tāpēc ES dalībvalstis vēl dažus gadus būs starp nedaudzajām valstīm, kurās noteikta cena oglekļa dioksīdam. Ņemot vērā gaidāmo oglekļa emisiju pārvirzes risku dažās Eiropas nozarēs, kas iekļautas ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (ETS), Komiteja iesaka papildus pašreizējām bezmaksas kvotām, ko noteikusi Komisija, būtiski palielināt ilgtermiņa ieguldījumus ekonomikā ar zemu oglekļa emisijas līmeni un radīt paredzamus un drošus stimulus, kuri veicinātu inovāciju, pētniecību un izstrādi tādu tīro tehnoloģiju jomā, kuras vēl nav laistas tirgū.

6.5 Attiecībā uz transportu EESK atbalsta ANO Vispārējā konvencijā par klimata pārmaiņām izvirzītos globālos mērķus, proti, par 10 % samazināt gaisa transporta emisijas un par 20 % — jūras transporta emisijas. Lēmums par kopīgiem emisijas samazināšanas pasākumiem attiecas arī uz transporta nozari, jo no 2012. gada aviācijas nozare tiks pakāpeniski iekļauta ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (ETS). ES iniciatīva jūras transporta energoefektivitātes mērķu izstrādāšanai sekmētu šos pasākumus.

6.6 Attiecībā uz ilgtspējas ietekmes novērtējumiem (IIN) EESK atkārtoti iesaka pārskatīt pašreizējo mehānismu, kā tas jau minēts iepriekš izstrādātā atzinumā ⁽¹⁵⁾. Ciešāk sadarbojoties ar daudzpusējo vides nolīgumu sekretariātiem, jāuzlabo informācija par tirdzniecības politikas ietekmi uz vidi.

6.7 Lai gan "vides" un "ilgtspējīgas attīstības" standartiem un marķējumiem Eiropas Savienībā arī turpmāk jābūt privāti un decentralizēti organizētiem jautājumiem, Komisijas vai attiecīgas aģentūras uzdevums būtu veidot kopēju mērīšanas un novērtēšanas sistēmu.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ SEC(2010)269 "Trade as a driver of prosperity" (pieejams tikai angļu valodā) http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/november/tradoc_146940.pdf.

⁽¹⁵⁾ OV C 218, 23.07.2011., 19. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3821/85 par reģistrācijas kontrolierīcēm, ko izmanto autotransportā, un groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 561/2006”

COM(2011) 451 galīgā redakcija – 2011/0196 (COD)

(2012/C 43/18)

Ziņotājs: **Jan SIMONS** kgs

Eiropas Savienības Padome un Eiropas Parlaments saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 91. un 304. pantu, attiecīgi, 2011. gada 1. un 29. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3821/85 par reģistrācijas kontrolierīcēm, ko izmanto autotransportā, un groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 561/2006”

COM(2011) 451 galīgā redakcija – 2011/0196 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 23. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (7. decembra sēdē), ar 136 balsīm par, 1 balsi pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja kopumā atzinīgi vērtē Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3821/85 par reģistrācijas kontrolierīcēm, ko izmanto autotransportā, un groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 561/2006 par autovadītāju braukšanas laiku un atpūtas periodu, jo šis priekšlikums veicina ceļu satiksmes drošību, uzlabo autovadītāju darba apstākļus un sekmē godīgu konkurenci starp autotransporta uzņēmumiem.

1.2 Komiteja ir gandarīta, ka Komisija paredz apvienot autovadītāja kartes un autovadītāja apliecības funkcijas. Tas uzlabotu drošību un samazinātu administratīvo slogu tiktāl, ciktāl tas praksē būtu iespējams. Tas pats attiecas uz 6. pantā paredzēto iespēju digitālos tahogrāfus integrēt inteligentās transporta sistēmās (ITS), kas citām ITS programmatūrām atvieglotu piekļuvi tahogrāfos reģistrētajiem un uzrādītajiem datiem.

1.3 Tāpat Komiteja atbalsta izskatāmajā priekšlikumā paredzēto iespēju kontroles nolūkos lietot attālinātu saziņu ar tahogrāfu; tas ļautu autovadītājiem, kas ievēro noteikumus, izvairīties no mērķtiecīgām pārbaudēm uz ceļa.

1.4 Komiteja atzinīgi vērtē 7. līdz 16. pantu (ieskaitot) par tipa apstiprinājumu. Tā uzskata, ka minētie panti ir ļoti labs piemērs skaidram un pilnīgam aprakstam, kā dalībvalstīm jāiesteno ES tiesību aktu prasības.

1.5 Priekšlikuma 19. panta 4. punktā Komisija ierosina visā Eiropā digitālo tahogrāfu darbināt, kas pieder transporta uzņēmumiem, ierobežot piekļuvi tirgum, proti, tās drīkstētu apkalpot vienīgi citiem uzņēmumiem piederošos transportlīdzekļus, lai tādējādi izvairītos no interešu konfliktiem. Taču Komisija nesniedz pierādījumus šādu konfliktu esamībai. Galvenokārt izmaksu pieauguma dēļ, ko šāda prasība varētu izraisīt, par šo ierobežojumu atbilstoši minētā panta 4. punkta pirmajam teikumam būtu jābūt tiesīgai lemt katrai dalībvalstij atsevišķi ar nosacījumu, ka neatkarīga apstiprināta organizācija izsniedz remonta un kalibrēšanas garantijas dokumentu.

1.6 Komisija ierosina noteikt, ka par regulas pārkāpumiem ir atbildīgi transporta uzņēmumi, vienlaikus paredzot iespēju tiem pierādīt, ka tos nevar pamatot uzskatīt par atbildīgiem veiktajos pārkāpumos. Komiteja uzskata, ka šis noteikums ir taisnīgs.

1.7 Komiteja uzskata, ka, nākotnē regulā un tās pielikumos veicot grozījumus, būtu jāiesaista gan regulas priekšlikuma 40. pantā minētā komiteja, gan sociālie partneri.

1.8 Komiteja uzskata, ka drīzumā gaidāmā saziņa pa Eiropas satelītu varētu pavērt iespējas izmantot citus kontroles mehānismus, kas ilgtermiņā būtu lētāki, uzticamāki, aizņemtu mazāk vietas kabīnē un vienlaikus atvieglotu kontroli. Komiteja lūdz Komisiju izpētīt, vai ir iespējams, piemēram, kabīnes datorā, ar ko daudzas kravas mašīnas jau ir aprīkotas, integrēt specifisku programmatūru un tādējādi iegūt līdzvērtīgu vai pat augstāku kvalitātes līmeni, tiecoties sasniegt digitālo tahogrāfu ieviešanas mērķus.

2. Ievads

2.1 Komisija 2011. gada 19. jūlijā nāca klajā ar priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3821/85 par reģistrācijas kontrolierīcēm, ko izmanto autotransportā, un groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 561/2006 (COM(2011) 451 galīgā redakcija). Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar LESD 304. pantu ir lūguši Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai izstrādāt atzinumu par šo tematu.

2.2 Komiteja labprāt izpilda šo lūgumu; tā piekrīt Komisijai, ka turpmāk minēto iemeslu dēļ būtu svarīgi uzlabot tahogrāfa sistēmu un tās kontroli.

2.3 Tas uzlabotu ceļu satiksmes drošību un ļautu labāk pārraudzīt autovadītāju braukšanas laiku un atpūtas periodu.

2.4 Tas uzlabotu autovadītāju darba apstākļus.

2.5 Tam būtu jāsekmē godīga konkurence starp autotransporta uzņēmumiem.

2.6 Tahogrāfu rentabilitātes uzlabošana saskan ar Komisijas stratēģiju, kuras mērķis ir turpināt Eiropas transporta tirgus integrāciju un (kā norādīts 2011. gada 28. marta Baltajā grāmatā par transportu) padarīt autotransportu drošāku, efektīvāku un konkurētspējīgāku.

2.7 Praksē aptuveni 6 miljoni autovadītāju izmanto divu veidu tahogrāfus: transportlīdzekļi, ko laida tirgū līdz 2006. gada 1. maijam ir aprīkoti ar 1985. gadā ieviesto analogo tahogrāfu, bet transportlīdzekļos, ko laida tirgū ar 2006. gada 1. maiju, ir ierīkots digitālais tahogrāfs.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Komiteja kopumā atzinīgi vērtē Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3821/85 par reģistrācijas kontrolierīcēm, ko izmanto autotransportā, un groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 561/2006 par autovadītāju braukšanas laiku un atpūtas periodu. Visvairāk Komiteja atbalsta izvirzītos mērķus, konkrēti, to, ka priekšlikums par grozījumiem regulās veicina ceļu satiksmes drošību, uzlabo autovadītāju darba apstākļus un sekmē godīgu konkurenci starp autotransporta uzņēmumiem.

3.2 Izskatāmās regulas priekšlikuma 27. pantā Komisija ierosina apvienot autovadītāja kartes un autovadītāja apliecības funkcijas. Tādējādi varētu uzlabot sistēmas drošību un būtiski samazināt administratīvo slogu. Tad autovadītājiem arī būtu mazāks vilinājums savu autovadītāja apliecību izmantot krāpnieciskos nolūkos. Mērķis ir panākt, ka līdztekus izskatāmajam regulas priekšlikumam pieņem nelielas izmaiņas direktīvā par autovadītāja apliecību (Direktīva 2006/126/EK). Komiteja atbalsta šo priekšlikumu tiktāl, ciktāl tas ir īstenojams praksē.

3.3 Komiteja ļoti pozitīvi vērtē arī 7. līdz 16. pantu (ieskaitot) par tipa apstiprinājumu. Tā uzskata, ka minētie panti ir ļoti labs piemērs skaidram un pilnīgam aprakstam, kā dalībvalstīm jāīsteno ES tiesību aktu prasības.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Attiecībā uz piemērošanas jomu (3. pants) Komisijas priekšlikumā ir gan minēta atsauce uz Regulas (EK) Nr. 561/2006 piemērošanas jomu un tās noteikumiem sociālajā jomā, gan panta ceturtajā punktā arī paredzēts, ka dalībvalstis var pieprasīt reģistrācijas kontrolierīces uzstādīšanu visos transportlīdzekļos, tostarp tajos ar tonnāžu mazāku par 3,5 t. Komiteja to atbalsta.

4.2 Regulas priekšlikumā paredzēta iespēja kontroles nolūkos lietot attālinātu saziņu ar tahogrāfu; šis pasākums kontroles iestādēm sniegs pamatrādītājus par normu ievērošanu pirms transportlīdzekļa apturēšanas, lai veiktu pārbaudi uz ceļa. Tādējādi autovadītāji, kas ievēro noteikumus, varēs izvairīties no mērķtiecīgām pārbaudēm uz ceļa. Komiteja piekrīt minētajai 5. pantā iekļautajai pieejai.

4.2.1 Komiteja vērš uzmanību uz nozīmīgo jautājumu par datu aizsardzību, ko 2011. gada 6. oktobrī uzsvēra Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs (EDPS/11/9), proti, kamēr nav izstrādāta skaidra autovadītāja datu izmantošanas un uzglabāšanas kārtība un nav aktualizēta tehniskā specifikācija, novērst ar privātuma aizsardzību nesavietojamus pasākumus, ko izvērs rūpniecība.

4.3 Transportlīdzekļu precīzas atrašanās vietas datu reģistrācija, izmantojot globālo navigācijas satelītu sistēmu (GNSS), sāksies automātiski, 48 mēnešus pēc regulas stāšanās spēkā. Pēc Komisijas domām, tādējādi kontroles iestādes iegūs vairāk informācijas, lai varētu spriest par sociālās jomas tiesību aktu ievērošanu. Šī iespēja paredzēta 4. pantā. EESK uzskata, ka šajā ziņā sava loma būs 40. pantā minētajai komitejai (komiteja Regulas (ES) Nr. 182/2011 izpratnē) un tās sadarbībai ar Komisiju.

4.4 Komiteja atbalsta 6. pantā paredzēto iespēju integrēt digitālo tahogrāfu inteligentās transporta sistēmās (ITS), tādējādi nodrošinot citām ITS vieglāku piekļuvi tahogrāfa reģistrētajiem un radītajiem datiem.

4.5 Ar regulas priekšlikuma 19. panta 4. punktu Komisija vēlas palielināt darbnīcu uzticamību, padarot stingrāku darbnīcu apstiprināšanas tiesisko regulējumu. No viena ierosinājuma izriet tas, ka lielle transporta uzņēmumi, kuriem ir darbnīcas digitālo tahogrāfu labošanai un kalibrēšanai, nevarētu turpmāk to darīt saviem transportlīdzekļiem. Kā iemesls ir minēta nepieciešamība novērst iespējamus interešu konfliktus. Galvenokārt izmaksu pieauguma dēļ, ko šāda prasība varētu izraisīt, par šo ierobežojumu atbilstoši minētā panta 4. punkta pirmajam teikumam būtu jābūt tiesīgai lemt katrai dalībvalstij atsevišķi ar nosacījumu, ka neatkarīga apstiprināta organizācija izsniedz remonta un kalibrēšanas garantijas dokumentu.

4.6 Priekšlikuma 29. pantā noteikts, ka par regulas pārkāpumiem, kurus veikuši transporta uzņēmuma autovadītāji, ir atbildīgi attiecīgie uzņēmumi, bet vienlaikus paredzēta iespēja pierādīt, ka transporta uzņēmumu nevar pamatoti uzskatīt par atbildīgu veiktajos pārkāpumos. Komiteja atbalsta šādu atbildības sadalījumu.

4.7 Komiteja piekrīt Komisijas priekšlikuma 30. līdz 36. pantam, kas ietver noteikumus par vadītāja karšu un reģistrācijas diagrammu izmantošanu un par citiem dokumentiem, kuriem vadītājam jābūt līdzī, kā arī noteikumus par kontrolieru apmācību. Komiteja jo īpaši atbalsta šo pēdējo elementu. Šis pasākums nodrošinās lielāku saskaņotību un efektivitāti ES tiesību aktu piemērošanā.

4.8 Priekšlikuma 37. pantā Komisija paudusi ierosinājumus par sankcijām. Trešajā punktā paredzēts, ka sankcijas, kuras dalībvalstis nosaka par Direktīvā 2009/5/EK definētajiem ļoti nopietniem pārkāpumiem, jāiekļauj augstākās kategorijas sankcijās, kas dalībvalstī piemērojamas par autotransporta jomas tiesību aktu pārkāpumiem. Komiteja piekrīt šai Komisijas nostājai.

4.9 Komisija 38. līdz 40. pantā atzīst savas pilnvaras pieņemt lēmumus, lai I, LB un II pielikumu pielāgotu tehnikas attīstībai. Savukārt Komiteja iesaka, ka 40. pantā minētā komiteja sagatavo pielāgošanas priekšlikumus un ka sociālie partneri tiek izaicināti uz komitejas sanāksmēm.

4.10 Komiteja pozitīvi vērtē 41. pantā pausto Komisijas ierosinājumu izveidot tahogrāfa jautājumu forumu, kurā piedalītos eksperti no dalībvalstīm un trešām valstīm, kuras parakstījušas Eiropas līgumu par transportlīdzekļu apkalpju darbu starptautiskajos autopār vadījumos (AETR), lai saskaņotu regulējumu un tehnisko lietojumu dalībvalstīs un AETR valstīs.

4.11 Izskatāmajā priekšlikumā Komisija turpināt atbalstīt digitālā tahogrāfa tehniskus uzlabojumus. Komiteja apsver, vai drīzumā gaidāmā iespēja sazināties pa Eiropas satelītu nepāvērs iespējas izmantot citus kontroles mehānismus, kas ilgtermiņā būtu lētāki, uzticamāki, mazāk aizņemtu vietas kabīnē, bet vienlaikus atvieglotu kontroli. Komiteja ierosina Komisijai izpētīt, vai ir iespējams, piemēram, kabīnes datorā, ar ko daudzas kravas mašīnas jau ir aprīkotas, integrēt specifisku programmatūru un

tādējādi iegūt līdzvērtīgu vai pat augstāku kvalitātes līmeni, tiecoties sasniegt digitālo tahogrāfu ieviešanas mērķus. Tādējādi ar vienu vienīgu kabīnē ierīkotu iekārtu būtu iespējams nodrošināt visus no tiesību aktiem un darbības pārvaldes izrietošos pienākumus.

4.12 Regula 561/2006, kas visās dalībvalstīs piemērojama tieši un vienādi, un pusducis juridiski nesaistošu skaidrojumu, kuri attiecas uz dažādiem interpretācijas jautājumiem, kurus Komisija izstrādājusi sadarbībā ar kontroles iestādēm un kuri ir tām adresēti, tomēr, minētajām kontroles iestādēm īstenojot šo regulu, šķiet, nav ļāvuši novērst interpretācijas atšķirības. Komiteja iesaka — ja iespējams, pirms jaunās grozītās regulas stāšanās spēkā, kas paredzēta ne ātrāk kā pēc diviem gadiem, — likvidēt šīs atšķirības, lai nodrošinātu patiesi vienādu pārbažu veikšanu.

4.13 EESK vēlas izteikt vēl trīs piezīmes, kas, lai gan nav tieši saistītas ar divu (drīzumā triju) grozāmo regulu tematu, tomēr, pēc Komitejas domām, iederas šajā atzinumā.

4.13.1 Svara sensoru ierīkošana ļautu signalizēt par pārslodzi, un no tā ieguvēji būtu gan transporta uzņēmumi, gan kontroles iestādes.

4.13.2 Daži Komitejas locekļi uzskata, ka digitālajam kontroles aparātam, izmantojot globālo navigācijas satelītu sistēmu (GNSS), būtu jāreģistrē arī transportlīdzekļa izbraukšanas vieta un maršruta galapunkts. Tas ļautu dalībvalstīm uzlabot kabotāžas kontroli. Tomēr šajā saistībā jāatgādina, ka kabotāža bez ierobežojumiem būs atļauta no 2014. gada vai pat agrāk, kā tas norādīts 2011. gada baltajā grāmatā, un Komiteja atbalsta arī šo nostāju.

4.13.3 Komiteja vienmēr ir atbalstījusi saskaņotu pārrobežu transporta noteikumu ieviešanu un piemērošanu. Tas ir ļoti svarīgs aspekts. Proti, autotransporta uzņēmumu godīga konkurence nav iespējama, ja noteikumu piemērošana un to kontrole nenotiek vienādi visā Eiropas Savienībā. Izskatāmajā regulā iekļautie ierosinājumi, izņemot šajā atzinumā paustās nedaudzās kritiskās piezīmes, ir paraugs darbībai pareizajā virzienā, lai sasniegtu minēto saskaņotību. Komiteja aicina arī turpmāk, izstrādājot vai grozot tiesību aktus, šim jautājumam piešķirt tikpat lielu vērību.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko piemēro vispārējo tarifa preferenču sistēmu"

COM(2011) 241 galīgā redakcija

(2012/C 43/19)

Ziņotājs: **PEEL kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 14. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko piemēro vispārējo tarifa preferenču sistēmu"

COM(2011) 241 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2011. gada 22. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (2011. gada 8. decembra sēdē), ar 120 balsīm par, 7 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja ļoti atzinīgi vērtē Komisijas stingro apņemšanos, pārskatot vispārējo tarifa preferenču sistēmu (VPS), vēl lielāku uzmanību pievērst visnabadzīgāko valstu atbalstam, veicinot to eksporta ieņēmumu pieaugumu, lai minētās valstis gūtu lielākus panākumus nabadzības patiesā samazināšanā. Komiteja ir nobažījusies par to, ka ievērojama skaita progresīvu jaunattīstības valstu rašanās dēļ pēdējos gados ir pasliktinājušies daudzu nabadzīgāko valstu jau tā neizdevīgie konkurences apstākļi; Komiteja pilnībā atbalsta nodomu koncentrēt ES preferenču izmantošanu uz valstīm, kurām tās visvairāk ir vajadzīgas, jo tarifu pazemināšanās joprojām ir vispārēja tendence.

1.1.1 Tāpēc Komiteja atbalsta Komisijas nodomu samazināt to valstu skaitu, kas tiesīgas pretendēt uz VPS, bet sistēmā iekļauto tarifa pozīciju vai produktu skaitu nepalielināt ievērojami, tā lai galvenās izmantotās būtu tās valstis, kurām tas visvairāk vajadzīgs. No tā izriet, ka pat VPS+ ietvaros daži paaugstināta riska produkti, galvenokārt lauksaimniecības produkti un tekstilizstrādājumi, joprojām nebūs pilnībā atbrīvoti no tarifiem un tādējādi vismazāk attīstītās valstis varēs saglabāt šīs īpašās priekšrocības sistēmas "Viss, izņemot ieročus" ietvaros.

1.1.2 Komiteja atzīmē, ka VPS, un jo īpaši VPS+, kā uz stimuliem (nevis uz sankcijām) balstītam attīstības instrumentam arī turpmāk jābūt pietiekami izdevīgam visām valstīm, kuras ir tiesīgas izmantot minētās sistēmas.

1.2 Komiteja noteikti atbalsta arī to, ka šī iespēja ir izmantota, lai veicinātu cilvēktiesību un darba ņēmēju tiesību pamatprincipu, kā arī ilgtspējīgas attīstības un labas pārvaldības pamatprincipu stingrāku ievērošanu, vienlaikus veicinot lielāku juridisko noteiktību un stabilitāti.

1.3 Komiteja atbalsta Komisijas nodomu attiecībā uz VPS+ bāzi nepalielināt attiecīgo konvenciju kopskaitu, jo īpaši tāpēc, ka izraudzītās konvencijas valstīm dod "reālu iespēju koncentrēties uz svarīgākajiem aspektiem" ⁽¹⁾; tomēr mēs sevišķi atzinīgi vērtējam to, ka tagad ir iekļauta arī ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām (1992). Jānodrošina līdzsvars starp uzlabojumiem cilvēktiesību, sociālajā, vides un politiskajā jomā un nabadzīgāko valstu tehnisko un finansiālo spēju izpildīt papildu prasības, pat ja tās saņem tehnisku palīdzību: galīgā izvēle jāizdara saņēmējai valstij atbilstoši tās kultūras un politiskajiem apstākļiem.

1.4 Komiteja tāpēc uzsver, ka minētie priekšlikumi jāpapildina ar tādējam mērķtiecīgākiem pasākumiem veikspējas uzlabošanai, kuru mērķis ir sniegt lielāku atbalstu valstīm, lai tās varētu izpildīt attiecīgo konvenciju prasības un nodrošināt atbilstību nepieciešamajiem ētiskajiem standartiem. Mēs iesakām agrīnā posmā iekļaut īpašu EK programmu, kuru īstenotu paralēli ar šo regulu un kurā būtu sīki izklāstīts šādas veikspējas uzlabošanai pieejamais atbalsts tām VPS saņēmējvalstīm, kuras to lūdz.

1.4.1 Mēs iesakām arī to, ka šādai veikspējas uzlabošanai būtu jābalstās uz dialogu, kurā izmantota pilsoniskās sabiedrības pieredze, lai apzinātu un mērķtiecīgi pievērstos patiesajām vajadzībām. Pat CARIS ⁽²⁾ ziņojuma autoriem, kuri Komisijas uzdevumā veica oficiālu VPS izvērtējumu un kuriem bija pieejama augsta līmeņa analīze un analītiķi, ir grūti izdarīt secinājumus, izskatot tirdzniecības priekšrocības VPS ietvaros, toties no

⁽¹⁾ Informācijas pakete par Eiropas Komisijas priekšlikumu par jaunu VPS, Tirdzniecības ĢD, 8. lpp.

⁽²⁾ Saseksas (Universitātes) Reģionālās integrācijas analīzes centrs "VPS termiņa vidusposma novērtējuma ziņojums" (Centre for the Analysis of Regional Integration at (the University of)Sussex, "Mid term GSP evaluation report"), 2009. gads.

jaunattīstības valstīm, kam ir nelieli resursi, tiek sagaidīts, ka tās pieņems politiskus lēmumus, lai gan to spēja izstrādāt precīzu prognozi ir ļoti maza.

1.5 Komiteja ļoti atzinīgi vērtē arī Komisijas pausto nodomu iesaistīt pilsonisko sabiedrību un jo īpaši EESK, jo mēs varam sniegt plašu pārskatu par organizētas pilsoniskās sabiedrības viedokli, ietverot visa veida informāciju, ko Komisija uzskata par lietderīgu saskaņā ar 14. pantu attiecībā uz VIII pielikumā uzskaitīto galveno konvenciju ievērošanu. Šajā saistībā mēs ceram, ka Komisija — atbilstīgi ierosinātās regulas 10. panta 8. punktam, 15. panta 2. punktam un 19. panta 12. punktam un ievērojot 22. panta 4. punktā norādītos aizsardzības pasākumus — tuvākajā laikā pieņems atsevišķu regulu par to procedūru īstenošanu, kuras pieņems saistībā ar VPS+ piemērošanu un, konkrēti, par VPS, VPS+ un sistēmas "Viss, izņemot ieročus" (*Everything but Arms*) atcelšanu un neatcelšanu.

1.5.1 Bez nodoma aizskart kādas ieinteresētās puses tiesības vai spēju sniegt savu viedokli par konvenciju ievērošanu, Komiteja tomēr iesaka Komisijai, Padomei un Parlamentam izveidot "uztraudzības" vai konsultāciju mehānismu, ar kā starpniecību pilsoniskā sabiedrība varētu norādīt uz attiecīgo konvenciju iespējamiem pārkāpumiem, kurus izdarījušas VPS saņēmējvalstis, kā arī iesaka, ņemot vērā Komitejas plašās zināšanas, to iecelt par minētā mehānisma darbības veicinātāju vai koordinatori, kura varētu apkopot sūdzības.

1.5.2 Mēs iesakām to attiecīgajos gadījumos balstīt uz paredzamajiem precedentiem saistībā ar pilsoniskās sabiedrības veikto ES un Dienvidkorejas brīvās tirdzniecības nolīguma (BTN) un citu nesen noslēgtu BTN īstenošanas uztraudzību, jo īpaši pasākumiem, kas nodrošinātu konkrētu ES ieguldījumu un/vai ar kuriem izveidotu ES līmeņa padomdevēju grupas, pie kurām varētu vērsties, pirms problēmjautājumu nodošanas izskatīšanai oficiālajās kopīgajās struktūrās, kas paredzētas minētajos BTN.

1.6 Tādēļ Komiteja ierosina Komisijai tuvākajā laikā izveidot kopīgu darba grupu, kuras uzdevums būtu sniegt stingrus ieteikumus.

2. Pamatojums / jaunais priekšlikums

2.1 Ierosinātā regula aizstās spēkā esošo vispārējo tarifa preferenču sistēmu, kuras darbības termiņam jābeidzas 2011. gada beigās, bet kurš ir pagarināts uz diviem gadiem, lai pārmaiņas noritētu bez problēmām. Minētā regula nodrošinās arī VPS atbilstību Lisabonas līgumam, kurā ir paredzētas izmaiņas, tai skaitā EP lomas palielināšana. Šī iespēja tiek izmantota,

lai ierosinātu radikālas izmaiņas, jo īpaši, lai padarītu VPS mērķtiecīgāku un koncentrētu uz valstīm, kurām tā visvairāk vajadzīga, kā arī, lai veicinātu vienkāršību, prognozējamību un stabilitāti, kas ir ļoti svarīgi, lai importētāji izmantotu minēto sistēmu. Tā rezultātā pēc pieciem gadiem VPS būs nevis jāaizstāj, bet tikai jāpārskata.

2.2 VPS izstrādāja 1971. gadā, pamatojoties uz ANO Tirdzniecības un attīstības konferences (UNCTAD) ieteikumiem, un kopš tā laika Eiropas Savienība kopējās tirdzniecības politikas (KTP) ietvaros un atbilstoši PTO noteikumiem izmanto VPS, lai jaunattīstības valstīm piešķirtu tirdzniecības preferences. VPS ir viens no galvenajiem ES instrumentiem, ar ko atbalsta jaunattīstības valstu centienus samazināt nabadzību, radot ieņēmumus ar pastiprinātas tirdzniecības starpniecību, un vienlaikus mudina minētās valstis pielikt lielākas pūles, lai nodrošinātu galvenās cilvēktiesības un darba ņēmēju tiesības, samazinātu nabadzību un veicinātu ilgtspējīgu attīstību un labu pārvaldību.

2.3 Kā redzams regulas priekšlikuma V un IX pielikumā, VPS darbojas, nosakot to preču muitas (KN) kodus, attiecībā uz kurām ES importa tarifi ir jāsamazina vai jāatceļ. Tādējādi tas nav galvenais instruments klimata pārmaiņu vai pārtikas nodrošinājuma jomā, ne arī lai palīdzētu nodrošināt izejvielas. KN kodi var būt pat astoņus ciparus gari (un parastam cilvēkam šķīst nesaprotami); ar tiem nošķir, piemēram, kofeīnu saturošu (0901 21 00) un kofeīnu nesaturošu (0901 22 00) grauzdētu kafiju. VPS sistēmu pielieto importētāji, kas vēlas izmantot tādējādi piedāvāto samazināto vai nulles tarifu priekšrocības; lai sistēmu varētu pielietot, tai jābūt vienkāršai, stabilai un pietiekami prognozējamai. Mēs konstatējam, ka ne visi importētāji, kas varētu to darīt, iepērk tieši no VPS saņēmējvalstīm: tiek izmantoti tikai aptuveni 69 % no iespējamā tarifu samazinājuma, kas vismazāk attīstītajām valstīm ir pieejams "Viss, izņemot ieročus" ietvaros; attiecībā uz VPS+ attiecīgais rādītājs ir 85 %.

2.4 Līdz ar tarifu pazemināšanos visā pasaulē, samazinās arī VPS piemērošana. Imports, izmantojot VPS, veido tikai 4 % ES kopējā importa (9,3 % importa no jaunattīstības valstīm), un 2009. gadā muitas ieņēmumu tirie zaudējumi Eiropas Savienībai VPS piemērošanas rezultātā bija tikai 2,97 miljardi euro (pēc nodokļu iekasēšanas izmaksu atskaitīšanas tirie zaudējumi ir 2,23 miljardi euro). Minētais apmērs tagad tiks samazināts līdz aptuveni 1,77 miljardiem euro. Ekonomikas krīzes un tirdzniecības izredžu nenoteiktības laikā, kad aizvien pastāv draudi, ka protekcionismu varētu izmantot kā vilinošu līdzekli valsts ekonomikas problēmu risināšanai, dažas dalībvalstis ir paudušas šaubas, vai ierosinātie tehniska rakstura samazinājumi nav pārāk lieli. Savukārt Komiteja, tos papētījusi, uzskata, ka no jebkādas ierosināto izmaiņu samazināšanas — gan attiecībā uz gradāciju, gan attiecībā uz stingriem atbilstības kritērijiem dažām valstīm — ieguvēji būtu tie, kas jau tagad atrodas spēcīgākās pozīcijās. VPS būtība ir palīdzēt tiem, kam tas visvairāk vajadzīgs.

2.5 Kopš 2004. gada, kad Komiteja iepriekšējo reizi pievērsās VPS⁽³⁾ un pēc kura sistēma nav tikusi pārskatīta, ir iespējams izmantot turpmāk minētos trīs veidu preferenču nolīgumus.

- Vispārējā VPS sistēma ir pieejama visām valstīm, kuras atbilst attiecīgajiem kritērijiem (šobrīd 176 valstis), un tā piešķir atvieglojumus, piemērojot samazinātas vai atceltas nodevas aptuveni 6 200 no aptuveni 7 100 tarifa pozīcijām, kuru tarifi ir augstāki par nulli.⁽⁴⁾ Lielākā daļa (3 800) minēto pozīciju ir apzīmētas kā “paaugstināta riska” preces, kurām piemēro noteiktas likmes tarifu samazinājumus; galvenokārt tie ir lauksaimniecības ražojumi, bet ir iekļauti arī tekstilizstrādājumi un apģērbi. Izmantojot VPS (kas ir pieejama aptuveni 111 valstīm), ES 2009. gadā tika ievesti produkti 48 miljardu euro vērtībā, un tas veidoja 81 % no VPS kopējā apjoma.
- “VPS+” ir stimulējošs mehānisms tādām mazākām, “neaizsargātākām” nabadzīgākajām valstīm ar nelielu nodokļu bāzi, kuras nevar kvalificēt kā vismazāk attīstītās valstis un kuru eksports uz ES ir koncentrēts ap dažiem produktiem (5 lielākās importa sadaļas veido 75 % no kopējā importa). Šādām valstīm piedāvā papildu atvieglojumus, galvenokārt muitas nodokļa atcelšanu, attiecībā uz dažiem paaugstināta riska produktiem, taču VPS+ papildus VPS iekļautajām 6 200 tarifa pozīcijām ir iekļautas vēl tikai 70 jaunas tarifa pozīcijas. VPS+ iekļauti arī īpaši stimuli ilgtspējīgas attīstības un labas pārvaldības veicināšanai tajās valstīs, kurām nāktos paust apņemšanos ievērot plašāku loku galveno cilvēktiesību, darba ņēmēju tiesību, vides aizsardzības un pārvaldības universālo vērtību — skat. turpmāko 4. punktu. Izmantojot VPS+, uz ES 2009. gadā 15 valstis eksportēja produktus 5 miljardu euro vērtībā, un tas veidoja 9 % no VPS kopējā apjoma.
- “Viss, izņemot ieročus” attiecas uz atbilstīgi ANO klasifikācijai 49 vismazāk attīstītajām valstīm, no kurām ES tirgū bez nodokļiem un bez kvotām var importēt jebkuras preces, izņemot ieročus un munīciju (un sākotnēji arī izņemot cukuru, risus un banānus). Minētais preferenču veids tika pievienots VPS 2004. gadā, un sākotnēji tā bija EK iniciatīva saistībā ar Dohas sarunām. Lai gan 2005. gadā PTO ministru konferencē pieņemtajā nolīgumā paredzēts, ka līdzīgus atbrīvojumus no nodokļiem un kvotām iekļaus Dohas sarunās, tomēr ES joprojām ir vienīgais tirdzniecības reģions, kas piedāvā tik dāsnus noteikumus. Sistēmas “Viss, izņemot ieročus” (EBA) ietvaros 2009. gadā Eiropas Savienībā importēja preces 6 miljardu euro vērtībā (10 % no VPS kopējā apjoma).

2.6 Tikai 9 % tarifa pozīciju nav iekļauti VPS un VPS+ (bet tās ir iekļautas EBA), un tie ir galvenokārt lauksaimniecības produkti. Ja minētās pozīcijas nolemtu iekļaut VPS vai pat VPS+, tas nozīmētu, ka dažas no EBA (un līdz ar to arī VPS+) priekšrocībām izzustu un visnabadzīgākās valstis ciestu zaudējumus⁽⁵⁾. Attiecīgās tarifa pozīcijas tomēr ietver tās lauksaimniecības produktu jomas, attiecībā uz kurām Dohas sarunu

gaitā izraisījās dažas no visgrūtāk risināmajām problēmām. Visjutīgākais piemērs šajā saistībā, šķiet, ir cukura produkti. Pēc vairāk nekā divu gadu ilgām konkurences izkropļojumiem⁽⁶⁾ cukura imports Eiropas Savienībai ir ļoti jutīgs aspekts; tas ir produkts, ko Mozambika (viena no vismazāk attīstītajām valstīm) var ražot pēc tirgus kursa, bet kurš būtu ļoti neaizsargāts pret vidēji augstu ienākumu (UMI) valstu, piemēram, Brazīlijas, atklātu konkurenci. Tas attiecas arī uz tekstilizstrādājumiem un apģērbiem — vēl viena ļoti jutīga joma saistībā gan ar importu uz ES, gan ar konkurenci starp vismazāk attīstītajām valstīm un to kaimiņvalstīm.

2.7 Ierosināto izmaiņu galvenais rezultāts būs izmaiņas dažu ES importējamo produktu izcelsmes avotos. Regulas projektā ir ierosināts svītrot vairāk nekā pusi valstu, kas šobrīd pretendē uz VPS, un tādējādi koncentrēti un mērķtiecīgi virzīt VPS uz visnabadzīgākajām valstīm, un principā tas ir vērtējams atzinīgi. Komisijas paskaidrojuma rakstā teikts, ka, “pateicoties augošai tirdzniecībai, daudzas jaunattīstības valstis un eksporta nozares ir veiksmīgi integrējušās pasaules tirgos (...) [un] ir spējīgas turpināt attīstīties bez citu atbalsta”. Šīs vairāk attīstītās valstis “rada spiedienu uz (...) daudz nabadzīgāku valstu eksportu, kurām patiesi ir nepieciešama palīdzība”.

2.7.1 Tomēr mēs vēlamies šeit norādīt uz ES importētājiem svarīgu problēmu: ja izcelsmes noteikumos ieviešis patlaban plānotās izmaiņas, proti, ka prasību par valsts iestādes iesniegtu izcelsmes apliecinājumu aizstātu ar reģistrēta eksportētāja deklarāciju, tad līdz 2017. gadam varētu samazināties sistēmas izmantošana, jo daudziem MVU šāda prasība šķiet pārāk riskanta. Tādēļ Komiteja uzskata, ka ierosinātās pašsertifikācijas sistēmas uzraudzība, revīzija un akreditācija būtu jāveic neatkarīgām profesionālajām iestādēm, kas darbojas starptautiskā mērogā. Nesenajā pagātnē ir bijuši pārāk daudzi krāpšanās un noteikumu apiešanas shēmas ES importa, it sevišķi cukura importa, jomā.

2.8 Valstis ar augstu ienākumu līmeni (saskaņā ar Pasaules Bankas klasifikāciju) joprojām netiks iekļautas VPS darbības jomā, bet vairs nepiemēros agrākos izņēmumus. Tagad ir ierosināts neiekļaut arī visas 33 aizjūras zemes un teritorijas, t.i., teritorijas, kas saistītas ar ES, ASV, Austrāliju un Jaunzēlandi un kurās VPS izmanto tikai minimāli. Šajā grupā ietilpst arī Grenlande, Bermudu salas un ASV Samoa teritorija.

2.8.1 Netiks iekļautas arī

- visas BTN partnervalstis un pārējās valstis, kas izmanto preferenciālās tirgus piekļuves režīmu ar ES ar tādiem pašiem vai labākiem tarifu nosacījumiem (lai gan tās joprojām būs tiesīgas pretendēt, ja paredzētie pasākumi būs nesekmīgi), — minētās valstis saņems paziņojumu

⁽³⁾ OV C 110, 30.04.2004., 34. lpp.

⁽⁴⁾ Vēl 2 300 tarifa pozīcijām jau tiek piemērots nulles standarta tarifs.

⁽⁵⁾ CARIS ziņojums.

⁽⁶⁾ Attiecināms uz Napoleona kariem un laiku, kad tika pārtraukta cukurniedru importēšana uz kontinentālo Eiropu.

divus gadus iepriekš. Agrāk atšķirība starp iepriekš minētajām valstīm bija neskaidra, taču šobrīd jāņem vērā arī tas, ka nākamajos gados varētu krasī pieaugt ES ratificēto BTN skaits, jo ilgtermiņā tie var būtiski samazināt kritērijiem atbilstošo valstu skaitu;

- valstis, ko Pasaules Banka iepriekšējo trīs gadu posmam ir klasificējusi kā valstis ar augstiem ienākumiem vai ar vidēji augstiem ienākumiem (pamatojoties uz NKI uz vienu cilvēku), — minētās valstis saņems paziņojumu vienu gadu iepriekš. Šis jautājums ir izskatīts turpmākajā 3. iedaļā.

2.9 Tiks grozīta spēkā esošā gradācijas sistēma, kas paredzēta, lai nodrošinātu to, ka preferences nepiemēro nozarēs, kurām tas vairs nav vajadzīgs. Iepriekš bija spēkā nosacījums, ka uz VPS vairs nevar pretendēt neviena valsts, kuras eksports uz ES trīs gadus pēc kārtas pārsniedza 15 % no VPS ietvertā importa kopapjoma (t.i., ja vien uz šādu produktu grupu nav attiecināmi vairāk nekā 50 % attiecīgās valsts eksporta, kam piemēro VPS), bet tagad, pateicoties VPS precīzākai un mērķtiecīgākai piemērošanai, minētā robežvērtība būs 17,5 %, lai gan patiesībā tas nozīmē nedaudz lielākus ierobežojumus. Attiecībā uz apģērbiem un tekstilizstrādājumiem šī robežvērtība tiks palielināta no 12,5 % uz 14,5 %.

2.10 Tāpat ietverto produktu grupu skaits tiks palielināts no 21 uz 32, lai nodrošinātu lielāku objektivitāti un jutīgumu, bet ierobežojumi nebūs tik stingri, lai kaitētu sistēmas vienkāršībai, stabilitātei un prognozējamībai. Tas ir svarīgs apsvērums, neraugoties uz to, ka minēto instrumentu izmanto reti — šobrīd to piemēro tikai septiņām valstīm, īpaši Ķīnai, bet arī Brazīlijai, Indijai un citām Āzijas valstīm. Instruments agrāk ir piemērots arī Krievijai un Indijai, bet tad to anulēja.

2.10.1 VPS+ valstīm vairs nepiemēros gradāciju — tā nekad nav piemērota attiecībā uz EBA.

2.10.2 Tā kā VPS tagad piemēros mērķtiecīgāk un stingrāk, tad līdzšinējā robežvērtība, ka sistēmu izmantojošo valstu importam uz ES jābūt mazākam par 1 % no kopējā VPS importa, attiecībā uz VPS+ tagad tiks paaugstināta uz 2 %, lai gan faktiski tas dos iespēju VPS+ papildus piemērot tikai Pakistānai (kuras tekstilizstrādājumu importa apjoms uz ES ir problemātisks jautājums, jo daži uzskata, ka Pakistāna būs ieguvēja uz blakusesošo vismazāk attīstīto valstu rēķina) un Filipīnām ar noteikumu, ka minētās valstis izpildīs attiecīgos nosacījumus un vēlas šo sistēmu izmantot.

3. Jaunie atbilstības kritēriji VPS / VPS+

3.1 Līdz ar tarifu vispārējo pazemināšanos pasaulē (izņemot, galvenokārt, lauksaimniecības produktiem un tekstilizstrādājumiem) un līdz ar to, ka stājas spēkā aizvien lielāks skaits ES BTN, VPS piemērošanas joma samazinās. Ņemot vērā gaidāmās izmaiņas un iepriekš minētos valstu izslēgšanas gadījumus, prognozējams, ka

- kopumā aptuveni 80 valstis joprojām būs tiesīgas pretendēt uz VPS atkarībā no tā, kuras attiecīgajā brīdī atbildīs kritērijiem;

- no minētajām valstīm 49 ir vismazāk attīstītās valstis un ir tiesīgas pretendēt uz EBA;

- no aptuveni 30 valstīm, kas ir tiesīgas pretendēt uz VPS vai VPS+, bet ne uz EBA, visas, izņemot 7 vai 8 valstis, būs tiesīgas pretendēt uz VPS+. Tomēr ne tuvu nav skaidrs, vai VPS+ lielākajai daļai valstu būs pietiekami piesaistoša, lai to izmantotu. Pašlaik daudzas valstis to nedara. Tāpēc VPS+ piemērošanu varētu samazināt uz 3 līdz 5 valstīm (?) pat tādā gadījumā, ja tiek noteikti iepriekš minētie 2 % (sk. 2.10.2. punktu), jo īpaši, ja ES BTN pilnībā ievieš gan ar Centrālamerikas valstīm (vēl jāratificē), gan ar attiecīgajām Austrumu partnerības valstīm;

- savukārt lielākā daļa valstu, kas ir tiesīgas pretendēt tikai uz VPS, drīzumā varētu šādas tiesības zaudēt. Tas attiecas uz Indiju, Ķīnu, Ukrainu un trim ASEAN valstīm, kas visas strauji attīstās, un dažas no tām ved sarunas ar ES par BTN;

- kritērijiem atbilstošo valstu skaita iespējamā samazināšanās izraisa jautājumu, vai Eiropas Savienībai ilgtermiņā būtu jāsaģlabā gan VPS, gan VPS+.

3.2 Komiteja atzīst, ka Komisija ir ļoti piesardzīga paplašināt tiesības pretendēt uz VPS+ pēc tam, kad tā 2004. gadā zaudēja PTO strīdā ar Indiju par VPS attiecībā uz zālēm. Ja ES saskartos vēl ar kādiem strīdiem PTO ietvaros, tā varētu zaudēt, jo diskriminācija starp jaunattīstības valstīm tiesiski ir pieļaujama vienīgi ļoti īpašos apstākļos.

3.3 Komiteja apzinās, ka, ja palielinātu to valstu skaitu, kam ir tiesības pretendēt vienīgi uz VPS, tad būtu jāiekļauj visas valstis, kuras Pasaules Banka klasificē kā valstis ar vidēji augstu ienākumu līmeni (proti, vairāk par 3 976 USD gadā), lai arī to skaits ir neliels. Tas attiecināms uz Krieviju, Brazīliju, Argentīnu un Malaiziju (visās gada ienākumi uz vienu cilvēku pārsniedz Rumānijas un Bulgārijas līmeni). Svarīgākais aspekts ir tas, ka VPS būtība ir palīdzēt tiem, kam tas visvairāk vajadzīgs.

3.4 Tādēļ Komiteja uzskata, ka svarīgākais aspekts, kas nosaka to, vai tiek lietota VPS vai arī VPS+, lielākajā daļā gadījumu ir kritērijiem atbilstošo valstu izvēle. Tādēļ rodas jautājums, vai un cik lielā mērā VPS+ iespējams padarīt pietiekami pievilcīgu, lai tajā iesaistītos pēc iespējas vairāk valstu, tostarp

(7) Bolīvija, Ekvadora un Mongolija, iespējams, arī Pakistāna un Filipīnas.

Vidusāzijas valstis un Nigērija (kas jau ir izvēlējušās neizmantot VPS+), Sīrija, Irāna un daudzas salu valstis. Rosinot šīs valstis vairāk izmantot VPS+ un tādējādi ciešāk pieturēties pie paredzētajos 27 nolīgumos izklāstītajiem principiem un ievērot tos, radītu lielākus ieguvumus visām pusēm.

4. Galvenās konvencijas cilvēktiesību un darba ņēmēju tiesību, vides un labas pārvaldības jomā

4.1 Galvenā VPS+ iezīme, pēc Komitejas domām, ir uz universālām tiesībām balstītas saistības, ko uzņemās saņēmējvalstis. Lai varētu pretendēt uz VPS vai EBA izmantošanu, kandidāti nedrīkst būt pieļāvuši nopietnus un sistemātiskus pārkāpumus attiecībā uz principiem, kas izklāstīti ierosinātās regulas VIII pielikuma A daļā uzskaitītajās konvencijās, tai skaitā ANO pamatkonvencijās cilvēktiesību un darba ņēmēju tiesību jomā, un 8 galvenajās ILO konvencijās. Vienīgās izmaiņas, kas ierosinātas regulas projektā, ir Konvencijas par aparteīdu svītrosana no saraksta.

4.2 Toties, lai pretendētu uz VPS+, visām valstīm jāratificē, jāpatur spēkā un stingri jāievēro ierosinātās regulas VIII pielikuma A daļā uzskaitītās konvencijas, kā arī vēl citas 12 konvencijas (uzskaitītas B daļā). Attiecībā uz šo režīmu ierosināts pievienot ANO Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām (1992), un Komiteja to pilnībā atbalsta.

4.2.1 Attiecībā uz VPS+ ierosināts, ka saņēmējvalstīm tagad vajadzēs demonstrēt padziļinātas saistības, pievēršot lielāku uzmanību minēto konvenciju stingrai ievērošanai un pastiprināt konvenciju īstenošanas mehānismus. Šim nolūkam

— saņēmējvalstīm tagad jāuzņem saistības paturēt spēkā attiecīgo konvenciju ratifikāciju, ar tām saistītos tiesību aktus un citus īstenošanas mehānismus, kā arī nepieļaut nopietnas kļūdas, uz kurām norāda attiecīgās uzraudzības iestādes, un akceptēt regulāru uzraudzību un periodiskas pārbaudes;

— ņemot vērā to, ka VPS+ ir uz stimuliem (nevis sankcijām) balstīta sistēma, tiks izveidots Komisijas un katras saņēmējvalsts regulārs dialogs, jo īpaši, lai nodrošinātu, ka īstenošana laika gaitā pilnveidojas un nepasliktinās;

— tiks pastiprināta uzraudzība, paredzot ziņojumu iesniegšanu Padomei un tagad arī Eiropas Parlamentam ik pēc diviem (nevis trijiem) gadiem;

— sadarbības nenodrošināšanas gadījumā sekos tūlītēja izslēgšana bez jebkādas izmeklēšanas;

— tiks atjaunots pierādīšanas pienākums — tagad tas būs saņēmējvalsts pienākums;

— Komisija tagad varēs izmantot citus uzticamas informācijas avotus, tai skaitā pilsoniskās sabiedrības viedokli, kas ir ļoti svarīgi.

4.3 Iepriekš minētais būs galvenā prasība daudziem VPS+ saņēmējiem gan tehniskā, gan finansiālā aspektā, līdz ar to ES sniegtajam atbalstam būs ļoti liela nozīme. Regulas projektā šis jautājums nav ietverts. Komiteja iesaka agrīnā posmā iekļaut īpašu EK programmu, ko īstenotu paralēli ar šo regulu, sīki izklāstot šādas veikspējas uzlabošanai pieejamo atbalstu un finansiālo atbalstu tām VPS saņēmējvalstīm, kuras to lūdz. Galīgo izvēli izdara katra saņēmējvalsts atbilstoši saviem apstākļiem.

4.4 Komiteja atbalsta 27 konvenciju saglabāšanu un piekrīt divām ierosinātajām izmaiņām. Komisija uzsver, ka izraudzītās konvencijas valstīm dod iespēju "reāli koncentrēties uz svarīgākajiem aspektiem" ⁽⁸⁾. Kā stimulējošam attīstības instrumentam VPS+ jāspēj pietiekami piesaistīt attiecīgās valstis, lai tās turpinātu izmantot minēto instrumentu. Jānodrošina cilvēktiesību, sociālo, vides un politisko uzlabojumu līdzsvars ar nabadzīgāko valstu spēju izpildīt papildu prasības, pat ja tās saņem ar tirdzniecību saistītu tehnisku palīdzību (TRTA). Kā uzsvērts CARIS ziņojumā, ieguvumi līdz šim joprojām ir minimāli.

4.4.1 Ne katra valsts, kas ir tiesīga pretendēt, vēlas kļūt par VPS+ saņēmējvalsti viena no turpmāk minēto trīs iemeslu dēļ:

— galvenās eksporta preces nav klasificētas kā paaugstināta riska produkti, līdz ar to ieguvums ir neliels;

— valdības nevēlas pakļauties izvērztajām prasībām;

— iekšējās problēmas, tai skaitā karadarbība, konflikti un/vai administratīvās spējas trūkums, kas liek šķēršļus minēto prasību izpildei.

4.4.2 Agrāk ES vienkārši uzsvēra konvenciju ratifikāciju un principu, ka valstis nodrošinās to efektīvu īstenošanu. Pieprasīt to pašā sākumā nozīmētu, ka tad, ja tas tiktu izvērsts par vienīgo kritēriju, tikai Norvēģija un Šveice būtu spējīgas pretendēt uz minēto sistēmu izmantošanu. CARIS uzsver, ka "VPS+ efektīvi veicina minēto 27 konvenciju ratificēšanu", bet

⁽⁸⁾ Informācijas pakete par Eiropas Komisijas priekšlikumu par jaunu VPS, Tirdzniecības ĢD, 8. lpp., 5. punkts.

"*de facto* ietekmi ir daudz grūtāk apzināt". VPS tomēr sniedz iekšējos stimulus efektīvai īstenošanai, un ieinteresētās puses ciestu ievērojamus zaudējumus, ja minēto sistēmu vēlāk atceltu.

4.5 Ikvienu no minētajiem VPS režīmiem var uz laiku atcelt par attiecīgo pamatprincipu nopietniem un sistemātiskiem pārkāpumiem, kā arī daudzu citu iemeslu dēļ, piemēram, negodīgas tirdzniecības prakse, krāpšana vai nopietni trūkumi muitas kontrolē.

4.5.1 Līdz šim VPS priekšrocības ir atceltas darba ņēmēju tiesību pārkāpumu dēļ Mjanmā⁽⁹⁾ (1997) un Baltkrievijā (2006), un līdz šim vēl nav atjaunotas. Šrilankas VPS+ priekšrocības tika atceltas (2010) tādēļ, ka cilvēktiesību konvencija nebija efektīvi īstenota. Dažām valstīm, piemēram, Salvadorai, izmeklēšanas faktiska uzsākšana tomēr ir bijis pietiekams katalizators izmaiņu veikšanai.

4.5.2 Komiteja uzdod svarīgu jautājumu, vai tad, jo īpaši pārskatītas un stingrākas sistēmas ietvaros, ja tiek uzsākta pilna izmeklēšanas procedūra — un daudzām valstīm vēl ļoti daudz kas paveicams —, neizbēgami tiktu atcelts preferenciāls režīms, ja bez kavēšanās nav iespējams rast konstruktīvu risinājumu. Tas nedotu nevienam labumu. Jābūt līdzsvaram starp sankcijām un stimuliem. Dažām ļoti nabadzīgām valstīm, kas saskaras ar potenciālu badu un citām grūtībām, šādi mērķi īsā laikā posmā var būt nesasniedzami. Lai arī Komisijas pienākums ir ik pēc diviem gadiem iesniegt Parlamentam ziņojumu, Komiteja pieņem, ka starplaikā notiks dialogs un Komisija, piemēram, izmantojot attiecīgu starptautisko uzraudzības iestāžu sagatavotos materiālus, pastāvīgi novēros situāciju saņēmējvalstīs. Komiteja sagaida, ka Komisijas darbība būs pēc iespējas pārredzamāka šajā posmā, kad jānosaka patiesi problemātiskas jomas.

4.5.3 Konkrēts jautājums rodas par Uzbekistānu (kas var pretendēt uz VPS+, bet nevēlas to izmantot), kura izraisa lielas bažas saistībā ar bērnu darba izmantošanu kokvilnas novākšanā. VPS+ izvirzītais mērķis ir mudināt saņēmējvalstis turpināt uzlabot attiecīgos rādītājus. Tādēļ ir jārod līdzsvars starp pozitīvu pārmaiņu veicināšanu un valsts pieaugošu izolāciju, kā dēļ varētu aizkavēties progress vai pat iestāties regress, iespējams, uz vairākiem gadiem.

5. Pilsoniskās sabiedrības loma

5.1 Saistībā ar iepriekšējā 4.3. punktā norādīto veikspējas uzlabošanu Komiteja iesaka, ka šādi veikspējas uzlabošanai

būtu jābalstās uz dialogu, kurā izmantota pilsoniskās sabiedrības pieredze, lai apzinātu un mērķtiecīgi pievērstos patiesajām vajadzībām. Kā jau minēts, pat tiem, kas izstrādājuši CARIS ziņojumu, kurā ir pieejama visaptveroša analīze, un analītiķiem ir grūti izdarīt secinājumus, pārskatot tirdzniecības priekšrocības VPS ietvaros, tomēr jaunattīstības valstīm, kam ir nelieli resursi, jāpieņem politiski lēmumi, lai gan to spēja izstrādāt precīzu prognozi ir ļoti maza.

5.2 Ierosinātās regulas 14. pantā ir paredzēts, ka attiecībā uz VIII pielikumā uzskaitīto pamatkonvenciju ievērošanu "ziņojumā var iekļaut jebkādu informāciju, ko Komisija uzskata par atbilstošu". Komisija skaidri norāda, ka "papildus starptautisko uzraudzības iestāžu ziņojumiem mēs varēsim izmantot citus precīzas informācijas avotus"⁽¹⁰⁾. Informācijai jābūt pierādītai un uzticamai.

5.3 Komisija paredz, ka Komiteja varētu būt viens no šādiem avotiem, jo tā spētu sniegt "līdzsvarotāku viedokli", pateicoties savai spējai apkopot organizētas pilsoniskās sabiedrības uzskatus. Pārējie iespējamie avoti ir uzņēmumi un darba devēju organizācijas, arodbiedrības un citas organizācijas, kas spēj uzskatāmi parādīt aktīvu līdzdalību.

5.4 Komiteja arī norāda, ka Komisija — atbilstīgi ierosinātās regulas 10. panta 8. punktam, 15. panta 2. punktam un 19. panta 12. punktam un ievērojot 22. panta 4. punktā norādītos aizsardzības pasākumus — tuvākajā laikā paredz pieņemt atsevišķu regulu par procedūrām, kuras pieņems saistībā ar VPS+ piemērošanu un par VPS, VPS+ un EBA atcelšanu un neatcelšanu. Komiteja cer, ka varēs paust savu viedokli minētā jautājuma izskatīšanas un apspriešanas laikā.

5.4.1 Bez nodoma aizskart kādas ieinteresētās puses tiesības vai spēju sniegt savu viedokli par konvenciju ievērošanu, Komiteja tomēr iesaka Komisijai, Padomei un Parlamentam izveidot "uzraudzības" vai konsultāciju mehānismu, ar kā starpniecību pilsoniskā sabiedrība var sniegt ieguldījumu saistībā ar attiecīgo konvenciju pārkāpumiem, kurus izdarījušas VPS saņēmējvalstis. Turklāt Komitejai pašai būtu jāuzņemas starpnieka vai koordinatora loma, lai darbotos kā sūdzību iesniegšanas kontaktpunkts, attiecīgajos gadījumos balstoties uz paredzamajiem precedentiem saistībā ar pilsoniskās sabiedrības veikto ES un Dienvidkorejas brīvās tirdzniecības nolīguma un citu BTN īstenošanas uzraudzību, jo īpaši pasākumiem, kas nodrošinātu konkrētu ES ieguldījumu un/vai ar kuriem izveidotu ES līmeņa padomdevības grupas, pie kurām varētu vērsties, pirms problēmjautājumu nodošanas izskatīšanai oficiālajās kopīgajās struktūrās, kas paredzētas minētajos BTN.

⁽⁹⁾ Pretējā gadījumā tā tagad būtu tiesīga pretendēt uz EBA.

⁽¹⁰⁾ Informācijas pakete par Eiropas Komisijas priekšlikumu par jaunu VPS, Tirdzniecības ĢD, 8. lpp.

5.4.2 Tādēļ Komiteja ierosina Komisijai tuvākajā laikā izveidot kopīgu darba grupu, kuras uzdevums būtu sniegt stingrus ieteikumus.

Briselē, 2011. gada 8. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Jauna reakcija uz pārmaiņām kaimiņvalstīs”

COM(2011) 303 galīgā redakcija

(2012/C 43/20)

Ziņotāja: **E. BUTAUD-STUBBS**

Eiropas Komisija un Eiropas Savienības Augstā pārstāve ārpolitikas un drošības politikas jautājumos 2011. gada 19. jūlijā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Jauna reakcija uz pārmaiņām kaimiņvalstīs”

COM(2011) 303 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 22. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (7. decembra sēdē), ar 119 balsīm par, un 3 balsīm pret, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē Eiropas Ārējās darbības dienesta (EĀDD) un Eiropas Komisijas kopīgo paziņojumu, jo ar to ievieš savlaicīgas un steidzamas korekcijas ES politikā. Komiteja pilnībā atbalsta paziņojumā minēto mērķi izstrādāt jaunu pieeju ES kaimiņattiecību politikai, lai nostiprinātu ES un tās partnervalstu partnerattiecības.

1.2 EESK norāda, ka minētais paziņojums var būt tikai sākums turpmākai partnerībai, un aicina ES iestādes izstrādāt ilgtermiņa stratēģiju, kas jāīsteno saskaņā ar 2014.–2020. gada finanšu plānu, kurā ir integrētas noteiktās prioritātes, kā arī attiecīgais budžets, lai stiprinātu partnerattiecības un ES politikas dažādos aspektus.

1.3 EESK izsaka cerību, ka ES atbilstoši paziņojumā izklāstītajai pieejai attiecībā uz EUROMED valstīm⁽¹⁾ pienācīgi, t.i., stingri un vienoti reaģēs uz nesenajiem notikumiem dažās kaimiņvalstīs, kurās vēl nav izveidota patiesa un noturīga demokrātija.

1.4 EESK atbalsta diferenciācijas un nosacītības principus un vajadzību veidot daudz elastīgākas attiecības ar partnervalstīm. Taču vienlaikus tā lūdz ES nodrošināt, lai, piemērojot principu “mazāk atbalsta par mazākiem sasniegumiem”, nekaitētu partnervalstu iespējai īstenot reformu procesu, ņemot vērā attiecīgās valsts attīstības tempu un līdzekļu apgūšanas spēju.

1.5 Komiteja ar gandarījumu atzīmē, ka šajā paziņojumā no jauna ir uzsvērti pilsoniskās sabiedrības lielā nozīme

demokrātisko procesu stiprināšanā un ka atbalsts plaša spektra pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tostarp sociālajiem partneriem, ir uzskatīts par vienu no prioritātēm.

1.6 EESK uzstāj, ka svarīgi valsts pārvaldības novērtēšanas kritēriji ir pilsoniskās sabiedrības darbības vide, cilvēktiesību aizsardzība, kā arī ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības un reliģiskās pārliecības brīvība.

1.7 EESK ir pārliecināta, ka ES Eiropas Demokrātijas fonda (*European Endowment for Democracy — EED*) atbalstam pēkšņu vajadzību gadījumā ir jābūt pieejamam un nodrošinātam plašākam pilsoniskās sabiedrības organizāciju, tostarp neregistrētu opozīcijas grupu, lokam. *EED* instruments ir jāizmanto papildus pašreizējiem instrumentiem, piemēram, Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentam (*EIDHR*) un Stabilitātes instrumentam.

1.8 Tādēļ EESK uzsver, ka lielāks un mērķtiecīgāks atbalsts ir jāpiešķir darba devējiem un arodbiedrībām, un citām sociāli profesionālajām grupām, jo tās pārstāv svarīgas sociālās, saimnieciskās un politiskās dzīves jomas un var nodrošināt stabilitāti. Dažām no minētajām grupām ir bijusi liela nozīme demokrātijas ieviešanā. Komiteja atzinīgi vērtē *EED* plānu atbalstīt šīs grupas, bet izsaka cerību, ka šajā nolūkā tiks izmantots arī Pilsoniskās sabiedrības fonda atbalsts.

1.9 EESK aicina uzlabot ES finansēto projektu efektivitāti. ES finansējuma procedūras ir sarežģītas, un tāpēc daudzi nevalstiskie dalībnieki šo finansējumu nesaņem. Vienam no iniciatīvas

⁽¹⁾ Paziņojums “Partnerattiecības demokrātijai un kopīgam uzplaukumam ar Vidusjūras dienvidu reģionu”, COM (2011) 200 galīgā redakcija.

mērķiem būtu jābūt vēršam uz palīdzību organizācijām iegūt līdzekļus, piemēram, veicot ES delegāciju organizētu apmācību veikspējas veidošanā.

1.10 Komiteja aicina ES noteikt piesardzības pasākumus un labas pārvaldības pamatprincipus to partnervalstu valdībām, kuras vēlas saņemt Pilsoniskās sabiedrības atbalsta programmas 3. sadaļā paredzēto atbalstu, kas dod šīm valstīm iespēju veidot veikspējas palielināšanas projektus, lai nostiprinātu pilsoniskās sabiedrības organizācijas un to līdzdalību vietējo politiku veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos.

1.11 Attiecībā uz tirdzniecības attiecībām padziļināta un vispārēja brīvās tirdzniecības zonas (DCFTA) nolīguma galvenais mērķis ir nodrošināt ciešāku ekonomisko integrāciju starp ES un partnervalstīm. EESK lūdz ES pārdomāt DCFTA *acquis* diferencētās paketes, atspoguļojot atšķirīgas intereses attiecībā uz Eiropas ekonomisko integrāciju un dažādiem jautājumiem partnervalstīs. DCFTA un citu līgumu sarunu un īstenošanas procesā ir svarīgi kā obligātu prasību paredzēt pilsoniskās sabiedrības iesaisti un izveidot mehānismu pastāvīgam dialogam ar to. Ar pilsonisko sabiedrību jākonsultējas arī attiecībā uz ilgtermiņa ietekmes novērtējumiem.

1.12 Ārkārtīgi svarīgi ir arī veicināt vārda, reliģisko un plašsaziņas līdzekļu brīvību pilsoniskās brīvības ietvaros, kā arī neierobežotu piekļuvi internetam un sociālajiem tīkliem, lai palīdzētu nodrošināt labāku pārredzamību un veicinātu demokrātizācijas procesu. Tāpēc šim aspektam ir jāpievērš īpaša uzmanība, un šajā jomā ir jāīsteno mērķtiecīgi pasākumi.

1.13 Lai gan līdzšinējie panākumi ir ļoti relatīvi, EESK atzina vērtē ES saistības novērst konfliktus tuvākajās kaimiņvalstīs un aicina ES izstrādāt visaptverošas stratēģijas šajā jomā.

1.14 EESK aicina veicināt kaimiņvalstu iedzīvotāju — jo īpaši jauniešu, studentu, mākslinieku, pētnieku, zinātnieku un uzņēmēju — mobilitāti, lai paplašinātu cilvēku personīgos kontaktus, kas ir izdevīgi gan partnervalstīm, gan ES.

1.15 EESK pārstāv pilsonisko sabiedrību ES līmenī un ir gatava aktīvi iesaistīties un dalīties profesionālajā pieredzē, lai veidotu efektīvāku sistēmu kaimiņvalstu sabiedrību sadarbībai Eiropā ⁽²⁾, jo īpaši:

— palīdzēt apzināt pilsoniskās sabiedrības organizācijas un dokumentēt pilsoniskās sabiedrības pasākumus attiecīgajā reģionā, veidojot atvērtu un iekļaujošu dialogu ar plašu dalībnieku loku;

— dalīties profesionālajā pieredzē, tostarp pieredzē, kas gūta sadarbībā ar ES austrumu kaimiņiem, lai noteiktu konkrētus kritērijus un procesus un lai izveidotu patiešām reprezentatīvas iestādes, kas konsultētu partnervalstu pilsoniskās sabiedrības politikas veidošanas jomā;

— atbalstīt neatkarīgās un pilsoniskās sabiedrības pārstāvības organizācijas, sevišķi tās, kas aktīvi pretojas nedemokrātiskiem režīmiem, veicinot to līdzekļu apgūšanas spēju un daloties profesionālajā pieredzē plaša spektra darbības jomās, piemēram, sociālā dialoga (tostarp nozaru līmenī) un ekonomisko un sociālo tiesību jomā;

— apmainīties ar paraugprakses piemēriem dažādās jomās, piemēram, sociālā dialoga, dzimumu līdztiesības, uzņēmējdarbības un korporatīvās sociālās atbildības jomā;

— piedalīties ES instrumentu, rīcības plānu un programmu izstrādē un pārraudzībā, lai stiprinātu sociālās un saimnieciskās organizācijas;

— aktīvi iesaistīties Pilsoniskās sabiedrības fonda un Eiropas Demokrātijas fonda darba kārtības noteikšanā.

2. Gūtās pieredzes izmantošana

2.1. Līdzšinējo Eiropas Savienības pasākumu kritisks izvērtējums

2.1.1 Pilnīga demokrātiskās vides trūkuma dēļ — ar dažiem izņēmumiem — ES bija spiesta pragmatiski pielāgot politiku un akceptēt par sarunu partneriem personas, kuras nekādi nevar uzskatīt par attiecīgo valstu iedzīvotāju demokrātiskiem pārstāvjiem.

2.1.2 Piemēram, visa Barselonas procesa laikā ES, valdību neapstiprināto pilsoniskās sabiedrības organizāciju, arodbiedrību un cilvēktiesību organizāciju saziņa un sadarbība nebija pietiekama, un tāpēc iespēja ietekmēt politiskos un sociālos notikumus tika zaudēta.

2.1.3 Gūtā pieredze, jo īpaši *Euromed* reģionā, liecina par tendenci nepilnīgi izlietot pilsoniskajai sabiedrībai pieejamo finansējumu, jo nedemokrātiskajās valstīs pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir vājas.

2.1.4 ES ir laba prakse pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanai, piemēram, tematisku forumu, darba grupu un apakškomisiju izveide; šāda prakse ir izveidojusies Austrumu partnerības ietvaros un to varētu pielāgot un lietderīgi izmantot arī dienvi-

⁽²⁾ Lūgums skatīt īpašus EESK ieteikumus, kas minēti EESK jaunākajos atzinumos: "Pilsoniskās sabiedrības ieguldījums Austrumu partnerībā", OV C 248, 25.08.2011., 37.–42. lpp.; un REX 341 par tematu "Reprezentatīvo pilsonisko sabiedrību veicināšana *Euromed* reģionā", OV C 376, 22.12.2011., 32–37. lpp., un par tematu "ES jaunā ārpolitika un drošības politika un pilsoniskās sabiedrības loma", pieņemts 2011. gada 27. oktobrī (vēl nav publicēts OV).

3. Jaunas pieejas galvenie elementi

3.1. Diferenciācijas un nosacītības principa piemērošana

3.1.1 EESK pilnīgi atbalsta to, ka paziņojumā ir uzsvērti abi minētie principi, un pastiprina to piemērošanu savā darbā, piemēram, attiecībā uz kritērijiem dalībai ekonomikas un sociālo lietu padomju un tām līdzīgu iestāžu *Euromed* augstākā līmeņa sanāksmē un Komitejas misiju organizēšanu ārvalstīs.

3.1.2 Izmantojot ES pieeju "lielāks atbalsts lielākām reformām", ir jāņem vērā reģionu un valstu atšķirīgā vēsture, kā arī to attīstības līmenis, atšķirīgi attīstības posmi attiecībā ar ES un valstu konkrētās vajadzības un problēmas. Šāda pieeja veicinās arī ES finanšu līdzekļu efektīvāku izmantošanu, kas ir Eiropas Savienības galvenais pienākums pret Eiropas nodokļu maksātājiem.

3.1.3 Vienlaikus, mūsdiā, ir svarīgi pārbaudīt, vai princips "mazāk atbalsta par mazākiem sasniegumiem" netiek piemērots tā, ka tas varētu kaitēt attīstības iespējām kādā no partnervalstīm, kurā progress ir daudz lēnāks.

3.2. Ir jāiegulda darbs, lai nodrošinātu "padziļinātu" un ilgtspējīgu demokrātiju.

3.2.1 ES ir pamatoti uzsvērusi vajadzību veicināt "padziļinātu" demokrātiju, nostiprinot pilsonisko sabiedrību un palielinot tās nozīmi demokratizācijas procesā, un ieviešot labas pārvaldības standartus EKP darbības reģionā.

3.2.2 Komiteja atzinīgi vērtē priekšlikumu ieviest jaunus, īpašus instrumentus, lai konsolidētu demokrātiskus ieguvumus. Šajā saistībā EESK ir gatava iesaistīties darbā, lai noteiktu Eiropas Demokrātijas fonda un jo īpaši Pilsoniskās sabiedrības fonda darbības nosacījumus. Šiem instrumentiem ir jābūt elastīgiem, tiem ir jāspēj nodrošināt mainīgās vajadzības un jāparedz īstenot mērķtiecīgus pasākumus, lai atbalstītu demokrātiskos procesus ES kaimiņvalstīs, tostarp, veicinot politisko partiju un brīvu plašsaziņas līdzekļu izveidi un pastiprinot pilsoniskās sabiedrības iesaisti demokrātiskajos procesos.

3.2.3 Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumenta (EIDHR), Stabilitātes instrumenta, Eiropas Demokrātijas fonda un Pilsoniskās sabiedrības fonda finanšu, darbības un vadības nosacījumi atšķiras, tomēr ir jānodrošina un jānostiprina to saderība un sinerģija.

3.2.4 EESK lūdz Komisiju sagatavot vienkāršus un viegli lietojamus paskaidrojošos dokumentus, lai organizācijas būtu labāk informētas un lai tās varētu labāk izmantot minētos finanšu instrumentus.

3.2.5 EESK uzskata, ka reliģijas un pilsonisko brīvību ievērošana ir cilvēka pamattiesības, kas ir pilnīgi jāaizsargā reģionā, kurā valda reliģiskā un politiskā daudzveidība. Tā aicina tās valstis, kuras vēl nav apstiprinājušas vispārējās un reģionālās konvencijas un nolīgumus politiskās, pilsoniskās un kultūras brīvības, kā arī ekonomisko un sociālo tiesību jomā saskaņā ar Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju, to izdarīt nekavējoties.

3.2.6 *Euromed* reģionā plašsaziņas līdzekļiem ir ļoti svarīga nozīme, pārraidot un atspoguļojot notiekošās pārveides rezultātus. ES atbalsta vajadzību galvenokārt stiprināt iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot plašsaziņas līdzekļu profesionālismu un neatkarību un veicināt plašsaziņas līdzekļu daudzveidībai un neatkarībai labvēlīgas vides izveidi.

3.3. Nostiprināt ES nozīmi konfliktu atrisināšanas procesā

3.3.1 Ilgstošie konflikti, kas jau sen risinās ES kaimiņvalstīs — austrumos un dienvidos —, ir nopietna drošības problēma ES un pašās partnervalstīs. ES atzīst, ka tās līdzšinējie pasākumi ir daļēji efektīvi. Saskaņā ar Lisabonas līgumu ES ir jauns miera veidošanas mandāts un jauna struktūra tā atbalstam, kas dod reālu iespēju noteikt jaunus mērķus.

3.3.2 EESK lūdz ES izstrādāt visaptverošas konfliktu novēršanas un miera veidošanas stratēģijas, jo īpaši attiecībā uz tuvākajām kaimiņvalstīm, un galvenokārt labāk saskaņot dažādas ES programmas un politikas šajā jomā.

3.3.3 Komiteja lūdz, lai visos miera veidošanas projektos tiktu veicināti un iekļauti demokrātiskie principi un lai uzraudzības sistēmas, iesaistot pilsoniskās sabiedrības organizācijas, novērtētu reformu progresu. Vairāk uzmanības ir jāpievērš tām grupām, kas būtiski ietekmē miera veidošanas procesu, bet kuras reti tiek ņemtas vērā. Tās ir, piemēram, sieviešu un jauniešu grupas, arodbiedrības un vietējie uzņēmumi. Ir jāatbalsta arī mērķis turpināt uzņēmējdarbību konfliktu zonās, lai apliecinātu elastību, un ir jāatbalsta arī arodbiedrību pasākumi, piemēram, miera un solidaritātes apliecinājumi. Īpaša uzmanība ir jāpievērš visneaizsargātākajām grupām, piemēram, sievietēm, bērniem un konfliktu upuriem, un ir jāizstrādā speciālas programmas.

4. Ciešāki tirdzniecības sakari

4.1 Galvenais *DCFTA* mērķis — ārpus tirdzniecības attiecību veicināšanas — ir nodrošināt ciešu ekonomisko integrāciju starp ES un partnervalstīm. Partnervalstīm ir pamatīgi jāpārveido to tiesiskā un ekonomikas sistēma, lai varētu īstenot *DCFTA* un ievērot tā nosacījumus. Tam ir nepieciešams ievērojams ES papildu atbalsts, lai palīdzētu šīm valstīm panākt vajadzīgo attīstības līmeni un atbilstību prasībām.

4.2 Komiteja aicina visos tirdzniecības nolīgumos, kurus ES pārrunā ar partnervalstīm, iekļaut nodaļu par ilgtspējīgu attīstību un uzskata, ka pirms sarunu sākuma, veicot ilgtspējas ietekmes novērtējumu, ir jāņem vērā arī pilsoniskās sabiedrības viedoklis. Tā sabiedrība būs labāk informēta par DCFTA īstermiņa un ilgtermiņa priekšrocībām, un tas palīdzēs nostiprināt publiskās īpašumtiesības attiecībā uz šo procesu ⁽³⁾.

4.3 Tāpēc turpmākajos DCFTA, kā arī citos nolīgumos ir jāparedz izveidot pilsoniskās sabiedrības konsultāciju mehānismu, piemēram, apvienotās konsultatīvās komisijas, lai efektīvi kontrolētu to, kā tiek īstenoti ilgtspējīgai attīstībai veltītajā nodaļā minētie pasākumi.

4.4 Attiecībā uz sociālajiem standartiem Komiteja uzstāj, ka attiecīgās Starptautiskās Darba organizācijas konvencijas ir jāratificē un savlaicīgi jāīsteno.

5. Efektīvas reģionālās partnerības izveide

5.1 ES ir jālīdzsvaro un jāizveido sinerģija attiecībā uz ES un partnervalstu attiecību divpusējiem un reģionālajiem aspektiem.

5.2 Ir noskaidrots, ka reģionālā partnerība ar austrumiem un dienvidiem veicina ES un tās kaimiņvalstu attiecību stiprināšanu. Tomēr *Euromed* sadarbībā iesaistītās Austrumu partnerības un Savienības Vidusjūrai darbībā ir konstatētas vairākas nepilnības.

5.3 Savienības Vidusjūrai pienākums ir papildināt ES un partnervalstu divpusējās attiecības, bet līdz šim tai nav izdevies sasniegt vēlamos rezultātus. Tāpēc minētās savienības pienākumi un mērķi ir būtiski jāmaina. Tai ir arī jānodrošina pastāvīgi mehānismi, kas paredz iesaistīt pilsonisko sabiedrību savā iniciatīvā. EESK aicina nekavējoties pieņemt lēmumus saistībā ar Savienības Vidusjūrai nozīmi, misiju, organizāciju un finansējumu. Turklāt Komiteja uzskata, ka Savienības Vidusjūrai darbība ir labāk jāsavieno ar ES vispārējo stratēģiju šajā reģionā ⁽⁴⁾.

5.4 Kopumā lielākā daļa partnervalstu ir uzlabojušas un pastiprinājušas attiecības ar ES, veidojot dialogu par asociācijas nolīgumiem (AN), padziļinātām un vispārējām brīvās tirdzniecības zonām (DCFTAs), vīzu režīma liberalizāciju un mobilitātes partnerību, sadarbību enerģijas piegādes drošības jomā un citiem jautājumiem. Diemžēl, veidojot attiecības ar ES, Baltkrievija ir

spērusi lielu soli pretējā virzienā, un arī citās partnervalstīs, tostarp Ukrainā, ir pasliktinājusies situācija demokrātisko brīvību un pilsoniskās sabiedrības darbības vides jomā.

5.5 Politiskās situācijas attīstībai ES kaimiņvalstīs būtu jāpaliek stingrā kontrolē un ekonomiskās integrācijas un tirdzniecības attiecību līmenim būtu jāatspoguļo valstu saistības veidot ilgtspējīgu demokrātiju un ievērot cilvēktiesības.

5.6 EESK uzskata, ka mobilitātes, jo īpaši kaimiņvalstu jauniešu un studentu mobilitātes, veicināšana būtu izdevīga partnervalstīm, stiprinot personīgu kontaktu veidošanos. Tas attiecas arī uz māksliniekiem, zinātniekiem, pētniekiem un cilvēkiem, kuri dodas komandējumos. To veicinātu vīzu režīma atvieglošanas pasākumi, atbrīvojumi no maksājumiem, iespēja saņemt vīzu vairākkārtējai iebraukšanai valstī un papildu pasākumi integrētas robežu pārvaldības izstrādes, atbilstošas migrācijas pārvaldības un nelegālās migrācijas apkarošanas jomā, kā arī papildu pasākumi saistībā ar tiesību aktiem patvēruma jomā un humāno palīdzību bēgļiem.

6. Pilsoniskās sabiedrības fonda un Eiropas Demokrātiskās fonda atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai ES kaimiņvalstīs

6.1 Atbalstam pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir jābūt visaptverošam, uzticamam, vispusīgam un atbilstošam minēto organizāciju vajadzībām. Jau vairākus gadus, veidojot EKP, EESK cenšas pārliecināt par pilsoniskās sabiedrības nozīmi EKP izstrādes un īstenošanas pārraudzības procesā, par īpašām līdzekļu apgušanas spēju veidošanas programmām pilsoniskajai sabiedrībai un par dialoga uzlabošanu starp ES kaimiņvalstu valdībām un pilsonisko sabiedrību ⁽⁵⁾. Tāpēc tā apstiprina visus trīs Pilsoniskās sabiedrības fonda aspektus.

6.2 Lai minētos aspektus varētu īstenot, saskaņā ar Komisijas paziņojumu par apspriežu minimālajiem standartiem ⁽⁶⁾ ir plaši un visaptveroši jādefinē jēdziens "pilsoniskās sabiedrības organizācija". Tāpēc vissvarīgākais saistībā ar šo aspektu īstenošanu ir pilsoniskās sabiedrības apzināšana. EESK ir vairāki tikli, kas arī turpmāk var palīdzēt apzināt jaunos nevalstiskos dalībniekus un veidot tīklus ar NVO reģionālā līmenī. Sinerģiju var viegli radīt ar Komisijas, Ārējo attiecību specializētās nodaļas un ES delegāciju darbu.

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu "Ilgtspējas ietekmes novērtējums un ES tirdzniecības politika", OV C 218, 23.07.2011., 14.–18. lpp.

⁽⁴⁾ COM(2011) 200 galīgā redakcija.

⁽⁵⁾ EESK atzinums par tematu "Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība Austrumu partnerībā", OV C 277, 17.11.2009., 30.–36. lpp.; EESK atzinums par tematu "Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība Eiropas kaimiņattiecību politikas rīcības plānu īstenošanā Dienvidkaukāza valstīs: Armēnijā, Azerbaidžānā un Gruzijā", OV C 277, 17.11.2009., 37.–41. lpp.

⁽⁶⁾ Komisijas paziņojums par tematu "Ceļā uz izkoptu apspriežu un dialoga kultūru — Komisijas un ieinteresēto personu dalības vispārīgie principi un minimālie standarti", COM(2002) 704 galīgā redakcija, 11.12.2002., 6. lpp.

6.3 Turklāt Eiropas pilsoniskās sabiedrības organizāciju pieredzi var izmantot, lai izstrādātu līdzekļu apgūšanas spēju veidošanas programmas. Ir jāiesaista daudzi ES NVO tīkli un galvenie Eiropas ekonomikas un sociālās jomas dalībnieki. Tie savu profesionālo pieredzi un zināšanas var nodot partnervalstīm, lai pastāstītu par Eiropas politiku un atbalstītu kaimiņvalstu pilsonisko sabiedrību attiecībā uz politikas analīzes, aizstāvības un pārraudzības konvergenci ar ES politiku.

6.4 EESK ļoti atzinīgi vērtē priekšlikumu aktīvāk iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas, risinot nozaru politikas dialogus starp ES un partnervalstīm, jo līdz šim šajā jomā ir paveikts ļoti maz. Attiecībā uz ekonomikas un sociālās jomas dalībniekiem īpaši ir jāņem vērā tās programmas, kas atbalsta nozaru sociālā dialoga veidošanu saņēmējvalstīs. EESK vēlas piedalīties sociālā dialoga stiprināšanā un tāpēc aicina arī iesaistīt Starptautisko Darba organizāciju, jo uzskata, ka tai ir būtiska loma šajā procesā, un Eiropas Izglītības fondu, kas varētu sociālajiem partneriem kaimiņvalstīs nodrošināt apmācību nozaru dialoga jomā.

6.5 Saskaņā ar Pilsoniskās sabiedrības fonda 3. aspektu ir jānodrošina atbalsts valsts divpusējiem projektiem, lai iedrošinātu partnervalstu valdības nostiprināt pilsoniskās sabiedrības līdzekļu apgūšanas spēju un pilsoniskās sabiedrības iesaisti iekšpolitikas jautājumos un lēmumu pieņemšanas procesā. Komiteja uzskata, ka ir ļoti vajadzīgs institucionalizēts mehānisms konsultācijām ar pilsonisko sabiedrību un ka ekonomikas un sociālo lietu padomes ir vienas no labākajiem instrumentiem šādu dialogu veidošanai. Tomēr attiecībā uz tām valdībām, kuras vēlas izmantot šo atbalstu, ir jānosaka daži piesardzības pasākumi un daži labas pārvaldības pamatprincipi. EESK ir gatava noteikt principu kopumu, kas ir jāņem vērā, lai izveidotu reprezentatīvas ekonomikas un sociālo lietu padomes un tām līdzīgas iestādes.

6.6 Kaimiņvalstīs jau ir izveidotas pilsoniskās sabiedrības organizāciju reģionālās platformas: Austrumu partnerības Pilsoniskās sabiedrības forums un Ekonomikas un sociālo lietu padomju un tām līdzīgu iestāžu *Euromed* asambleja, kas tika

izveidota EESK vadītās iniciatīvas ietvaros. EESK bija būtiska nozīme, veidojot ekonomikas un sociālo lietu padomes daudzās valstīs visā Vidusjūras dienvidu reģionā. Šajā procesā Komiteja atbalstīja iespējami visplašākās dažādu nevalstisko dalībnieku reprezentācijas iespējas minētajās padomēs. EESK pieredzi, profesionālās zināšanas un sniegto atbalstu, veidojot ekonomikas un sociālo lietu padomes kā iestādes pilsoniskās sabiedrības konsultācijām politikas veidošanas jomā, var minēt kā vienu no iespējām sadarbībai Pilsoniskās sabiedrības fonda ietvaros.

6.7 ES finansējuma procedūras ir sarežģītas, un tāpēc daudzi nevalstiskie dalībnieki, kam ir vislielākās iespējas šo finansējumu saņemt, bet kuriem ir vismazāk pieredzes, kā pieteikties ES finansējumam, to nesaņem. Šī problēma ir visās valstīs un reģionos, kam tiek piešķirti ES sadarbības līdzekļi. Viens no šī instrumenta mērķiem varētu būt palīdzības sniegšana šīm organizācijām, piemēram, ES delegāciju organizēta apmācība par to, kā sagatavot pieteikumu finansējumam.

6.8 EESK ir gatava iesaistīties, lai noteiktu Eiropas Demokrātijas fonda (*EED*) darba kārtību. EESK uzskata, ka šim instrumentam ir jābūt elastīgam un nodrošinātam pēkšņu vajadzību gadījumā. Tas ir jāizmanto mērķtiecīgiem pasākumiem, lai atbalstītu demokrātiskos procesus ES kaimiņvalstīs, veicinot politisko partiju, brīvu plašsaziņas līdzekļu un neatkarīgu arodbiedrību izveidi un stiprinot pilsoniskās sabiedrības iesaisti demokrātiskajos procesos.

6.9 EESK uzskata, ka Eiropas Demokrātijas fondam ir jābūt uz pieprasījumu orientētam, no projektiem neatkarīgam, bet līdzekļu apgūšanas spēju veicinošam, elastīgam un pārredzamam instrumentam. Vispirms palīdzība ir jāsniedz tām organizācijām, kurām nav pieejams cits ES finansējums, piemēram, Pilsoniskās sabiedrības fonds, *EIDHR* vai programma "Nevalstiskās struktūras un vietējās varas iestādes". Šis instruments ir jāpārvalda valsts līmenī, nosakot minimālas birokrātiskās un ziņošanas prasības, un tā pamatā ir jābūt efektīvam rezultātu novērtēšanas mehānismam. Ir arī jāparedz iespēja sadarboties ar citiem līdzekļu devējiem.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1290/2005 un Padomes Regulu (EK) Nr. 1234/2007 attiecībā uz pārtikas izplatīšanu vistrūcīgākajām personām Eiropas Savienībā”

COM(2011) 634 galīgā redakcija – 2008/0183 (COD)

(2012/C 43/21)

Ziņotājs: **SOMVILLE kgs**

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punktu 2011. gada 17. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1290/2005 un Padomes Regulu (EK) Nr. 1234/2007 attiecībā uz pārtikas izplatīšanu vistrūcīgākajām personām Eiropas Savienībā”

COM(2011) 634 galīgā redakcija – 2008/0183 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 21. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 476. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (8. decembra sēdē), ar 139 balsīm par, 1 balsi pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu, it īpaši plašāku juridisko pamatu, kas ierosināts Eiropas Pārtikas palīdzības programmas (PEAD) īstenošanai 2012. un 2013. gadā. Tādējādi šī programma atbildīs gan KLP mērķiem, gan stiprinās Savienības sociālo kohēziju. Grozījumi ir būtiski arī tāpēc, ka tie atbilst stratēģijas “Eiropa 2020” mērķiem.

1.2 EESK uzskata, ka programma jāīsteno arī turpmāk un ka tā 2012. un 2013. gada jāfinansē no KLP budžeta, turklāt pašreizējā apjomā. Solidaritāte ar tām iedzīvotāju kategorijām, kuras nonākušas nelabvēlīgā situācijā, vienmēr ir bijusi vērtība, ko Savienība aizstāvējusi dažādās politikas jomās, un tā tam jābūt arī turpmāk.

1.3 Ekonomikas un finanšu krīzes apstākļos pastāvīgi pieaug to iedzīvotāju skaits, kuriem nepieciešams šīs programmas atbalsts, tāpēc EESK uzskata, ka tas ir ārkārtīgi būtisks.

1.4 EESK, būdama pilsoniskās sabiedrības pārstāve, šo priekšlikumu atbalsta jo vairāk tāpēc, ka tās īstenošanu dalībvalstīs veic daudzi brīvprātīgie un humānās palīdzības organizāciju pārstāvji, kuri nevarēs pieņemt, ja Eiropas Pārtikas palīdzības programmai 2011. un 2012. gadā paredzētos līdzekļus samazinās par 75 % vai 2013. gadā intervences krājumu trūkuma dēļ tās darbība tiks pārtraukta. Komiteja uzskata, ka šī ES finansētā programma Eiropas iedzīvotājiem rada pozitīvu Savienības tēlu.

1.5 Komiteja ir gandarīta, ka Komisija ņēmusi vērā vairākus 2011. gada janvārī izstrādātajā atzinumā ⁽¹⁾ iekļautos ieteikumus, piemēram, attiecībā uz 100 % finansējuma saglabāšanu no KLP budžeta 2012. un 2013. gadam un iespēju humānās palīdzības organizācijām atlīdzināt vairākus administratīvos, transporta un uzglabāšanas izdevumus.

1.6 EESK atbalsta nostāju, ka dalībvalstīm jābūt iespējai priekšroku dot Eiropas Savienībā ražotiem produktiem. Tāpēc ieviestā kārtība ne vien sekmēs iekšējā tirgus stabilitāti, bet arī nodrošinās, ka ievestie produkti atbilst augstajiem standartiem, kādi noteikti ES ražotājiem.

2. Priekšvēsture

2.1 bezmaksas pārtikas izplatīšana Eiropas Savienības vistrūcīgākajām personām uzsākta 1986./87. gada ziemā, kas bija īpaši barga. Pārtikas produkti, ko dažādās dalībvalstīs izplatīja humānās palīdzības organizācijas, tika ņemti no intervences krājumiem.

2.2 Intervences krājumu izmantošana tika oficiāli apstiprināta un tādējādi radās iespēja īstenot divus mērķus — pirmkārt, palīdzēt Eiropas Savienības vistrūcīgākajiem iedzīvotājiem un, otrkārt, zināmā mērā stabilizēt lauksaimniecības tirgu.

⁽¹⁾ OV C 84, 17.03.2011., 49. lpp.

2.3 Kopš 1992. gada īstenotās secīgās KLP reformas būtiski samazināja intervences krājumus. Sākotnēji intervences uzkrājumi bija strukturāli, bet pakāpeniski tie kļuva cikliski. Pēdējos gados ar krājumu pašreizējo apjomu vairs nepietiek, lai ar to vien nodrošinātu nepieciešamo pārtikas palīdzību.

2.4 Jau 1995. gadā programmas pielāgošanas rezultātā tika uzsākta produktu iegāde tirgū, lai kompensētu intervences krājumu nepietiekamību.

2.5 Eiropas Savienības paplašināšanās rezultātā Komisijai 2009. gadā programma bija jāpielāgo jaunajai situācijai un attiecīgi jāpalielina tās budžets.

2.6 Ņemot vērā notikumu attīstību, 2008. gadā Komisija sāka apspriest iespēju īstenot Pārtikas palīdzības programmu vistrūcīgākajiem iedzīvotājiem. Pēc apspriešanas tika izstrādāts priekšlikums Padomes regulai, lai nodrošinātu ilgtspējīgu palīdzības sistēmu vistrūcīgākajiem iedzīvotājiem.

2.7 Minētajā priekšlikumā ieviestas vairākas izmaiņas pastāvošajos noteikumos, proti, attiecībā uz apgādes avotiem, pieejamo produktu daudzveidību, produktu izplatīšanas trīs gadu plānu, prioritāšu noteikšanu dalībvalstu pasākumiem, līdzfinansēšanas pakāpenisku ieviešanu, pieejamo budžeta līdzekļu apjoma palielināšanu. Padomē priekšlikuma tālāku virzību apturēja bloķējošais mazākums.

2.8 Komisija 2010. gada 17. septembrī pieņēma grozīto priekšlikumu, kurā daļēji ņemti vērā EP rezolūcijas (2009. gada 26. marta normatīvā rezolūcija) par sākotnējo priekšlikumu aspekti, proti, līdzfinansējuma likmes paaugstināšana, atbalsta maksimālais apmērs 500 miljonu *euro* gadā un iespēja dalībvalstīm dot priekšroku Eiropas Savienībā ražotiem pārtikas produktiem.

2.9 Lauksaimniecības un zivsaimniecības padomē 2010. gada 27. septembrī viedokļu apmaiņa beidzās ar to, ka priekšlikuma tālāku virzību vēlreiz apturēja bloķējošais mazākums.

2.10 Komiteja 2011. gada 20. janvārī pieņēma atzinumu par grozīto priekšlikumu (?).

2.11 Eiropas Savienības Tiesa 2011. gada 13. aprīlī pasludināja spriedumu par prasību, ko par 2009. gada plānu pārtikas piegādei no intervences krājumiem vistrūcīgākajām personām ES iesniedza Vācija (Lieta T-576/08). Ar tiesas spriedumu atcelti visi iepirkumi tirgū, bet atcelšana neietekmē jau veikto piešķirumu spēkā esamību.

2.12 Tāpēc Komisija 2012. gadam paredz ievērojamu budžeta samazinājumu, jo vērā ņemta vienīgi intervences krājumu izmantošana.

2.13 Lauksaimniecības un zivsaimniecības padomē 2011. gada 20. septembrī par 2010. gada 17. septembra priekšlikumu netika panākts nepieciešamais balsu vairākums.

2.14 Jauns grozīts priekšlikums (03.10.2011) Lauksaimniecības un zivsaimniecības padomei iesniegts 2011. gada 20. oktobrī tomēr, neskatoties uz veiktajiem papildinājumiem, arī tā virzību aptur bloķējošais mazākums. Tieši par šo jauno priekšlikumu Komitejai nekavējoties jāpauz sava nostāja.

3. Komisijas priekšlikums

3.1 Vairāk kā 20 gadus palīdzība vistrūcīgākajiem iedzīvotājiem tika nodrošināta no intervences krājumiem. Sākotnēji krājumu apjoms bija liels, bet secīgās KLP reformas to būtiski samazināja. No strukturāliem intervences krājumiem tie kļuvuši par cikliskiem.

3.2 Sākotnējās KLP galvenā mērķa — ražīguma palielināšanas — vietā pakāpeniski nāca lauksaimniecības ilgtspējas ideja, kas ietver sevī pieprasījuma un piedāvājuma labāku saskaņošanu. Eiropas Pārtikas palīdzības programmas tiesiskais regulējums bija jāpielāgo šai jaunajai virzībai.

3.3 Viena otrai sekojošās paplašināšanās, pārtikas produktu cenu paaugstināšanās un pašreizējā ekonomikas krīze ievērojami palielinājusi vajadzību apjomu. Trūcīgo personu skaits Eiropas Savienībā nepārtraukti pieaug. Ja 2008. gadā palīdzību no atbalsta programmas saņēma vairāk nekā 13 miljoni cilvēku, tad 2010. gadā visās 20 dalībvalstīs, kuras piedalās Eiropas Pārtikas palīdzības programmā, šādu cilvēku skaits pārsniedza 18 miljonus.

3.4 Pašreizējās Eiropas Pārtikas palīdzības programmas pamatā ir produktu izplatīšana no Eiropas intervences krājumiem. Ņemot vērā pašreizējo situāciju, ir paredzēts pagaidu kārtībā atļaut produktus iepirkt tirgū, lai krājumus papildinātu.

3.5 Lai arī intervences krājumu apjoms jau bija samazināts, Eiropas Savienības Tiesa atcēla 2009. gada izplatīšanas plāna noteikumus, kas paredzēja produktu iepirkšanu tirgū.

3.6 Pēc šā sprieduma Komisija īstenošanas regulā paredzēja Eiropas Pārtikas palīdzības programmas apgādi 2012. gadā tikai no intervences krājumiem. Konkrēti, programmas īstenošanai 2012. gadā paredzētie 113 miljoni *euro* ir tikai ceturrtā daļa no iepriekšējo gadu programmu budžeta.

(?) OV C 84, 17.03.2011., 49. lpp.

3.7 Priekšlikumā, par kuru Komitejai jāsagatavo atzinums, Komisija ņēmusi vērā Eiropas Parlamenta 2011. gada 7. jūlija rezolūciju, kurā Parlaments aicina Komisiju un Padomi rast pagaidu risinājumu pašreizējās daudzgadu finanšu shēmas pēdējiem gadiem, lai tādējādi nepieļautu pārtikas palīdzības apjoma strauju samazināšanos un nodrošinātu, ka no pārtikas palīdzības atkarīgās personas neciestu no pārtikas trūkuma.

3.8 Jaunā Komisijas priekšlikuma pamatā ir divkārtš juridiskais pamats — gan tie Līguma panti, kas attiecas uz KLP, gan arī tie, kas attiecas uz ekonomisko un sociālo kohēziju.

3.9 Priekšlikumā iekļauti vairāki 2010. gada priekšlikuma aspekti, piemēram, iespēja dalībvalstīm dot priekšroku Eiropas Savienībā ražotiem pārtikas produktiem un pieņemt lēmumus par atsevišķu administratīvo, transporta un uzglabāšanas izdevumu atlīdzināšanu humānās palīdzības organizācijām. Protams, pieejamo resursu robežās.

3.10 Gan sākotnējā, 2008. gadā izstrādātajā priekšlikumā, gan arī 2010. gada priekšlikumā Komisija ierosināja ieviest līdzfinansējumu. Aplūkojamajā priekšlikumā šis aspekts vairs nav iekļauts, bet tajā ierosināts saglabāt pašreizējo PEAD finansējuma likmi 100 % apmērā no Savienības budžeta. Vienlaikus saglabāta arī ES finansiālā atbalsta maksimālā summa 500 miljonu *euro* gadā.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 Iepriekšējā atzinumā EESK jau norādījusi, ka “vistrūcīgākajām personām paredzēto pārtikas izdalīšanas shēmu īsteno 20 ES dalībvalstīs (...). Pārtikas izdalīšanu veic sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām”.

4.2 Nevalstiskajās organizācijās darbojas daudz brīvprātīgo. Viņiem nav pieņemams, ka humānās palīdzības apjoms tiks samazināts, saglabājot vien ceturto daļu no iepriekšējo gadu apjoma, ja Eiropas līmenī netiks steidzami panākta kāda vienošanās. Turklāt nepieciešamība pēc humānās palīdzības nekad nav bijusi tik liela.

4.3 Kopš 1992. gada īstenoto secīgo KLP reformu rezultātā intervences krājumu veidošana pakāpeniski kļuva cikliska. Ņemot vērā šīs reformas un tirgus perspektīvu, gaidāms, ka turpmāk krājumu apjoms būs ierobežots vai dažos periodos atsevišķi produkti nemaz nebūs pieejami.

4.4 Šādā situācijā EESK uzskata, ka krājumu papildināšanas nolūkā steidzami jāpieņem priekšlikums, kas papildus intervences krājumiem ļautu dalībvalstīm veikt iepirkumus tirgū. Komitejai šāda iespēja šķiet vēl jo būtiskāka tāpēc, ka arvien vairāk cilvēku lūdz šādu pārtikas palīdzību.

4.5 Lai nepieļautu Eiropas pārtikas palīdzības programmas ietvaros pieejamo pārtikas produktu daudzuma krasu samazināšanos līdz 2014. gadam, kad gaidāmi jaunie noteikumi par daudzgadu finanšu shēmu no 2014.-2020. gadam, Komiteja aicina steidzami īstenot 4.4. punktā minēto.

4.6 EESK, kas pārstāv Eiropas pilsonisko sabiedrību visā tās daudzveidībā, nespēj saprast, ka ES samazina atbalsta apjomu vistrūcīgākajiem iedzīvotājiem, jo īpaši ekonomikas un finanšu krīzes apstākļos. Komiteja atgādina, ka 2008. gadā 18 ES dalībvalstīs palīdzību no atbalsta programmas saņēma 13 miljoni cilvēku, bet 2010. gadā šādu cilvēku skaits pārsniedzis 18 miljonus.

4.7 EESK pauž gandarījumu, ka prezidentvalsts Polija, neskatoties uz 2011. gada 20. oktobra Lauksaimniecības un zivsaimniecības padomes nespēju vienoties šajā jautājumā, vēlas turpināt darbu, lai rastu risinājumu, kas ļautu izvairīties no Eiropas Pārtikas palīdzības programmas finansējuma samazināšanas par 75 % 2012. gadam un novērstu iespēju, ka 2013. gadā intervences krājumu nepietiekamības dēļ programmas darbība tiktu pārtraukta.

4.8 EESK pilnībā atbalsta to, ka šis priekšlikums, kuru piemēros gan tikai 2012. un 2013. gadā, balstīts uz divkārtšu juridisko pamatu. Tajā noteikts, ka programmai jāatbilst ne vien KLP mērķiem, tai skaitā arī mērķim nodrošināt iedzīvotājus ar pārtiku, bet arī jāstiprina sociālā kohēzija Eiropas Savienībā.

4.9 Šie aspekti ir stratēģijas “Eiropa 2020” neatņemama sastāvdaļa. Saistībā ar sociālo kohēziju EESK atgādina arī stratēģijas sadaļu, kas veltīta cīņai pret nabadzību. Tiesības uz pietiekamu un līdzsvarotu uzturu ir pamats visām programmām cīņai pret atstumtību.

4.10 EESK pauž gandarījumu, ka Komisija arvien vēl ierosina atļaut humānās palīdzības organizācijām atlīdzināt vairākus administratīvos, transporta un uzglabāšanas izdevumus. Tomēr tā arī norāda, ka šādas atlīdzināšanas rezultātā samazināsies plāna īstenošanai paredzētā finansējuma apjoms.

4.11 Tāpat kā Eiropas Parlaments, arī EESK atbalsta iespēju dalībvalstīm piedāvājumu konkursos dot priekšroku ES ražotiem produktiem. Šāda sociālā un ekonomiskā atbalsta shēma, pirmkārt, sekmē stabilitāti iekšējā tirgū un, otrkārt, nebūtu pieņemami, ja Eiropas Pārtikas palīdzības programmai paredzētie produkti neatbilstu augstajiem standartiem, kādi noteikti ES ražotājiem.

4.12 Attiecībā uz līdzfinansējumu EESK ar gandarījumu norāda, ka atšķirībā no iepriekšējā grozītā priekšlikuma, šajā priekšlikumā saglabāts Eiropas Pārtikas palīdzības programmas finansējums 100 % apmērā no Savienības budžeta. Tas atbilst vienam no iepriekšējā EESK atzinuma ieteikumiem. Šis aspekts ir īpaši svarīgs, jo, ja iepriekšējā variantā ierosinātā procentu likme būtu apstiprināta, pašreizējās ekonomikas un finanšu krīzes apstākļos dažas dalībvalstis, kuru finansiālās iespējas ir mazākas, iespējams, nevarētu programmai nodrošināt līdzfinansējumu.

Briselē, 2011. gada 8. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Staffan NILSSON

**Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko paredz paātrināti pakāpeniski ieviest prasību par dubultkorpusu vai līdzvērtīgu konstrukciju attiecībā uz vienkārša korpusa naftas tankkuģiem”
(pārstrādāta redakcija)**

COM(2011) 566 galīgā redakcija – 2011/0243 (COD)

(2012/C 43/22)

Eiropas Parlaments 2011. gada 29. septembrī un Eiropas Savienības Padome 2011. gada 18. oktobrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 100. panta 2. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko paredz paātrināti pakāpeniski ieviest prasību par dubultkorpusu vai līdzvērtīgu konstrukciju attiecībā uz vienkārša korpusa naftas tankkuģiem” (pārstrādāta redakcija)

COM(2011) 566 galīgā redakcija – 2011/0243 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 476. plenārsesijā, kas notika 2011. gada 7. un 8. decembrī (2011. gada 7. decembra sēdē), ar 177. balsīm par un 11 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2011. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Staffan NILSSON

2012/C 43/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar kuru groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1967/2006, kas attiecas uz Vidusjūras zvejas resursu ilgtspējīgas izmantošanas pārvaldības pasākumiem" COM(2011) 479 <i>galīgā redakcija – 2011/0218 (COD)</i>	56
2012/C 43/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Zaļā grāmata par veicināšanas un informācijas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem: pastiprināta Eiropas stratēģija ar pievienoto vērtību Eiropas garšu popularizēšanai" COM(2011) 436 <i>galīgā redakcija</i> un par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 3/2008 par informācijas un veicināšanas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem iekšējā tirgū un trešās valstīs" COM(2011) 663 <i>galīgā redakcija – 2011/0290 (COD)</i>	59
2012/C 43/14	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 64/432/EEK attiecībā uz elektroniskām datu bāzēm, kuras ietilpst dalībvalstu uzraudzības sistēmās" COM(2011) 524 <i>galīgā redakcija – 2011/0228 (COD)</i> un "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz liellopu elektronisko identifikāciju groza Regulu (EK) Nr. 1760/2000 un svītro noteikumus par liellopu gaļas brīvprātīgu marķēšanu" COM(2011) 525 <i>galīgā redakcija – 2011/0229 (COD)</i>	64
2012/C 43/15	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par aromatizēto vīna produktu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību" COM(2011) 530 <i>galīgā redakcija – 2011/0231 (COD)</i>	67
2012/C 43/16	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/106/EK par jūrnieku minimālo sagatavotības līmeni" COM(2011) 555 <i>galīgā redakcija – 2011/0239 (COD)</i>	69
2012/C 43/17	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Tirdzniecība, izaugsme un pasaules norises. Tirdzniecības politika kā stratēģijas "Eiropa 2020" galvenā sastāvdaļa" COM(2010) 612 <i>galīgā redakcija</i>	73
2012/C 43/18	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3821/85 par reģistrācijas kontrolierīcēm, ko izmanto autotransportā, un groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 561/2006" COM(2011) 451 <i>galīgā redakcija – 2011/0196 (COD)</i>	79
2012/C 43/19	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko piemēro vispārējo tarifa preferenču sistēmu" COM(2011) 241 <i>galīgā redakcija</i>	82
2012/C 43/20	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Jauna reakcija uz pārmaiņām kaimiņvalstīs" COM(2011) 303 <i>galīgā redakcija</i>	89

2012/C 43/21	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1290/2005 un Padomes Regulu (EK) Nr. 1234/2007 attiecībā uz pārtikas izplatīšanu vistrūcīgākajām personām Eiropas Savienībā” COM(2011) 634 galīgā redakcija – 2008/0183 (COD)	94
2012/C 43/22	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko paredz paātrināti pakāpeniski ieviest prasību par dubultkorpusu vai līdzvērtīgu konstrukciju attiecībā uz vienkārša korpusa naftas tankkuģiem” (pārstrādāta redakcija) COM(2011) 566 galīgā redakcija – 2011/0243 (COD)	98

Abonementa cenas 2012. gadā (bez PVN, ieskaitot sūtīšanas izdevumus)

ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 200 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, papīra formātā + DVD, ikgadējs	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 310 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 840 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, DVD, ikmēneša (apkopojošs)	22 oficiālajās ES valodās	EUR 100 gadā
ES Oficiālā Vēstneša pielikums (S sērija) – Publiskā iepirkuma līgumu konkursi, DVD, viens izdevums nedēļā	daudzvalodu: 23 oficiālajās ES valodās	EUR 200 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, C sērija – Konkursi	valodā(-ās) saskaņā ar konkursu(-iem)	EUR 50 gadā

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša, kas iznāk oficiālajās Eiropas Savienības valodās, abonements ir pieejams 22 valodās. Tajā ir L sērija ("Tiesību akti") un C sērija ("Paziņojumi un informācija").

Katrai valodas versijai nepieciešams atsevišķs abonements.

Saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 920/2005, kas publicēta 2005. gada 18. jūnijā *Oficiālajā Vēstnesī* L 156, Eiropas Savienības iestādes uz zināmu laiku nesaista pienākums visus tiesību aktus sagatavot īru valodā un tos publicēt šajā valodā. Tādēļ *Oficiālā Vēstneša* izdevumus īru valodā var iegādāties atsevišķi.

Oficiālā Vēstneša pielikumu (S sērija – "Publiskā iepirkuma līgumu konkursi") var abonēt 23 oficiālo valodu versijās vienā daudzvalodu DVD formātā.

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša abonentiem ir tiesības saņemt dažādus *Oficiālā Vēstneša* pielikumus bez papildu samaksas. Abonentus informē par pielikumiem ar *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* iekļautiem paziņojumiem lasītājiem.

Pārdošana un abonementi

Dažādus maksas periodiskos izdevumus, tādus kā *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, var abonēt pie mūsu komerciālajiem izplatītājiem. To saraksts ir pieejams šādā tīmekļa vietnē:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) piedāvā tiešu bezmaksas piekļuvi Eiropas Savienības tiesību aktiem. Šajā vietnē iespējams iepazīties ar *Eiropas Savienības Oficiālo Vēstnesi*, un tajā ir iekļauti arī līgumi, tiesību akti, tiesu prakse un sagatavošanā esošie tiesību akti.

Lai uzzinātu vairāk par Eiropas Savienību, skatīt: <http://europa.eu>

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV